המחיר: 20 ל"י (כולל מ.ע.מ.) מספר 2143 88 עמודים כ"ה אלול תשל"ח, 27.9.1978 שנה 43

העולם הזה

איש השנה
עזר וייצמן

הנעליים שינעלו החבר'ה השנה.
"רד פוינט" של גלי!

בסוף הקיץ כשהסנדלים של "גלי" נאלצים להכנס לארון,
לנו יש רק אלטרנטיבה אחת,
משהו שמתלבש על הרגל כמו...הסנדלים בקיץ!
Redpoint. מין נעל למזג האוויר המוזר הזה, לא קיץ ולא חורף.
נעלי הקו החדש של "גלי"
בעיצוב ספורטיבי, חדיש ובלבדי, משהו באמת מהסרטים.
אני אומר לכם...קחו סיבוב ותרגישו.
בקיצור, נעל כמו שהחבר'ה אוהבים.
דרך אגב, הם מתלכלכים? רחץ אותם!

Gali • גלי®

והצפרדע המבטיחה לכם צעדים רבים רבים...

דגמים רשומים מס' 7055 7054 7053

פרסום נוליניק

2.11.77 : שר־האוצר שימחה ארליך מנייד את הל"י, מחולל מהפך כלכלי.

23.11.77 : אנואר אל־סאדאת עורך את ביקורו ההיסטורי בירושלים (שער כפול).

7.12.77 : אורי אבנרי נוחת בקאהיר, מת־קבל בחמימות ע"י השילטונות המצריים.

15.12.77 : נער מצרי לובש חולצת־שלום ישראלית לפני הספינכס והפיראמידה.

קורא יקר,

אין לי כל קושי באיתור הרגע הגדול ביותר שלי בשנת תשל"ח.

עמדתי בנמל-התעופה של קאהיר, מול אשנב ביקורת-הדרכונים, והגשתי את דרכוני הישראלי לשוטר צעיר, לבוש במדים שחורים. הוא עילעל בו במשך כמה שניות באדישות, ולפתע הבחין בטיב הדרכון שבידו. הוא הרים את הראש אלי, כיבד אותי בחיוך מבריק, והגיש את הדרכון לקצין הממונה עליו. הלה פתח אותו, קרא את שמי, חייך אף הוא ואמר: "מרחבה, מר אורי אבנרי, כולנו מכירים את שמך!"

במשך שש השבועות שלי במצריים, במהלך שני ביקורי, נוכחתי לדעת כי אין זו מחמאה ריקה, או אישית. העולם הזה ידוע במצריים. החל ברעיית הנשיא וכלה בסטודנטים באוניברסיטה, סיפרו לי בעלי-שיחי במאות פגישות כי הם שמעו על מאבקי העולם הזה, מעט או הרבה. לבנונים, סעודים וסורים, שבהם נתקלתי בקאהיר, אמרו לי כי גם ברחבי העולם הערבי, שבועון זה הוא מוסד ידוע. נראה כי ערבים רבים, היודעים פחות מתריסר מילים עבריות, יודעים את שתי המילים של שם זה.

מדוע להסתיר כי דבר זה גרם לנו סיפוק רב? במשך 28 השנים האחרונות נאבקה מערכת זו על השלום; הסברנו, התווכחנו, חשפנו, פעלנו. ספגנו התקפות, עלבונות, דברי-לעג ומעשי-אלימות. אמרו לנו שאנחנו נאיביים, הוזי-הזיות, דון-קישוטים, ואף בוגדים ועוכרי-ישראל.

כמה פעמים, במרוצת השנים האלה, התייאשנו? כמה פעמים אמרנו לעצמנו: לעזאזל, למה אנחנו עמלים? הרי אנחנו מדברים אל הקירות!

והנה הסתבר לנו כי כל מילה שלנו נקלטה. גם הרחק מעבר לחזיתות ולגבולות נקראו הדברים, עוררו הדים ומחשבות, ותרמו את תרומתם לתהליך הגדול שהביא למאורעות המהפכניים ביותר של תשל"ח: ביקור אנוור אל-סאדאת בירושלים וחתימת ההסכמים בקמפ-דייוויד.

* * *

בימי-הביניים הטילה כת החשישיון את מוראה על העולם המוסלמי. חבריה הקנאיים היו מסוגלים לרצוח כל מלך ואמיר, מפני שהם ששו לקראת המוות ולא חששו מפני דבר.

האגדה מספרת כי לראש המיסדר הרצחני היתה שיטה מקורית להכשרת שליחיו. הוא סימם אותם, ובעודם מחוסרי-הכרה הביאם למקום-סתר, שם הכין עבורם מעין גן-עדן עלי-אדמות. הם בילו שם כמה ימים באושר בלא-גבול, טעמו ממיטב המאכלים, שתו ממיטב המשקאות, כשנשים יפהפיות ממלאות את כל מבוקשם. נאמר להם כי זהו אכן גן-עדן, ואליו ישובו אחרי שימסרו את נפשם על קידוש שם אללה. לאחר מכן היו מוכנים לכל סכנה, והמתינו בקוצר-רוח לשיבתם לגן-עדן, שאת טעמו כבר טעמו.

אנו, אנשי העולם הזה שהיינו השנה במצריים, וגם קומץ הישראלים האחרים שהיו שם, עברנו חוויה דומה. במשך כמה שבועות טעמנו את הטעם המסכר של השלום האמיתי, המלא, זה שהטפנו לו והזינו אותו במשך השנים. הסתובבנו בקאהיר, שטנו על הנילוס, באנו במגע עם עם רחב-לב, לא פעם אמרנו לעצמנו: "היינו כחולמים!"

כשחזרנו הביתה, החלום כאילו נגוז. השמיים קדרו שוב. חוויית השלום התרחקה. אבל אנו, אנשי העולם הזה, דבקנו בו, לא הרפינו ממנו, ואולי תרמנו תרומה לא-מבוטלת להסכם שהושג בחודש האחרון של השנה.

כזאת תהיה גם משימתנו העיקרית בשנה הבאה. בעזרתך, נמשיך לעמוד בה, בלי מורא ובלי משוא-פנים.

אורי אבנרי

4.1.78 : למחרת הכישלון של ועידת איס־מאעיליה, משמיע „העולם הזה" אזהרה.

15.3.78 : פידאית הרוגה, מפקדת החוליה שביצעה את זוועת האוטובוס, על הכביש.

22.3.78 : צה"ל פולש לדרום־לבנון, מבצע את פעולת־המילחמה הגדולה של השנה.

26.7.78 : השמועות סביב מצב־בריאותו של מנחם בגין מגיעות לשיא חדש.

23.8.78 : 10 חודשים אחרי שבגדה בעק־רונותיה והצטרפה לממשלה, מתפלגת ד"ש

6.9.78 : ג'ימי קארטר נועד עם מנחם בגין וסאדאת בוועידה של קמפ־דייוויד.

פרסום חלקין/רפאל טיראן
עולם של צלילים בצליל עולמי
בוא
לראות
ולשמוע
SONY®
אולמי התצוגה:
אחד העם 9 מגדל שלום
תל אביב

שנה טובה

מכתבים

שנה טובה

למערכת העולם הזה — המשך עבודה פוריה.

נחום מזרחי, טבריה

שנת שלום.

חסן פואד, לונדון

● הקורא פואד הוא מורה מצרי הבקיא בשפה העיברית השוהה עתה בלונדון.

תרשו לי לברך באמצעותכם את קוראיכם ואת כל עם ישראל בברכת שנה טובה

זה נראה יותר מדי טוב כדי להיות אמיתי. אני משוכנע שמאחרי ויתוריו של מנחם בגין מסתתר איזה רעיון גאוני ל־טרפד את כל העניין בצורה בה יראה כאילו היה זה אנוואר אל־סאדאת שהכשיל את השלום. בצורה זו יצליח בגין לשפר לישראל את תדמיתה בעיני דעת־הקהל העולמית. אף אחד מההסברים אינו מצליח לשכנע אותי כי האיש אכן החליף את חברבורותיו־עקרונותיו. משהו מיסתורי ו־בלתי ידוע מסתתר מאחרי כל זה. ליבי מנבא לי רעות.

אמנון שילביץ תל־אביב

גלויית הברכה של פואד
איחולי אזרח מצרי

— שתהיה השנה בה תתגשמנה כל תיקוותינו לשלום.

לאנשי העולם הזה, המחזיקים אותנו בעולם הזה למרות שאנו בניכר — שנת שיגשוג ופריחה.

עוזי ומירה צפריר, לוס אנג׳לס

● ● ●

ביצת השלום

מנחם בגין ואנוואר אל־סאדאת הטילו ביצה בקמפ־דייוויד: ביצת השלום. הם

חייבים לדגור עליה עכשיו שלושה חודשים עד שיבקע ממנה האפרוח של יונת־השלום. אני מקווה, שלפחות במשך שלושה חודשים אלה, תתנו קרדיט למנחם בגין ולא תבקשו לחפש פסול במעשיו אפילו אם התנהגותו נוגדת את כל תחזיותיכם.

שמואל דגני, תל־אביב

ברכות להצטרפות מנחם בגין למערכת העולם הזה. מתי הוא מתחיל לכתוב אצלכם?

נ. מאיר, רמת־גן

בשעתו פירסמתם סידרת מאמרים על הקשר בין מצב בריאות של מנהיגים לבין יכולת תיפקודם בשעות גורליות. הרמז היה ברור. ניסיתם להוכיח, שמנחם בגין אינו מסוגל לתפקד כראוי ואינו יכול להוביל את עם ישראל לקראת השלום בדיעה צלולה ביגלל מחלתו. עכשיו, אחרי ועידת קמפ־דיוויד כדאי שתגלו מה הוא נגיף המחלה של בגין. כדאי להדביק בה גם כמה מנהיגים אחרים של עם ישראל.

יוסף ספדי, בת־ים

● ● ●

בחירה אישית

תרומתי לגיליון־השנה שלכם:

הצהרת השנה: „אני החתומה מטה,” (צה״ל).

בדרן השנה: אריה נאור.

פסוק השנה: „לא ניתן לכם ויזות!” (בגין לפרס).

התבטאות השנה: „מרוקו — שמרוקו,” (מנחם בגין).

הביטוי הפרלמנטרי של השנה: „חוי!” (מנחם בגין).

ד. בן־חיים, ירושלים

● ● ●

שיכון — רק ליהודים

לאחרונה התבשרנו כי הממשלה עומדת לפתור את בעיית המתגוררים בשכונות־העוני ובתנאי־מצוקה על ידי גיוס כספי, כדי להעבירם לדירות ולשיכונים הראויים למגורי אנוש. והנה, מתברר שעניין חיסול משכנות־העוני נמסר לידי הסוכנות היהודית. הסוכנות היהודית מטפלת בבעיות קליטה והופכת את מישרד־הקליטה למיותר. עכשיו היא מטפלת גם בשיכון והופכת את משרד־השיכון למיותר. אם הסוכנות עוסקת בשיכון — ולא של עולים חדשים — בשביל מה קיים מישרד־השיכון?

נראה לי כי העניין נמסר לסוכנות ה־יהודית כדי שתשקם רק את היהודים הגרים בשכונות־העוני. אילו היתה עושה זאת המדינה היה מישרד־השיכון נאלץ, רחמנא ליצלן, לפתור אולי גם בעיות המגורים בתנאי מצוקה בסקטור הערבי. כדאי שנעביר גם את פתרון בעיות הסעד והבריאות לידי הסוכנות היהודית, ואז לא יהיה צורך לבזבז מכספי המדינה על אזרחיה הערבים בתחומים אלה?

אשר מירון, תל־אביב

● ● ●

תוצאות גסטרונומיות

בעתונכם (העולם הזה 2134) בכתבה ב־מדור במדינה שהוכתרה בכותרת „כמה עולה הרעלת־קיבה?”, נכללו מיספר אי־דיוקים חלקם פעוטים וחלקם מהותיים.

הכתבה המתוארת מצטיינת בפתיח ציורי ומפורט אשר כשרונותיו של מי שכתב אותה אינם מוטלים בספק. דע עקא, שאין בתיאור הדרמתי של בני־הזוג „הלבושים הדר”, שהקיאו את נשמתם בסמוך למכוניתם, שחנתה בפתח אולם האירועים נוף־ים, שמץ של אמת. קל וחומר שאין זה נכון ש„מאות מוזמנים” חשו ברע אותו ערב.

היפוכו של דבר: בית־המישפט קבע במפורש בהכרעת־דין: „יש לציין שלא הובאה בפני כל ראיה בקשר להרעלת־קיבה איזו שהיא”. גם אין פלא שלא הובאה ראיה כזו, משום שאין בנמצא אדם שלקה בהרעלת־קיבה כתוצאה ממזון ש־הוגש באולמי נוף־ים.

עוד יש בכתבה כדי להטעות כאשר מצויין בה שצו־הסגירה שהוצא ע״י הרופא המחוזי נשאר בעינו, חרף המאמצים של הה״ מרש אשכנזי ופרץ. האמת היא ש־שלושה ימים אחרי הוצאת צו־הסגירה ע״י הרופא המחוזי הוא בוטל ע״י בית־המישפט. צו־הסגירה שניתן ע״י השופט נחמני הוא סנקציה שהוטלה על מפעילי האולם בשל העדר רישיון ולא בשל התוצאות הגסטרונומיות שתוארו בראשית הכתבה.

עו״ד משולם שפרן, תל־אביב

● כתב העולם הזה עופר קוך מעיר: הפתיח הציורי של הכתבה מתבסס על תלונה שהוגשה למישטרה הנוגעת להרעלת־קיבה שלקו בה אורחי אולם־השמחות. ה־תלונה עדיין נחקרת. המישפט המוזכר לא התנהל בגין אותה הרעלה ולכן לא היה צורך להוכיחה. בפסק־הדין על סגירת אולמי השמחות במלון פאן־אמריקן בבת־ים, ציין השופט את תנאי־התברואה הלקויים, ש־נתגלו בביקורת שנערכה במקום.

● ● ●

איך לצמצם פשיעה?

דו״ח פנימי של מישטרת־ישראל מגלה כי במחצית הראשונה של השנה נבלמה העליה בפשיעה. יותר מזה: במיספר תחומי פשיעה אף חלה ירידה. תופעה זו היא חסרת־תקדים בעולם הפשע הישראלי. עד כה היה מקובל כי מדי שנה חלה עליה של 10—12% בפשיעה. אין לי ספק שאם יבדקו ימצאו שיפורים בהיבטים נוספים של איכות־החיים בארץ, כגון בהיקף האיש־פוזים בבתי־חולים ובתאונות־הדרכים.

בישראל יש כבר 0.8% מהאוכלוסיה, שלמדו מדיטציה טרנסצנדנטאלית (בקיצור: מ״ט). נו, אז אולי הגיעה השעה לנטוש קונספציות חביבות אך בלתי מבוססות ולהתחיל לבדוק את העובדות המוכחות וללמוד מ״ט? זה יצמצם את הפשיעה, ודרך־אגב גם ישפר את הבריאות הגופנית האישית, ואת החוסן וההרגשה הנפשיים וכן את היחסים עם בני מישפחה, חברים ועמיתים.

שמעון זילבר, נתניה

● ● ●

השוק הפרסי

שוב אפשר היה להיווכח עד כמה חוש הצדק המפותח של אזרחי ישראל הוא סלקטיבי. כאשר טובחים הסורים בנוצריי

לבנון, מרימה כל המדינה קול זעקה ומרעישה עולמות. אבל כאשר חיילי השאח הפרסי טובחים את מפגיני הכת השיעית התובעים יתר דמוקרטיזציה במדינתם — איש אינו פוצה פה ומצפצף. כאשר הטובח הוא ידיד ישראל — או לפחות מוצג בתור שכזה באמצעי התיקשורת שלנו — יש לו הזכות המליאה להיות דיקטטור ומדכא. מוסר ההשכל: לא חשוב מה אתה עושה, חשוב לצד מי אתה עומד. ולגבי עצמנו אפשר רק לומר: אמור לי מי הם ידידיך ואומר לך מי אתה.

ח. עזרי, ירושלים

● ● ●

בית־הספר העצוב

כאם לשני ילדי בגיל בית־הספר, לא הוטרדתי אישית משביתת־המורים. אינני עובדת ואינני „סובלת”, כאמהות אחרות הנאלצות למצוא עיסוק לילדיהן. מה ש־הדהים אותי בשביתה זו היתה החדווה והעליצות בה קיבלו ילדי, שאך זה החלו את שנת־הלימודים, את פרוץ השביתה.

טבעי שילדים, ביחוד בכיתות הנמוכות של בית־הספר העממי, מעדיפים מישחקים על פני לימודים. בכל זאת נראתה לי שמחתם מופרזת. כשניסיתי לשוחח עמם על כך, הם טענו כי אינם אוהבים את בית־הספר מפני ששם „משעמם”, „המורה כועסת” ו„בית־הספר עצוב”. אינני רוצה להתייחס אם אלה באמת הסיבות לשמחתם על הפסקת הלימודים. אבל עצם העובדה שילדים אינם ששים ללכת לבית־הספר מעוררת דרשני. זכרונותי שלי מבית־הספר העממי הם זכרונות מאושרים. בתקופתי היה בית־הספר מוקד משיכה לא רק מ־בחינת הלימודים אלא גם מבחינת התעסוקה, החברה והיחס.

ראוי שגם שר־החינוך וגם מזכיר הס־תדרות המורים, שלום לווין — אחרי ש־יפתרו את בעיות־השכר של המורים — יקדישו קצת מזמנם כדי לבדוק מדוע הפך בית־הספר לסיוט גם לתלמידים ש־אינם „עצלנים” או „בעייתיים”?

שושנה מ. תל־אביב

● ● ●

אשה אידיאלית

אני קוראת קבועה של שבועונכם ולא פעם עוררו בי כתבות שונות את הרצון לעודד, למחות, אך העצלות... הפעם, התעורר בי ממש דחף, שאינו ניתן לריסון, וזאת עקב „המאמר” של עירית, סליחה, אירית דותן „אודות שייקה אופיר” (העולם הזה 2140).

באחד הקטעים היא כותבת „לא רק שאני אשה אידיאלית, אני אפילו אשה מושלמת (שייקה אמר לי זאת!)”. ואני קראתי בקטעי עתונות שונים ששייקה אופיר חושב אותה למופרעת, במקרה הטוב ביותר. ומסתבר (לפי דברי אירית) אם שייקה אומר, שייקה יודע! ועוד היא כותבת: (על עצמה)

„בחורה צעירה” עובדה!

„יפה,” לא צריך להגזים, אפשר להסתפק בנחמדה רגילה.

„מוכשרת” — ובכן זה כבר נושא לוויכוח, ואולי לא. לדעתי ולדעת רבים שאני מכירה, יש לה קול נחמד, אך לא יותר מזה, לא מרשים, לא מלהיב, אפשר ל־הסתדר. אבל מכאן ועד לכשרון עוד הדרך רחוקה.

בהזדמנות זו הרשו לי להצטרף לתקוותו של בעלה, המוכשר, לפי הגדרתה, והפעם אינני חולקת על דעתה, שתצליח להתגבר על „דכאון הלידה” או תקראו לזה איך שאתם רוצים, ותחזור להיות הטיפוס של בת־השכנים השקטה והחמודה.

אנא, אירית היקרה, תני לאנשים לחיות בשקט ובמנוחה, יש מספיק בעיות אצלנו גם בלי הבעיה הפרטית שלך.

שרית דויטש, חולון

האם אתה מסתכל באלבום ונזכר... איך ניסית לחסוך 12 ל"י?

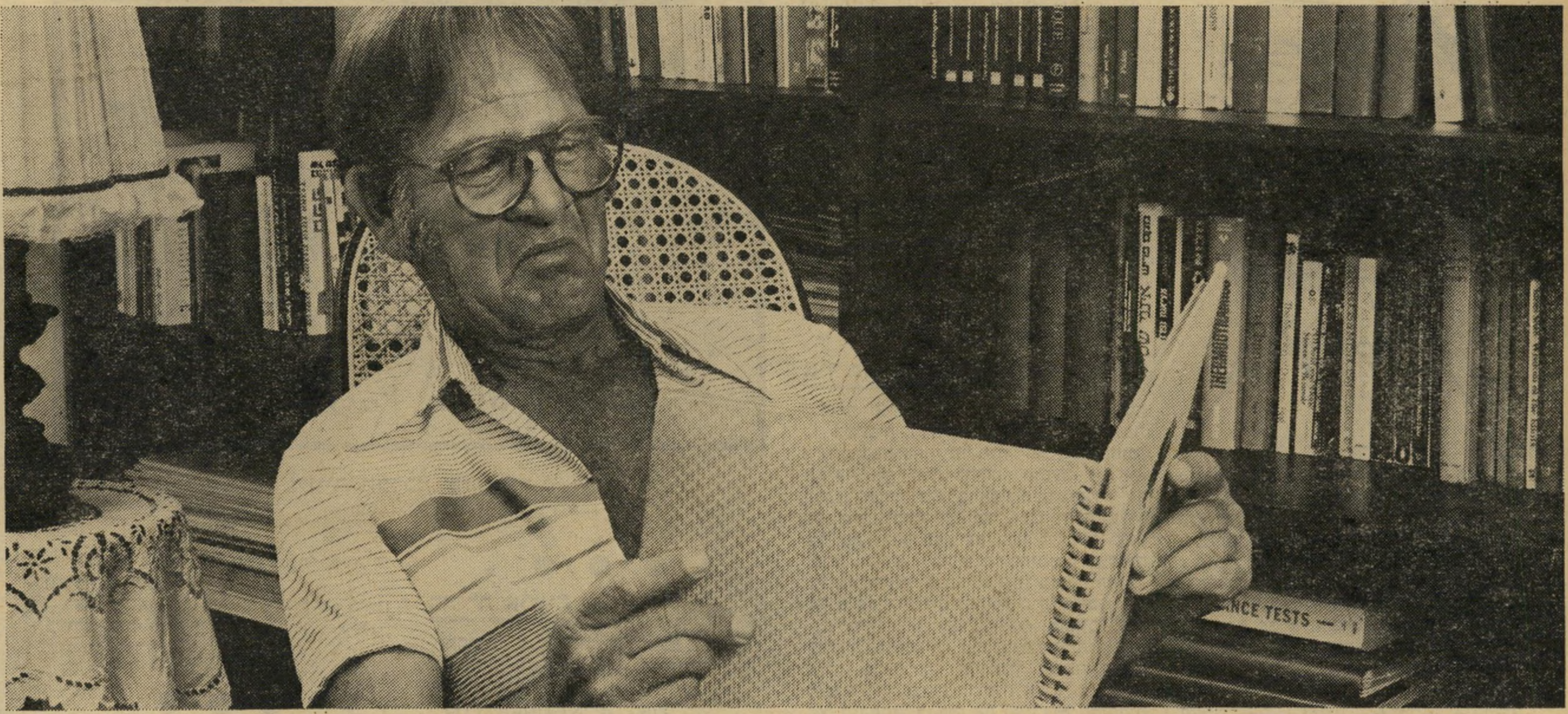

נסיון לחסוך כמה לירות בעת קניית הפילם עלול להתגלות כטעות אשר האלבום שלך לעולם לא יניח לך לשכוח.

תמונות טובות באמת אפשר להשיג רק עם פילם טוב באמת.
ופילם טוב באמת יש רק אחד. קודאק.

לא רק אנחנו חושבים כך.
80% מהצלמים בעולם המערבי משתמשים בפילמים של קודאק, ובארצות הברית מוכרת קודאק 92% מכלל תצרוכת הפילמים.

מפעלי קודאק בארצות הברית מהוים ריכוז אדיר של ידע מקצועי מתקדם ביותר, תקציבי פיתוח עצומים וציוד משוכלל וחדיש שאין לו שני בעולם.

כל אלה מאפשרים לקודאק לייצר פילמים שאיכותם עומדת מעל ומעבר לכל תחרות, המעניקים לאלבום המשפחתי שלך את ה"מימד המציאותי" אותו לא תמצא בפילמים אחרים.

אלה הן הסיבות להצלחתה של קודאק.

ובאשר לתוצאות, את אלה תוכל לראות במו עיניך.
קח פילם של קודאק, ולאחר הצילום הקפד לדרוש פיתוח והדפסה בנייר, כימיקלים וידע של קודאק.

את ההבדל במחיר, כ—12 ל"י, תשכח מיד.
את האיכות לא תשכח לעולם.

צלם בקודאק.
אתה חייב זאת למשפחתך.

העולם מצלם בקודאק.

Kodak

דרוש פיתוח באיכות קודאק במעבדות דלתה קולור.

י.א.ל.

איש השנה תשל"ח

מאת
אורי אבנרי

מיפגש מן הסוג השלישי

ה עולם כולו עצר את נשימתו — פשוטו כמשמעו. הלוויין העביר את המאורע למיליוני בתים מסביב לכדור־הארץ. האנושות כולה היתה עדת־ראייה.

המטוס הגיע לנמל־התעופה בלוד. הדלת נפתחה. האיש יצא, נעצר על הכבש. החצוצרות השמיעו את התרועה. המצלמה שהתה על פני האיש, שקפאו בהבעה חגיגית, סתומה, כאילו הקשיב למנגינה פנימית שרק הוא היה מסוגל לשמעה.

אנוור אל־סאדאת, נשיא מצריים, בא לישראל. מאורע זה העמיד בצל לא רק את כל שאר המעשים והאירועים של תשל"ח, בעולם כולו, אלא גם הוציא את השנה עצמה מרכס הגבעות של שנות השיגרה והפך אותה הר שגיא בנוף ההיסטורי.

נערה בבית־אלפא

א חת ההלצות האופייניות של ארץ־ישראל הישנה, בטרם קום המדינה, סיפרה על הקיבוצניקית הצעירה שהגדירה כך את מקומה בעולם:

„העולם הוא מרכז היקום. מכל ארצות העולם, ארץ־ישראל היא הארץ החשובה ביותר, וזה כתוב כבר בתנ"ך. הגורם הכי חשוב בארץ הוא היישוב העברי. החלק הקובע ביישוב הוא ההתיישבות העובדת. מכל תנועות ההתיישבות, התנועה המצטיינת ביותר היא, בלי ספק, הקיבוץ הארצי. מכל קיבוצי הקיבוץ־הארצי, המוצלח ביותר הוא בית־אלפא. בבית־אלפא, הכל מודים שהבנות שוות יותר מהבנים. מכל הבנות, אני היפה והפופולרית ביותר. לכן אני מרכז היקום."

גם מחוץ להלצות, מאמינים עמים רבים, בגלוי או בסתר ליבם, כי ארצם היא החשובה ביותר בעולם. מבחינה זו עוד עולה הישראלי המצוי על בני עמים אחרים. האמונה כי מדינת־ישראל והעם היהודי הם מרכז היקום היא חלק מהשקפת־העולם הישראלית.

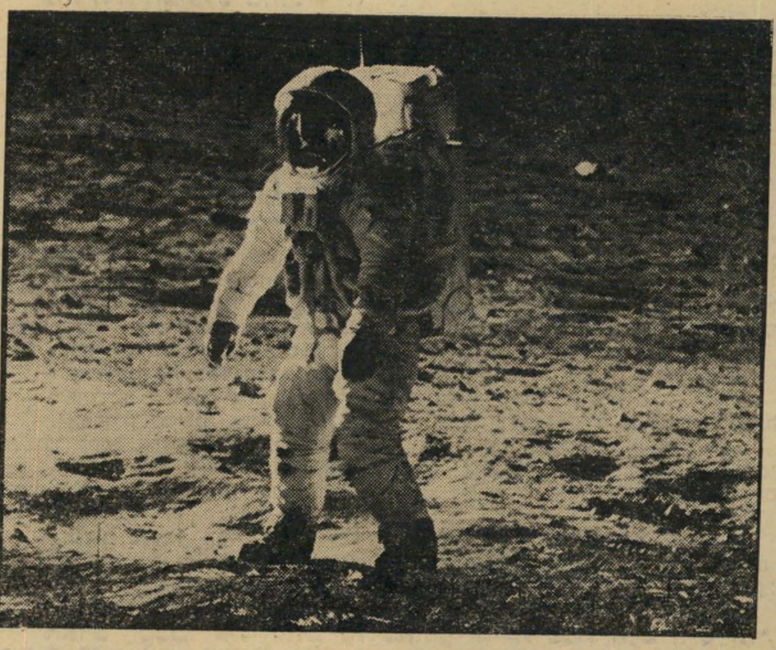

האדם הראשון על הירח: 21 ביולי, 1969

בדור האחרון, היתה לא־פעם הצדקה כלשהי לאמונה זו. ישראל נמצאת במוקד של סיכסוך גלוי, בעל השלכות עולמיות. לא פעם קרו בישראל ומסביבה מאורעות שריתקו את תשומת־לב העולם כולו — מילחמות ומעשים דרמתיים אחרים.

אך מעולם לא היתה שנה כשנת תשל"ח, שבה אירע על אדמת ישראל המאורע האחד שהיה, מעבר לכל ספק, המעשה החשוב ביותר לא רק לישראל, לא רק לעמי המרחב שבו היא שוכנת, אלא לאנושות כולה.

כזה היה המאורע שאירע בנמל־התעופה הנושא את שמו של דויד בן־גוריון, במוצאי שבת, אור ליום ט' בכסלו תשל"ח, ה־19 בנובמבר 1977. התאריך לא יימחק עוד מן ההיסטוריה.

חרדה למיליארדים

י ש סיבות רבות לעולם לעקוב בדריכות אחרי מעשה היסטורי, המשפיע במישרין על הסיכסוך הישראלי־ערבי.

בשנת תשל"ח, כמו בכל שנה מאז ירדה מישפחה אחת של קופים מן העצים והחלה מהלכת על שתיים, לא חסרו הסיכסוכים בכוכב הלכת ארץ.

בקרן אפריקה היתה נטושה מילחמה מרה בין אתיופיה וסומאליה, על מידבר שומם וצחיח. פעמוני־האזעקה צילצלו כאשר ברית־המועצות וקובה שלחו לשם יועצים ולוחמים. ברודזיה גברה מילחמת־שיחרור אכזרית, חרף נסיונות נואשים להגיע להסדר שישמור לפחות על קיום המיעוט הלבן. מורדים פרצו מאנגולה למחוז שאבה העשיר בזאיר, ובמשך כמה ימים מלא העולם סיפורי זוועה וגאולה. ויאט־נאם המאוחדת החדשה לחמה בשכנתה קמבודיה, שגם היא ניצחה זה עתה, כמוה, במילחמת־שיחרור. באפגניסתאן הצליחה הפיכה. בניקאראגואה ובאיראן התמרדו המונים נגד השליטים. מצ'אד ועד אל־צחרה הספרדית־לשעבר סערו מילחמות־גרילה.

אך אף אחד מן הסיכסוכים האלה והאחרים, שהקיזו את דמם של בני־אדם בשנת־השלום תשל"ח, לא נשא בחובו סכנות כה חמורות לאנושות כולה כמו הסיכסוך הישראלי־ערבי.

יש לכך סיבות רבות:

● אף ששני הצדדים המעורבים בו אינם, לכאורה, אלא עמים קטנים, הם מהווים מעצמות בזעיר־אנפין. העולם הערבי הוא גורם־כוח כביר, המשתרע על חלקים חשובים של שתי יבשות, והכולל מדינות רבות. ישראל היא חלק מן העם היהודי, שיש לו עמדות־כוח מייוחדות־במינן בארצות רבות.

● המרחב השמי הוא שדה־קרב מרכזי במאבק המתמיד בין מעצמות־העל על ההגמוניה בעולם. חשיבותו עלולה בכל עת לגרום התדרדרות הרת־שואה, שתביא לעימות עולמי ואף למילחמת־עולם שלישית ואחרונה.

● הנפט, הטמון במעמקי האדמה של המרחב, הוא גורם חסר־תחליף לשלומה, ואף לעצם קיומה התרבותי, של האנושות ברבע האחרון של המאה ה־20. די בהפרעה זמנית בזרם השוטף והגובר של הנפט אל מיפעלי הכוח והייצור של המערב, כדי לגרום בן לילה לאבטלה של עשרות מיליונים, לרעב ולמהפכות.

● המרחב הזה היא מולדתן של שלוש דתות גדולות, וכל מאורע בו מעורר רגשות עמוקים בליבם של עמים רחוקים, שאינם קשורים לשני הצדדים.

מילבד אירופה המערבית, אין איזור אחר בעולם שכל תהפוכה חשובה בו עלולה להשפיע בצורה כה חותכת ומיידית על חייהם של מיליארדי בני־אדם. תהפוכה חיובית, כמו יוזמתו של אנוור אל־סאדאת, אכן הרעידה את הלבבות בחמש יבשות.

פקינג, מוסקווה, ירושלים

א ך האיש על כבש־המטוס בלוד גרם לרטט של התרגשות בלבבות ביגלל סיבות שחרגו מתחום האינטרסים, הסכנות והחששות.

גם בשנים קודמות אירעו תהפוכות שהקפיצו את הסיכסוך הישראלי־הערבי אל מרכז התודעה העולמית, בשל אינטרסים, סכנות וחששות אלה.

כזו היתה מילחמת־סיני, שנתנה לשנת תשי"ז את איש־השנה משה דיין, הרמטכ"ל.

(המשך מעמוד 7)

שתי מעצמות־העל התערבו כדי לכפות על ישראל ובעלות־בריתה המפוקפקות את הנסיגה מתעלת־סואץ ומחצי־האי המידברי.

כזו היתה, שבעתיים, מילחמת־ששת־הימים, שנתנה לתשכ"ז את אותו איש־השנה, הפעם באיצטלה של שר־הביטחון. ישראל כבשה אז שטחים נרחבים מעבר לגבולותיה. מאזן הסיכסוך השתנה באופן מכריע. תעלת־סואץ נחסמה.

כזו היתה, אולי עוד יותר, מילחמת יום־הכיפורים, שנתנה לתשל"ד את איש־השנה הנרי קיסינג'ר. חרם־הנפט הגדול שינה, תוך חודשים מעטים, את מפת הכלכלה העולמית עד ללא־הכר. מדינות אופ"ק, קארטלי־הנפט העולמי, הפכו כימעט בן־לילה מעצמה כלכלית, ויחסי־הכוחות בעולם השתנו מן היסוד.

אולם לכל המאורעות מזעזעי־העולם האלה חסרה תכונה מכרעת אחת, שהעניקה את הייחוד ליוזמת אל־סאדאת.

מילחמות סיני, ששת־הימים ויום־הכיפורים היו אך תמרורים דרמתיים בדרך שהחלה לפני שלושה דורות — דרך הסיכסוך היהודי־ערבי. כל אחת מן המילחמות האלה שינתה, בצורה זו או אחרת, את מאזן־הכוחות של הסיכסוך, את נתוניו והשלכותיו. אך אף אחת מהן לא שינתה את מ ה ו ת היחסים בין ישראל והעולם הערבי.

אנוור אל־סאדאת, על־פי החלטה אישית ריבונית, ניסה לעשות את זאת. ב כ ך ייחודו.

מעשה כזה נדיר תמיד, גם בפסגות הכוח המדיני. לכן היה כה קשה למצוא דוגמה למעשה זה.

היו שביקשו להשוות את ביקורו של אל־סאדאת בישראל לביקור ההיסטורי של הנשיא ריצ'ארד ניכסון בפקינג.

השינאה הריגשית ואי־ההכרה המדינית בין ארצות־הברית וסין הקומוניסטית דמו, במידת־מה, לאותן הקיימות בין ישראל והעולם הערבי. במשך דור שלם נודה ונהרס בארצות־הברית כל איש־ציבור שהטיף להתקרבות בין שני העמים.

אך לפני כן שררו, במשך דורות, יחסים ידידותיים בין עמי סין וצפון־אמריקה. אי־ההכרה ההדדית היתה בין מישטרים, לא בין העמים עצמם.

ואילו העויינות הטוטאלית בין ישראל והעולם הערבי נוגעת בשו־רשים, וקדמה בשני דורות להקמת מדינת־ישראל עצמה.

גם יוזמתם של ניכסון וקיסינג'ר, שיצרו יחד עם לאוניד ברז'נייב את ה„דטאנט" עם ברית־המועצות, לוקה בחסר בהשוואה ליוזמת אל־סאדאת. היה זה רק צעד אחד — אם כי חשוב ביותר — בדרך שהחלה כבר קודם לכן, בימי ניקיטה כרושצ'וב ודוויט אייזנהאואר.

היסטורית והעניקה לו את פרס־נובל לשלום. היה זה מעשה נועז, שהיה מלווה במחוות המישטרים. להתחרות הטבעית ביניהם נקבעו רק מיגבלות מוסכמות.

ה„מדיניות המיזרחית" של הקאנצלר הגרמני, וילי בראנד, היתה פריצת־דרך היסטורית והעניקה לו א תפרס־נובל לשלום. היה זה מעשה נועז, שהיה מלווה במחוות אישיות, תוך קבלת סיכונים אישיים. אך גם גרמניה ורוסיה היו בעלות־ברית פעמים רבות בעבר. הישגו של בראנד אך אישר רשמית את המצב המדיני שהיה קיים למעשה.

המהפכה של אל־סאדאת היתה עמוקה הרבה יותר מכל אלה.

● אדם על הירח

היו שחיפשו הקבלות השאולות מדברי ימי המגלים הגדולים.

מארקו פולו, גיבור־המסעות מוונציה, קדם לניכסון בדרכו לסין, והביא הביתה סיפורים מופלאים יותר, אך בהגבירו את ידיעת־העולם לא שינה את פני־העולם.

קולומבוס קרוב יותר להקבלה אמיתית. הוא גילה עולם חדש, שינה את פני העולם עד ללא הכר כימעט מכל הבחינות.

אולם יורד־ים גאוני זה, בעל הגורל הטראגי, לא הפליג לדרכו בעיניים פקוחות. ביוצאו לחפש אתונות, מצא את המלוכה. הוא חיפש את התבלינים של הודו, וגילה יבשת חדשה, שאת עצם קיומה לא העלה בדעתו.

בשעות הראשונות של ביקור אל־סאדאת, הישווה העולם הזה את המעשה לדריכת כף רגלו של האדם הראשון על הירח — דוגמה שעזר וייצמן השמיעה, לאחר מכן, באוזני הנשיא המצרי עצמו.

אך גם אותו רגע יחיד־במינו בתולדות האנושות, שהפעים את ליבו של כל אדם על פני כדור־הארץ, אינו משתווה לרגע שבו דרכה כף רגלו של אל־סאדאת על אדמת ישראל. בנובמבר 1977 היתה מצריים רחוקה מישראל יותר מאשר כדור־הארץ מן הירח ערב טיסת־החלל ההיסטורית.

כי ניל ארמסטרונג לא היה, אחרי ככלות הכל, אלא שליח של מכונה מדעית כבירה, שתיכננה את המסע שנים מראש והשקיעה בו משאבים כבירים. אנשיה פיקחו על טיסת החללית בכל שלביה, והינחו את יושביה אמיצי־הלב.

ביקור האדם הראשון על הירח דמה יותר לביצוע תרגיל מאתמטיקה מורכב מאשר ליוזמה ריבונית של איש, היוצא לשנות את העולם.

ייתכן כי מי שמבקש בכלל דוגמה המשקפת את כל הנועזות והמוזרות של מסע אל־סאדאת, חייב להרחיק לכת ולנדוד אל עולם המדע הבדיוני.

אחת החוויות הקולנעיות של השנה היתה הקרנתו של הסרט מיפגשים מן הסוג השלישי — ניסיון לתאר בצורה מציאותית־כביכול את המיפגש החי הראשון בין בני־אדם ובין יצורים הבאים בשליחות של רצון־טוב מכוכב אחר.

כזה היה המיפגש בלוד.

אך מעבר לכל ניסיון לבקש לו השוואה, ניתן להעריך את מסע אל־סאדאת רק על רקע הנסיבות ההיסטוריות שקדמו לו: דרכה היחידה־במינה של התנועה הציונית מאז ימי בנימין זאב הרצל, התגובה בת שלושת־הדורות של העולם הערבי, מעגל־הקסמים של המילחמות והשינאה ההדדית, והחלטתו של איש אחד לשנות את כיוון ההתפתחות, לפני שתגיע לעברי פי־פחת.

● רגעים שלא יישכחו

החלטה זו נתנה לתשל"ח את רגעיה הגדולים ביותר, שנחרתו על לוח־ליבם של העדים להם מקרוב ומרחוק:

— הערב לפני הביקור, שבו שידרה הטלוויזיה הישראלית כתבה על נסיונה של תזמורת צה"ל ללמוד את ההימנון המצרי מבלי שיהיו בידיה התווים — הרגע שבו תפסו אזרחי ישראל ,לפתע, בפעם הראשונה, שהחלום אמנם עומד להתגשם.

— אותו רגע על כבש המטוס, בהישמע התרועה.

— ההצדעה של הנשיא המצרי לדגל צה"ל, באותו מעמד.

— התפילה במיסגד אל־אקצה, כאשר אל־סאדאת האדוק כרע על הארץ והיפנה את גבו לקהל הפלסטיני, שיכול היה לכלול את מבקשי־נפשו.

— הביקור ביד ושם, כאשר הנשיא המצרי התבונן, בהבעה המומה, בתצלומי הזוועות של הנאצים, אשר בהם ראה, בשעתו, משחררים פוטנציאליים של מצריים מעול הבריטים.

— הנאום בכנסת, הבלתי־אפשרי שהפך מציאות.

— חילופי־הדברים ההיתוליים עם גולדה מאיר, במהלך הפגישות עם סיעות הכנסת.

לאיש מן הצופים בהם, בגופם או באמצעות הטלוויזיה, לא יכול היה להיות ספק: זהו המאורע של השנה, אחד המאורעות הגדולים של המאה ה־20.

האדם המסמל את ההלם של מאורע זה בנישמת העם הישראלי, ואת הפרי הראשון שהניב הביקור בחודש האחרון של השנה, הוא איש־השנה של תשל"ח.

סט1.

הגיע הזמן

לקנות את שעון הרדיו המשוכלל והדקורטיבי

EUROPHON

ולפאר בו את קיר ביתך

המתנה היפה והשימושית לחג, כעת במחיר מבצע

1,600 ל"י

הפצה ושרות: סלון טוקיו, אלנבי 66 ת"א טל. 612128

להשיג בשקם, במשביר לצרכן, במשביר המרכזי, בכל־בו שלום, בש.א.ל. ובחנויות המובחרות למוצרי חשמל

שעון-רדיו אירופון

במקום טוב באמצע

(מול דיזנגוף סנטר)

נשמח לראות אותך

במספרה החדשה של איציק

ברח' קינג ג'ורג' 50 ליד קולנוע מקסים:

איציק, צ'רלי, גדעון ואיציק הקטן.

איציק

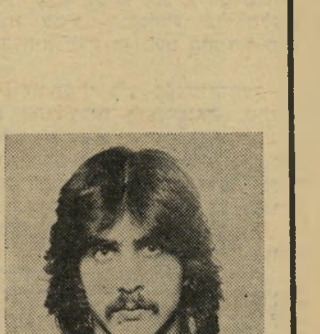

צ'רלי מ„מירו-יוניסקס", השתחרר מהצבא ועובד אתנו.

איציק עושה אנשים יפים

שיכורים מתחת לפנס

ההפגנה נגד „המהפך הכלכלי", נובמבר 1977: ההסתדרות ניסתה להלחם

אדם שיכור נראה בחשכת הלילה מחפש מטבע מתחת לפנס.

„האם איבדת אותו כאן ?" שאל עובר־אורח.

„לא," השיב השיכור, „איבדתי אותו בפינה ההיא."

„אם כן, מדוע אינך מחפש אותו שם ?"

„אי־אפשר," השיב השיכור, „שם חושך."

בשנה הקודמת — תשל"ז — דמה האזרח הישראלי לשיכור זה. הוא החליט שהבעייה הלאומית העיקרית — בעיית השלום — מונחת בחושך, ועל כן אין טעם לטפל בה. תחת זאת חיפש את פתרונותיו תחת הפנס של „ענייני פנים".

היה קיים קונסנזוס כללי על כך שאין להקדיש מחשבה יתרה לבעיות „חוץ וביטחון", וכי יש לגשת לפיתרון הבעיות הפנימיות של המדינה. המאורע העיקרי של תשל"ז — הבחירות לכנסת התשיעית — התנהל כולו באווירה זו.

ניצחון הליכוד בבחירות אלה — שהפך את מנחם בגין לאיש־השנה תשל"ז — לא נבע מהצטרפות המוני ישראל לרעיון ארץ־ישראל השלמה. הוא נבע מהסכמת הציבור לסיסמת־הבחירות העיקרית, והבילעדית כימעט, של הליכוד: „צריכים להחליף את השילטון!" ההרגשה שהשילטון „אינו מתפקד", שאין מנהיגות המסוגלת לקבל החלטות, שמיפלגת־השילטון המסורתית שוקעת בביצה של שחיתות והסתאבות — היא שגרמה את ה„מהפך" של תשל"ז.

הליכוד הצליח בבחירות מפני שעלה בידו להצניע את הנושא העיקרי שייחד אותו: השאיפה לסיפוח כל שטחי ארץ־ישראל, שנכבשו עד כה על־ידי צה"ל. איש־השנה בגין, שלא השתתף במערכת־הבחירות בגלל התקף־הלב שלו, תואר כסבא טוב, כמדינאי קשיש ועתיר־זכויות, כאדם ישר וצנוע, שינהיג את העם בדרך לתיקון הליקויים הפנימיים.

אמנם, גם בתנאים אלה לא היה מצליח הליכוד להגיע לשילטון, לולא היתה קיימת, מתחת לפני השטח, תזוזה מתמדת של הציבור לעבר עמדות לאומניות יותר. אולם תזוזה זו היתה במידה רבה בלתי־מודעת, וההרגשה המכרעת היתה ש„אין מה לעשות" בעניינים אלה, ש„אין עם מי לדבר", ושעל כן מוטב להתרכז בעניינים הניתנים לתיקון ולשינוי.

היתה זאת, כמובן, אשלייה. שום בעייה פנימית של המדינה אינה ניתנת לתיקון ולשינוי, בלא השינוי האחד שיפתח לפני המדינה אופקים חדשים — השלום. אולם הציבור חש, מתחת לסף ההכרה, כי שינוי זה מחייב החלטות מכאיבות מדי, ועל כן ברח ממנו.

תשל"ז היתה שנת האסקפיזם, שנת הבריחה מ„ענייני חוץ" (שאינם אלא ענייני החיים והמוות של המדינה) ל„ענייני פנים".

בראשית תשל"ח יכול היה איש נאיווי לקוות כי איש־השנה של תשל"ח יהיה האדם המסמל את ההצלחה לחולל את השינויים הפנימיים המיוחלים.

להפוך זהב לזבל

תיקווה זו לא התאמתה. להיפך: ממשלת הליכוד נחלה בכל החזיתות של התיקון הפנימי כישלון חרוץ.

בעיקבות המהפך המהולל, לא השתנה דבר במערכות הפנימיות של ישראל. 29 שנה של דיבורים על תוכניות הליכוד להבראת החברה והמשק התנדפו כעשן ברוח.

בשר־הקלפיות של הליכוד היה מורכב, במידה רבה, מהמוני בני־עדות־המיזרח. הם שסיפקו לליכוד את ההתלהבות הנרגשת, את כוח־המחץ של התביעה „בגין לשילטון!"

ההר הזה של ציפיות לא הוליד בתשל"ח אלא עכבר — גל הבדיחות על הנציג הבכיר של עדות־המיזרח בתנועת־חרות, השר דויד לוי. „כל בדיחות לוי", אחת התופעות המוזרות ביותר של השנה, היתה התגובה של המימסד ה„לבן" על סכנת עלייתם של ההמונים ה„שחורים", שהעלו את הליכוד לשילטון.

האיש המרכזי, שהיה צריך לחולל את המהפך החברתי־כלכלי, היה שר־האוצר שימחה ארליך. בסוף תשל"ח לא היה אדם רחוק ממעמד איש־השנה יותר ממנו.

במשך כמה שעות אכן ריתק ארליך את דמיון הציבור. באוקטובר 1977 חולל את „המהפך הכלכלי" — ביטול מוגבל של הפיקוח על המטבע הזר. הוא גרם הרגשה כללית של הקלה, של יציאה ממחנק הגטו הכלכלי.

אך חיש מהר התברר כי הרגשה זו היתה שיטחית בילבד, ושלא נגעה לשורשי המחלה של המשק והחברה. במהלך השנה התגלתה שיטתו של ארליך כהיפוכה של האלכימיה של

היכן ההבדל? - שר־האוצר הקודם יהושע רבינוביץ ויורשו שימחה ארליך

איש השנה תשל״ח

(המשך מעמוד 9)

ימי־הבינוניים: הוא הצליח להפוך את המטבע הישראלי לזבל.

האינפלציה הדוהרת קיבלה ממדים חדשים. החלה מהווה גורם מרכזי בשיקוליו של הפרט, בחשבונות המשק, ביחסי־העבודה. ישראלים שנזדמנו לחוץ־לארץ נדהמו להיווכח כי המטבע הישראלי שוקע במהירות. שטר־הנייר, הנושא את דיוקנו של אבי התנועה הציונית, הפך סמרטוט.

ייתכן כי אין כישלון מביש יותר לממשלת הליכוד מאשר זה: שאזרחי ישראל החלו בגלוי משכירים דירות תמורת דולארים, גובים שכר־טירחה בדולארים ומנהלים עסקים זה עם זה בדולארים, על אדמת המולדת.

המטבע, אחד מסימלי הריבונות, הפכה נושא לזילזול ולבוז, בעוד הממשלה מדברת עד בוש על „זקיפות הקומה הלאומית". באחת הקאריקטורות, נראה בנימין זאב הרצל צולל מתוך מיסגרת תמונתו התלוייה על הקיר.

דווקא בענייני־פנים, שתדות להם הגיע לשילטון, חסר הליכוד מנהיגות כלשהי. הוא לא היה מסוגל לבצע

קאריקטורה של זאב ב„הארץ"

יגאל ידין כסגנו של בגין

דבר. לא עלה בידו לקצץ בתקציב, לצמצם את הביורוקראטיה, להגשים את אותן אלף ואחת דרישות שהציג במרוצת השנים לממשלת מפא"י.

על הכל העיק ההון השחור, שנולד בתקופת מפא"י ושגדל במהירות קטסטרופאלית תחת כנפי הליכוד.

בימי מפא"י היה המשק השחור תופעה מבויישת, שנולדה וצמחה במחשכים. בימי הליכוד, נעלמה גם הבושה.

הממשלה לא התיימרה כלל לפעול לצימצום הפליליות הכלכלית. ההזמנה הקלאסית של השילטון הבורגני הצרפתי — „התעשרו!" — הפכה הנחייה מרכזית בשילטון הליכוד.

חוסר המדיניות הסוציאלית החיובית התעטף באיצטלה מילולית של דאגה ל„שכבות החלשות" — בשעה שזקנים וחלשים נפלו קורבן לנמר הטורפני של האינפלציה.

מירוץ שליחי השחיתות

אם קיווה מישהו כי שילטון הליכוד, שבראשו עומד אדם ישר כמו מנחם בגין, יצטיין לפחות בחיסול התופעות היותר־בוטות של השחיתות, התאכזב אף הוא.

הליכוד התחיל בנקודה שבה סיים שילטון המערך את התנוונות אמות־המידה המוסריות.

בקומה הרביעית של בית־המישפט בתל־אביב הופיע שמואל רכטמן, ח"כ הליכוד, שחסינותו נשללה ממנו, כנאשם במישפט־שוחד, בשעה שאשר ידלין, שריד תקופת המערך, עדיין הופיע בקומה השלישית במישפט על עבירה דומה.

כמו במירוץ־שליחים, עברה מגילת־השחיתות מיד ליד, מבלי להיעצר.

חשבון־הבנק של מישפחת רבין, שהסעיר את הציבור בתשל"ז ואולי שינה את מהלך מערכת־הבחירות, נראה בתשל"ח כאנאכרוניזם. בפעם הראשונה בתולדות המדינה נקבע כי שר מרכזי — אריאל שרון — יכול להחזיק במיפעל־ענק פרטי, בשעה שהוא עומד בראש המישרד הממשלתי המקבל יום־יום החלטות העשויות להעשיר את עצמו. גם כמה מעמודי־התווך האחרים של המימסד החדש לא פיגרו אחריו בהרבה.

הסימפטומים הקטנים, המגלים את רמתו המוסרית של שילטון, הצביעו כולם בכיוון אחד. משכורות השרים הועלו באופן קיצוני, בשעה שלכל העובדים האחרים נקבע גבול של 15%, שפיגר בהרבה אחר שיעור האינפלציה. אחרי החנינה שניתנה בסוף תשל"ז, במפתיע, לגדול הפושעים הכלכליים, יהושע בן־ציון, סירב השילטון השנה להעניק חנינה לעבריינים שאינם אילי־הון. בולמוס דירות־השרד, המכוניות, הנהגים הצמודים, השיפוצים הראוותניים ושומרי־הראש נמשך בקצב עליז, כאילו לא קרה דבר.

אך יותר מכל בלטה שוב התופעה שציינה את השילטון הקודם: חוסר היכולת לקבל החלטות. מילבד ההחלטה האחת של „המהפך הכלכלי", שנתגלה כאמצעי טכני בילבד, לא קיבל שילטון הליכוד החלטה חשובה כלשהי בענייני חברה וכלכלה.

המערכת של מפא"י המשיכה להתקיים בצמרת המדינה, בכוח האינרציה.

כל זה לא הזיק לליכוד מבחינה פוליטית, דווקא מפני שענייני־הפנים נדחקו ממרכז הבמה. האשראי שניתן לליכוד עוד החזיק מעמד, ורבים היו מוכנים לקבל את הסיסמה: „אי־אפשר לתקן בשנה אחת את אשר קילקל המערך במשך דור."

אולם איש מאנשי הליכוד שהיו קשורים במערכות החברה והכלכלה לא יכול היה להיות איש־השנה של תשל"ח. הם יכלו להתחרות רק על התואר ההפוך.

החיות של קרילוב

אך אילו היתה נערכת תחרות על התואר של מחדל־השנה, לא היו אנשי הליכוד יכולים להתחרות באיש שהשיג את ההישג הגדול ביותר בבחירות של מאי 1977: ייגאל ידין.

הכוכב הדורך של תשל"ז היה המטאור הצונח של תשל"ח. מעולם לא עלה ושקע איש־ציבור במהירות כה מסחררת. יחד עימו מתה ושקעה יצירת־כפיו: התנועה הדמוקרטית לשינוי.

כמו מיפלצת אנושית בספר של מדע בידיוני נולדה ד"ש, צמחה לממדי ענק, הזדקנה, מתה והתפוררה — הכל במהירות־שיא של שנה וחצי.

למה נגזר גורל זה על המיפלגה הגדולה היחידה שנולדה, יש מאין, מאז קום המדינה?

אין ספק כי חלק גדול מן האשמה לכך רובץ על האישים שהתלכדו בה. היה זה אוסף מגוון מדי של בעלי־חיים, בדומה לחיות השונות שנרתמו במשל של קרילוב לעגלה אחת, כשכל אחת מהן מושכת לכיוון אחר.

הכישלון הטוטאלי היה מנת־חלקו של ייגאל ידין עצמו. האיש שהוצג כביצועיסט מעולה, כהוגה־דיעות מבריק, כסמל היושר וכאביר הדמוקרטיה הטהורה הוכיח, תוך זמן קצר מאד, שאינו אף אחד מאלה. הוא נתגלה להמונים, שלא הכירוהו מקרוב קודם לכן, כאדם בעל מנת־מישכל מוגבלת, רדוד מבחינה מחשבתית, בלתי־יעיל מבחינה מעשית, מוכה תאוות־השילטון ורדיפת־הכבוד.

לצידו התבלטה אחת הדמויות המפוקפקות ביותר בזירה הציבורית הישראלית, שמואל תמיר, מאקיאוולי במהדורת־כיס־מוקטנת, קארייריסט חסר־עקרונות שנגזר עליו לפוצץ כל מיסגרת.

האיש השלישי בחבורה, אמנון רובינשטיין, התבלט בעיקר בנאיוויות המופלגת שלו, באי־רצונו לעמוד בראש, לקבוע קו ברור, להתמודד ולהתגבר. כאשר התפוצצה ד"ש ולאנשי רובינשטיין הוחזרה העצמאות, שאותה הם מכרו שנה לפני־כן לידין תמורת נזיד־עדשים, מיהר

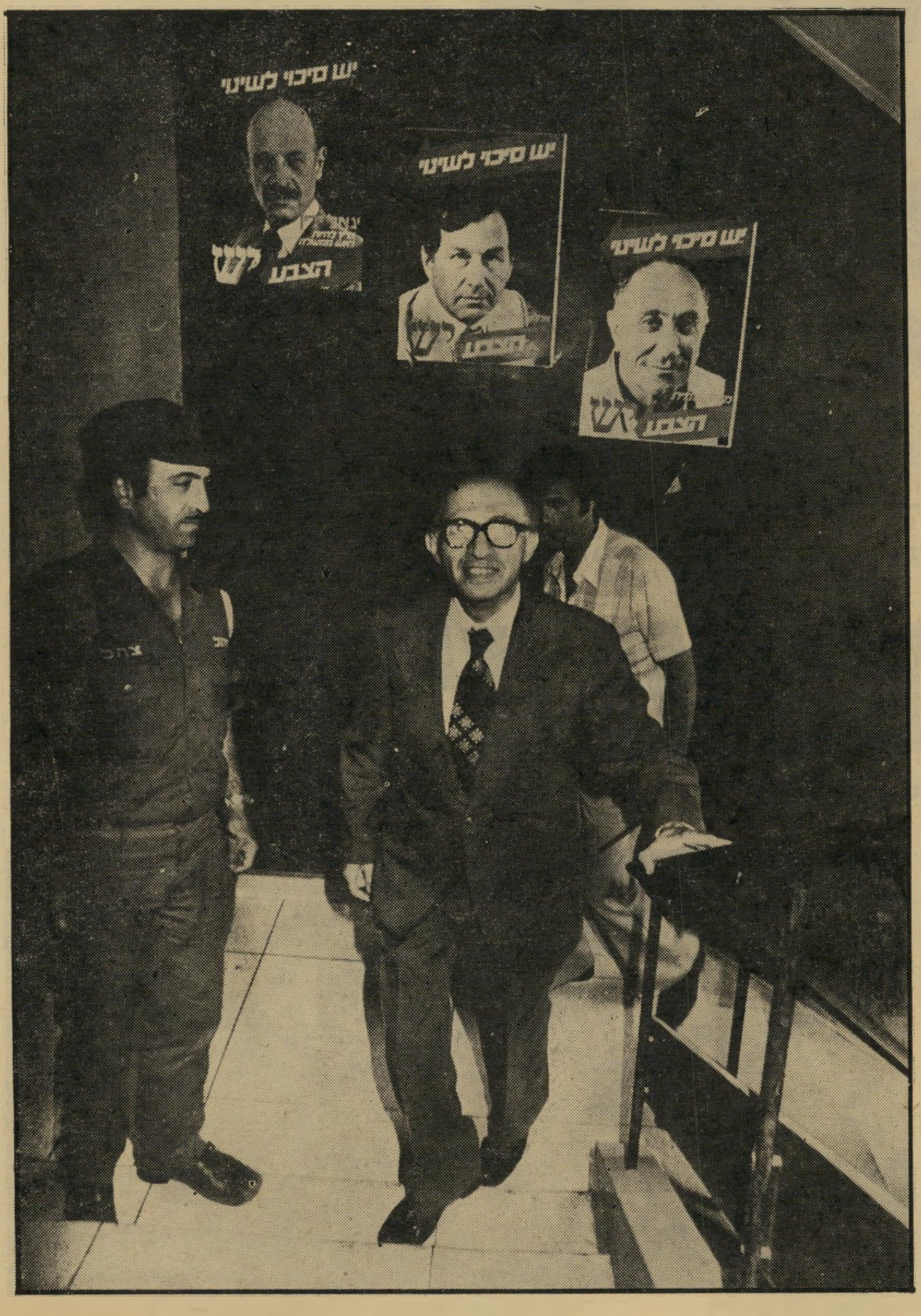

מנחם בגין עולה במדרגות במישרד ד"ש, כדי לשכנעה להצטרף לממשלה

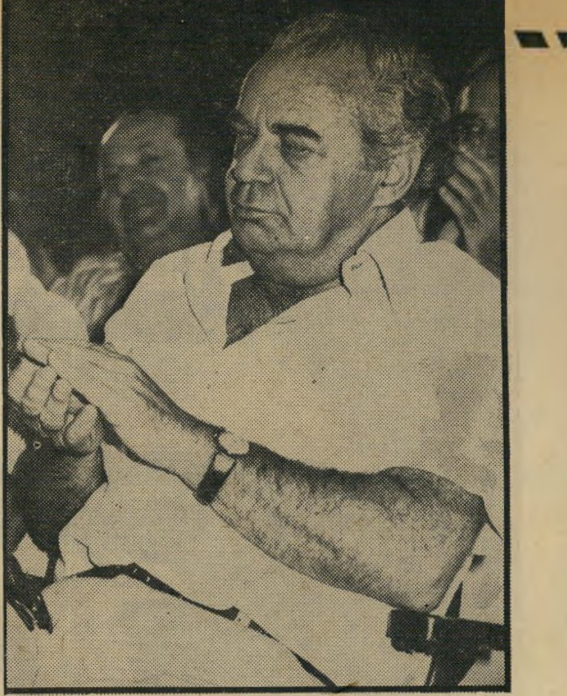

שמואל תמיר למחרת הפילוג בד"ש

רובינשטיין להכתיר על עצמו מנהיג חדש, מאיר עמית, שהוא מעין מהדורה ב׳ של ידין.

עונש האלים

אך מעבר לגורמים האישיים, ועם כל חשיבותם, נכשלה ד"ש מפני שהיתה פרי האופנה — האופנה של עיסוק בעניינים מישניים, תוך בריחה מן הבעיות הגדולות האמיתיות, שחייבו הכרעות מכאיבות.

ד"ש היא שיצרה את האידיאה שיש להימנע מלעסוק בענייני־חוץ, שבהם אין במילא מה לעשות, ולהתרכז בתיקון הפגמים הפנימיים. היא גם מצאה את תרופת־הפלא לחוליים אלה — הנהגת שיטת־בחירות חדשה, נשגבת ומושלמת.

במיתולוגיה היוונית, נהגו האלים לגזור על בני־אדם מתיימרים עונשים שהותאמו במיוחד לחטאיהם. העונש שהוטל על ד"ש היה שהיא התפוררה דווקא בִגלל אותה שיטת־הבחירות המושלמת, שבה רצתה לפתור את כל בעיות האומה העולם והיקום.

כאשר יושמה שיטה זו בתוך ד"ש עצמה, היא הובילה לאבדון. היה זה „עונש טבעי" מושלם, לפי תפיסת ז׳אן־ז׳אק רוסו.

ד"ש לא הסתפקה בכישלון אחד, אלא כאילו עמדה על כך שכל הבטחותיה יופרו, כל תיקוותיה יאוכזבו וכל ציפיותיה יתבדו, עד האחרונה שבהן.

היא תבעה למסור לידיה את ענייני הרווחה — וכאשר זה קרה, לא היתה מסוגלת לחולל שם אף את השינוי החיובי הזעיר ביותר, מילבד איחוד מכני של שני מישרדים. בסוף תשל"ח היה הפער גדול יותר, והמצוקה חמורה יותר, מאשר בראשיתה.

ד"ש אמרה שלעולם לא תיכנס לממשלה שלא תשנה את שיטת־הבחירות — ועשתה בדיוק את זאת.

היא דיברה בשם החופש מכפייה דתית — והצטרפה לממשלה שהגיעה לקנוניות ציניות עם הדתיים, שלא היו כדוגמתן אף בממשלות הקודמות.

היא הבטיחה להביא אל מערכות־הביצוע שורה ארוכה של אישים חדשים ומוכשרים — והביאה למישרות השילטון חבורה של אנשים ממוצעים, שלא היו שונים במאומה מקודמיהם, עסקני מפא"י, או מעמיתיהם, עסקני הליכוד.

היא הבטיחה לשמש דוגמה לחיים פוליטיים מסוג חדש, טהורים והגונים, המשוחררים מתאוות הבצע והכבוד והרחוקים מן הקנוניות העכורות של המיפלגות הקודמות. תוך פחות משנה יכלה להתחרות בכל השטחים האלה עם המנוונות והעכורה שבמיפלגות הישנות. בהשוואה עימה, אף המפד"ל נראתה השנה כמיפלגה דמוקרטית, מסודרת ויעילה.

אילו הציע מישהו בסוף תשל"ח להציע את ידין או אחד מחבריו, כאיש־השנה, היה נתקל ברעמים של צחוק מריר.

אוי למנוצחים

אם קיוו המנוצחים של תשל"ז לחזור ולהיות המנצחים של תשל"ח, הם איכזבו את עצמם.

מיפלגת־העבודה לא התאוששה השנה. היא נשארה מונחת, כאבן שאין לה הופכין, במקום שאליו נזרקה במאי 1977.

היא לא ידעה מה לעשות. איזו מסקנה היה עליה להסיק מן המפלה המוחצת?

האם לזנות את ענייני־החוץ ולעסוק בענייני־הפנים? היא ניסתה לעשות זאת, אך אחרי שלושה דורות של שילטון לא ידעה איך לטפל בנושאים אלה באופוזיציה.

המיבצר האחרון שנותר לה, ההסתדרות, שכח זה מכבר כיצד לוחמים למען העובדים. כמה פעמים ניסה ירוחם משל, אחרון בעלי־השילטון של מפא"י ההיסטורית, להגיח מן החממה של שיתוף־הפעולה עם השילטון, אך בכל פעם נחפז לחזור אליה כשהבחין ברוח הצוננת הנושבת בחוץ.

האם עליה לנסות להתלבש על הגל הלאומני ו„לאגוף את בגין מימין"? מיפלגת־העבודה אכן ניסתה לעשות זאת, האשימה את בגין בכך שהוא מוביל להקמת מדינה פלסטינית, שהפקיר את סיני במהירות רבה מדי, שאינו מסוגל להקים התנחלויות רציניות בשטחים המוחזקים. הגיחוך של טענות אלה לא הוסיף יוקרה לבעליהן.

האם „לאגוף את בגין משמאל"? בעזרת ברונו קרייסקי, עלתה המיפלגה לרגע קט מתהומות אי־החשיבות. אנוור אל־סאדאת הזמין את שימעון פרס לווינה, אחרי שהנשיא המצרי קיבל לכך רשות מבגין. בהביאו הביתה את מיסמך קרייסקי־בראנד, נראה פרס לרגע קט כמדינאי בעל שיעור־קומה.

אולם הישג זה בוזבז מייד. פרס חשש להיפגש עם המלך חוסיין, בלי אישורו של בגין. וכאשר קרייסקי הסתבך בפרשה אומללה של פליטות־פה, היו כמה מראשי

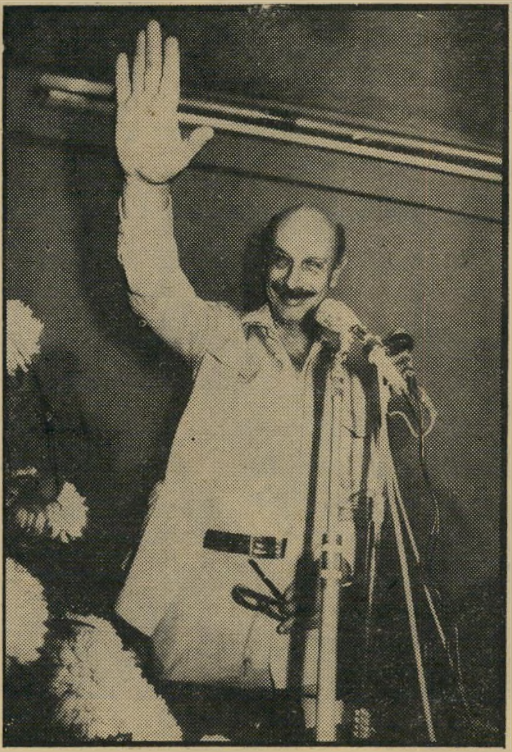

יגאל ידין מקים מיפלגה חדשה

מיפלגת־העבודה, אחוזי הפחד, מוכנים לתקוע לו סכין בגב בהזדמנות הראשונה.

הכישלון הגדול של המיפלגה היה טמון באי־יכולתה להציג תוכנית אלטרנטיבית, רצינית ובעלת־ערך, לתוכניתו של בגין.

היא היתה שבוייה בפיטפוטי־ההבל הישנים שלה על „פשרה טריטוריאלית", וקל היה לבגין להוכיח כי במשך 10 שנים של שליטת ממשלת־העבודה בשטחים הכבושים לא נמצא אף ערבי רציני אחד שהיה מוכן להסכים ל„פשרה טריטוריאלית" נוסח גולדה מאיר ויגאל אלון.

הפחד מפני השד הפלסטיני מנע ממיפלגת־העבודה להציג פיתרון בעל־משמעות, שהוא בהכרח בלתי־פופולרי בתקופה הראשונה. הנהגת המיפלגה, בראשותו של פרס, רצתה להיות פופולרית בכל מחיר, ומייד. זה היה בעוכריה.

כאשר הושג ההסכם בקמפ־דייוויד, לא יכלה מיפלגת העבודה אלא לגמגם כמה דברים חסרי־משמעות. היא חדלה מלהיות חשובה.

שבויי הקונסנזוס

הפחד מפני אי־הפופולריות הזמנית ואי־הנכונות לנהל מאבק אופוזיציוני אמיתי הולידו את כניסתה של מיפלגת־העבודה לתוך המלכודת שפתח לה בגין. היא נשאה את השם, שהפך אחת ממילות־ההיכר של תשל"ח:

ק ו נ ס נ ז ו ס.

במקום שיש קונסנזוס, אין צורך באופוזיציה, אין מקום למאבק. הקונסנזוס הוא חממה נעימה, המאפשרת את המשך ההשתתפות בחלוקת השלל, את המשך האווירה של „שבת אחים גם יחד" ו„יד רוחצת יד".

מיפלגת־העבודה רצתה להיות בתוך הקונסנזוס ולהתחבא בו. היא הניחה למנחם בגין להכריז מדי פעם על קיום קונסנזוס חדש. בגין עצמו קבע בכל פעם את גבולות הקונסנזוס לפי צרכיו.

גם המצב הפנימי במיפלגה לא המריץ אותה לפרוץ החוצה, אל שדה־הקרב. השינאה בין פרס ויצחק רבין,

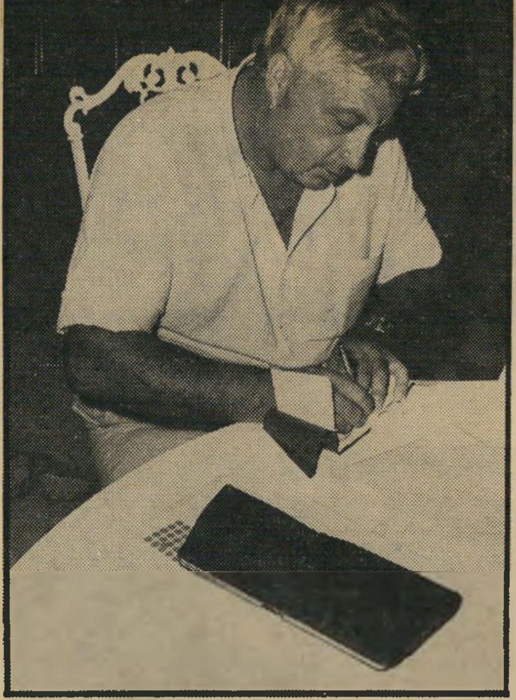

אריק שרון חותם על צ׳ק

שהגיעה זה מכבר לממדים חולניים, המשיכה להטיל את צילה על כל חייה של המיפלגה, למנוע ממנה להכריע הכרעות אמיצות ומסוכנות.

וחמור עוד יותר: אחרי שנה ורבע באופוזיציה, עדיין לא נראה גם באופק הרחוק ביותר של מיפלגת־העבודה גרעין חדש של מנהיגות צעירה, רעננה, אחרת.

בועת־הסבון התפוצצה

כאשר נחת מטוסו של אנוור אל־סאדאת בנמל־התעופה בן־גוריון, התפוצצה בועת־הסבון של „ההתמקדות בענייני הפנים".

במכה אחת, החזיר הנשיא המצרי לציבור הישראלי כולו את הכרת המציאות. ובמציאות זו, אין אף עניין פנימי אחד שאינו מושפע באופן ישיר ומכריע ממצב־המילחמה השורר מזה שלושה דורות בין היישוב העברי ובין העולם הערבי.

מצב־המילחמה בלע את משאבי המדינה, שהיו צריכים להיות מוקדשים לתיקון הפגמים הפנימיים ולכינון חברת־רווחה מודרנית.

מצב־המילחמה מנע כל הבראה כלכלית. הוא קרע את ישראל מן המרחב הכלכלי הטבעי שלה. הוא כפה על ישראל, גם במיקרה הטוב ביותר, שיעור גבוה של אינפלציה מתמדת, מפני שאחוז גדול של כוח־העבודה הישראלי, העסוק בענייני ביטחון, אינו משתתף ביצירת נכסים אך משתתף במלוא המרץ בצריכתם.

מצב־המילחמה, שטיפח את ריגשות הבוז והשינאה כלפי העולם הערבי ותרבותו. הוא לא רק בלע את הכספים הדרושים לסתימת הפער החברתי, אלא גם יצר אווירה של בוז וזילזול כלפי יוצאי ארצות־ערב ומורשתם התרבותית.

מצב־המילחמה שכפה שילטון־כיבוש על 1.4 מיליון תושבי השטחים המוחזקים (נוסף על חצי מיליון הערבים בישראל עצמה), מנע כינון של דמוקרטיה שלמה בישראל והיווה מוקד להפצת השחיתות והריקבון.

ואולי חשוב מכל (אם כי הציבור מודע לכך פחות מכל) מצב־המילחמה המתמיד עיוות יותר ויותר את השקפת־העולם הלאומית, ניתק את ישראל מזרם־התודעה העולמית וכפה עליה לאומנות צרת־אופק, מיסטית־אלילית, באיצטלה של דתיות יהודית.

הדבר הביא עימו הנמכת הקומה התרבותית של המדינה והשחית את איכות־החיים בה. התוצאה הישירה היתה הטיית מעיינות העלייה, והגברת זרם הירידה. לפי הערכה מוסמכת, חיו בשנת תשל"ח כ־600 אלף ישראלים דרך־קבע בחו"ל — אחד מכל ששה ישראלים, שהצטרף לפזורה ישראלית חדשה החופפת בכמה ארצות את הפזורה היהודית הישנה.

אלף שמשות

במצב כזה, היתה זאת יומרה מטופשת מצד אדם או מיפלגה לדבר על תיקון ושינוי החברה הישראלית, בהעדר הנכונות לראות את סיבות המילחמה ולשלם את המחיר הדרוש לחיסולן.

כזה היה המצב גם ב־30 השנים הקודמות. אך החידוש הגדול של תשל"ח היה נעוץ בכך שביגלל מעשה אמיץ אחד נתגלתה עובדה חבוייה זו לעיני כל.

זה היה מעשהו של אנוור אל־סאדאת, שהאיר לפתע את המציאות באור של אלף שמשות.

לך ולכוכבת להקת אבבא
יכולה להיות הנאה משותפת...

...טלויזיה של נשיונל.

לדעת להקת אבבא, להקת הפופ המצליחה ביותר מאז החיפושיות, יש רק טלויזיה ניידת אחת בעולם כולו המבטיחה תמונה חדה באמת וצליל עשיר וצלול. נשיונל.
אחרי הכל, כשמסיירים בכל רחבי העולם מוכרחים טלויזיה ניידת שאפשר לסמוך עליה בכל מקום ובכל מצב...

12 דגמים של טלויזיות צבעוניות ושחור לבן
גם אתה יכול להינות מטלויזיה מעולה, בעלת קליטה טובה ותמונה חדה. אם רק תשמע בקול אבבא ותרכוש לעצמך טלויזיה של נשיונל.
המגוון העצום של טלויזיות צבעוניות ושחור לבן של נשיונל, מבטיח לך, כי הבחירה תהיה קלה.

שמע בקול אבבא... קנה נשיונל.

National

צעד קדימה אל המחר.

National Panasonic and Technics are the brandnames of Matsushita Electric

אריאלי

במוצאי־השבת, ה־19 בנובמבר 1977, עמדו מנחם בגין ואנואר אל־סאדאת, זוהרים ומאושרים, זה לצד זה, בנמל־התעופה בלוד.

ביום השני, ה־26 בדצמבר 1977, בשעת הצהריים, ישבו מנחם בגין ואנואר אל־סאדאת, חיוורים וקודרים, זה לצד זה על הבמה באולם מסיבת־העיתונאים באיסמאעיליה.

בין שני המועדים האלה, במשך 37 ימים רוננים, נפתחו שערי השמיים, ואור השכינה של השלום האיר מחזות שנראו כלקוחים מן האגדה.

ההתרגשות הציפה את המוני ירושלים, כאשר עברה ביניהם מכונית הנשיא המצרי, מתחת לדיגלי מצריים וישראל, שהתנופפו ברוח הרי יהודה. היא מצאה הד בהתרגשות שהציפה את המוני קאהיר, כאשר יצאו לקבל את נשיאם החוזר, באווירה של פסטיבל לאומי, בעיר שקושטה אלפי סיסמות ציבעוניות שהתנופפו ברחובות.

כיצד לתאר את הרגשתם של קומץ הישראלים הראשונים, שהגיעו לקאהיר באורח פרטיזני, עוד לפני פתיחת השיחות הרשמיות? את המיפגש האנושי בין ישראלים ומצרים, את הידידות הבלתי־אמצעית שהתגברה על קשיי לשון וגישרה בין לבבות, את הסקרנות ההדדית, את הצורך להבין איש את העולם המוזר שממנו בא רעהו?

היו סצנות שנחרתו בזיכרון השנה: אליהו בן־אלישר, ראש המישלחת הישראלית לשיחות־קאהיר ולשעבר פעיל בכיר במוסד המודיעין, מקשיב להסברי המדריכה במוזיאון המצרי, ליד גופות הפרעונים החנוטים. הפלגת־השעשועים העליזה של קבוצת ישראלים על יאכטה שכורה במורד הנילוס, תוך ויכוחים לוהטים על עתיד המדינה בימי שלום. המיפגש בין עיתונאים ישראליים, שבאו באוטובוסים צבאיים מצריים מקאהיר, עם עיתונאים ישראליים אחרים, שבאו באוטובוסים צבאיים ישראליים מתל־אביב, בטכס החזרת גופותיהם של חללי צה"ל במידבר סיני. ואולי יותר מכל: אורגיית ההתיידדות המשתוללת במועדון־לילה ליד הפיראמידות, אחרי ערב של ריקודי־בטן ולחנים ערביים, כאשר המון של ישראלים

ארון במידבר, דצמבר 1977: גופת חלל ישראלי מוחזרת על־ידי המצרים בסיני

תישעה חודשי הריון

וערבים, בעירבוביה של גאלאביות וחליפות, כיפות וכאפיות, רוקדים עד שיכרון־החושים לצלילי תזמורת מצרית עממית.

היה זה כאילו נפרץ הסכר, שעצר את מי־מיו של נהר במשך שלושה דורות, ובשאגה של שימחה משתחרר הנחשול וסוחף עימו כל דבר הנקרה בדרכו, בדהירה העליזה אל הים שאליו יוצאת נפשו.

במשך 37 ימים ולילות הפך השלום מציאות — מציאות נפשית, מציאות אנושית, מציאות מעשית.

ואז, לפתע, נסגרו שערי השמיים. בבוקר חורפי בהיר באיסמאעיליה, ליד גדת התעלה, נגמר הכל.

במשך תישעה חודשים פירפר העובר הרך של יוזמת־השלום בין חיים ומוות. פעמים רבות במשך תישעה חודשים אלה נדמה היה כאילו מת, וההריון יסתיים בהפלה שתסכן גם את חיי האם. ואז, במפתיע, בניגוד לכל הציפיות, נולד ההסכם של קמפ־דייוויד.

מה עמד לנגד עיניו של אל־סאדאת, ומה התרחש בליבו, כאשר יצא למסעו ההיסטורי?

בסיפרו בחיפוש אחר זהות גילה המנהיג המצרי את צפונות־נפשו בגילוי־לב נדיר. הוא תיאר נער ממעמקי ארץ־הפלאחים, שגדל באווירה הפרימיטיבית של הכפר הקטן מית אבו־אל־כום באיזור הדלתא של הנילוס, שמרד מילדות בחברה המודרנית של העיר, שנשאר דבק בקנאות במה שנראו לו כערכים בני־האלמוות של האיכר המצרי: האמונה באלוהים, המושרשות באדמה, השמירה על הכבוד בכל מחיר, הכמיהה לחרות לאומית, השאיפה לשלום ולצדק.

● שלושה יעדים

אין זו תמונת־עולם מתוחכמת של איש האינטליגנציה המערבית, וגם לא השקפתו הרדיקאלית של בן האינטליגנציה הערבית.

הנער מן הכפר מאמין בערכיו בביטחון מוחלט, שאינו יודע ספק. מכאן הכוח לעשות מעשים בלתי־שיגרתיים.

ואילו האינטואיציה השורשית, שהיא חלק מאופיו, אך הנובעת גם מחוכמתו העתיקה של בן תרבות רצופה בת ששת אלפים שנה, הצביעה על הדרך.

קרוב לוודאי שבצאתו לדרכו ההיסטורית, לא עמד לנגד עיניו חשבון קר ומפורט. הוא ראה את העיקר: את הצורך לשים קץ לעיוות הרה־אסון שנוצר במשך קרוב למאה שנות מאבק יהודי־ערבי. כמו אלכסנדר מוקדון, שחתך את הקשר הגורדוני במכת חרב, החליט לחתוך את הסבך ההיסטורי במכה נועזת ודרמתית אחת.

הוא סמך על כוחה של המחווה — מילה שיש לה משמעות כימעט־שלילית בשימוש הישראלי, כמו לתנועה ריקה מתוכן ממשי, אך שיש לה משמעות חיובית ביותר בעולם הרוחני הערבי, שבו יש ערך רב לסמלים.

אילו ניסה אל־סאדאת אז לפרט לעצמו את התוצאות שלהן הוא שאף, היה בוודאי עורך רשימה של שלושה יעדים אלטרנטיביים, בסולם יורד:

● **היעד הראשון:** השגת הסכם ישיר עם ממשלת ישראל, לחיסול כל בעיות הסיכסוך הישראלי־ערבי ולכינון מציאות שלמה חדשה במרחב.

● **היעד השני,** במיקרה של אי־השגת הראשון: השפעה ישירה על דעת־הקהל הישראלית, כדי להביא לשינוי המדיניות המפריעה ולהשגת היעד הראשון.

● **היעד השלישי,** במיקרה של אי־השגת שני הקודמים: יצירת דעת־קהל חדשה בארצות־הברית, כדי לנתק את הקשר הבילעדי בין ארצות־הברית וישראל ולהמריץ את וושינגטון לכפות על ישראל את היעד הראשון.

הביקור בירושלים שימש בו־זמנית את כל שלושת היעדים. אל־סאדאת נפגש פנים אל פנים עם בגין, ציפה

אורגיה של התיידדות, דצמבר 1977: עיתונאים ישראליים במועדון־לילה במצרים

"...להיות סוכן ביטוח של צור, צריך לאהוב אנשים".

כך אומר תמיד אחד מסוכנינו הוותיקים, ובצדק. כי כדי להיות סוכן ביטוח של צור לא די בהשכלה המתאימה .ובהכשרה הקפדנית שמקבל המועמד במסגרת קורסים מיוחדים; בראש וראשונה על סוכן־ביטוח של צור לאהוב אנשים. כי בצור הוא לומד שהמבוטח קודם לפוליסה. סוכן הביטוח של צור רואה את האדם כאדם, על בעיותיו, צרכיו המיוחדים, מטרותיו ודרכי־מחשבתו השונות. רק כך יוכל להתאים למבוטח את סוג הביטוח החיוני לו. רק השיקול האישי של המבוטח קובע את דרך עבודת הסוכן של צור. כך הופך הסוכן של צור להיות בראש וראשונה הסוכן שלך.

צור חברה לבטוח בע"מ

המבוטח קודם לפוליסה.

חברה בקבוצת הסנה.

(המשך מעמוד 13)

למחווה הנגדית, שתוציא את יוזמת השלום לדרך המלך. באותו זמן דיבר במישרין אל העם הישראלי, בשידור כימעט־רצוף של שלושה ימים בכל כלי־התיקשורת. ומעל לראשי ממשלת ישראל ועמה, דיבר באמצעות הטלוויזיה אל מאות המיליונים בעולם — ובעיקר בארצות־הברית ובאירופה המערבית.

הסכם קמפ־דייוויד הוכיח, בסוף תשל"ח, כי אנואר אל־סאדאת השיג, לפחות חלקית, את כל שלושת היעדים.

מנחם ניכסון ושארל דה־בגין

כאשר יצא אל־סאדאת לדרכו, הוא האמין כי מנחם בגין ישיב למחווה שלו במחווה גדולה משלו, וכי תוך כמה ימים או שבועות ייכון השלום.

התמונה נראתה לו בפשטות עילאית:

במשך שלושה דורות היה היעד העליון של ישראל להתקבל למישפחת עמי־המרחב. מבחינת האינטרס הלאומי הישראלי, לא ייתכן כלל הישג חשוב יותר.

מצריים תעניק לישראל את ההישג הכביר הזה, ותמורתו תמלא ישראל את שתי התביעות המובנות־מאליהן של הערבים: נסיגה לגבולות ה־4 ביוני 1967 והקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית וברצועת־עזה.

כל זה נראה לאל־סאדאת כתבנית פשוטה בעיקרה — ואכן, זוהי התבנית הפשוטה לשלום שלם וסופי, היחידה שהיא האפשרות המעשית.

נאמר לאל־סאדאת שהישראלים „משוגעים לביטחון" ועל כן הוסיף לתבשיל מנה גדושה של ערובות־ביטחון מכל הסוגים העולים על הדעת.

לא עלה כלל על דעתו שיימצא מנהיג ישראלי שיסרב לקבל הצעה כה נדיבה והגיונית. אולם כדי להוכיח בשפה חד־משמעית שאכן אין אלה דברים בטלים או צבועים, החליט לחרף את נפשו ולעשות את המחווה הדרמתית של הביקור בירושלים.

הנשיא המצרי לא ידע כי בדרך ניצב מחסום כביר: דבקותו של מנחם בגין בארץ־ישראל השלמה.

כיצד זה הישלה אל־סאדאת את עצמו ביחס לבגין?

בראשית הדרך לא העריך אל־סאדאת כוח זה כראוי.

הוא לא היה היחידי, כל מנהיגי אירופה וארצות־הברית האמינו כי בגין הוא דמגוג לאומני, שדגל בסיסמות קיצוניות בעודו באופוזיציה, אך שיאמץ לעצמו עמדות סבירות ומפוכחות ברגע שיגיע לשילטון. הכל זכרו את ריצ'ארד ניכסון, הקארייריסט האנטי־קומוניסטי שיזם את פריצת הדרך לפקין ולמוסקבה. הכל הזכירו את שארל דה־גול, הגנרל הלאומני שהושיט את ידו ללוחמי־השיחרור האלג'יריים. החוכמה היא — כך האמינו — להקל עליו את המעבר, להעניק לו כבוד ולהוביל אותו בעדינות אל העמדה החדשה. זה היה התרשים של ג'ימי קארטר וברונו קרייסקי, וולטר מונדייל וניקולייי צ'אושסקו.

הייתכן כי מול פני ההזדמנות החד־פעמית להיכנס להיסטוריה כמביא השלום לישראל, לא יתעלה בגין מעל לתפיסותיו הקודמות?

פגישה במארוקו

לדברי אל־סאדאת, האיש שנתן לו את הדחיפה האחרונה היה ניקוליי צ'אוצ'סקו הרומני. כשנשאל על־ידי הנשיא המצרי אם בגין אכן רוצה בשלום ומסוגל לבצע את המשימה, השיב לו הרומני בהן כפול ומותלט.

במשך יממה בחודש ספטמבר נעלם משה דיין בתרגיל של מישחק־מחבואים, שגרם למבול בינלאומי של ניחושים.

ב־17 בספטמבר נפגש במארוקו עם עוזרו האישי של אל־סאדאת, סגן ראש־הממשלה מוחמד תוהאמי, שביקש לברר את האפשרויות. דיין הבטיח לתוהאמי שבגין מוכן לוותר על כל חצי־האי סיני, ולהחזירו לריבונות מצרית. הוא גם רמז שאפשר יהיה למצוא פיתרון כלשהו לבעיית הגדה המערבית ורצועת־עזה, על־ידי מתן אוטונומיה לערבים שם. המצרים לא תפסו, באותו שלב, את ההבדל בין אוטונומיה לבין הגדרה עצמית.

דיין שכח להגיד לשליח המצרי — או לא ידע — כי בגין עומד על כך שיישובי פיתחת רפיח יישארו במקומם, וכי מושגי ה„ריבונות" שלו אינם סותרים השארות הנוכחות הישראלית, תחת הגנה צבאית ישראלית.

(מחדל קטן זה תרם, כעבור שלושה חודשים, תרומה נכבדה לפיצוץ באיסמאעיליה, כאשר היה נדמה לאל־סאדאת שרימו אותו ושהבטיחו לו הבטחות־כזב).

משום כך בא אל־סאדאת לירושלים, כשהוא משוכנע כי ייענה שם במחווה ישראלית גדולה, מחשמלת.

אילו אכן קרה הדבר הזה, היה השלום פורץ במהלך הביקור, או למחרתו, בכוח של הרי־געש שדבר לא היה עומד לפניו. ההתלהבות בישראל, במצריים ובעולם המערבי הגיעה לשיא, והעניקה לתהליכי־השלום כוח־דחף כביר.

הכל היה אז אפשרי. שערי־השמיים היו פתוחים. אפשר היה לעקור בתנופה אחת את שורשי הסיכסוך ההיסטורי, להגיע ברגע דרמאתי להתפייסות נרגשת.

אילו נענה לסיכוי זה היה מנחם בגין, איש־השנה של תשל"ז, הופך גם איש־השנה של תשל"ח.

אולם בגין לא היה מסוגל לכך. בירושלים לא עשה כל מחווה. נאום־התשובה שלו לאל־סאדאת היה אוסף חיוור של מליצות גושנות. כעבור חודש, באיסמאעיליה, הגיש תוכנית ל„אוטונומיה מינהלית", שלא היתה אלא המשך מוסווה ומתוחכם של הכיבוש הישראלי בגדה וברצועה.

זה היה המחדל הגדול של תשל"ח. תנופת היוזמה נעצרה.

במשך תישעה חודשים היה נדמה כאילו התגשמה אימרה קלאסית: כוח שאי־אפשר לעמוד בפניו (יוזמת אל־סאדאת) נתקל בגוף שאי־אפשר להזיזו (דבקותו של בגין בארץ־ישראל־השלמה).

שלג פולני ושמש מצרית

המיפגש בין שני האישים — מנחם בגין ואנואר אל־סאדאת — יכול להעסיק סופרים. טמונה בו דראמה סיפרותית גדולה.

למרות ההבדלים הרבים ביניהם, הם דומים זה לזה באופן מפתיע. ואולי להיפך: למרות הדימיון הרב ביניהם, הם שונים זה מזה במידה עצומה.

קווי־הדימיון קופצים לעין. שניהם לאומנים קיצוניים. שניהם משוכנעים בכל נימי נפשם כי הם מהווים מכשירים בידי ההיסטוריה של עמיהם. שניהם דתיים מאד, בצורה

את הרשימה הזאת כתב אורי אבנרי בקאהיר, בהתרגשות הראשונה של שהותו שם, ב־8 בדצמבר 1977. היא פורסמה בגליון „העולם הזה" (2102).

שלום זה כאשר...

שלום זה כאשר אתה מתעורר בבוקר מול שפת-הים בתל-אביב, והולך בלילה לישון כאשר הגוש המשולש של הפיראמידה הגדולה מזדקר מבעד לחלונך, במרחק של מאה מטרים.

שלום זה כאשר קצין-המישטרה הצעיר בביקורת-הדרכונים בנמל-התעופה בקאהיר נוטל לידו את דרכונך, מעלעל בו באדישות, תופס לפתע שהוא מחזיק בידו דרכון ישראלי, מרים את פניו אליך ואומר בחיוך אדיר, מאוזן עד אוזן: „ברוך הבא למצריים! ברוך הבא למצריים!"

שלום זה כאשר אתה נכנס לסירה בקנטארה כדי לעבור את התעלה מיזרחה, פוגש בה את מפקד הכוחות המצריים באיזור, מושיט לו את ידך, אומר לו: „אנא סחפי יסראילי!" (אני עיתונאי ישראלי), והוא עונה לך בלחיצה חמה: „ברוך הבא! ברוך הבא!"

שלום זה כאשר אתה יושב במיסעדה יפה על גד תהנילוס, מול נערה מצרייה יפהפיה, מגלגל עימה שיחה מבודחת-למחצה ורצינית-למחצה, כשאתה עוקב בעיניך מפעם לפעם אחר סירה השטה ביאור.

שלום זה כאשר אתה נכנס לבניין מישרד-החוץ המצרי, מתבקש על-ידי פקיד-הקבלה למסור את שמך ואת שם ארצך, אומר „אני ישראלי" ונענה, אחרי אלפית של שנייה של תדהמה: „מרחאבה, אתה הישראלי הראשון המבקר בבניין הזה."

שלום זה כאשר אתה מתיידד עם סגן-אלוף של שירות-הביטחון המצרי, הדואג לביטחונך הרבה יותר מכפי שאתה דואג לו בעצמך.

שלום זה כאשר בעל אורווה נהדרת לרגלי הפיראמידות מציע לך לקנות את הסוס היפה ביותר שראית מימיך, במחיר של 8000 דולאר, ואומר: „די לנו במילחמות! לכם מגיע לחיות, ולנו מגיע לחיות. הגיע הזמן שנדאג לעתיד ילדינו. שיהיה שלום, אינש-אללה."

שלום זה כאשר הטלפון מעיר אותך באמצע הלילה במלון קאהירי, וקול רך של מרכזנית קאהירית אומר לך: „בבקשה, יש שיחה עבורך מתל-אביב."

שלום זה כאשר אתה עומד בערב באמצע רחוב קאהירי סואן, בין שלל של אורות ומאות בני-אדם עליזים, ומדבר בקול רם עיברית, מבלי לחשוש ומבלי שהדבר יפריע לאיש.

שלום זה כאשר אתה קם בבוקר, פותח את הווילונות בחלונך, ורואה לפניך, באור השמש המסנוורת, את הפיראמידה הגדולה ממלאת את חלונך.

קאהיר, 8.12.77

את הפנייה הזאת היפנה אורי אבנרי אל מנחם בגין, בעת שהותו הראשונה בקאהיר. היא פורסמה בגיליון „העולם הזה" (2102), שהופיע ב־15.12.77.

קריאה לבגין

מן הפיראמידה של קאהיר, ערב פתיחת הוועידה, הייתי רוצה לפנות אל מנחם בגין, ולומר לו, גם בשמי, את הדברים ששמעתי בימים אלה מפי מצרים כה רבים:

לפניך הזדמנות חד-פעמית, שאולי לא תחזור בימי חייך.

אתה יכול לרשום את שמך בספר ההיסטוריה, כמי שהביא את השלום הגדול, ההיסטורי, בין ישראל והעולם הערבי.

לא חיים וייצמן, לא דויד בן-גוריון, לא גולדה מאיר, לא תנועת-העבודה עשו זאת. אתה, מנחם בגין, מפקד האירגון הצבאי הלאומי, ראש תנועת החרות — אתה יכול לעשות זאת.

האלוהים, שאתה מאמין בו, היטיב עמך ונתן לך הזדמנות זו.

זה לא יהיה קל בשבילך. זה יחייב אותך להחליף את היעד העליון שדגלת בו כל ימי חייך, היעד של ארץ-ישראל השלמה, ביעד אחר, חשוב לאין-שיעור יותר.

מעטים האנשים בהיסטוריה שהיו מסוגלים לכך, בגיל 64.

גדול הפיתוי להתחמק מכך, להתחכם, להשיג משהו בזול, לשחק בתעלולים ובפעלולים נוסח משה דיין.

אך אתה האיש המסוגל לחוש באתגר גדול יותר.

מחכה לך פרס גדול יותר מפרס-השלום של נובל: הפרס הגדול של ההיסטוריה העיברית, של ההיסטוריה העולמית.

מקאהיר הקרובה-הרחוקה, במלון מינה-האוס, אני שולח לך איחול זה מקרב-לב.

מי יתן שכך יהיה.

אומגה
למבינים את משמעות הזמן
Constellation
OMEGA
QUARTZ
OMEGA
אומגה-שעון שאין שני לו.
אומגה-למבינים.
להשיג בחנויות השעונים

(המשך מעמוד 15)
המעניקה להם את התחושה כאילו קיים קשר ישיר בינם ובין האלוהות.

שניהם גדלו בעיר־שדה, הרחק מן המטרו־פולין. שניהם הושפעו מאד מהוריהם, שהנחילו להם ערכים לאומניים ואנושיים מוצקים. לשני־הם אין עניין בנכסים חומריים. שניהם שמרניים בחייהם הפרטיים ובתפיסותיהם המוסריות והחברתיות.

שניהם הצטרפו בשחר נעוריהם לתנועות־השיחרור של עמיהם. שניהם פעלו במחתרת נגד אותו האוייב: האימ־פריה הבריטית. שניהם עסקו בטרור. האחד היה צפוי בכל עת ליהרג בו־במקום עם תפיסתו, השני נמק במשך שנים ארוכות בבתי־כלא. שניהם נרדפו על־ידי מנהיגות לאומית, שנכנעה לשילטון הזר.

שניהם המתינו זמן רב מאד עד שהגיעו לשילטון. שניהם אוהבים לנאום. שניהם ששים לקראת כל חשיפה בכלי־התיקשורת.

לכאורה, היו שני אנשים כאלה צריכים להבין זה את זה בלי אומר, להעריך ולחבב איש את רעהו ממבט ראשון.

אולם בכל אחד מקווי־דמיון אלה, טמונים גורמים של עימות וניכור הדדי.

עולם שלם מפריד בין העיירה ברסט־ליטובסק, בגבול פולין־רוסיה, ובין הכפר מית אבו־אל־כום, בדלתא של הנילוס. עולם שלם מפריד בין הלאומנות המיזרח־אירופית ההיסטרית והקנאית שבין מילחמות־העולם ובין הלאומנות המצרית של אותה תקופה. תפיסת־הכבוד של הקצין ה־פולני, שהשפיעה על צעיר כמו מנחם בגין, שונה לחלוטין מתפיסת־הכבוד הערבית, שבה גדל אנוור אל־סאדאת. אביו של בגין, פקיד קטן של הקהילה בעיירתו, היה שונה מאד מאביו של אל־סאדאת, פקיד קטן במישרד־הבריאות

שיהודי אדוק לא יזנח את השבת, ומוסלמי אדוק לא יאכל בימי הראמאדאן.

בגין רוצה באמת בשלום. כאשר הגיע לשילטון, ראה בכך משימה חשובה של ממשלתו, עוד לפני שמישהו חלם על יוזמת אל־סאדאת.

אולם השלום נראה לו אז כאמצעי להב־טחת שלומה ושיגשוגה של ארץ־ישראל השלמה, לא כתחליף לה.

בדרך מירושלים לאיסמאעיליה, במהלך 37 הימים, הוכח הדבר. מגע מטה־הקסמים של אל־סאדאת לא פורר את הסלע. הנס הגדול לא קרה.

כך מת היעד הראשון, ועימו השלב הרא־שון, של יוזמת אל־סאדאת.

תישעה החודשים שבין איסמאעיליה לבין קמפ־דייוויד היו חודשים של מאבק־איתנים. אך המאבק העיקרי לא היה בין אל־סאדאת ובין בגין, כפי שהיה נדמה, וגם לא בין בגין ובין עזר וייצמן, שתפס למן הרגע הראשון את עוצמת הסיכוי ואת גודל המחיר.

המאבק האמיתי היה נטוש בין דבקותו של מנחם בגין ברעיון ארץ־ישראל־השלמה לבין שאיפת־השלום של בגין. שדה־הקרב היה ליבו של מנחם בגין עצמו.

ההיסטוריה של הקרב הזה, עליותיו וירידותיו, לא תיכתב, מן הסתם, לעולם. כי קרוב לוודאי שמנחם בגין עצמו לא היה מודע לו כלל.

ארץ־ישראל של בגין כוללת את שתי גדות הירדן, כמיצוות זאב ז'בוטינסקי („שתי גדות לירדן / זו שלנו, זו גם כן!"). בכאב ובייסורים ויתר בגין בשעתו על הגדה המיזרחית אם־כי המשיך לחלום, במשך זמן רב, על הז־דמנות היסטורית שתאפשר את כיבושה, בעיקבות התקפה ערבית על ישראל.

עתה נדרש לוותר גם על הגדה המערבית. זה ניראה לו כקורבן קשה־מנשוא.

תן, החוסם את המעבר בין ראש־ממשלת־ישראל לבין נשיא־מצריים.

אל־סאדאת היכה על הסלע, אך הנס הגדול לא קרה.

היעד הראשון שלו לא הושג במשך תישעה חודשים ארוכים.

דו־שיח מקוטע

היעד השני, האלטרנטיבי, היה להשפיע על דעת־הקהל הישראלית, כדי שזו תשנה את מדיניות ה־ממשלה — או את הממשלה עצמה.

האינטואיציה המייוחדת־במינה של אל־סאדאת הובילה אותו בדרך הנכונה — אך לא היה בה די כדי לתרגם את השאיפה לשפה של מעשים תכליתיים ורצופים.

הוא בא לירושלים. הוא דיבר במישרין אל ליבו של כל אדם בישראל — וכל אדם בישראל הקשיב לו בדריכות ובהתרגשות.

באותן שתי יממות היתה לנשיא המצרי השפעה כבירה על תודעת האדם הישראלי. הוא הבקיע בקע רחב בחומת הפחדים, הדיעות־הקדומות, השינאה והבוז, המקיפה את הנשמה הישראלית בעיקבות שלושה דורות של מילחמה, והבנוייה על פחדים עתיקים עוד הרבה יותר.

אולם הוא לא הצליח, במכת־הלם אחת, להרוס את החומה כולה. היא נשארה עומדת. היה צורך במכות נוספות, רצופות וממושכות, כדי למוטט אותה כליל.

בבואו למלא משימה זו, לקה אנוור אל־סאדאת במיג־בלה, שהוא עצמו לא היה מודע לה.

במשך אלפי השנים של ההיסטוריה המצרית, מעולם לא היה קיים בארץ־הנילוס מישטר הדומה לדמוקרטיה מערבית. מאז ראשוני הפרעונים, שהקימו מישטר ריכוזי

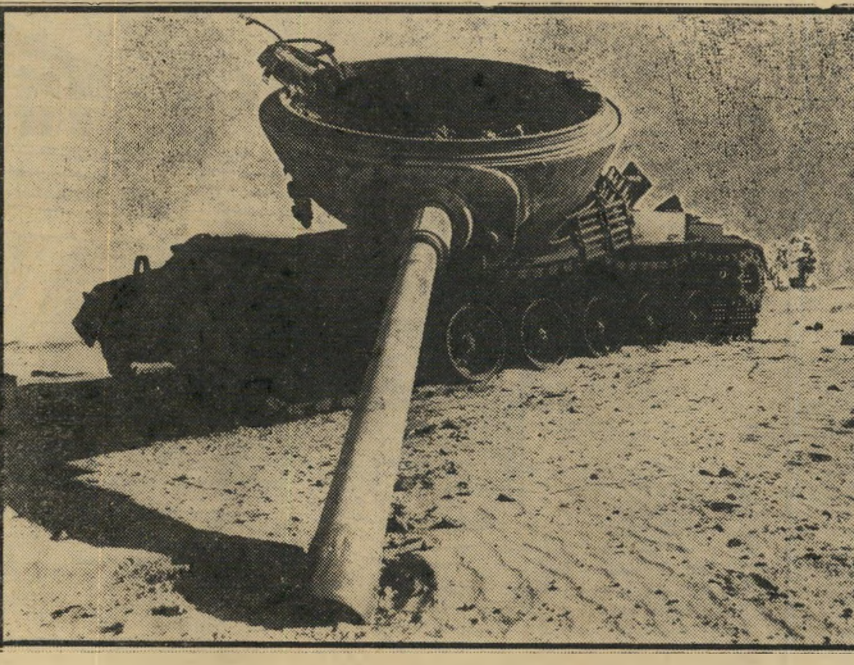

„פאטון" ישראלי הרוס בשטח המצרי בדרום סיני

אנשי־ביטחון ישראליים מצלמים חשפנית ב„מינה האוס"

המצרי. ההווי של תלמיד־מישפט בוורשא של הרודן הלאו־מי יוזף פילסודסקי היה שונה מאד מן ההווי בבית־הספר לקצינים בקאהיר של ימי פארוק.

הרקע ההיסטורי של אל־סאדאת הוא של עם היושב על אדמתו מאז ראשית התרבות האנושית, שכל המילחמות והפלישות עברו עליו מבלי להשאיר את רישומן. זהו עם סבלני עד אין־קץ, שוחר־שלום מטיבעו, בעל מזג נוח ומיושב, היונק את חוכמתו משורשיו העמוקים בכפר.

הרקע ההיסטורי של מנחם בגין הוא של עם רדוף ומוכה, שלא ישב לבטח כימעט אף יום אחד בשלושת אלפי השנים של תולדותיו. זהו עם עצבני, שפחדים סתומים מסעירים את נפשו, החי בכל עת את זכר השואות וה־פוגרומים.

וסאדאת היכה על סלע

בחלומו של אל־סאדאת נראית מצריים של מחר כארץ משגשגת, נינוחה, המנהיגה את העולם הערבי כאם טובה, כשהיא דואגת לשלום כל הילדים, וביכללם הבן הסורר והפגוע, העם הפלסטיני. בחלומו של בגין נראית מדינת־היהודים של מחר, החולשת על ארץ־ישראל השלמה, המושכת אליה את המוני עם־ישראל מכל העולם.

בתמונתו של אל־סאדאת, מופיע מרחב גדול ומסודר, שיש בו מקום גם לישראל וגם לפלסטין. בתמונתו של בגין, מופיעה ארץ־ישראל השלמה כמרכז העולם היהודי, שהמיעוט הערבי בו דגול ומאושר, אחרי כינון יחסים נורמליים עם השכנות הערביות.

שתי התמונות האלה מתנגשות במקום גו־רלי אחד: הגדה המערבית ורצועת־עזה.

לגבי בגין, החלום של שלמות ארץ־ישראל אינו קישוט אידיאולוגי, שאפשר לוותר עליו בקלות. לגביו, זהו עיקר־של־אמונה, שאין כל אפשרות לזנוח אותו, כשם

בעיקבות הביקור של אל־סאדאת, עשה בגין מה שניראה לו כוויתור כביר: הוא ויתר על סיפוח מיידי של הגדה והרצועה לישראל, למרות שכבר סופחו מבחי־נה מעשית (על־ידי המימשל הצבאי) ואף לשונית („יהו־דה, שומרון וחבל עזה").

אך היה לו „קו אדום". בהנחייה לשליחים הישרא־ליים, שנשלחו לשאת־ולתת עם המצרים, הוא נקבע כהנ־חיית־ברזל שאינה ניתנת לשינוי: ממשלת־ישראל לעו־לם לא תסכים להקמת ריבונות „זרה" — ערבית כלומר, — על הגדה והרצועה.

זה היה סלע־המחלוקת, שעליו עמדה יוזמת־השלום להישבר סופית.

בגין היה מוכן לוותר כימעט על הכל, חוץ מן הדבר האחד היקר לו מכל: אי־מסירת „שטחי ארץ־ישראל" לריבונות ערבית. אל־סאדאת היה יכול לוותר כימעט על הכל, חוץ מן הדבר האחד היקר לערבים מכל: החזרת הגדה והרצועה לריבונות ערבית.

אל־סאדאת התפתל, המציא בזו אחר זו נוסחות, שתכ־ליתן לעזור לבגין לבלוע את הגלולה המרה. עוד בירו־שלים, כאשר שלח אליו בגין בחשאי את דיין כדי לבקשו שלא יזכיר את השם אש"ף בנאומו בכנסת, נענה אל־סאדאת והשמיט את שם אש"ף. הדבר עלה לו במחיר כביר — כי הדבר החריד את אש"ף, העמידו בעמדת־התנגדות קיצונית ליוזמתו, והקים נגדו חזית ערבית גדולה.

לאחר־מכן ויתר אל־סאדאת על המילים המקודשות „הגדרה עצמית לעם הפלסטיני", הסכים באסואן עם ה־נשיא קארטר להסתפק ב„השתתפות הפלסטינים בקביעת גורלם" — נוסח מעליב, שפגע בלב כל פלסטיני לאומי. בסופו של דבר הגיע אל־סאדאת לנוסחות־פשרה לגבי גורל הגדה המערבית, שכימעט לא הותירו אפשרות אף למלך חוסיין להצטרף אליו.

אך במשך תישעה חודשים, היה נדמה ששום גמי־שות של אל־סאדאת אינה מסוגלת לעקוף את הסלע האי־

כדי לארגן את מערכת תעלות־ההשקייה שהיו חיוניות לעצם קיומה של אוכלוסיה גדולה בארץ חסרת־הגשמים, נטה העם המצרי למימשל של שילטון־יחיד נאור. גם אל־סאדאת גדל באווירה לאומית זו. המישחק החופשי של כוחות ודיעות במישטר דמוקראטי בלתי־מוגבל, דמוי־האנארכיה, זר לו. הוא יכול להבין, בתיאוריה, איך פועל המישטר בארצות־הברית או בישראל — אך אין הוא חש את הדברים באורח אינטואיטיבי.

כשנוכח לדעת, עוד בעת ביקורו בירושלים, כי המחווה הגדולה שלו אינה נענית על־ידי מחווה מקבילה של בגין, העיף מבט סביבו וחיפש מנהיג ישראלי המסוגל לחוש את גדולת ההזדמנות. הוא מצא את עזר וייצמן, טיפח אותו, רומם אותו כאדם המסוגל לשתף עימו פעולה בהבאת השלום.

מאוחר יותר, בהשפעת ברונו קרייסקי, נפגש גם עם פרס, בחיפוש אחר מנהיג אלטרנטיבי.

אך אל־סאדאת לא היה מסוגל להינתק מן התפיסה האומרת שהמגעים בין שתי המדינות מוכרחות להתנהל רק על מישור של אנשי־צמרת המדברים זה עם זה. הוא לא תפס כי במדינה דמוקרטית, כישראל, נופלת ההכרעה האמיתית, בסופו של דבר, בתודעתם של מילי־וני אזרחים, וכי המדיניות של הפוליטיקאים כפופה, בטווח הארוך, לזרמי התודעה של הציבור.

הוא לא המשיך בדו־שיח רצוף וישיר עם הציבור הישראלי.

גם אחרי איסמאעיליה השיחות נמשכו בצמרת. נערכו שיחות ב„ועדה המדינית" בירושלים וב„ועדה הצבאית" בקאהיר. המישלחת הצבאית הישראלית נשארה זמן רב על אדמת מצריים, מבלי שהציבור המצרי חש בכך. אחרי שנפסקו הדיונים בוועדות חסרות־התכלית, נערכו סיבובים של שיחות עקיפות, מסעי־דילוגים של

אהבה ממט"ח* ראשון

מטבע חוץ, תמיד משך את תשומת לבך.
עוד לפני זמן מה היה זה עולם סגור בפניך.
אבל, היום כבר אינך צריך לשיר לו סרנדות, מטבע חוץ כבר אינו "מחוץ לתחום".

לכן, ממש את זכויותיך; היכנס לסניפך, אחד מ־225 הסניפים של קבוצת בנק דיסקונט התיעץ עם הדיסקונטאי שלך המכיר את שיר המעלות אשר למטבע חוץ.
הוא ידריך אותך, שלב אחר שלב, בכל הקשור למטבע חוץ; אם זו תכנית החסכון החדשה, "יתרון ברירה דולרית", המאפשרת לך הצמדה מלאה למדד או לדולר, אם זה פקדון במטבע חוץ (פת"מ), אם זו רכישת מטבע חוץ בצאתך לחו"ל, אם זה כרטיס "אשראית" בינלאומית וכו'...

טוב לעבוד עם
בנק דיסקונט
הצד האנושי של המטבע

* מטבע חוץ

איש השנה תשל"ח

(המשך מעמוד 17)

אמריקאים ופגישות פנים־אל־פנים עם וייצמן, עד שהגיעו הדברים לוועידת־הפיסגה בקמפ־דייוויד. נעשה הכל כדי לשמור על ה„מומנטום" — אחת ממילות־הקסם של תשל"ח, כמו „קונסנזוס" ו„אוטונומיה".

אולם לא נעשה דבר כדי לקיים את המומנטום הפסיכולוגי של היוזמה בקרב המוני ישראל.

מה יכול הנשיא המצרי לעשות?

הדרכים היו רבות ומגוונות. הוא היה יכול להביא לחילופים של עשרות מישלחות משני העמים — סופרים, משוררים, אמנים, אנשי־עסקים, פרופסורים, נכי־מילחמה, הורים שכולים. בדרך זו יכלו אלפי ישראלים להגיע למצריים, להכיר באופן בלתי־אמצעי את המציאות הערבית, השונה כל־כך מן המציאות הדימיונית שהצטיירה עד כה לנגד עיניהם.

אל־סאדאת היה יכול להוסיף ולהופיע על מסכי הטלוויזיה הישראלית, להשיב לשאלות שניקרו בליבם של הישראלים לגבי נושאים מכריעים, כמו סידורי־הביטחון, ההגדרה העצמית הפלסטינית, יחסי־השלום העתידיים, ועוד. הוא יכול היה להמס בהדרגה את הספקות הסבירים ואת החששות הבלתי־רציונליים.

מערכת שיטתית לטיפוח דו־שיח ישיר של בני שני העמים היה עשוי לשנות את המציאות הנפשית והמדינית בישראל מן היסוד. היא יכלה ליצור לחץ כביר מלמטה, וזה היה מתרגם את עצמו לשפת הנתונים הפוליטיים.

במהלך תשל"ח הוזנחה אפשרות זו, והדבר החליש גם את התנועות החיוביות שקמו במהלך השנה, כמו התנועה למען „שלום עכשיו".

שלום טוב ירושלים

שתי המילים „שלום עכשיו" נימנו אף הן עם המושגים האופייניים של תשל"ח. הן נושאות בחובן תיקווה גדולה, שהתגשמה בחלקה.

בפברואר שלחה קבוצת תלמידי תיכון מיכתב לבגין. כמועמדים לגיוס לצה"ל, הם תבעו שהוא יפעל למען השלום.

כאשר חתמו כמה קציני־מילואים בחודש מארס על עצומה שתמכה בתלמידי התיכון ושביקשה ממנחם בגין לשנות את מדיניותו, לא ידעו כי הם מתחילים בגילגול כדור־שלג שיגיע לממדים גדולים מאד.

חיש מהר קמה תנועה אמורפית, חסרת מנהיגים בולטים, ללא מצע מגובש, שגרפה עימה חלקים גדולים של הציבור הישראלי הנאור. אנשי המרכז, הימין והשמאל מצאו את עצמם, בפעם הראשונה מזה זמן רב, ביחד בתנועת־שלום רחבה. שלוש־ארבע הפגנות גדולות זיעזעו את עמודי השילטון.

בדומה לתנועה ההמונית שהושיבה את משה דיין על כס שר־הביטחון במאי 1967 („נשות וינדזור העליזות"), והתנועה שהפילה אותו ואת גולדה באפריל 1974 („תנועת המחאה"), יכלה תנועה זו לחולל שינויים פוליטיים מעשיים.

מהותה של התמונה נבעה מהרכבה האנושי. היא כללה את מיטב היסודות של „ארץ־ישראל היפה", בני היישוב הוותיק, המשכיל, המסודר, המושרש בארץ. ציניקאים הישוו אותה למהפכנים הגרמניים שהפסידו את מהפכתם מפני שחששו לדרוך על הדשא או להתפרץ לרציף של רכבת, מבלי לרכוש תחילה כרטיסי־רציף.

בהפגנות של „שלום עכשיו" לא זרקו המפגינים ניירות על הארץ, לא דחפו איש את רעהו גם בצפיפות הרבה ביותר. היו שהציעו להוסיף לסיסמה „שלום טוב מארץ־ישראל השלמה" את התואר „ילד טוב ירושלים".

חסר לתנועה לחלוטין כוח־המחץ של ארץ־ישראל השניה. אחרי ההפגנה שבה השתתפו, לפי ההערכה, כמאה אלף ישראלים. התלוצץ אחד המשתתפים כי „יוצאי עדות המיזרח היחידים ברחבת ההפגנה היו השוטרים."

בסופו של דבר היתה לתנועה השפעה מבורכת, אם כי מוגבלת. היא תרמה תרומה חשובה להכשרת דעת־הקהל הישראלית לקראת הסכמי קמפ־דייוויד, ואולי הגבירה בליבו של מנחם בגין עצמו את הכוח שדחף לשלום, על־חשבון ארץ־ישראל השלמה. סיסמות כמו „עתיד הבנים חשוב מקיברי האבות" השפיעו על האווירה הציבורית.

אך התנועה נרתעה מלגעת בבעייה העיקרית של הסיכסוך הישראלי־ערבי: הבעייה הפלסטינית. התביעה לפיתרון־אמת של בעייה זו נראתה לה רדיקאלית מדי, חורגת מדי מן הקונסנזוס הלאומי — שגם אנשי „שלום עכשיו" שאפו להשתייך אליו בכל לב, ובכל שלב.

בסוף תשל"ח לא היה ברור אם יש עתיד לתנועה זו, או שמא היתה תופעה אופיינית של שנה זו בילבד, ותיעלם יחד עם השנה.

השלום הכפוי

ייתכן מאד כי בתשל"ט יהיה צורך בתנועת־שלום מסוג אחר — תנועה שתקבל על עצמה לשכנע את דעת־הקהל הישראלית שהשלום מחייב את פיתרון הבעייה הפלסטינית. תנועה כזו תהיה דרושה כדי למלא את הסכם קמפ־דייוויד בתוכן מעשי, שהעם הפלסטיני יוכל לקבלו. לשם כך יהיה צורך בתנועה עממית שתדחוף את הממשלה, תסלק דיעות קדומות, תכשיר את הציבור לפיתרון.

אך במהלך תשל"ח מילאו „שלום עכשיו" ושאר סוגי הפעילות הציבורית למען השלום תפקיד חשוב. הם עזרו לאנוור אל־סאדאת להשיג, לפחות חלקית, את היעד השני שלו: להשפיע על דעת־הקהל הישראלית, כדי שזו תלחץ על הממשלה לעלות על דרך השלום.

לקראת סוף תשל"ח התמקדה יוזמת אל־סאדאת במאמץ להשיג את היעד השלישי: הפעלת ארצות־הברית כמכשיר לכפיית השלום על ישראל.

לאנוור אל־סאדאת אין זה רעיון חדש. הוא הוגה בו מזה שנים רבות. הדבר משתקף בבירור בסיפרו, ובטיב הביקורת הקטלנית שהוא מתח בו על קודמו, גמאל עבד־אל־נאצר.

הוא טען שפניית הנשיא הקודם לעבר ברית־המועצות הבטיחה לישראל את הסיוע הכביר מארצות־הברית. הוא עצמו, לעומת זאת, הבין כי רק בעזרת ארצות־הברית יכולים הערבים לרסן את העוצמה הצבאית של ישראל ולקבל בחזרה את שיטחיהם הכבושים בידיה.

מאז עלה לשילטון, פעל אל־סאדאת באופן עיקבי בכיוון זה. סילוק היועצים הסובייטיים, שיתוף־הפעולה עם ניכסון ו„ידידי הנרי" קיסינג'ר, התייצבותו בחזית האנטי־סובייטית — כל אלה נועדו לקרב את ארצות־הברית למצריים ולעולם הערבי, תוך התרופפות קשריה עם ישראל.

יוזמתו ההיסטורית למען השלום נועדה אף היא — כיעד־מישנה — לדרבן תהליך זה. הוא פנה בגלוי אל יהדות אמריקה ואמר לה: מצריים מוכנה לשלום ומסכימה למתן כל ערובה ביטחונית אמריקאית לישראל. אתם חייבים לעזור לי לשכנע את ממשלת ישראל לקבל הסדר זה.

באותה שעה פנה גם אל העם האמריקאי כולו. גם כלפיו היתה בשורתו פשוטה: איננו מצפים מכם לזנוח את ישראל. תנו לישראל את כל הערובות הביטחוניות שאתם רוצים. תנו טנק לכל ישראלי ומטוס־קרב לכל מישפחה. אבל שכנעו את ישראל להחזיר את השטחים שכבשה, ולהעניק להם הפלסטיני את זכויותיו הלגיטימיות.

ולא, עלולה לפרוץ מילחמה חדשה, שתביא לניתוק זרם־הנפט למערב, להשתלטות מישטרים רדיקליים שיסלקו מנהיגים מתונים כמוני.

עיזרו לי להציל את העולם הערבי מידי הסובייטים, למען העולם החופשי.

דבר נערת־הזוהר

באיזו מידה הצליח אל־סאדאת במסע זה בתשל"ח? ההישגים היו ניכרים וכיבדי־מישקל. היתה להם השפעה כבירה על מה שהתרחש בקמפ־דייוויד.

בדעת־הקהל האמריקאית ירדה קרנה של ישראל. הרוב האמריקאי התומך בה הצטמצם והצטמק. סיקרי דעת־הדעת, ובעיקר הרציניים יותר, שאינם מתפרסמים ברבים, הצביעו על פיקפוק גובר והולך בנכונות דרכה של ישראל. מלכת־יופי, שנשאלה מי האיש הגדול ביותר בעולם, הפליטה בלי היסוס: „סאדאת!" לפני שש שנים היתה אומרת: „גולדה!"

בפעם הראשונה בדור זה נכשלו בבחירות אמריקאיות מועמדים, שהציגו את תמיכתם בישראל כסיבה העיקרית להיבחרם מחדש. התמיכה המוחלטת בישראל חדלה להיות תנאי־בל־יעבור להצלחה פוליטית. העובדה נרשמה בסייסמוגראף הפוליטי העדין. כך נתקבלה בקונגרס „עיסקת־החבילה" של מכירת מטוסים צבאיים לישראל, למצריים ולסעודיה — בעזרת שני סנטורים יהודיים מובהקים, כמו אברהם ריביקוף המצפוני ויעקוב יעבץ הסתגלני.

החלטתו של ג'ימי קארטר לזמן את מנהיגי ישראל ומצריים לוועידת קמפ־דייוויד, תוך נטילת מעמד של „שותף מלא" לעצמו, היתה גם היא תמרור בדרך זו.

יעבור זמן רב עד אשר ייוודעו כל הפרטים על מה שהתרחש, ב־13 ימים של ניתוק מוחלט מכלי־התיקשורת, בקמפ־דייוויד.

אך לגבי דבר אחד אין ספק, והוא עולה מדיברי כל המשתתפים בוועידה: היתה שם התערבות מאסיווית של ארצות־הברית.

לא לחינם עמד אנוור אל־סאדאת, כתנאי להסכמתו לכינוס ועידת־הפיסגה, על כך שהאמריקאים יהיו בה „שותף מלא". במחנה־הנופש היפהפה הופעל, לראשונה מזה שנים רבות, מכבש הלחץ האמריקאי בצורה שאי־אפשר היה לעמוד בפניו.

במידה רבה, ההסכם של קמפ־דייוויד הוא הסדר כפוי — אותו הדבר שממשלות ישראל חששו מפניו במשך כל השנים.

ברגע שהתכנסו קארטר, בגין ואל־סאדאת, היה ברור לשלושתם שאין הם יכולים להסתכן בהתפוצצות הוועידה. בראש וראשונה, היה הדבר ברור לג'ימי קארטר. גורלו הפוליטי, עצם יכולתו להיבחר מחדש כנשיא לתקופת־כהונה שנייה, היו מונחים על כף המאזניים. בגין ידע זאת בבואו, ואף הזכיר את הדבר ערב הוועידה.

אין שמץ של ספק בכך שבגין הסכים לכמה פרטים מכריעים תחת לחץ מאסיווי אמריקאי זה, שלא פסק לרגע. מאידך, לא הספיק כוחו של קארטר כדי לכפות

מנחם בגין: הקרב העיקרי של השנה היה נטוש בליבו שלו

את כל הדברים שבהם דגל בראשית תשל"ח. מן „המורלדת הפלסטינית" לא נותר הרבה במיסמכי קמפ־דייוויד.

אך אנוור אל־סאדאת היה יכול לקבוע, כי גם היעד השלישי של יוזמתו הושג במידה רבה, אם־כי לא שלמה: הוא הצליח להפעיל את ארצות־הברית כדי להכריח את ממשלת־ישראל להיענות ליוזמתו.

גשר חי על פני התהום

בסופו של דבר, השתלבו בקמפ־דייוויד כל שלושת הלחצים, שפעלו למען השגת הסדר־שלום: הלחץ של דעת־הקהל הישראלית, הלחץ האמריקאי והלחץ הפנימי בנפשו של מנחם בגין עצמו.

אין לדעת מה היתה מידת ההשפעה של כל אחד מן הגורמים האלה. אך התוצאה ברורה: המאבק הפנימי בלבו של מנחם בגין הוכרע, בקמפ־דייוויד.

הוא הקריב את החלום של ארץ־ישראל־השלמה על מיזבח המציאות, הסכים לחלוקתה מחדש של ארץ־ישראל המערבית.

היה איש אחד בצמרת הממשלה והליכוד, שקדם לו בכך בעשרה חודשים. במשך תישעת חודשי המשבר, הוא מילא תפקיד חיוני.

כאשר היחסים בין מצריים וישראל כימעט נותקו מחדש, שימש איש זה כגשר אחרון, שקישר בין שני צדדי התהום שנפערה.

הוא היה היחידי מראשי ישראל שהיה מסוגל לחצות את הקווים, למצוא אוזן קשבת בצד השני. כלפי הציבור בישראל ובמצריים כאחד, הוא המחיש את התיקווה שיוזמת אל־סאדאת תיענה, בסופו של דבר. הוא נתן את הגושפנקה של מנהיג לאומי וכמצביא עטור־ניצחון, לקביעה שהשלום חשוב לביטחונה של ישראל יותר מאשר שטחים. ובסופו של דבר, מילא תפקיד חשוב בקמפ־דייוויד עצמו.

אילו הזכיר מישהו בראש־השנה תשל"ח את שמו של האיש בהקשר כזה, היה הדבר נשמע כהלצה תפלה. כי איש־השנה תשל"ח עבר בעצמו, במשך שנה זו, את השינוי המהפכני מנץ קיצוני ליונה פקוחת־עין. הוא סימל את השינוי הגדול שחולל אנוור אל־סאדאת בליבם של ישראלים רבים, ולבסוף בלב הרוב:

עזר וייצמן.

פרס כספי ללא הגרלה.

מענקים מיוחדים, בגובה 11%-8.48% מעל ומעבר לכל ההטבות הרגילות, בתוכניות החסכון של בנק הפועלים.

"מטמון ח"י כפליים"

כל המצטרפים לתכנית מיום 1.8.78 יהנו מהמענקים החדשים, בכל אחד ממסלולי החסכון:

<u>במסלול החד־פעמי</u> — מענק נוסף, בגובה 11% מסכום ההפקדה, יוענק לחוסך בתום תקופת החסכון. גובה המענק המירבי 3,960 ל"י.

<u>במסלול החודשי</u> — שלושת התשלומים האחרונים, בתום תקופת החסכון ישולמו ע"י הבנק. גובה המענק המירבי 1,500 ל"י.

תקופת החסכון בשני המסלולים — 6 שנים.

"מטמון ברירה דולרית"

כל המצטרפים לתכנית מיום 1.8.78 יהנו מהמענקים החדשים, בכל אחד ממסלולי החסכון:

<u>במסלול החד־פעמי</u> — מענק נוסף, בגובה 8.48% מסכום ההפקדה, יוענק לחוסך בתום תקופת החסכון. גובה המענק המירבי 4,240 ל"י.

<u>במסלול החודשי</u> — שלושת התשלומים החודשיים האחרונים, בגובה התשלום החודשי הראשון, ישולמו ע"י הבנק. גובה המענק המירבי 2,100 ל"י.

תקופת החסכון בשני המסלולים — 6 שנים.

מבצע מיוחד לתקופה מוגבלת

פרטים בכל סניפי בנק הפועלים, בנק אמריקאי ישראלי, בנק קונטיננטל, בנק עין־חי ובנק מסד.

אריאלי

לנו אכפת.

בנק הפועלים בעמ

אור מן השמיים מכה את פאול בדרך לדמשק *

הפגישה הראשונה של וייצמן וסאדאת במלון „המלך דויד"

גשר חי על פני התהום

מישהו מוזר קרה לרב יהודי בשם שאול, תלמידו של גמליאל, בדרך לדמשק.

הוא יצא לעיר הסורית כדי לשפוך אש וגפרית על חסידיו של יהודי מנצרת, ישוע בן־יוסף, שהוצא להורג ושתלמידיו ראו בו את משיח ה'. מכל המטיפים נגד כפירה חדשה זו, לא היה קיצוני ואלים יותר מהרב שאול.

בדרך לדמשק ירד אור מן השמיים, והפילו ארצה. ישוע הנצרתי הופיע לפניו בגופו, ודיבר אליו.

שאול הפך פאול, גדול המטיפים לתורתו של ישוע בעולם.

משהו כזה קרה לעזר וייצמן בדרך לקאהיר, אך הדמות שהופיעה לעיניו לא היתה רוח מעו־לם אחר. היה זה איש בשר־ודם: אנוור אל־סאדאת.

הצדעה במקל

בעצם, כל זה קרה עוד בירושלים, בעת ביקורו ההיסטורי של אל־סאדאת בעיר־הקודש. אחרי שנפגש עם שאר המנהיגים החשובים של ישראל, הוא ביקש לראות את עזר וייצמן.

בשעה שהנשיא המצרי היה בדרכו לישראל, שכב וייצמן בבית־החולים. יומיים לפני כן קרתה לו תאונה בכביש לירושלים. הוא היה בדרכו מלישכתו במישרד־הביטחון בתל־אביב למישרד ראש־הממשלה בירושלים, כדי לתבוע ממנחם בגין את פיטוריו המיידיים של ראש המטה הכללי, מרדכי („מוטה") גור. וייצמן זעם על הקצין הממושקף, כי בהיוודע דבר כוונתו של אל־סאדאת לבוא לירושלים, הביע גור פומבית את החשש שמא אין זה אלא תימרון־הטעייה, שבא להסוות את ההכנות להת־קפת־פתע על ישראל.

צעדו של אל־סאדאת היה כבחינת מעשה נועז שלא־ייאמן, וגור — כמו ישראלים רבים אחרים — לא האמין.

בדרך לירושלים סטה נהגו של שר־הביטחון פיתאום מדרכו, כדי להימנע מלדרוס הולך־רגל ערבי. המכונית נתקעה בתעלה, ועזר וייצמן בבית־החולים.

וייצמן לא יכול היה לזוז, אך כוח־הרצון גבר על הכאב. הרופאים מילאו אותו בזריקות, ועזר ישב במקומו בכנסת, כאשר נאם שם אל־סאדאת.

למחרת בבוקר ביקש אל־סאדאת להיפגש עם וייצמן באורח פרטי. וייצמן נכנס לחדרו של אל־סאדאת במלון המלך דויד, כשהוא גורר את עצמו בקושי על מקל.

כשעמד מול הנשיא, הזדקף וייצמן ודיגל את נשקו, בהשתמשו במקלו כברובה. הוא אמר: „אני מצדיע לך על שהצלחת להפתיע אותנו ביום־הכיפורים!"

היתה זאת מחווה וייצמנית טיפוסית: ספונטאנית לחלוטין, כנה, מוגזמת, ובכל זאת מחושבת בפיקחות כדי לחדור אל ליבו של האיש שאליו דיבר.

וייצמן עשה זאת אלף פעמים לפני כן — לסרנים, לאלופים, לפוליטיקאים, לבחורות יפות.

אנוור אל־סאדאת, הרגיש למחוות כמו כל ערבי, נכבש בו במקום. האיש מצא חן לפניו. הוא התרשם מן המחמאה שבאה מפיו של שר־הביטחון הישראלי, האדריכל האמיתי של הניצחון במילחמת ששת־הימים, ששיבח אותו בצורה כה פשוטה וכנה על ההישג הגדול ביותר שלו — חציית התעלה באוקטובר 1973.

„ידידי עזרא"

אם אי־פעם נפגשו שני אנשים וחיבבו איש את רעהו ממבט ראשון, זה קרה לשניים אלה.

הנשיא המצרי לא מצא מגע אנושי עם מנחם בגין, למרות כל הפיטפוטים העיתונאיים על „הכימיה שפעלה". הוא סלד אינסטינקטיבית ממשה דיין, המפורסם ביותר מבין המנהיגים הישראליים שבהם פגש. אך בוויצמן ראה אדם כלבבו, חייל מיקצועי כמוהו, איש בעל מוח פתוח וסיגנון חסר־מעצורים.

וייצמן הזכיר ששאול, בנו־יחידו, נפצע לפני שבע שנים בראשו, בתעלת־סואץ. אל־סאדאת השיב כי אחיו־החורג, טייס קרבי, נהרג במילחמת יום־הכיפורים. כך נוצר קשר.

אחרי הפגישה צלע וייצמן אל חדרו באותו המלון. בהיכנסו לחדר צנח על בירכיו, מבכי שיכול עוד לשלוט בכאביו.

כעבור כמה שעות נפרד אל־סאדאת ממארחיו בכניסה למלון המלך דויד, ונכנס למכונית. לפתע ראה את וייצמן יושב, במרחק־מה, בכסא הגלגלים שלו. הנשיא קפץ ממכו־ניתו, ניגש אל השר וחיבק אותו.

מאז דיבר בחום על „ידידי עזרא". עברו כמה חודשים עד שלמד לבטא את השם נכונה — אולי מפני שעזרא הוא שם יהודי מקובל במצריים, ואילו השם עזר אינו ידוע שם.

עשרה ימים אחרי הפגישה, היה עזר בדר־כו למצריים. שאול הפך פאול.

ידידות נולדה. אך משהו חשוב יותר אירע לעזר עצמו. אחד הניצים הקיצוניים ביותר בישראל הפך יונה, מנהיג פוטנציאלי למחנה־השלום הישראלי.

זה נראה כמהפכה נפשית מופלאה. אך האמנם קרה נס?

לעושר נולד

האם יכול אדם להשתנות מן היסוד בגיל 53? באיזו מידה יכולה מהפכה נפשית כזאת להיות רצינית?

לאנשים שהכירו את תדמיתו הציבורית של עזר וייצמן, השינוי הפיתאומי היה מהמם. אדם שהקדיש את כל חייו למילחמה בערבים, שהטיף במשך עשרות בשנים להתפשטות המדינה ולסיפוח שטחים אליה, שפירסם זה לא מכבר ב־1975, ספר שניבא מילחמה נוספת בלתי־נמנעת (לך שמיים, לך ארץ) — איך יכול היה לאמץ לעצמו פילוסופיה מדינית חדשה, המרחיקה לכת מתיק־ווּתם הזהירה של רבים מן היונים בישראל?

התשובה טמונה, אולי, בשחר ילדותו. אם הילדות מעצבת את נפש המבוגר, הרי הילד עזר וייצמן הקדים את עזר החדש.

עזר נולד ב־15 ביוני, 1924 בתל־אביב, אולם גדל בחיפה. אם יש בישראל שיכבה היכולה להחשב כאריס־טוקרטיה, עזר שייך אליה מלידה. לצבר טיפוסי זה היה רקע בלתי־טיפוסי ביותר.

בשנות ה־20' וה־30', הצבר הטיפוסי היה עני, ולרוב עני מאד. עיברית היתה שפתו היחידה, והיא ניתקה את הצבר למעשה מן העולם. היו אך ספרים עבריים מעטים, ואופקם היה צר. תרגום הספרים מלועזית היה גרוע.

מכונית פרטית היתה בגדר חלום. הטלפונים היו מעטים מאד ויקרים מאד. נסיעה מתל־אביב לחיפה היתה

* ציור של קאראוואג'יו.

יש תיירים המגלים את ישראל דרך בירה מכבי.

אילת. שיער פרוע וצחוק מתגלגל על החוף. כחול עמוק ושמש החוגגת כל השנה. יריים שזופות מגישות שוב ושוב כוסות צוננות שהקצף עולה בהן על גדותיו.

את בירה מכבי ואילת אוהבים כאן בשבע שפות. כי לטעם של בירה טובה וקרה אין לאום ואין גבולות.

יש תיירים המגלים את ישראל דרך בירה מכבי. ויש ישראלים המכירים דרכה את העולם.

maccabee

בירה בינלאומית

הפגישה ההיסטורית של חיים וייצמן עם האמיר פייצל ליד עקבה (1918)

(המשך מעמוד 21)
מסע ארוך, ועברה דרך פתח־תיקווה, כפר־סבא, טול־כרם, שכם, ג׳נין ועפולה. נסיעה לחו״ל היתה, למעשה, בלתי־אפשרית מפאת המחיר העצום.

עזר וייצמן נולד עשיר. אביו, אגרונום ויזם אמיד, היה אחיו של גדול היהודים באותה עת — חיים וייצמן, הפרופסור האגדתי, הכימאי בעל השם העולמי, האיש שהשיג את הצהרת־בלפור, ידידם של גדולי העולם, נשיא ההסתדרות הציונית.

כל בני מישפחת וייצמן הענפה היו אנשים פיקחים, בעלי חוש־הומור, שאהבו לאכול, לשתות ולהתלוצץ. יחיאל וייצמן היה ידוע כאיש פיקח, שידע איך לטפל בבני־אדם. אחד מידידי המישפחה, דויד הכהן, מדבר על „הפיקחות היהודית הווייצמנית הטיפוסית של חיליק.״ הוא גם נזכר כי חיליק וייצמן היה האדם הראשון בארץ־ישראל שהיה לו מקרר חשמלי.

יחיאל הסריט את ילדיו, דבר שהיה גם הוא בגדר מותרות שלא נשמע כדוגמתם, בכמה מן הסרטים האלה, שנשמרו, נראה עזר הקטן כשהוא עונב עניבה — מראה שהיה, בימים ההם, מדהים.

משה דיין, איש־השנה של תשי״ז ותשכ״ז, המבוגר מעזר בתשע שנים, נולד בדגניה וגדל בנהלל, כפר שהיה אז שקוע בעוני מוחלט. לגבי נער בנהלל, הנסיעה מנהלל לחיפה הקרובה, באוטובוס העתיק והמתפרק של המושב, בחברת בעלי־חיים וארגזי־תוצרת, היתה הרפתקה גדולה.

אריאל שרון, איש־השנה תשל״ג, הצעיר מעזר בארבע שנים, גדל בכפר־מלל, והלך כל יום כמה קילומטרים ברגל, כדי לחסוך חלק מדמי־הנסיעה באוטובוסים לבית־הספר בתל־אביב.

יצחק רבין, איש־השנה תשל״ה, המבוגר מעזר בשנתיים, גדל בתל־אביב, במישפחה בעלת אמצעים מוגבלים מאד.

אף אחד מכל אלה לא ידע שום שפה מילדות מלבד העברית. איש מהם לא בא אי־פעם במגע אמיתי עם ערבים, מילבד בפגישות מיקריות בשדה או ברחוב. איש מהם לא היה אי־פעם מחוץ לארץ־ישראל, אז פינה נידחת של האימפריה הבריטית, לפני שהתבגר.

נסיעות לדמשק

עזר היה מזל. לפעמים לקח אותו אביו, בשבתות, במכונית המישפחתית, לאכול ארוחת־צהריים בביירות, ואף בדמשק. לעיתים קרובות יותר היו נוסעים לבקר ידידים ערביים עשירים בעכו ובכפרי הגליל, שם היו לאביו עסקים.

עזר הכיר וחיבב ערבים מילדות. חיבתו לדברים ערביים מצאה לה ביטוי ברור בפרקי הילדות של ספרו האוטוביוגרפי, שנכתב בשעה שעזר היה נץ שבניצים.

ייתכן כי בשנים מוקדמות אלה נזרע הזרע שנבט, כעבור שנים רבות, כאשר הזמן הפך בשל לכך.

השפעה מוקדמת אחרת באה מצד הדוד, חיים. הנשיא הציוני בא לעיתים קרובות לבקר אצל אמו, שחיה עם בנה יחיאל עד למותה, בגיל 89. נראה שהיתה גברת זקנה מרשימה מאד. היו לה 15 ילדים, ששלושה מהם נפטרו בעודם תינוקות, ושעשרה מהם הגשימו את חלומה של האם היהודיה: לכולם היו תארים אקדמיים.

כאשר בא הדוד חיים לבקר בבית המישפחה, ברחוב מלצ׳ט 4 בהדר־הכרמל, בשכונה האריסטוקרטית של חיפה דאז, הביא עימו משב של אוויר צח מהעולם הגדול, ממקומות כמו לונדון, פאריס, ניו־יורק. הוא גם הביא עימו את האגדות של חייו הפוליטיים, את פגישתו במידבר עם האמיר פייצל, מצביא הצבא ההאשמי במרד הגדול נגד התורכים במילחמת־העולם הראשונה, ידידו של לורנס איש־ערב.

וייצמן, המנהיג המתון, האמין בהשגת השלום עם הערבים וחלם על שיתוף־פעולה יהודי־ערבי נרחב למען שיקום המרחב כולו.

עזר הקטן ספג את כל ההשפעות האלה ואחרות. כשהיה בן 8, לקח אותו אביו לטיול באירופה, וביכללה בריטניה — דבר שבמותרות מופלגות לצבר בראשית שנות ה־30׳.

בבית נשמעה השפה האנגלית, לצד העיברית והאידיש, בייחוד כאשר שהה בו אחד הידידים הבריטיים הרבים. אורח כזה, שדיבר עם עזר הקטן אנגלית, היה קצין תימהוני בשם צ׳ארלס אורד וינגייט.

חיפה היתה העיר המעורבת האמיתית היחידה בפלשתינה (א״י). שום חומת־זכוכית בלתי־נראית לא הפרידה שם בין יהודים וערבים, כמו בירושלים, או בין תל־אביב ויפו. בחיפה התערבבו החיים. כדי להגיע מהדר־הכרמל היהודית אל העסקים היהודיים שלייד הנמל, היה צורך לעבור ברחובות ובכיכרות ערביים הומים מאדם, מלאים קולות וריחות, ששום ילד יהודי שחי אז בחיפה לא ישכחם לעולם.

זיכרונות־ילדות אלה שקועים בתודעתו של עזר וייצמן. הם מהווים קרקע פוריה לצמיחת רעיונות חדשים ולהבנת דברים מחדש.

„עיניים גנביות, מרצדות"

עזר למד בבית־הספר הריאלי, הגימנסיה החיפאית המפורסמת, שהתגאתה ברוחה הפרוסית („הצנע לכת!").

נראה כי היה תלמיד בלתי־מצטיין. מורה אחד נזכר שהוא שאל אותו פעם בייאוש: „וייצמן, מה יהיה הסוף?״ ושהתלמיד השובב השיב: „המורה, יהיה טוב.״

מוסיף המורה: „היו לו עיניים גנביות, מרצדות. מעולם לא הצטיין בחריצות.״

הוא היה מעוניין יותר במילחמות ובלחימה. ב־1929, כשהוריו נמצאו בבריטניה, פרצו קרבות („המאורעות״) בארץ־ישראל. „צריכים לסגור את החלון. יורים!״ אמר עזר בן ה־5 לדודתו, ששמרה עליו. בגן־הילדים כתב שיר: „יהודה המכבי / יהודה גיבור / הכריח את אויבינו / לסגת אחור / טה־רה־לה־לה...״ כיום מכחיש עזר בתוקף שכתב את ה„טה־רה־לה־לה.״

כשסיים את בית־הספר ב־1942, היתה מילחמת־העולם השניה בעיצומה. העולם העריץ את טייסי־הקרב של חיל־האוויר המלכותי („מעולם לא חבו כה רבים כה הרבה לכה מעטים!״) וייצמן חלם להיות אחד מהם.

קורס קצר באתר המפורסם של ההגנה, ג׳וערה, שיכנע אותו שלא נולד ללכת ברגל ולזחול בין הקוצים כחייל רגלי, למרות רגליו הארוכות. פעם, בעת אימוני־השדה, ראה ארבעה ספיטפיירים בריטיים ממריאים בשדה־התעופה של רמת־דויד, שעליו פיקד כעבור שנים. „וייצמן, מה אתה עושה למטה אם אתה יכול להיות למעלה?״ שאל את עצמו. „מי רוצה לרוץ כשאפשר לטוס?״

הוא יכול היה להרשות לעצמו קורס־טיס פרטי — שוב מותרות שלא נשמע כדוגמתם בימים ההם — והתנדב לחיל־האוויר הבריטי. בגאווה רבה הודיע לדוד חיים שהתגייס לחיל־האוויר המלכותי, כדי „להמשיך בדרכו של בן־הדוד מיכאל״ — בנו־יחידו של המנהיג, טייס בחיל־האוויר שנהרג בפברואר 1942.

אולם בסופו של דבר עשה עזר מה שעשו אלפים רבים אחרים של מתנדבים יהודים מארץ־ישראל: הוא נהג במשאית במידבר המערבי של מצריים.

לבסוף כימעט איחר את הרכבת — או את המטוס. הוא נתקבל לקורס־טיס, שנערך דווקא ברודזיה. שם נשברה ידו — אחת התאונות הרבות שרדפו אותו במשך כל חייו — והוא נאלץ להמתין לקורס הבא.

את רודזיה לא אהב. בסיפרו רשם את התרשמותו, שהיתה בלתי־רגילה לגבי בחור ישראלי — כאז כן היום. „היתה אצלי התקוממות טבעית נגד חוקי האפלייה ברודזיה. ציבור שלם, מדוכא, נטול־זכויות שהלבנים מתייחסים אליו כאילו הוא מצורע ומאוס ואסור לבוא בקהלם.״

כאשר סיים את אימוניו, וסמל־הטייס עזר וייצמן יכול היה לטוס נגד האוייב, התקרבה המילחמה כבר לסיומה. הוא הועבר להודו כדי להשתתף במערכה לשיחרור

עזר (משמאל) עם אביו, אמו ואחותו יעל (1934)

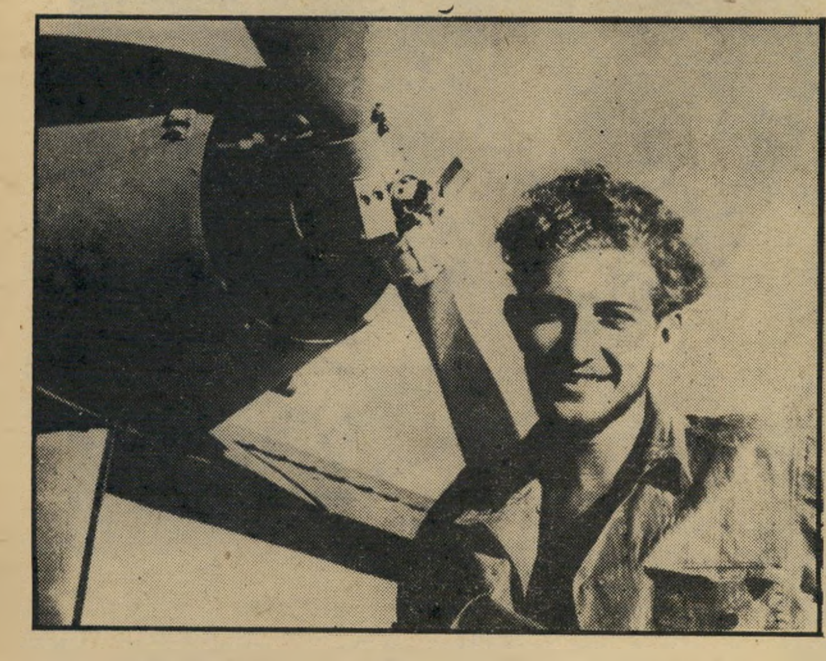

עזר ליד מטוס „מסרשמיט" במילחמת־העצמאות

עץ האגוז בדירן

פינות ישיבה
חדרי שינה
פינות אוכל ומזנונים
מעץ אגוז מעולה
וכן בדים, שטיחים,
וילונות ומתנות.

פתוח כל ימות השבוע 7-4,1-9
תל-אביב: אבן-גבירול 30 טל: 252470
חיפה: מרכז נוה שאנן טל: 229238

דירן

איש השנה תשל"ח

(המשך מעמוד 23)
בורמה מעול היפאנים, אך לא הספיק להשתתף בקרבות־אוויר.

במשך שנותיו כטייס בחיל־האוויר הבריטי, ספג וייצמן הצעיר משהו מסיגנונם של טייסי־הקרב הבריטיים: שובבות מלבבת וגישה ישירה לעניין, תכונות שהפכו סימלו המיסחרי.

אך הוא למד בחיל־האוויר של הוד־מלכותו יותר מזה: איך לארגן את מחשבותיו, איך להסיק מסקנות הגיוניות, וכמובן — איך פועל חיל־אוויר מודרני, שעור שהוא הזדקק לו מאד זמן לא־רב לאחר מכן, כאשר פרצה המילחמה בארץ־ישראל.

„טרגדיה" מישפחתית

יותר **משנה** חלפה בין סופה של מילחמת־העולם השניה והתחלת מילחמת־העצמאות.

לכל הצעירים בארץ, היתה זאת תקופה של ציפייה. מילחמת אצ"ל ולח"י בשילטון הבריטי הגיעה לשיאה,

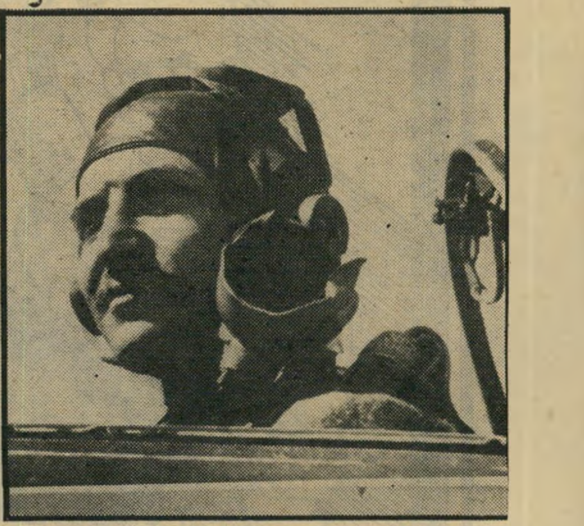

הטייס: עזר כמפקד־בסיס

ההגנה פרצה את המצור הבריטי והביאה מעפילים, ולעיתים אף שיתפה פעולה עם „הפורשים".

עזר בילה זמן זה בבריטניה, בלימודי אווירונוטיקה. לאחר מכן נטען כי היה חבר באירגון הצבאי הלאומי. אחרים הניחו כדבר מובן מאליו שהיה בפלמ"ח.

עזר עצמו קובע בספרו, בגילוי־לב: „לא הייתי באצ"ל ולא בפלמ"ח, במובן המקובל של המושג."

במשך זמן־מה הסתודד עם אנשי אצ"ל באירופה, ולקח חלק בתוכנית לרצוח את הגנרל בארקר, מי שהיה מפקד הכוחות הבריטיים בארץ. בארקר עורר על עצמו שינאה עזה כאשר, אחרי פעולה של המחתרת נגד חיילים בריטיים, פירסם פקודה שבה קרא לחייליו להחרים עסקים יהודיים ו„להכות את היהודים במקום הכואב להם — בכיס."

אחד מאנשי אצ"ל הוטס בחשאי מצרפת לשדה נידח באנגליה, כדי לבצע את המשימה. עזר וייצמן המתין לו שם במכונית והסיע אותו ללונדון. אולם בארקר לא נמצא, ונשאר בחיים.

לפני כן פקדה „טרגדיה" את מישפחת וייצמן. האחות האהובה והיפהפיה של עזר, יעל, המבוגרת ממנו, התאהבה בגיבור־מילחמה בריטי, לא־יהודי, וברחה עם הבחור הסימפטי.

כל בני המישפחה, ועזר ביניהם, ראו בנישואין אלה בגידה בעם היהודי.

האב סירב במשך שנים להיפגש עימה. עזר עצמו נפגע עד מעמקי ליבו. הוא הקדיש שנים רבות למאמץ לשכנע את אחותו וגיסו לבוא לישראל. לבסוף הצליח לשכנע את בנם לבוא ארצה. הצעיר בא לקיבוץ, התגייס לצה"ל, פקד על טאנק במילחמת ששת־הימים — לשימחתו ולגאוותו הרבה של הדוד עזר.

אליל הטייסים

כאשר **פרצה** מילחמת־העצמאות הצטרף עזר לכוחות ההגנה.

מסוף 1947 עד סוף 1969, סיפורו האישי הוא הסיפור של חיל־האוויר. הוא התחיל כטייס אחד מארבעת ה־פייפרים, שהיוו את כל החיל בראשית 1948, טס במסרשמיטים הגרמניים שסופקו על־ידי צ'כיה הקומוניסטית בפקודת סטאלין, עבר לספיטפיירים הבריטיים, התמנה כמפקד טייסת־הקרב היחידה, הפך מפקד הבסיס ברמת־דויד. אחרי תקופה קצרה כמפקד חצור, התמנה אחרי מילחמת־סיני כמפקד חיל־האוויר, ונשאר בתפקיד זה עד ערב מילחמת ששת־הימים.

כמפקד הוא היווה הצלחה מפליגה, אליל לפקודיו, נושא לחיקוי. הוא נראה כחייל פשוט, המחונן בכישרון נדיר לרכוש ידידים ולעורר אהבה; בעל פה גדול הפולט בדיחות, קללות הטפות ושבחים בסרט־נע, אכסטרוורט שובב ושופע־חיים, מקור לכאב־ראש למפקדיו, גיבור לאנשיו.

אולם, כפי שמוכיח סיפרו — מאחרי שובבות טיבעית זו חבוייה מידה רבה של מחשבה. התנהגותו ספונטאנית, אך גם מחושבת היטב כשיטה של פיקוד, כפי שגילה בכמה מן הפרקים היותר־מרתקים בספר.

הוא שיכן את מישפחות הטייסים בבסיסים, שילב את נשותיהם וילדיהם בהווי החיל, הקדיש הרבה מחשבה לשאלה כיצד להעניק הרגשה של השתתפות וסיפוק גם לאנשי התחזוקה והשירותים, שלא יכלו להתחלק בתהילה של הטייסים. בגילוי־לב אופייני גילה שהחזיק אצלו תיק, שבו היו מודבקים התצלומים של כל פקודיו, לצד פרטים מדוקדקים של בני־מישפחותיהם, בעיותיהם ותכונותיהם, כדי שיוכל להפתיע טבח או סמל־תחזוקה בשאלות אינטימיות מפתיעות על בעיותיהם המישפחתיות.

אך היו לו בעיות שחרגו מטכניקה של פיקוד. היה צורך בהחלטות קשות, הרות־גורל פשוטו כמשמעו: איזה מין חיל לבנות? איזו דוקטרינה לאמץ? כיצד להשקיע את המשאבים הדלים, שהוקצו לחיל־האוויר, בצורה היעילה ביותר, כדי לשרת את הדוקטרינה האחת שנתקבלה?

וייצמן שם את כל הביצים בסל אחד, במה שניראה כסיכון מחושב נועז, ובעיני אחדים גם כהימור קל־דעת.

הוא החליט לבנות חיל־אוויר שנועד כימעט כולו למשימה אחת מכרעת: להשמיד את חילות־האוויר הערביים על הקרקע, בשעות הראשונות של המילחמה הבאה.

היתה זו החלטה אמיצה, והיה צורך במפקד המסוגל לשכנע את הממונים עליו, הקצינים והפוליטיקאים, אשר לא ששו למשכן מראש את תוצאות המילחמה הבאה

מפקד חיל־האוויר: עזר בתנועה אופיינית, מול חברו יוסף קדר, מוותיקי החיל

על־ידי בניית חיל־אוויר מסוג זה, על סמך הטיעונים וההבטחות של מפקד שנראה לרבים כשוויצר שובב. היה צורך להסביר, להפציר, לדחוף, להטריד, לסחוב עימו את האישים האחראיים, כימעט בעל־כורחם.

וייצמן הבטיח להשמיד את חילות־האוויר הערביים תוך שש שעות. מעטים מאד האמינו לו. האמת היא שטעה. המשימה הושלמה ב־5 ביוני 1967 בפרק־זמן של שלוש שעות בלבד. כך הושג הניצחון, ששינה את פני המדינה והמרחב כולו.

זריקת הדרגות

באותה **שעה**, כבר לא היה וייצמן מפקד חיל־האוויר, ולא הוא שקצר את פירות החלטתו.

ב־1966 עלה לדרגת ראש אג"ם, התפקיד השני בחשיבותו בצה"ל. בתפקיד זה היה לו חלק מכריע במאורעות שהכריחו את לוי אשכול לפתוח במילחמה, וגם מילא תפקיד חשוב בניהול המערכה עצמה. אך הוא הצטער כל חייו על כך שלא פקד על חיל־האוויר ביום שבו הועמדו תוכניותיו במיבחן.

„אני זורע, מישהו אחר קוצר," העיר בעצב. אותו הגורל פקד אותו לאחר מכן גם בתפקידים אחרים.

ערב המילחמה לקה הרמטכ"ל, יצחק רבין, בהתמוטטות־עצבים — פרשה שגילויה, באביב 1974, גרם לריב מר בין שני האישים, שיכלו להשלים זה את זה. עזר נטל לידו את הפיקוד במשך יום־יומיים, והחלטותיו אושרו על־ידי ראש־הממשלה. הוא סירב לקבל אז מינוי רישמי כרמטכ"ל, כפי שהציע לו רבין עצמו — החלטה שאינה מעידה רק על הגינות אנושית, אלא גם על תבונה. החלפת הרמטכ"ל באותה שעה היתה הורסת את המוראל של צה"ל, שהועמד גם בלאו הכי במיבחן קשה בימי החרדה של ערב־המילחמה.

וייצמן מכחיש את הסיפור, שקנה לו מהלכים רבים, כאילו ערך אז מעין „פוטש", או שדחף את אשכול אל תוך המילחמה תוך איום בהתפטרות המונית של חברי המטה הכללי. הוא גם מכחיש שזרק את דרגותיו על השולחן של אשכול. אך הוא מודה כי אחרי אחת הישיבות, בחדר צדדי, הסיר את דרגותיו וזרק אותן על השולחן, שאיש לא ישב לידו. היתה זאת מחווה ספונטנית, דומה לזו שעשה כעבור 11 שנה, באחד השיאים של תשל"ח, כאשר קרע כרזת־שלום במישרד ראש־הממשלה.

בשני המיקרים הודלף הסיפור על־ידי אחרים.

תוך גיוס כל כוחות־השיכנוע שלו, התגבר על ההיסוסים של אשכול ורבין. הפקודה ניתנה לצה"ל.

כאשר התפטר רבין מתפקיד הרמטכ"ל, אחרי המילחמה, קיווה עזר לבוא במקומו. במשך שנים לפני־כן התנהל מאחרי הקלעים מאבק סמוי בינו ובין ידידו חיים בר־לב על התפקיד. בר־לב זכה בו — אם מפאת קשריו הפוליטיים הטובים, כפי שמאמין עזר, אם מפני שעדיין לא נתקבל בצה"ל העיקרון שהתפקיד העליון יכול להימסר בידי איש־אוויר.

כך חמק מידי עזר הפרס העיקרי, שכל קצין בצה"ל חולם עליו. כאשר התייאש מכך סופית, היה מוכן למשהו חדש.

זה בא לפתע פיתאום, בדצמבר 1969. בגיל 45 הפך האלוף עזר וייצמן, בן־לידה ממש, מחייל מיקצועי לפוליטיקאי, מנהיג־מיפלגה ושר בישראל.

הנץ על הכתף

כמפקד **בחיל־האוויר**, לא הסתפק וייצמן בייצור טייסים בעלי כושר טכני מעולה, „הטובים בעולם," לדעתו. הוא הקדיש זמן רב לאינדוקטרינציה פוליטית, כדי לנטוע בלב אנשיו שאיפה עזה לכיבוש הגדה המערבית ולסיפוחה לישראל, זמן רב לפני מילחמת ששת־הימים. לדידו, כיבוש הגדה וסיני לא היו אלא מימוש זכות טבעית וצורך חיוני של ישראל.

אחרי המילחמה אמר: „פעם היינו טסים, והמדינה היתה נגמרת. עכשיו אנחנו טסים, והדלק נגמר." לטייס־סילון לא היה קל לתמרן בתוך גבולות ישראל, שרוחבה בכמה מקומות אינו עולה על 15 ק"מ. כפי שכתב: „האבסורד שבגבולות 1948 בולט יותר לעיניו של הטייס."

ספרו מלא בדיעות ניציות קיצוניות, ששום פעיל של גוש־אמונים לא היה מתבייש בהן.

„הערבי לוהט בשינאתו ונאכל בקינאתו," כתב, בציינו שבניגוד למה שמקובל לחשוב, השאיפה הערבית להשמדת ישראל היא סבירה. הנסיבות „עושות אותנו מיסטיים, ואת הערבים ריאליים ורציונליים." הערבי מוכרח לראות את ישראל „כאפיזודה חולפת, כמו הצלבנים."

המילה „ציונות" חוזרת בספר עשרות, ואף מאות פעמים, כשהיא משמשת כהגדרה לפטריוטיזם לוהט, ללאומנות קיצונית, להחלטה נחושה להרחיב את גבולות המדינה.

לחגים לסתיו ולחורף

המבחר הגדול ביותר של דגמי אופנה לגברים ולנשים

"תשלובת פולגת"

בגיר
חליפות ז'קטים
בלייזרים ומכנסים

ליידי בגיר
חליפות בלייזרים
מכנסים חצאיות
ווסטים

Lee
חליפות, וז'קטים
מג'ינס וקורדרוי

אומן
סוודרים אפודות ז'קטים
גולף ניקי במבחר
דוגמאות

רשת חנויות
אומן

תל־אביב:
אומן רח' אלנבי 100
בוטיק פייר קארדין, רח' אלנבי 32
בוטיק ליידי בגיר, רח' אלנבי 32

פתוח רצוף מ־8³⁰-19⁰⁰

ירושלים:
אומן דרך יפו 42 (ככר ציון)

חיפה:
אומן רח' הרצל 18 (בית הקרנות)

פרסום סלויק

איש השנה תשל"ח

(המשך מעמוד 25)

הניץ הרעיוני ישב על כתפו של עזר וייצמן ולא מש משם במשך שנים רבות. וייצמן נשא אותו עימו — כשם שאצילים ערביים בנסיכויות המיפרץ נושאים עימם על כתפם ניץ חי, האמון לציד, כסמל מעמדם.

אולם בד־בבד היתה לוויצמן אהבה מוזרה, כימעט רומנטית, לערבים.

הדבר בא מפעם לפעם לידי גילוי בסיפרו, במישפטים מיקריים או בסיפורים. כך, בדווחו על ביצוע משימת־הפצצה בדרום, במילחמת־העצמאות, רשם באופן ספונטאני: „מראה פחות משובב־עין, ואפילו צובט־לב, מעיק, היו נחילי הפליטים הערביים, מיטלטלים עם צרורות עוניים, בנתיבי הנסיגה המצריים...” לוחמים מעטים מאד כתבו על הפליטים כך, בסיגנון המזכיר את גיבורי חירבת חיזעה.

ב־1950 נשלח עזר לפו"ם של חיל־האוויר הבריטי, הקצין הישראלי הראשון שלמד שם. אחד מעמיתיו על ספסל־הלימודים היה מפקד־להק מצרי, „ג'ימי” עפיפי, שנתמנה לאחר מכן כסגן מפקד חיל־האוויר המצרי.

עזר עם אשתו, ראומה, במסיבה

תחילה התעלם המצרי מן הישראלי. באחד הימים ניגש אליו עזר, הזמין אותו למשקה במועדון־הקצינים. עפיפי קיבל את ההזמנה באדיבות. כשהרים את הכוסית, שאל: „מהי ההזדמנות?”

„זה יום העצמאות שלנו,” השיב עזר בערבית, שפה שהוא יכול להתבטא בה באופן שיטחי.

המצרי הריק את כוסו בחיפזון, הצדיע והלך.

כעבור כמה ימים, ניגש עפיפי לוויצמן והזמין אותו למשקה. וייצמן נענה להזמנה, שתה ושאל: „ומה ההזדמנות הפעם?”

„המלכה שלנו ילדה בן,” השיב עפיפי בתרועת־ניצחון, כמי שהצליח לנקום את ניקמתו.

„מזל טוב!” אמר עזר.

הלילה נסתיים בכך ששני הקצינים הגיעו לדירתם של הווייצמנים בלונדון, כשהם מתנדנדים ונאחזים זה בזה בקושי. ראומה וייצמן השכיבה אותם לישון.

מאותו יום נשארו השניים ידידים, אף אחרי מילחמת ששת־הימים, כאשר מרשל־האוויר עפיפי הועמד לפני בית־מישפט צבאי ביגלל חוסר־הכוננות של חיל־האוויר המצרי ביום השמדתו על הקרקע על פי תוכניתו של וייצמן.

עפיפי זוכה.

● נערה בשם ראומה

ראומה נתקלה בעזר וייצמן פעמיים, לפני שנישאו. כאשר למד עזר אווירונוטיקה בלונדון, אחרי מילחמת־העולם השניה ולפני הקמת המדינה, התכנס בבאזל הקונגרס הציוני. מבלי להטריח את עצמו להשיג אשרת־כניסה, טס עזר לבאזל במטוס אוסטר קטן. הוא נעצר בידי מישטרת־הגבול השווייצית, ושוחרר אחרי התערבות דודו המפורסם. את שהותו במקום מימן בעזרת הלוואות מכל המכרים של מישפחתו בקונגרס.

בקונגרס הכיר עזר נערה שחורת־שיער, ראומה שוורץ, בתו של עורך־דין ירושלמי ידוע ואחותה של רות, שנישאה לקצין־הגנה צעיר בשם משה דיין, שאיבד עין במיבצע גירוש הצרפתים מסוריה ומלבנון. כששמע עזר כי ראומה מתכוננת לנסוע מבאזל ללונדון, הציע לה לטוס עימו במטוסו.

לגבי ההמשך קיימות שתי גירסות:

לפי גירסת עזר, באה ראומה לנמל־התעופה, העיפה מבט חטוף אחד במטוס הקטן, הפליטה „עם משוגעים כאלה, במטוס כזה, אני לא טסה!” וחזרה למלון, כדי לחפש כלי־תחבורה מתאים יותר.

גירסה שונה לגמרי אומרת שעזר דרש 10 לירות שטרלינג עבור הטיסה, ושראומה סירבה לשלם.

כעבור ארבע שנים נסעו עזר וידידו מוטי הוד בג'יפ מתל־אביב להרצליה, אחרי הלווייתו של חבר. בצומת־דרכים עמדה טרמפיסטית. עזר, שישב ליד ההגה, עבר על פניה, אולם מוטי קרא: „איזו חתיכה!” השניים התחילו להתווכח על איכותה של הטרמפיסטית, וכדי ליישב את המחלוקת סובב עזר את הג'יפ וחזר כ־200 מטרים.

כניסה, טס עזר לבאזל במטוס אוסטר קטן. הוא נעצר

ג'יפ, אמרה: „אני מכירה אותך מאיזה מקום.” והוסיפה מייד: „באזל, עם משוגעים כאלה.”

כפי שמספר מוטי הוד: „עזר התחיל ללכת לקונצרטים. אמרתי לו: 'זהו זה. בחורה שיכולה לשכנע אותך ללכת לקונצרטים — מאה אחוז תתחתן איתך'.”

השניים נישאו ביוני 1950, בביתם של משה ורות דיין בירושלים. ביום הנישואין הלך עזר להסתפר. בצאתו מן המספרה פגש ברבקה'לה מהצ'יזבטרון. השיחה התנהלה כך:

„מה אתה עושה?”

„אני הולך להתחתן.”

„נו באמת, אתה עם הבדיחות שלך!”

בנם, שאול, נולד כעבור שנה בלונדון, באותה עת שבה נולדה ההיכרות עם עפיפי. לאחר מכן נולדה הבת, מיכל.

„מון ז'נרל”

הפיכתו הפיתאומית של האלוף לשר, שהפתיעה את המדינה ושזיעזעה רבים, התרחשה בנסיבות בלתי־רגילות ביותר.

מנחם בגין ואנשיו נכנסו לממשלה ב־1967, ערב מילחמת ששת־הימים, כשרים־בלי־תיקים. אחרי הבחירות של 1969 קמה ממשלה חדשה, והפעם נכנסו אליה אנשי גח"ל (חרות והליברלים) כשותפים מלאים בקואליציה, וקיבלו תיקים.

כמה מראשי חרות הציעו לעזר בחשאי את תפקיד שר־התחבורה, האחראי גם לתעופה האזרחית. וייצמן, שכבר החליט אז שדרכו בצה"ל נסתיימה עם מסירת תפקיד הרמטכ"ל לבר־לב, הסכים.

היוזמים ביקשו ממנו שלא לבוא בשום מגע עם מנחם בגין. התרגיל הוסתר מעיני המנהיג, מפני שהכל האמינו שבגין הפורמליסט יראה בעין רעה ניהול משא־ומתן פוליטי עם אלוף הנמצא עדיין בשרות פעיל. יוסף קרמרמן, אחד הקושרים, העמיד פנים כאילו נועד תיק־התחבורה לו עצמו. רק ברגע האחרון ממש נמסר הדבר לבגין, והוא קיבל את העובדה המוגמרת באדיבות.

באותו יום עצמו שוחרר עזר מצה"ל והצטרף לתנועת־חרות — הפעם הראשונה בחייו שבה הצטרף למיפלגה כלשהי.

וייצמן נשאר בתפקיד זה שמונה חודשים. הוא לא חולל מהפכה במערכת־התחבורה המשובשת בישראל, אך הטביע חותם אישי על כמה נושאים. אחד ממיבצעיו היה לרכוש את ליבם של פועלי נמל־אשדוד המרדניים, על־ידי הפעלת הקסם האישי שלו ונכונות להקשיב בסבלנות לטענותיהם.

הסוף בא כחתף. באוגוסט 1970 הוציא בגין את מיפלגתו מן הממשלה, מפני שגולדה מאיר הסכימה להשתמש במילה „נסיגה” באיגרת לשר־החוץ האמריקאי, ויליאם רוג'רס. השימוש במילה השנואה היה דרוש כדי לסיים את מילחמת־ההתשה, שסערה לאורך התעלה במשך זמן רב.

בגין התנגד למילה, וגם לאיזכור החלטת מועצת־הביטחון 242. הוא התנגד בחריפות להחלטת הממשלה לקבל החלטה זו. „תיבש ימיני אם אסכים להחלטה זו!” קרא בהתלהבות בכנס תנועת־החרות — אחת האימרות הרבות שהיה רוצה לשכוח בסוף תשל"ח.

בישיבות המיפלגה דיבר וייצמן נגד החלטתו של בגין. אולם הוא הצביע בעדה, מתוך נאמנות אישית. אילו הצביע אחרת, היה בגין נוחל מפלה, כי ההכרעה נפלה — בישיבת שני מרכזי־המיפלגות של חרות והליברלים — על חודם של ארבעה קולות בילבד.

כעבור כמה שבועות נבחר עזר כיו"ר הנהלת חרות, התפקיד מס' 2 בתנועה. הדבר הרגיז את מנחם בגין, שתמך במועמד אחר. הדבר היה חלק מן היחסים הדו־משמעיים מאד בין השניים.

מעשהו הראשון של וייצמן, כהיכנסו לישכת יו"ר ההנהלה ב„מצודת זאב” היה לסלק מן הקיר את תמונתו של ז'בוטינסקי, שעל שמו נקרא הבניין.

עזר אינו תולה לעולם דיוקנים של אישים על הקיר, אלא אך תצלומים של מטוסים ונופי הארץ. דבר המעשה נפוץ מייד ברחבי הבניין, גרם תדהמה רבה.

אחרי התחלת זו, החל היו"ר החדש מסייר בסניפי חרות ברחבי הארץ. הוא הרחיק באופן שיטתי את הוותיקים, שהיו כמובן חברי־אצ"ל לשעבר וחסידיו המושבעים של בגין, והביא במקומם צעירים מבני הדור החדש.

זו היתה טעות, שהוכיחה עד כמה היה עזר עדיין נאיווי בימים ההם. „תינוק פוליטי,” כפי שהעיר בעצב אחד מידידיו, לאחר מכן.

תנועת־החרות היתה תמיד תנועתו של איש אחד. בגין־פקד עליה, יותר מכפי שהנהיג אותה, כשהוא מוקף בקבוצה הומוגנית של מפקדי־אצ"ל לשעבר, שהיו מסורים לו באופן קנאי לחיים ולמוות.

עזר לא קרא את המפה. ערב ועידת־המיפלגה ב־1972, היה בטוח שהרוב עימו. לפתע החזיר בגין מהלומות, בערמומיות המושלמת של שועל־מיפלגה ותיק. בהשתמשו בסעיפי־מישנה בתקנון התנועה, שעזר לא טרח מעולם לקראו, פיזר בגין ועדות, מינה צירים נוספים, אסר הצבעות חשאיות. בהצבעה בהרמת ידיים תמכו 60% של צירי־הוועידה בבגין. עזר קם והתפטר, תוך הפלטת כמה ביטויים נוקבים על התנהגותו הבלתי־דמוקרטית של בגין.

בגין הגיב בסארקאזם גלוי. מעל מסך הטלוויזיה קרא לוויצמן „מון ז'רנאל” („הגנרל שלי,” בצרפתית) ו„שובב נחמד”.

הקרע היה מוחלט. וייצמן לא השתתף בבחירות של 1973. הפעם הלכה חרות לבחירות כמרכיב העיקרי של הליכוד, הגוש הימני המאוחד שקם ערב הבחירות.

את הקמת הליכוד — מעשה שנועד לו חשיבות עצומה לגבי העתיד — יזם אריק שרון, גנרל אחר שקפץ מן הצבא ישר אל הפוליטיקה. אולם עזר וייצמן הציע קודם לכן אותו הרעיון עצמו. אכן, זה היה אחד מסלעי־המחלוקת העיקריים בינו ובין בגין, שהתנגד לשיתוף־פעולה עם איש כמו שמואל תמיר.

שאול וייצמן, אחרי פציעתו *

גם הפעם, כמו בחיל־האוויר, עזר הוא שזרע — ומישהו אחר קצר,

● כדור בראש

במשך ארבע שנים היה עזר בגלות — מחוץ לצבא, מחוץ לפוליטיקה. בפעם הראשונה בכל חיין המבוגרים היה באמת אזרח פרטי.

היתה זאת גלות נוחה. יחד עם עוזרו־לשעבר, דויד קוליץ, הוא ייסד חברה מיסחרית מצליחה, שסחרה בציוד צבאי ואזרחי לאלקטרוניקה ולאופטיקה, והקים למען יעקוב מרידור מיפעל־פלדה בכרמיאל.

הידידות בינו ובין קוליץ נולדה בצורה האופיינית לוויצמן. ביום שבו הצהיר אמונים כשר־התחבורה, נתקל על מדרגות הכנסת במכר ותיק, שהיה שקוע בשיחה עם צעיר גבה־קומה (1.87 מ') ויפה־תואר. כרגיל אצלו, שאל עזר מי האיש ומה מעשיו. קוליץ סיפר שהוא היה צריך להתמנות כעוזר לשר אחר של חרות, חיים לנדאו, אך שברגע האחרון גילה לו לנדאו שיש לו מחוייבות כלפי אסתר רזיאל־נאור, ושעליו לתת מישרה זו לבנה, אריה נאור.

„האם אתה רוצה לעבוד כעוזר שלי?” שאל וייצמן מניה וביה.

קוליץ הנדהם גימגם: „אבל אתה ביכלל לא מכיר אותי!”

„אתה יודע לכתוב מיכתבים, לא?” השיב וייצמן, „וחוץ מזה — נמאס לי לעבוד עם אנשים נמוכים ממני.” וייצמן מתנשא גם הוא לגובה של 1.87 מ'.

כך הפך קוליץ, בנו של ידיד ותיק של בגין, עוזרו של וייצמן, ולאחר מכן יועצו, איש־אמונו ושותפו־בעסקים.

באותן השנים קרו שני דברים, שהשפיעו בצורה עמוקה ביותר על עזר וייצמן, ושהיתה להם השפעה רבה על מה שנראה כמהפכתו הנפשית.

ב־29 ביוני 1970, כמה שבועות לפני סיום

* על מיצחו: צלקות הפציעה.

זכוכית בטוחה מונעת דאגה

זכוביט

זכוביט" הינו פילם פוליאסטר
קוף או צבעוני המוצמד למשטחי
:וכית והופך לחלק אינטגרלי
ל הזכוכית.

הגנה על רכוש בחלונות ראוה
מפני פריצה ואש.
הגנה על חיי אדם מפני זכוכית
מתנפצת כתוצאה מ:
יגוע חבלני
יצוצים תעשייתיים
גנה ביתית
וקי טבע
ליקות
עשי אלימות
חסכון באנרגיה לחימום וקירור
על־ידי־בידוד משטחי הזכוכית.
ניטרול קרנים אולטרה־סגוליות
הגורמות לדהיית מוצרים.
חסכון בכסף: "זכוביט" מאפשרת
שימוש במשטח זכוכית דק.
התקנה מהירה ללא הפרעה לשגרת
העבודה.

זכוביט" עמדה במבחן בחו"ל
:ישראל בתצוגות פומביות
:וכחות אנשי ביטוח, שמאים,
ציני בטיחות ובטחון.

חריות ניתנת ל־10 שנים!

קבלת פרטים פנה ל:

זכוביט

צרי בטחון בע"מ
ננה, רחוב בר־אילן 45,
לפון: 052-27562

ב ס ו כ נ ו י ו ת: **תל־אביב**: פרוס־לי בע"מ, דיזנגוף 218–216, טלפון 234919. סייף בע"מ, אבן־גבירול 114, טל. 226613. **אזור השרון:** (הרצליה, רעננה,
פר־סבא, רמת־השרון) זכוביט השרון, רח' השוק 4 רעננה טל. 052־21628. **חיפה:** זכוביט חיפה, ת.ד. 9655, טל. 04־725529. **אזור השפלה הדרומית:** (אשדוד,
שקלון) זכוביט השפלה, "הדרגית", בנין פאדלון מרכז מסחרי א', טל. 055־41534. **אזור הדרום אילת** – חברת דיקלה בע"מ, אזור תעשיה חדש, טל. 059־4360.

גוב־שיאון/ירמי

(המשך מעמוד 27)

מילחמת־ההתשה, פגע כדור של צלף מצרי בראשו של שאול וייצמן על גדת תעלת־סואץ, ונשאר תקוע במוחו.

עזר, שהיה אז עדיין שר, טוען שהיתה לו תחושה מוקדמת שעומד לקרות משהו. הוא ישב במיזנון הכנסת, כאשר ניגש אליו סדרן ואמר לו כי הרמטכ"ל רוצה לדבר איתו בטלפון.

תוך כדי שפסע את הפסיעות המעטות אל המכשיר, עבד מוחו של עזר בקדחתנות: „זה מוכרח להיות שאול. לחיים (בר־לב) אין על משהו אחר לדבר איתי. לא יכול להיות שנהרג, כי את זה לא היה חיים מספר לי בטלפון. אז הוא מוכרח להיות פצוע." בהרימו את השפופרת, שמע את קולו האיטי המשגע של בר־לב: „עזר, זה שאול..."

ברגעים שבהם הוטס שאול לבית־החולים, דהר עזר לשם בכביש, כדי לקבלו. הוא נשא את האלונקה פנימה.

המיבחן הנורא ארך ימים, שבועות, אפילו שנים. ניתוח־המוח הצליח, אך המוח האנושי הוא מכשיר מסובך, וההחלמה עלולה להימשך זמן רב.

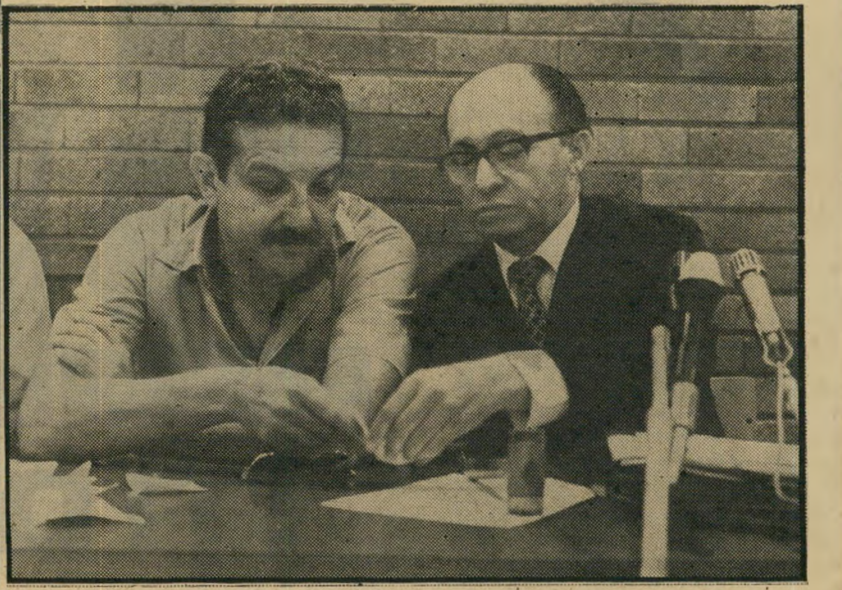

שר־התחבורה עזר וייצמן המיואש בישיבת מרכז חרות, שהחליטה על הפרישה מהממשלה (1970)

שום אב לא סבל מפציעת בנו יותר מאשר עזר. הפציעה הטילה צל על כל חייו.

אחרי הניתוח, הוא שאל את עצמו איך לבטא את הרגשת־תודתו למנתח. לבסוף ביקש להעתיק על קלף שיר של המשורר יצחק שלו, המוקדש לרופא צבאי, והמסתיים במילים: „אתה המתקן את שגיאות המדינאי, המצביא / ומבטל הזמנות ששלח השטן לקברן, למספיד, / ולחוקק אותיות מצבה..."

הרעיון הזה, שהמדינאי והמצביא גורמים שהמילחמה תהיה בלתי־נמנעת, רודף את עזר מאז. גם בסיפרו הניצי הוא מספר ששאל, בעת גיוסו של שאול: „איזו טעות עשה הדור שלנו, היכן החטאנו, שגם אתם צריכים ללכת למילחמה?"

יתכן כי פציעתו של שאול וייצמן תרמה, כעבור שבע שנים, תרומה עצומה לשלום.

● המאפרה של דדו

המאורע השני היה, כמובן, מילחמת יום־הכיפורים. קוליץ, שהוא דתי, התפלל בבית־הכנסת. בשעה 9 בבוקר קראה לו אשתו, שאינה דתית, החוצה. „עזר רוצה שתטלפן אליו!"

קוליץ הבין שקרה משהו מזעזע־עולם. שום סיבה אחרת לא היתה מביאה את עזר להפריע לו בתפילתו ולבקש ממנו לטלפן ביום־כיפור.

במילים קצרות סיפר עזר לקוליץ שזה עתה צילצל לו ידיד ממישרד־הביטחון. נתקבל מידע מהימן שהמצרים עומדים לערוך התקפת־פתע בשעה 18.00. „אולם," הוסיף עזר, „הם לא יתקיפו בערב. הם יתקיפו בצהריים!"

הבדל זה של כמה שעות היה גורלי. המטכ"ל קבע כי יש לבצע את הפעולות הדרושות להפעלת קו בר־לב לקראת השעה שש בערב. כאשר החלה ההתקפה לפני שעה 2 בצהריים, לא הושלמו פעולות אלה, והדבר החריף את השואה.

איך ידע עזר? באותו יום היה אזרח פרטי, איש־עסקים. לא היה לו מידע מיוחד. אך הוא ידע את העובדות של מילחמת־האוויר, והיה יכול לנחש את החישובים של המפקד המצרי: לצבא המצרי דרושות כמה שעות של אור־יום כדי לחצות את התעלה ולרכוש אחיזה בגדה המיזרחית. לאחר מכן עליו לנצל את שעות החשיכה לביסוס ראש־הגשר, מבלי שחיל־האוויר הישראלי יוכל להטרידו.

הוא צדק.

במהלך המילחמה, כאשר הכנפיים של חיל־האוויר האהוב עליו קוצצו על־ידי טילי קרקע־אוויר, היה עזר וייצמן כימעט מובטל. הוא ליווה את הרמטכ"ל ויעץ לו בענייני־אוויר. „הייתי המאפרה של דדו," התלוצץ לאחר מכן, ברמזו על כך שבדרך כלל עמד לצידו.

אחרי המילחמה, עברה ישראל כולה תהליך של חשבון־נפש. וייצמן לא יצא מכלל זה. „גם לי היה חלק ביצירת אווירה של התנשאות כלפי הערבים," הודה, וקרא לאומה „לחשוב מחדש".

לא היו לו אשליות לגבי התוצאות האמיתיות של המילחמה. „מבחינה מדינית, הפסדנו את המילחמה. נכנסנו אליה כמעצמה, ויצאנו ממנה כמדינה מוכה."

היתה זאת ההתחלה של הערכה חדשה. לאחר מכן, כאשר הליכוד התנגד בחריפות להסכמי־הביניים עם מצריים וסוריה, תמך בהם וייצמן בגלוי, למרות שהיה חבר תנועת־חרות.

● ויסקי בוואשינגטון

אחת התוצאות של מילחמת יום־הכיפורים היתה נפילת ממשלת גולדה־דיין, ועלייתו של יצחק רבין, הרמטכ"ל שתחתיו שירת וייצמן בשעתו כמס' 2 בצה"ל. **כאשר עמד רבין להיבחר כראש־הממשלה, אירעה פרשה מביכה: עזר פירסם מיסמך שגילה לראשונה כי רבין לקה בהתמוטטות־עצבים בימים המכריעים לפני מילחמת ששת־הימים.**

התפתח ויכוח חריף. באותם הימים נהנה רבין מפופולריות רבה, כאדם הנקי מכל רבב של מחדלי יום־הכיפורים. רבים האמינו כי וייצמן פעל מתוך קינאה.

עזר וייצמן בישיבת חרות

וייצמן עצמו האמין שהוא ממלא את תפקידו, כשהוא מזהיר את הציבור שאין לסמוך על רבין בעיתות של מתח קיצוני. לקוליץ אמר, לפני כן: „אם רבין ייבחר כשר־הביטחון, לא אגלה את העניין, מפני שאז לא תהיה לו האחריות העליונה. אך אם הוא עומד להיבחר כראש־הממשלה, לא תהיה לי ברירה."

הפרשה השאירה אחריה טעם מר. הקרע בין שני האישים, המכבדים זה את זה מבחינות רבות, לא אוחה עד היום.

על הבחירה עצמה, ועל מינוי מוטה גור כרמטכ"ל אחרי דדו, העיר עזר בשעתו בסארקאזם: „אחרי מילחמת יום־הכיפורים, התכונה העיקרית הדרושה לאדם לעשיית קארייררה היא ששתה ויסקי בוושינגטון בזמן שפה קרו הדברים." גור היה הניספח הצבאי בוושינגטון בעת המילחמה, ורבין היה קודם לכן שגריר ישראל בבירה האמריקאית. שניהם לא היו מזוהים עם מחדלי יום־הכיפורים.

● „חזרתי!"

העסקים שיגשגו, אך ליבו של עזר וייצמן לא היה בהם. הוא התגעגע למעורבות אישית בענייני המדינה. אחרי פירסום סיפרו ב־1975, ערכה תנועת־חרות מסיבה לרגל הופעתו. מנחם בגין הופיע אליה. איתה זאת התחלת ש' התפייסות. וייצמן אמר למיפלגה: „חזרתי!"

למחרת היום נפגשה מישלחת של ראשי־הליכוד — שימחה ארליך, יצחק שמיר ומיכאל דייקסל — עם וייצמן, והציעה לו לנהל את מערכת־הבחירות של הליכוד לכנסת התשיעית.

וייצמן לא חשק בתפקיד, והעמיד תנאים קשוחים ביותר: שהוא יהיה האחראי הבילעדי, ושאיש לא יתערב בניהול המערכה. להפתעתו, נתקבלו תנאיו, למרות שבגין התנגד לכך תחילה.

מערכת־הבחירות של עזר וייצמן בבחירות של 1977 היתה מלאכת־מחשבת. מבחינה מסויימת, נשאה את חותם תוכנית־הניצחון של חיל־האוויר במילחמת ששת־הימים: פשטות קיצונית, קו־מנחה יחיד, התעלמות גמורה מכל גורם מסיח.

וייצמן התמקד באי־שביעת־הרצון שהיתה נחלת הציבור אחרי 29 שנות שילטון מיפלגת־העבודה במדינה, פרשות השחיתות וההרגשה הכללית שהמימסד שוב אינו מתפקד. הוא קבע למערכת הליכוד סיסמה אחת ויחידה: „צריכים להחליף את השילטון!" והמסקנה: רק הליכוד מסוגל לבצע זאת.

מצע הליכוד, ובייחוד הסעיפים הנוגעים למדיניות הסיפוח, נגנזו עד כמה שניתן. לא נעשה ולא נאמר דבר שעלול היה להפחיד בוחרים ולהרתיע אותם מלבחור בעד הליכוד.

קרוב לוודאי שווייצמן לא היה מצליח למנוע בעד בגין מלהכריז בריש גלי על אמונותיו הלאומניות הקיצוניות, לולא לקה בגין לפתע בהתקף־לב חמור. בכל התקופה המכרעת של המערכה, לא היה בגין מסוגל להשתתף בה. בעודו נאבק עם המוות, ומחלים לאחר־מכן, לא יכול היה בגין למנוע בעד וייצמן מלהציג אותו כסבא טוב, המשחק עם נכדיו, כמדינאי קשיש, מתון ושקול, שאינו מבקש אלא להיטיב עם העם ולהחליף את שילטון עסקני־המערך המושחתים.

איש לא ציפה לגודל הניצחון של הליכוד — מילבד וייצמן עצמו. היתה לו החוצפה לשלוח, לפני הבחירות, שני ידידים לשימעון פרס, ולהציע לו בחשאי להצטרף בעוד מועד לליכוד.

במהלך הלילה הארוך אחרי סגירת הקלפיות, לא היה בגין מוכן להאמין לתחשיבי המחשב. עד לשעות הקטנות של הבוקר, סירב להשמיע נאום־ניצחון, מחשש פן יתגלה מראה הניצחון כמיקסם־שווא.

הוא הפסיד, עד אז, בשמונה מערכות־בחירות. בוודאי לא היה קל לו להודות לעצמו

מבצע לתקופה מוגבלת

כסף טוב

מגיע גם לך!

כח חי"י כפליים

11% מענק מיוחד

בתום 6 שנות חסכון במסלול החד פעמי

3 תשלומים אחרונים על חשבון הבנק

במסלול החסכון החדשי

בבנק לאומי אתה מקבל:
במסלול החד פעמי
- בתום 6 שנות חסכון מענק מיוחד בשעור 11% עד 3960.- ל"י
- מענק מידי בשעור 10%
- רבית והצמדה למדד על הקרן והמענק המידי
- הכל פטור ממס

במסלול החסכון החדשי
- 3 תשלומים אחרונים ע"ח הבנק
- מענק מידי בשעור 5%
- רבית והצמדה על הקרן והמענק המידי
- הכל פטור ממס

כח ברירה דולרית

8.48% מענק מיוחד

בתום 6 שנות חסכון במסלול החד-פעמי

3 תשלומים אחרונים על חשבון הבנק

במסלול החסכון החדשי

בבנק לאומי אתה מקבל:
במסלול החד פעמי
- בתום 6 שנות חסכון מענק מיוחד בשעור 8.48% עד 4240.- ל"י
- מענק מידי בשעור 6%
- רבית והצמדה על הקרן והמענק המידי
- הכל פטור ממס

במסלול החסכון החדשי
- 3 תשלומים אחרונים ע"ח הבנק (בגובה התשלום הראשון)
- מענק מידי בשעור 3%
- רבית והצמדה על הקרן והמענק המידי
- הכל פטור ממס

בשני המסלולים ההצמדה למדד או לדולר
תשולם לך לפי ההכנסה הגבוהה יותר

המענקים והתשלומים ע"ח הבנק ישולמו בתום 6 שנות חסכון

פרטים נוספים בכל סניפי בנק לאומי, בנק אגוד ובנק ערבי־ישראלי

בנק לאומי

פרסום א מל

איש השנה תשל״ח

(המשך מעמוד 29)
שהוא חב את הניצחון הזה, בניסיון התשיעי, לעזר וייצמן.

● מס׳ 3

עד כל פנים, לא היה לבגין כל חשק למנות את וייצמן לתפקיד המרכזי של שר־הביטחון. הוא שיחק ברעיון למסור את התפקיד לאריק שרון ההפכפך, שהצטרף לליכוד מייד אחרי הבחירות, שבהן נחל מפלה מוחצת כראש רשימה עצמאית.

רק אחרי ששוכנע שהליכוד לא יסבול זאת בשום פנים ואופן, מסר בגין את המישרד לידי וייצמן. הוא

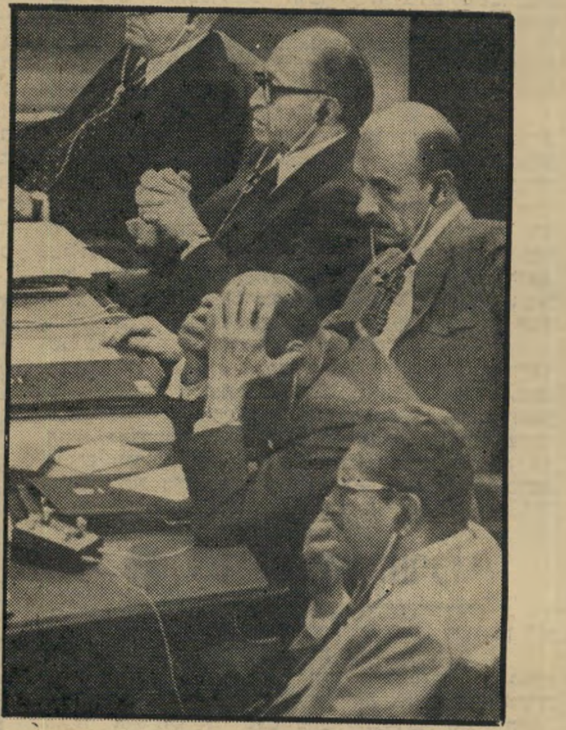

עזר ובגין מקשיבים לנאום סאדאת *

„יעץ" לו למנות את אריק שרון כרמטכ"ל — הצעה שווייצמן דחה בו במקום.

לאחר מכן ניסה בגין ליצור עבור אריק מיניסטריון חדש משלו, מעין מישרד לביטחון־פנים, אך גם רעיון זה הוכשל על־ידי התנגדותו הנמרצת של וייצמן.

במשך החודשים הראשונים של כהונת הממשלה החדשה היה משה דיין בן־חסותו ונער־שעשועיו של בגין, האיש מס׳ 2 בממשלה. במעשה בגידה חסר־תקדים בתולדות החיים הציבוריים בישראל, נטש דיין את מיפלגת־העבודה למחרת יום הבחירות, שבהן נבחר כחבר־כנסת מטעמה.

בישראל היה שר־הביטחון תמיד האיש מס׳ 2 בממשלה, אלא אם כן כיהן ראש־הממשלה עצמו גם בתפקיד זה, כמו בן־גוריון ואשכול. בפעם הראשונה היה נראה כאילו התהפכו היוצרות.

באותם חמישה חודשים ראשונים הסתפק וייצמן בטיפול במערכת־הביטחון, שהיתה זקוקה מאד למנהיגות חדשה. בגין, איש־השנה תשל"ז, היה שרוי במצב של אויפוריה, ופופולריותו עלתה מיום ליום. לא היה כל סימן לכך שמשהו כביר עומד להתרחש.

ולפתע, בחודש נובמבר, הודיע אנוור אל־סאדאת כי החליט לבקר בירושלים.

● יהודי וישראלי

שלושה אנשים עמדו מול אל־סאדאת בירושלים, ולאחר מכן באיסמאעיליה ובקמפ־דייויד: מנחם בגין משה דיין ועזר וייצמן. הם לא יכלו להיות יותר שונים זה מזה. תגובותיהם, באותם ימים היסטוריים בירושלים, ויחסיהם עם המצרי שיקפו את אופיים וריקעם.

ההבדל המובהק ביותר קיים בין בגין ו־וייצמן. בצורה פשטנית ניתן לאמר: האחד הוא יהודי, השני ישראלי.

וייצמן עצמו, שלא החמיץ במשך השנים כל הזדמנות כדי להדגיש את יהדותו וציונותו, בוודאי היה מתנגד להגדרה כזאת. ובכל זאת, יש בה הרבה מן האמת.

וייצמן הוא צבר, פשוטו כמשמעו. בגין היה בן 28, כאשר דרך בפעם הראשונה על אדמת [illegible]ישראל.

[illegible] וייצמן על זיכרונות־הילדות הראשונים שלו

[illegible] ידין ומשה דיין

דיבר על „ריח הזעתר על הכרמל." זהו ריח ערבי. איש אינו יכול לנחש מה היו ריחות הילדות של בגין, בנו של פקיד הקהילה היהודית של ברסט־ליטובסק.

אצל וייצמן, הערבים הם חלק מוכר של עולמו. הוא דיבר עימם כילד, לחם בהם כגבר, מבין אותם, מחבב אותם. אצל בגין, הערבים הם גזע בלתי־מוכר, ועל כן גם קצת מרתיע ומפחיד.

עובדה מדהימה, אך אמיתית: עד לפגישתו עם אנוור אל־סאדאת, לא ניהל בגין מעולם שיחה רצינית כלשהי עם ערבי. התבטאויותיו למחרת קמפ־דייוויד מוכיחות, בין השאר, עד כמה אינו מודע גם כיום לרגישויותיהם של הערבים.

ההבדל בין השניים גדול עוד יותר. בגין, שלמד מישפטים, אך שמעולם לא עסק בהם באופן מיקצועי, הוא אב־טיפוס של כימעט־עורך־דין. הוא מייחס חשיבות עצומה למיסמכים כתובים, לנוסחות, לניסוח מדוייק.

לוויצמן, לעומת זאת, אין כל עניין במיסמכים. הנוסחות אינן מעניינות אותו. „אם השלום יכה שרשים, הניסוח של הסכם־השלום יתיישן תוך זמן קצר. אם השלום ייכשל, הניסוח אינו חשוב."

יש לו עין של חייל, התופסת את העיקר, ואין לו סבלנות לעניינים צדדיים. „אתה לא יכול להבטיח את השלום לדורות הבאים. אתה יכול רק להתחיל בתהליך. אם לא יהיה שלום, תפרוץ המילחמה, במוקדם או במאוחר. זה בטוח. אבל לגבי השלום, שום דבר אינו בטוח. אתה יכול לתבוע כל מיני ערובות־בטחון וסידורי־הביטחון, אך בסופו של דבר הכל תלוי בזה אם השלום יכה שרשים או לא."

כאשר בגין מנסח משהו, כפי שהוא אוהב לעשות, יש לקרוא את הנוסח כמה פעמים, כדי לגלות את הכוונות החבויות בין השיטין. אין שום כוונות חבויות בשום דבר הנאמר או הנכתב על־ידי וייצמן.

מכל הבחינות האלה, הוא דומה מאד לאל־סאדאת.

יתכן שלחייל קל יותר לשנות את דיעותיו, מאשר לפוליטיקאי. הפוליטיקאי דבק בסיסמותיו. הן מכשירי־העבודה שלו. בגין גדל על ברכי אידיאולוגיה, הוא הטיף לה במשך כל חייו המבוגרים. בעמדו מול ההזדמנות ההיסטורית להשיג משהו אחר — השלום במקום ארץ־ישראל־השלמה — היה קשה לו מאד לזוז.

ואילו החייל צריך לקרוא מפות. לגביו, ההכרה בעובדות היא תנאי מוקדם להצלחה. במילחמה, המזל יכול להשתנות תוך דקות, ולהכריח את החייל להתאים את תוכניותיו ורעיונותיו בן־רגע.

כאשר בא אל־סאדאת, תפס וייצמן כהרף עין שהכל השתנה. „בואו נשים את הראש תחת ברז המים הקרים ונתחיל לחשוב מחדש," אמר בטלוויזיה, בלילה שבו חזר הנשיא המצרי לארצו. הוא היה משוכנע כי אל־סאדאת הוא רציני.

● צבר מול צבר

ההבדל בין וייצמן ודיין הוא פחות בולט, אך יותר מתוחכם. שניהם צברים, ובמשך שנים רבות הם היו גיסים, עד שהתגרש דיין מאשתו הראשונה, רות, והרחיב בכך את התהום בינו ובין בעל אחותה של רות.

ההבדל בין השניים אינו נובע רק מן הפער שבין נסיבות־הילדות שלהם — העולם הצר של המושב שבו גדל דיין, והעולם הקוסמופוליטי, יחסית, שבו גדל עזר.

וייצמן צעיר מדיין בתשע שנים — הבדל גדול בגיל הנעורים. יש לו הביטחון העצמי של נער גבה־קומה, שהיה תמיד פופולרי. דיין, לעומת זאת, הוא נמוך־קומה, ומעולם לא היה נינוח בחברת נערים בני גילו — מה גם שלמד בנהלל בבית־הספר החקלאי לבנות.

דיין הוא אדם בודד. כמו בגין, אין לו ידידים ואין לו יועצים. יותר מבגין, הוא משולל כל מגע אנושי. אי־יכולתו להיות נאמן למישהו או למשהו היא תכונה בסיסית של אופיו.

וייצמן הוא ההיפך הגמור. הוא נהנה ממגע אישי, הוא ממש מתפלש בו.

לפקודיו הוא נאמן בצורה כימעט קנאית. כך סירב להניח מידיו את הפיקוד על חיל־האוויר, ולקבל מינוי שהיה מפלס לפניו את הדרך אל הרמטכ"לות, מפני שעמד על כך שהפיקוד יימסר למוטי הוד, בניגוד לדעת הרמטכ"ל. יתכן מאד שאיבד את הרמטכ"לות המיוחלת לצמיתות ביגלל נאמנות זו לחבר.

בניגוד לדיין, וייצמן הוא איש־מישפחה. פעמים רבות הקדיש מרץ וזמן לבני מישפחתו — לא רק לבנו הפצוע, שהפך מרכז חייו, אלא גם לאחותו, שאותה החזיר ארצה אחרי מאמצים כבירים, והעובדת עתה במכון־וייצמן, וגם לקרובים רחוקים יותר.

וייצמן אוהב בני־אדם, ומעורר אצלם אהבה.

במשך שנים רבות טיפח דיין בשקידה את הרעיון שהוא „האיש היודע לדבר עם הערבים". אך כשבא הערבי מס׳ 1, אל־סאדאת, הוא לא אהב את דיין ולא בטח בו. למעשה הוציא אותו בירושלים ממעגל השיחות, דבר שהפך אותו ליריב. להפתעת רבים, היה זה דווקא וייצמן שנתגלה כאיש „היודע לדבר עם הערבים."

הסברו של וייצמן עצמו לתופעה זו: „כדי לדבר עם ערבי, או עם סיני, אתה לא צריך לדבר ערבית או סינית. אתה צריך פשוט להיות בן־אדם."

ההיקש המתבקש, אך שלא נאמר בפירוש: זהו בדיוק מה שדיין איננו.

דיין הוא אינטרוורט, וייצמן הוא אכסטרוורט. דיין היה כל חייו מס׳ 2: תחילה לבן־גוריון, אחר־כך לגולדה, עכשיו לבגין. מאחרי החזית החיצונית של ביטחון עצמי

והחלטיות, מתחבא אדם שהוא, ביסודו, טיפוס מהסס, שאינו מסוגל לקבל החלטות ברגעים מכריעים, הסותר את עצמו תכופות. במיבחן אמיתי, הוא זקוק למנהיג שיחליט במקומו.

וייצמן הוא מפקד מלידה, אדם הנהנה מקבלת החלטות. יש לו שיטה משלו: הוא שואל כל אדם, גדול וקטן, לדעתו, מעודד אותו לבטא את השקפתו, אוסף נקודות־השקפה רבות ככל האפשר, ומגבש לעצמו בסופו של דבר דעה משלו.

בניגוד לדיין, הוא מוקף תמיד ידידים ויועצים, אך הוא גם נוהג לחקור זרים ויריבים, שיש להם מידע כלשהו או דיעות משלהם. הוא שואל בלי הרף: „מה אתה חושב על זה? מה דעתך על זה?"

אופייני הוא שלישיבת־ממשלה, שבה צריכה להתקבל החלטה חשובה, מופיע דיין לבדו, בלי שום ניירות. וייצמן מופיע כשבידו תיק עבה של חומר־רקע וניתוחים, שהוכנו על־ידי צוות־עוזריו.

● האנטי־פוליטיקאי

יש פאראדוקס בוויצמן הפוליטיקאי.

הפוליטיקאי הטיפוסי הוא אדם הנראה תמיד כאיש רציני מאד, אף שלרוב הוא רחוק מלהיות כזה. ואילו הצרה של וייצמן היא שהוא הרבה יותר רציני מכפי שהוא נראה.

הוא מודע לכך היטב. ספרו מלא בפסוקים כגון „השובבות, קלות־הדעת, הרוח הקלילה — נגזר עליהם לפנות את מקומן להרבה כובד־ראש ורצינות" (כשקיבל את הפיקוד על הטייסת), „אותי רודף איזה דימוי של שובב, פזיז, קל־דעת. האם הוכחתי שלא כן הוא?" (כשנאבק על תפקיד מפקד חיל־האוויר). ובאותה עת, בדברו אל עצמו: „וייצמן הצעיר: תחשוב הרבה, תהיה בן־אדם, קח את עצמך בידיים, הפעל את השכל, ושמור על הישבן." או: „באוזני הדמיון יכולתי לשמוע אותם (את ראשי צה"ל) משוחחים: השובב הנחמד הזה, נראה אם הוא יודע לחשוב, אם הוא מסוגל לתכנן, לראות מהלכים קדימה..." ומייד לאחר מכן: „אולי העובדה, שרבב מן הספקנות הזאת דבק גם בי, לא היתה, בסיכומו של חשבון, בעוכרי."

ביכלל, וייצמן רגיל לדבר אל עצמו, כפי שהוא מעיד על עצמו בספרו: „וייצמן, סתום את הפה הגדול שלך!" „וייצמן, קח את עצמך בידיים..."

שובבותו המפורסמת, טיבעו הפתוח, כישרונו להשמיע בסרט הנע אימרות־שפר והשמצות, אי־יכולתו המוחלטת לסתום את הפה שלו, היצר הדוחף אותו לבטא את דעתו גם כשהוא יודע שהיא תרגיז ותקומם את הממונים

עזר ודיין בקמפ־דייויד

עליו — כל אלה יצרו לו תדמית של אישיות מושכת, כאריזמטית, אך לא לגמרי רצינית.

בשנת תשל"ח הוכח כי זוהי תדמית מוטעית לגמרי. מתחת לחלק הגלוי של אופיו, חבוי אדם רציני מאד, חושב ומסיק־מסקנות.

זה הוכח בעבר על־ידי הרצינות של הישגיו: בניית חיל־האוויר שהוא מהטובים בעולם; תיכנון המכה האווירית המכרעת, שבוצעה ב־5 ביוני 1967; מערכת־הבחירות של הליכוד, שהביאה את הניצחון ב־17 במאי 1977.

כמו דיין, ושלא כמו בגין, וייצמן אינו אינטלקטואל. הוא קורא ספרים, בייחוד ביוגראפיות, אך הוא נהנה יותר בשעה שהוא משוחח עם בני־אדם. בשיחות רציניות, מופתעים בעלי־שיחו לא פעם לשמוע מפיו רעיונות שלא ציפו למצוא אצלו.

כך, למשל, ביטא שוב ושוב את החשש שמא מהווה ישראל אפיזודה חולפת. רעיון זה חזר כמה פעמים

(המשך מעמוד 31)
בסיפרו. הדבר גרם לו להתעניין בדברי ימי הצלבנים, ובאחרונה גם של המונגולים.

הדבר מסביר את התלהבותו הבלתי־צפוייה לשלום, שיעניק לישראל פרספקטיבה חדשה של קביעות.

הוא מתעניין בצורות של פדרציות וקונפדרציות, בשוקים משותפים, בבעיות של מטבע איזורי ותוכניות־פיתוח מרחביות.

● מישהו צריך לדחוף

כאן טמון, אולי, ההבדל הגדול ביותר בינו לבין עמיתיו.

כמו מפקד של אוגדת שריון, המבחין בפירצה בחזית האוייב והחודר אל תוכה בכל עוצמתו, תפס וייצמן מייד את המשמעות ההיסטורית של פריצת־הדרך של אל־סאדאת. ברוחו קפץ קדימה, תפס את העיקר.

בעוד בגין ודיין היו שקועים במליצות ובנוסחות, היה וייצמן מוכן להסתער קדימה במלוא המהירות, להתמודד עם הבעיות העיקריות, לנצל את ההזדמנות לשנות את מהלך ההיסטוריה במעשים גדולים ודרמתיים.

וייצמן עצמו משתמש בדוגמה מאלפת כדי להדגיש נקודה זו.

במחצית השניה של מאי 1967 השתנה בן־לילה מצבה של ישראל בעיקבות החלטתו של גמאל עבד־אל־נאצר לרכז את כוחותיו בסיני. היה צורך לקבל החלטות קשות. כאשר רבין התמוטט והממשלה היססה, דחף אותם וייצמן אל תוך המילחמה שהפכה בלתי־נמנעת.

עתה, כך אמר למחרת ביקורו של אל־סאדאת בירושלים, השתנה מצבה של ישראל שוב באופן מכריע. שוב דרושות החלטות קשות ואמיצות. שוב יש פחדים והיסוסים. שוב צריך מישהו לדחוף.

ושוב מוכן עזר וייצמן למלא את התפקיד הזה, כמו אז.

● קורן על הדשא

בין הפגישות הגורליות במלון המלך־דויד ובמחנה־דויד, דיבר וייצמן עם אל־סאדאת שמונה פעמים, בחמישה ביקורים במצריים ובפגישה בארמון שליד זאלצבורג.

מכל אחת מן השיחות האלה חזר משוכנע שהמצרים אכן רוצים בשלום, ונלהב מן האפשרויות הנפתחות לפני ישראל. ובכל פעם חזר לממשלה שבה שולט מנחם בגין והמורכבת מחבורה של פוליטיקאים, שאינם מסוגלים לראות דבר מעבר לקצה אפם.

בטופו הלוך וחזור בין שני עולמות, גבר התיסכול שלו והגיע, מדי פעם, אל סף הייאוש.

הוא הוזמן למצריים מייד אחרי ביקורו של אל־סאדאת בירושלים, כשנוכח הנשיא המצרי לדעת כי נאום־התשובה המאכזב של בגין בכנסת אינו מצדיק ביקור־גומלין של ראש־ממשלת ישראל במצריים. את דיין לא הביא אף בחשבון.

לאחר מכן, כאשר הוזמנו בגין ודיין לוועידת־הנפל באיסמאעיליה, הם לא רצו לקחת את וייצמן עימם. רק ברגע האחרון החליט בגין שאי־אפשר להשאיר את וייצמן מחוץ לתמונה, בגלל השתתפותו של שר־המילחמה המצרי, עבד־אל־ראני אל־גאמסי.

באיסמאעיליה ניתן היה לראות בעיניים את המצב שנוצר. בגין היה מסוגר עם אל־סאדאת בווילה הקטנה. דיין עמד עם עמיתיו המצריים בפינה אחת של הגן, קפוא וחסר־חיוך. ואילו וייצמן ישב, כאילו על כסא־מלוכה, באמצע הדשא, מתלוצץ עם אל־גאמסי וחוסני מובארק, סגן־הנשיא, ניגוח וקורן, כשהוא נהנה מכל רגע. כשראה ידיד ישראלי, שעמד עם העיתונאים בעבר השני של הגן, קם מכסאו, ניתר על רגלו האחת (השניה היתה עדיין בגבס), משך אותו אל הצד שלו והציג אותו לפני ידידיו המצריים.

כאשר הוחלט באיסמאעיליה להקים שתי ועדות — האחת מדינית והשניה צבאית — עמדו המצרים על כך שדווקא הוועדה הצבאית תתכנס בקאהיר. כך ניתנה לוויצמן הזדמנות נוספת לבוא לקאהיר ולדבר עם אל־סאדאת פעמיים, בעוד שדיין המיסכן נשאר בבית.

הצבת המישלחת הצבאית הישראלית במצריים איפשרה לוויצמן לקיים קשר טלפוני ישיר עם ידידיו המצרים, באמצעות קו פתוח. וייצמן נהנה בגלוי להרים את השפופרת האדומה בלישכתו, ולדבר במישרין עם קאהיר.

אין ספק שהמצרים טיפחו את וייצמן והשתדלו בכוונה להגביר את יוקרתו, מתוך תיקווה שהוא יתגבש ככוח פוליטי שיקדם את השלום. אך אין זה ההסבר המלא ליחסים שנרקמו בינם ובין וייצמן.

אל־סאדאת וגאמסי נהנים משיחותיהם עם הגנרל הישראלי גבה־הקומה, כשם שנהנה מהן כל אדם הבא עימו במגע.

שיחה לדוגמה:

וייצמן: „חוסיין עשה שלוש שגיאות גדולות. ראשית, בזה שנכנס למילחמת ששת־הימים, שבה איבד את הגדה המערבית. שנית, בזה שלא הצטרף אליך במילחמת יום־הכיפורים. שלישית, בזה שלא הצטרף ליוזמת־השלום שלך.״

אל־סאדאת: „מה היית עושה במקומו?״

וייצמן: „אילו שמעתי שאתה בא לירושלים כדי להתפלל במיסגד אל־אקצה שלי, הייתי מגיע לשם שעה לפניך, כדי לקבל את פניך כמארח!״

אל־סאדאת, צוחק: „באמת, עזר, יש לך רעיונות מטורפים!״

(עזר עצמו התגנב לכיפת־הסלע — הוא „מיסגד עומר״,• כשהיה בן 17, מחופש במדי קצין בריטי. אז היתה הכניסה לאתר מוסלמי מקודש זה אסורה בהחלט ליהודים. הוא פחד בכל רגע להיתפס).

אל־סאדאת עצמו הסביר לעמו, בנאום פומבי, אחרי שנפגש בזאלצבורג עם וייצמן, מדוע הוא מדבר עימו, למרות שאין התקדמות במשא־ומתן עם ישראל: „אני אוהב לדבר עימו, מפני שאני מעריך אותו כאדם.״

העדפתו הגלוייה של וייצמן על־ידי הנשיא המצרי עוררה רוגז רב, ואולי גם קצת קינאה, בלבו של בגין. יחסיו עם שר־הביטחון שלו הורעו במרוצת השנה בהתמדה.

אולם וייצמן השתדל הפעם, במאמצים על־אנושיים, להשתלט על אופיו הסוער. ייתכן שאמר לעצמו בשקט: „וייצמן, קח את עצמך בידיים, הפעל את השכל!״

הוא לא הצליח בכך לגמרי. פעם, כשיצא נזעם מישיבה, ראה על הקיר במישרד ראש־הממשלה את כרזת שנת ה־30, שבמרכזה הופיעה המילה האחת: „שלום״. הוא קרע את הכרזה.

כששאלו העיתונאים את בגין לתגובתו על תקרית זו, השיב שוב בסארקאזם: „אמרתי לו: למה אתה הורס רכוש ציבורי במישרד שלי? במישרד שלך אתה יכול לעשות מה שאתה רוצה!״

● „הכימיה אינה נדבקת״

מגין לא יכול היה לפטר את וייצמן, או להכריח אותו להתפטר, כי הדבר היה גורם משבר־אמון לאומי, ואולי בינלאומי. לכן גם לא הגיב, כאשר איים וייצמן במהלך השנה פעם או פעמיים להתפטר.

בסוף השנה נשארו היחסים בין איש־השנה תשל״ז ואיש־השנה תשל״ח מסובכים ובעייתיים — כפי שהיו תמיד.

בשלב מוקדם יותר, אחרי ההתנגשות בצמרת חרות, רשם וייצמן על יחסיו עם בגין: „אני מעריך אותו. אני מניח שזו הערכה הדדית. אבל חוצצים בינינו הבדלי־אופי, הבדלי־גישה ושוני בתכונות אישיות. זהו אותו חיכוך בין אנשים, שה,כימיה שלהם אינה נדבקת׳. סופו של החיכוך — היחסים הולכים ונשחקים, ביסודיות.״ ועל האווירה בחרות: „במיסגרת הזאת, במיבנה הזאת, בהיראכיה הזאת, ברמת־יחסים כזאת — אין גידול כמוני יכול לצמוח.״ זה נכתב ב־1975, זמן רב לפני שמישהו חלם על מאורעות תשל״ח.

יחסו לדיין פשוט הרבה יותר. כבר לפני שנים דיבר על „הפיחות הקיצוני בדמותו״, ואמר שהשנים „נגסו ממנו נגיסות אכזריות.״ ובהקשר אחר: „דמות־הענק הזאת נתכרסמה.״ את מדיניותו אחרי מילחמת ששת־הימים הגדיר בזילזול: „המנהיגות מאמצת לעצמה את מישנתו של דיין: שבעת־רצון, טופחת בהנאה על כרסה, מצפה לטלפון מהמנהיגים הערביים.״

● ציר המאמץ העיקרי

מהו הרקע הנפשי והמחשבתי שאיפשר לוויצמן לקפוץ את קפיצתו הנחשונית?

לא היה לו כל קושי להסכים להחזרת חצי־האי סיני כולו. כטייס, הוא רואה את המידבר אחרת מאשר איש־הקרקע. פעם כתב: „מידבר סיני הוא... זירת־מילחמה אידיאלית — מרחביו העצומים חושפים כל תנועת־שריון ממרחקים גדולים. כל תזוזה של שריון מעלה ענני־אבק לגובה, בקיץ או בחורף. תנועות־האוייב נחשפות על־ידי חיל־האוויר הרבה לפני שכוחותינו נתקלים בהן.״

זהו נימוק מצויין כדי שהמידבר יהיה דווקא בידי האוייב הפוטנציאלי — ולא בידי „כוחותינו״.

אך מה בדבר הגדה המערבית?

במשך שנים הטיף וייצמן לכיבושה ולסיפוחה לישראל. הוא השתמש בנימוקים צבאיים מובהקים: בגלל הנתונים הגיאוגרפיים, זהו המקום היחידי שממנו יכול אוייב פוטנציאלי להגיח ולהשמיד את המדינה. אך הוא השתמש לא פעם גם בנימוקים רגשניים ומיסטיים. כך, בסיפרו: „מדינה יהודית בלי ירושלים כולה, בלי הכותל, בלי שילה וענתות, מקוטעת, פגומה...״

אילו יכול היה להשיג שלום עם מצריים, מבלי לוותר על הגדה והרצועה — בוודאי היה קופץ על המציאה, כמו מנחם בגין. אך בעמדו מול הבחירה הפשוטה, שאל־סאדאת העמידה לפני המדינה בנאומו בכנסת — שלום מלא בלי השטחים הכבושים, או שטחים כבושים בלי שלום — ידע מייד מהי התשובה.

לא היה לו שום ספק כי, בשעה זו, השלום הוא העיקר. כחייל, למד להתרכז בציר־המאמץ־העיקרי, ולא להניח לשום דבר להסיח את דעתו ממנו.

כך נהג במיבחנים קודמים, צבאיים ופוליטיים, וכך נהג השנה. בעת ביקורו של אל־סאדאת בירושלים קבע שציר־המאמץ־העיקרי של המדינה הוא מעתה השגת השלום, שהפך אפשרי בעיקבות יוזמתו של נשיא מצריים. במילא נובע מכך שיש לוותר על דברים פחות חשובים, כגון שטחים, מושכים וחשובים ככל שיהיו.

הדבר התבטא ביחסו להתיישבות. עוד ב־1975 כתב: „חייתי כל הזמן בהרגשה כי פירות מילחמת־ששת־הימים אינם מבוססים, וסופם שיישמטו מידינו, גם בגלל מיעוט ההתיישבות באיזורים המשוחררים... אחד הפגמים הבולטים במיפלגה כחרות הוא שאנחנו מדברים גבוהה־גבוהה על השטחים המשוחררים של ארץ־ישראל, ולמעשה איננו מבצעים מה שמתחייב מן הציונות המעשית.״

השנה איים וייצמן, בשיחה טלפונית דרמתית עם בגין מארצות־הברית, להודיע מייד על התפטרותו, אם לא תיפסק ההתנחלות, שאירגן אריק שרון מאחרי גבו, אף ששר־הביטחון הוא האחראי לשטחים המוחזקים.

● „גם רכשנו גם גי...

נדמה שגם לגבי הבעייה הפל... פחות קשיים מאשר לישראל...

על אופניים: הפגישה הראשונה של עזר וסאדאת בקמפ־דייוויד

ליד התותח של גטיסבורג: וייצמן ליד סאדאת, מול בגין וקארטר

כמה יונים מוצהרות, שרעיון היישות הפלסטינית מעביר רטט של זוועה בגופם.

היה לו תמיד משהו, שחסר לרודפי־שלום ישראליים רבים, ושהוא חשוב יותר מכל הבנה תיאורטית: רגש של השתתפות בטרגדיה שפקדה את הפלסטינים.

בשיא תקופתו הניצית ביותר כתב: „אין אדם בר־דעת ובעל רגשות נורמליים יכול לנהוג מידת שיוויון־נפש למראה הטרגדיה, שפקדה את בניו של העם הזה לאחר מילחמת־השיחרור... ב־1948 גם כבשנו וגם גירשנו.”

אחרי מילחמת־ששת־הימים, הביע פומבית את הדיעה שיש לנהל משא־ומתן עם אש״ף — אם כי לא התכוון להציע מדינה פלסטינית עצמאית בגדה המערבית, אלא דווקא בגדה המיזרחית.

משום כך, קל לו יותר לעכל את הרעיון כי פיתרון סביר של הבעייה הפלסטינית הוא מחיר שניתן לשלמו תמורת השגתו של היעד העיקרי: השלום המלא.

וייצמן אינו חושב על השלום במונחים מופשטים. לגביו, אין זו מליצה ריקה, שבה ניתן לקשט כל נאום על כל נושא, גם כאשר מתכוונים להיפוכו.

הוא רואה את השלום במונחים, שידהימו יונים רבות. בעיניו אין זה יעד מינימליסטי, אלא מכסימליסטי. הוא רואה לנגד עיניו תמונה רחבה של מיבנה מרחבי, שבו פועלת ישראל לצד מצריים. מוחו הסקרני והפורה כבר התחיל להתמודד עם בעיות מעשיות רבות הכרוכות בהשתלבות ישראלית במרחב מתחדש ובפיתרון הבעייה הפלסטינית.

שוב, כמו תמיד, בהיתקלו בידידים וביריבים, שיש להם מומחיות כלשהי בנושאים הנוגעים לעניין, הוא שואל: „איך היית פותר בעייה זו? מה היית עושה בעניין זה? איך אתה רואה את השאלה הזאת?”

● „אני חוזר מאושר!”

יעבור זמן עד שיתגלה מלוא הממדים של פעולתו של עזר וייצמן למען השלום במשך עשרת חודשי המשבר, בין הפגישה במלון המלך דויד וההסכם במחנה דויד.

וייצמן שימש כגשר חי על פני התהום, שנפערה בין בגין ואל־סאדאת. במשך חודשים החזיק בידו את קצה־החוט האחרון של יוזמת אל־סאדאת.

אילו נשמט החוט מידיו, היתה היוזמה נעלמת כליל.

במשך אותם חודשים עיבד עם אל־סאדאת וגאמסי את היסודות להסכם. המיסמך שהושג בקמפ־דייוויד הוא, באופן מכריע, תוצאת השעות הארוכות שבילה וייצמן עם הנשיא המצרי.

ההידברות הרצינית בין השניים החלה בראשית דצמבר, כאשר הוזמן וייצמן למצריים ונפגש עם אל־גאמסי. אחרי ששוחח עם השר המצרי במשך שבע שעות, נתבקש להיפגש עם אל־סאדאת עצמו.

הנושא: סיני.

בפגישתו הסודית של דיין עם סגן ראש־הממשלה לענייני הנשיאות, מוחמד תוהאמי, חודשיים לפני ביקור אל־סאדאת בירושלים, הודיע לו דיין כי בגין מוכן להחזיר למצריים את הריבונות על כל סיני. לולא הבטחה זו, שהיתה בלתי־מסוייגת וחד־משמעית לחלוטין, לא היה אל־סאדאת מעלה על דעתו לערוך את הביקור.

כפי שהתבטא לאחר־מכן עורך העיתון המצרי אל־אחבאר, מוצטפה אמין, בשיחה עם עורך ישראלי: „אילו ידענו כי ישראל מתכוונת לשמור על היישובים שלה בצפון סיני, לא היינו נותנים לאל־סאדאת לנסוע!”

בפגישה עם הנשיא המצרי הסתבר לוייצמן, מעבר לכל ספק, כי המצרים תובעים את פרעון השטר הזה. אל־סאדאת היה מודאג מן העובדה שבגין לא הזכיר את העניין בנאומו בכנסת.

עזר חזר לירושלים, דיווח שהשתכנע בשני דברים: ראשית, שהמצרים רוצים באמת ובתמים בשלום ושנית, שלא יוותרו על סירוק היישובים בפיתחת־רפיח.

הוא הזהיר את בגין שהמשא־והמתן יהיה קשה, וכי בנקודה זו לא ייתכן ויתור מצרי.

בגין לא היה מוכן לפרק את היישובים. הוא ודיין האשימו זה את זה בהעלמת עובדה זו מן המצרים.

כך, כבר ברגע הראשון של המשא־והמתן, נוצר משבר חמור של אמון בין ממשלות מצריים וישראל, כאשר וייצמן הוא האיש היחידי שהמצרים עדיין היו מוכנים להאמין לו.

חרף אזהרותיו של וייצמן, הלך בגין לאיסמאעיליה כשבידו הצעת־שלום, שחייבה את הישארות היישובים בצפון־סיני, בחסות צה״ל. משום־כך נגמרה הוועידה בפיצוץ, שהוסתר על־ידי הצדדים באמצעות ההחלטה להקים את שתי הוועדות — המדינית והצבאית — להמשך המשא־והמתן.

הדבר לא הפריע לבגין להכריז, בשובו: „אני חוזר מאיסמאעיליה כאדם מאושר!”

הדיון בוועדה המדינית התפוצץ ברגע שמנחם בגין הכריז, באוזני העורכים המצריים שבאו לסקר את דיוני הוועדה, ושהתראו עימו בכנסת: „כל ממשלה בישראל, שתחליט לפרק את היישובים בסיני, תיפול. הכנסת תפיל אותה.”

היתה זו אי־אמת. גם אז היה בכנסת רוב גדול לפירוק ההתנחלויות, כמחיר להשגת השלום. אך בגין עצמו לא היה אז מוכן לכך.

באותו רגע היה המשא־והמתן מסתיים לצמיתות, לולא הקשר החי שנותר, בדמותו של עזר וייצמן.

בינואר חזר וייצמן למצריים, במיסגרת הוועדה בעיר אסואן במצריים העילית.

וייצמן עשה מאמץ עליון למצוא בסיס משותף עם המצרים. הוא עשה זאת בדרך האופיינית לו — בלי התחכמויות, בלי תכסיסים, בלי הפורמאליזם של בגין, בלי החלקלקות של דיין.

● „עובדים עליו”

הוא לא סטה מקו הממשלה, אך הוא ניסה להציג אותו למצרים בדרך מעשית, המעוררת אמון והבנה. „אני מבין את הקשיים והבעיות שלכם,” נהג לומר. „נסו־נא להבין את הקשיים והבעיות שלנו. הבה ננסה למצוא דרך להגיע לפיתרון שיספק את שנינו.”

המצרים למדו להעריך צורה זו של הסברה, שהיתה קרובה לליבם של אל־סאדאת ואל־גאמסי. בשעות ארוכות של דיון והתלבטות משותפת, שבהן הפכו שני הצדדים קבוצה אחת, בעלת בעייה משותפת, הושג הסכם עקרוני.

כאשר חזר וייצמן מאסואן, היתה בפיו בשורה: אפשר לגמור עם המצרים. הבסיס יהיה דומה לתוכנית־האוטונומיה של בגין, עם כמה שינויים — אך הוא יחייב את החזרת הריבונות המלאה על סיני למצרים.

אילו נתקבלה ההצעה אז, לא זה בילבד שהיו נחסכים שמונה חודשים מרים של תיסכול והאשמות הדדיות, אלא גם קרוב לוודאי שישראל היתה משיגה אז תנאים טובים עוד יותר. למשל: כימעט בטוח שהמצרים היו מסכימים אז להשאיר את שדה־התעופה החשוב עציון, בידי ישראל.

ובעיקר: ההסכם היה מתקבל בלהט התנופה של ביקור אל־סאדאת, כששני העמים היו עדיין שרויים באווירה של התרוממות־הרוח. הדבר היה משנה לחלוטין את סיכויי ההסכם להצליח, לרכוש נפשות ולהתקבל על־ידי המוני שני העמים.

אולם וייצמן החוזר נתקבל במיקלחת קרה. הצלחתו עוררה את קינאתו של דיין, נתקלה בחשדנות מצדו של בגין. מכונת־התעמולה המשומנת־היטב של דיין, שבראשה עומד נפתלי לביא (האדם שניהל בשעתו את מערכת־החתירה של שימעון פרס, שהרסה את יצחק רבין), נכנסה לפעולה.

הפיזמון היה: עובדים על וייצמן. הוא ילד פוליטי. סתם שוכב נחמד, שאינו רציני. הוא לא מבין. המצרים מנצלים את התמימות שלו. אין סיכוי להשיג הסדר.

המערכה השיטתית הצליחה. היא לא חדרה לעיתונות, ששמרה במשך כל החודשים על מידה רבה של הערכה לוייצמן. היא לא השפיעה גם על ההמונים, שהבינו כי הידידות האישית בין וייצמן ואל־סאדאת הפכה נכס לאומי. אך היא הצליחה להשפיע על השיכבה החשובה ביותר: צמרת המימסד, הפריפריה של הממשלה והליכוד, האנשים הקובעים והמשפיעים.

● הסכם „מתחת למיטה”

הגיע חודש מרס. בעיקבות פעולת־פידאיון, שקיבלה במיקרה ממדים מיפלצתיים ושהסתיימה בהרג המוני במבואות תל־אביב, פלש צה״ל לדרום לבנון. יוזמת־השלום של אל־סאדאת פירפרה. היא יכלה למות בכל רגע.

אל־סאדאת נקט יוזמה אחרונה להצלת יוזמתו. בדרכים עקיפות הועברה לעזר וייצמן הודעה: שיואיל־נא לנקוט יוזמה מצידו לבוא שוב למצריים *.

הפגישה נערכה ב־30 במארס בארמון־הנופש של אל־סאדאת באל־בארראג׳, הסכר על הנילוס מצפון לקאהיר, לא הרחק ממקום־לידתו של הנשיא. ליד הארמון יש עץ ענק, המוקף בעשרה עצים קטנים יותר, היוצרים יחד מטרייה של צל. שם נוהג אל־סאדאת להתבודד כשהוא מקבל הכרעות גורליות. שם גם החליט לפתוח במילחמת יום־הכיפורים.

וייצמן בא בלוויית היועץ־המישפטי־לממשלה, הפרופסור אהרון ברק, אדם שמילא תפקיד ממדרגה ראשונה במשך כל תקופת המשא־והמתן. הצמד וייצמן־ברק פעל כצוות מושלם, בנוסח „עזר עושה את ההבקעה, ברק מבצע את הטיהור.” וייצמן הסכים עם אל־סאדאת על הפיתרון העקרוני, ואילו ברק המשיך בבירור הפרטים: איך זה יתבצע, איך יתגשם כל פרט. הוא שאל ושאל ושאל. זה הטריד את אל־סאדאת, שאינו אוהב לעסוק בפרטים, והוא העביר את המשך העניין לזוג ברק—אל־גאמסי.

באותו יום גורלי, ה־30 במארס, נולד הפיתרון, שנתקבל כעבור שישה חודשים בקמפ־דייוויד. היה זה רעיון הסכם־המיסגרת לגדה המערבית ולרצועת־עזה.

בערב הוזמן וייצמן להצגה של פולקלור מצרי באיזור הפיראמידות. החווייה לא היתה מיקרית. באותה עת התכנסה בקאהיר ועידה של שרי־החוץ הערביים, מטעם הליגה הערבית. רוב שרי־החוץ נכחו באותה הצגה. הם לא ידעו כי שר־הביטחון הישראלי שוהה במחיצתם. אך וייצמן למד לחוש באותו ערב את הצד השני של המטבע המצרי: את היותה מדינה בעלת אינטרסים חיוניים וקשרים מורכבים במרחב הערבי הגדול, המורכב מקשת רחבה של מדינות שונות.

בכניסה למועדון ננקטו אמצעי־זהירות בלתי־רגילים, ונערך חיפוש בכליהם של הבאים. „זה כמו אצלנו בבית!” התלוצץ השר הישראלי, שלא ידע כי האמצעים ננקטו ביגללו בילבד.

מה שאירע לאחר־מכן נקרא, בלשונו הלגלגנית של משה דיין, „הבוקר של למחרת”.

בבוקר ה־31 במארס צילצל אל־גאמסי לוייצמן. „הנשיא מבקש לדבר איתך עוד פעם,” הודיע לו.

כפי אל־סאדאת היתה בשורה בלתי־נעימה, אך גלויית־לב. „אני מצטער, אך איני יכול עוד ולהגשים את מה שאמרתי אתמול.”**

מה קרה בלילה? בערב עוד ביקש הנשיא המצרי מוייצמן רשות להודיע לאמריקאים על עיקרי הדברים שסוכם עליהם. אחת הסברות היא כי האמריקאים הודיעו לאל־סאדאת, עוד במהלך הלילה, שאינם מסכימים להסדר זה. הנשיא המצרי עצמו אמר כי התייעץ עם מישלחת של פלסטינים אוהדי אל־סאדאת, שביקרה אותה עת בקאהיר, וזו אמרה לו כי פיתרון כזה לא יתקבל על־ידי שום ציבור פלסטיני.

● „להכין את הצבא!”

חודש יוני עמד בסימן הוויכוח על התשובות לשאלות שהוצגו לישראל על־ידי ממשלת ארצות־הברית,

---

* ההודעה באה באמצעות פנייה של פקיד מצרי אל אורי אבנרי, האזרח הישראלי היחידי ששהה אז במצריים. אבנרי העביר את הדבר באמצעות הטלפון מקאהיר לתל־אביב.

** באנגלית:

“I am afraid I cannot back anymore what I said yesterday.”

גם
בטפחות 90.000
בנק טפחות
נותן יותר
!

מימון רכישת דירה נעשה קשה יותר מידי יום ביומו!
בלי חיסכון לדיור הוא ממש בלתי אפשרי!
ככל שתקדים לפתוח חשבון חיסכון לדיור
כך תקל על עצמך בבוא העת.

מבין תוכניות החיסכון לדיור, התוכנית המקרבת
אותך למטרה היא "**טפחות 90,000**" המוצעת לך ע"י
גדול הבנקים לחיסכון לדיור ולמימון בניה
ומשכנתאות בישראל.
לטפחות 90,000 היתרונות המצויינים הבאים:

★ הצמדה מלאה לכספך, ריבית מצטברת ופטור ממס.
★ משכנתא כפולה בריבית 6% — 12%, ללא הצמדה.
★ התאמת החיסכון לאינפלציה ובכך זכות למשכנתא מוגדלת.
★ הסדרי הוזלה ועדיפות ברכישת דירה.
★ ביטוח חינם להמשכיות החיסכון.

הרשם בהקדם ל"**טפחות 90,000**" כל עוד הדבר ניתן!

לכבוד
טפחות - בנק
משכנתאות לישראל בע"מ
ת.ד. 18060 ירושלים
נא לשלוח אלי טפסי
הרשמה וחומר הסברה על
טפחות 90,000
ועל ההסכם חסר התקדים לעדיפות ברכישת דירה

ה.ה. 27.9

שם

כתובת

אל תסתפק בפחות - חסוך בבנק
טפחות
בנק משכנתאות לישראל בע"מ

ירושלים רח' הלוי המלכה 9 ● רח' פארן 5, רמת־אשכול **תל אביב** רח' החשמונאים 123 ● רח' פרישמן 42 **חיפה** רח' פלים 9, **בית ציס** ● רח' אחד העם 15 **באר שבע** רח' מצדה מרכז הנגב **אשדוד** מרכז מסחרי ד', רח' ס.ח. שפירא. **נתניה** רח' חנוטע 16 וסמילנסקי 11 **נצרת־עילית** מרכז מסחרי חדש של שו"פ **אילת** רח' האלמונים 215/3

(המשך מעמוד 33)
שביקשה מממשלת־ישראל להבהיר שהיא מוכנה לדון על מעמד־הקבע של הגדה והרצועה בתום חמש שנות האוטונומיה, שהוצעו על־ידי מנחם בגין.

בפי וייצמן היתה הצעה, שנועדה לתת תנופה חדשה למשא־ומתן. היא התבסס על שלושה עקרונות:

- **להסכים לכך שבתום חמש השנים ייקבע הסטאטוס הקבוע של הגדה והרצועה.**
- **לשתף את מצריים במשא־ומתן על הגדה המערבית, יחד עם ירדן והפלסטינים.**
- **לשגר את התשובה במישרין למצריים, עם העתק בילבד לארצות־הברית, כדי להמחיש את ההחלטה הישראלית לקיים משא־ומתן ישיר עם מצריים.**

רוב השרים התייצבו תחילה לימין הצעתו של וייצמן, שנראתה הגיונית. אולם בגין התנגד לה בתוקף. דיין חיבל בה במתכוון. הוא הציע שישראל תביע את נכונותה לנהל אחרי חמש שנים משא־ומתן על „טיב היחסים העתידיים בין הצדדים." המשא־והמתן ינוהל „בין הצדדים" (כלומר: בין ישראל וירדן) „תוך שיתוף הנציגות של תושבי יהודה, שומרון וחבל־עזה, הנבחרת על פי תוכנית האוטונומיה."

מאחרי הקלעים ערך מישרד־החוץ הדייני התקפת־מחץ על הצעתו של וייצמן. „מה פיתאום לשתף את המצרים בענייני הגדה?"

בלחצו של בגין, נתקבלה תשובה זו. הממשלה כולה התקפלה, וייצמן נשאר בודד. אריק שרון, שהיה שותף לגיבוש הנוסחה של וייצמן, בגד בו.

זה היה הרגע השחור ביותר של השנה. היה נראה שלא זה בילבד שיוזמת־השלום של אל־סאדאת הוכשלה, אלא נשפערה גם תהום בין ישראל וארצות־הברית.

זה היה הרגע שבו התפרסם כי עזר וייצמן השמיע „כינויי גנאי" באוזני השרים, ושבו פלט, בתום הישיבה, את המילים שהפכו כותרות ראשיות: „אלך להכין את הצבא למילחמה!"

האמריקאים לא הסתפקו בתשובה השלילית, שלחו את כגן־הנשיא וולטר מונדייל לביקור של הפעלת־לחץ בישראל. ביולי, בתשובה על איגרת של וייצמן, הזמין אל־גאמסי את וייצמן שוב להיפגש עם אל־סאדאת, הפעם בזאלצבורג האוסטרית. שם הזר הנשיא המצרי על התוכנית של ה־30 במארס: מצריים מוכנה לקבל על עצמה חלק מן האחריות לענייני הגדה והרצועה. אפשר לגמור.

באותה פגישה העלה אל־סאדאת בסוד כמוס את הרעיון, שישראל תעשה מחווה חד־צדדית, כתשובה ליוזמתו המקורית, ותיתן בכך תנופה פסיכולוגית חדשה למשא־ומתן. למשל: שישראל תחזיר למצריים את הריבונות על אל־עריש.

מעודד ונלהב חזר עזר וייצמן לישראל. הוא מיהר לבגין, גילה לו בארבע־עיניים את הרעיון של אל־סאדאת. לאחר־מכן סיפר על כך רק לאיש אחד נוסף: אריק שרון, שאותו רצה למשוך לעניין.

למחרת היום הודלף הסוד הכמוס. הדבר חיסל, כמובן, את רעיון המחווה. כמו סרט־צילום, הוא נהרס ברגע שנחשף לאור. גרוע יותר: הדבר היה עלול להרוס את האמון הבלתי־מוגבל שרחשו המצרים לווייצמן.

מי גרם חבלה מחפירה זו? תחילה נחשדו מקורביו של בגין. לאחר־מכן התגברה גירסה אחרת: שהמדליף היה אריק שרון, מתוך מניעיו האנוכיים.

בגין תרם את תרומתו לקבורת העניין. „לא ניתן אף גרגיר אחד של חול בלי תמורה!" התגאה פומבית. כדי להוסיף עלבון על חטא, נמנעה הממשלה במתכוון מלשמוע בישיבה הבאה דיווח מפי וייצמן, דחתה אותו בשבוע ימים.

ב־18 ביולי נערכה ועידת שרי־החוץ בטירת לידס בבריטניה. שם קרה דבר חשוב: משה דיין הפך את עורו, כפעם האלף־ואחת בחייו. בחוזרו הצהיר: „אני משוכנע עתה שהמצרים רוצים בשלום!" היתה זאת ההערכה של וייצמן, שדיין עצמו שפך עליה חומצת־גפרית במשך שמונה חודשים.

מה גרם למהפך של דיין? הסברה ההגיונית ביותר: הוא לחם ביוזמת־השלום, כל עוד העדיפו המצרים את וייצמן והשאירו אותו בצד. הוא הפך חסיד היוזמה, ברגע שניתן לו לשחק תפקיד מרכזי.

רוכב האופניים

הדברים התקרבו לכלל משבר. אל־סאדאת הודיע כי לא ימשיך במשא־ומתן אלא אם כן תשנה ישראל את גישתה. הוא ננזף על־ידי מישרד־החוץ האמריקאי. הדברים נתקעו במבוי סתום.

אז באה יוזמתו הגואלת של ג'ימי קארטר לכנס את ועידת קמפ־דייוויד.

במחנה היה עזר רק אחד משלושת השחקנים המרכזיים, ולא העיקרי שבהם. אך מאחרי הקלעים היתה תרומתו חשובה ביותר.

המנהיג המצרי אימץ אותו אל ליבו, פשוטו כמשמעו. הוא זרח כאשר נתקל באחד משבילי המחנה בעזר, שרכב על אופניים (כשם שרכב לפני 25 שנים על אופניים בבסיס רמת־דויד, ואף הכריח את קציניו לעשות זאת, כדי שלא יתרגלו להסתכל בפקודיהם דרך חלון המכונית.)

אל־סאדאת חיבק אותו בחום ולא ככפויי־שד, כפי שחיבק לאחר־מכן את בגין.

וייצמן דיבר עם אל־סאדאת בכל יום, לרוב פנים־אל־פנים. הוא היה המסביר הטוב ביותר של העמדה הישראלית. אמר אחד הנוכחים: „כאשר עזר השמיע את טיעוניו, אפשר היה לשמוע סיכה נופלת על הריצפה."

הוא השתמש שוב בשיטתו הפשוטה, שכבשה את לב המצרים. הוא היה פותח בניתוח העמדות המצריות — אחת, שתיים, שלוש — ואומר: „אני מבין אותן." לאחר־מכן היה מפרט את העמדות הישראליות — גם הן בצורה מסודרת, אחת, שתיים שלוש. אחר כך היה אומר: „בואו נראה איך לגשר על פני הפער."

בסופו של דבר, נתקבלה פחות או יותר התוכנית שעובדה על־ידי אל־סאדאת, וייצמן וברק בסוף חודש מארס.

סוף־סוף היה בגין מוכן לקבל אותה.

אולם האיש שהכין את ההסכם, ושתרם לו יותר מכל אדם אחר, ברגעים הקודרים ביותר של השנה, זכה רק בחלק זעיר של התהילה. מכונת־התעמולה של דיין החלה פועלת במרץ קדחתני כדי להחדיר, בהדלפות ובמסע־של־לחישות, את התורה: „דיין הוא האיש שעשה את המלאכה בקמפ־דייוויד..."

ואילו הציבור ראה, כמובן, במנחם בגין את הגיבור של מחנה־דויד, האיש שהביא את הסכם־השלום.

שוב קרה לווייצמן מה שקרה לו בפעמים קודמות כה רבות: „אני זרעתי, מישהו אחר קוצר."

מוטי הוד ביצע את התוכנית של וייצמן ב־5 ביוני 1967, והשמיד את חיל־האוויר המצרי. אריק שרון ביצע את התוכנית של וייצמן ב־1973 והקים את הליכוד. מנחם בגין אימץ לעצמו, בסופו של דבר, את התוכנית של וייצמן והשיג את הסכם קמפ־דייוויד.

אם ציער אותו גורל זה, הרודף אותו, אין הוא מראה זאת לאיש. „מה זה חשוב מי עושה את זה?" שאל בסוף תשל"ח. „העיקר הוא שזה נעשה!"

לא יכול היה להיות ספק כי עזר וייצמן זכאי, יותר מכל ישראלי אחר, לתואר איש־השנה תשל"ח.

הוא זכאי לו בזכות תרומתו המכרעת להשגת ההסכם הישראלי־מצרי, שנחתם בחודש האחרון של השנה.

הוא זכאי לו מפני שהיה האיש הראשון בצמרת המדינה שחש במלוא המשמעות ההיסטורית של יוזמת אל־סאדאת, ושהסיק ממנה את המסקנות.

הוא זכאי לו, אולי יותר מכל, מפני שהוא עצמו מסמל את התהליך החשוב ביותר של תשל"ח — המהפכה שהחלה מתחוללת בנפש הישראלית, בעיקבות יוזמתו של הנשיא המצרי.

פרידה בקמפ־דייוויד: עזר וייצמן לוחץ את ידו של אנוור אל־סאדאת הצוחק בכל פה, כשבגין מחייך ברקע

פריצת הדרך

בישכתו במישרד־הביטחון, מול מפה גדולה של המרחב, ישב איש־השנה תשל"ח באחד מימי השנה והירהר בקול רם:

„הצרה עם היהודים היא שהם חיו מאות בשנים בגטו, ושהם התרגלו לזה.

„בארץ לא היה לנו אף פעם שלום. ביגלל המילחמה, היתה המדינה מנותקת מאז יומה הראשון מכל השכנים שלה. מצב־המילחמה גרם, למעשה, לכך שבארץ המשכנו לגור בגטו, המוקף בחומות.

„עכשיו בא סאדאת ואומר לנו: אפשר לצאת מן הגטו. אפשר לעשות שלום ולצאת החוצה. אפשר להרוס את החומות שיש בינינו ובין המיזרח התיכון.

„אבל העם הזה התרגל לחיות בגטו, והרעיון הזה, שאפשר לחיות בלי חומות, מפחיד אותו."

כך הסביר לעצמו עזר וייצמן את התופעה הפסיכולוגית הבולטת ביותר של השנה. אפשר לקרוא לה: „פחד השלום".

אחרים קוראים לה: „הלם השלום".

אי בים מפחיד

לכל עם, כמו לכל אדם, יש תבנית נפשית, המסדירה את עולם מושגיו ומחשבותיו.

תבנית זו היא תוצאה של מסורת, חינוך, נסיון־חיים. היא דרושה כדי לאפשר לבעליה להתגבר על שפע הרשמים והמידע, המציפים אותו מדי יום, ולהעניק לו את ההרגשה — או האשלייה — שהוא חי בעולם מסודר, שבעיותיו מוכרות לו. הרגשה זו מעניקה לו את הביטחון העצמי הדרוש לו כדי לתפקד כראוי.

בילעדיה, היה חי בפחד מתמיד.

התבנית הנפשית הזאת מקיימת את עצמה. מכל פרטי המידע והרשמים המגיעים אליה, היא קולטת רק את אותם המתאימים לה, פוסלת את האחרים.

עם שלם, כמו אדם יחיד, יכול להתעלם מעובדה חדשה, שגודלה כגודל הר, אם אינה מתאימה לתבנית הנפשית הקיימת שלו — ולהתרכז באותה שעה בערימת־חצץ מוכרת.

רק כך ניתן להסביר את התעלמותו של העם היהודי מן העובדות הנוראות של השואה, כאשר זו כבר היתה בעיצומה. היהודים שבתחום השגתה של המיפלצת הנאצית לא רצו להאמין, עד לרגע האחרון, שמחנות־המוות אמנם קיימים ומתפקדים. היהודים בארץ־ישראל ובארצות־הברית לא האמינו שהידיעות על הזוועות יכולות להיות נכונות, והתעלמו מהן במשך שנים. המציאות הנוראה החדשה, שלא היה כדוגמתה בהיסטוריה של העת החדשה, לא התאימה לשום תבנית קיימת.

עולם־המושגים של העם יכול היה לספוג פוגרומים, רדיפות, הוצאות־להורג — כי אלה היו מוכרים. אך הוא שבת מול פני ההריגה השיטתית של מיליונים, שהיתה תופעה חדשה לגמרי.

העולם כולו נגדנו

בפרוס תשל"ח, היתה קיימת בישראל תבנית נפשית ברורה וקבועה. היא השתקפה בכל עמוד של חדשות ביומון, בכל שידור של חדשות ברדיו ובטלוויזיה, בכל נאום של פוליטיקאי, בכל שיר, ספר ומחזה — מילבד כמה חריגים מרגיזים, צורמים ומעוררי־שינאה.

ניתן היה לתמצת תבנית נפשית זו בכמה סיסמות שגורות:

העולם כולו נגדנו.
האוייב זומם לכלותנו.
כל מה שהערבים רוצים באמת זה לזרוק אותנו לים.
אין ביכלל פלסטינים.
אש"ף זה חבורה של רוצחים.
כשבאנו הנה, היתה הארץ ריקה.
ארץ־ישראל הקיאה את כל העמים שניסו להיאחז בה, מפני שזוהי הארץ של העם היהודי.
כל הכבוד לצה"ל.
הם לא ישלימו לעולם עם קיומנו.
אנחנו ננצח בכל המילחמות.
המוח היהודי הוא החכם ביותר בעולם.
החייל הישראלי (או הטייס הישראלי, או הטנקיסט הישראלי) הוא הטוב ביותר בעולם.
אף פעם לא יהיה שלום.

תבנית זו נשאה בחובה חזות קשה. אך היא גם העניקה לבעליה הרגשה טובה של ביטחון עצמי.

היא אמרה: ככה זה. זהו המצב. אין מה לעשות. אין ברירה. העיקר שאנחנו יודעים איפה אנחנו עומדים, ושכל אחד מאיתנו יידע מה תפקידו.

זרים השתאו תמיד למראה הישראלי האמיץ, שמצב זה אינו מפחיד אותו. לרבים היה נדמה כי הישראלי ממש נהנה מן הסכנה המתמדת שבה הוא חי, כיחיד וכחלק מאומה הנתונה במצור.

ההסבר לכך הגיוני בתכלית: המצב הזה לא הפחיד את הישראלי, כי הוא רגיל אליו מלידה. מצב רגיל אינו יכול להפחיד. מצב מוכר, שבו יודע כל אחד מה לעשות ומהן הבעיות, משרה אווירה של ביטחון. מפחיד דווקא המיקרה ההפוך: כאשר קורה משהו, ה מ פ ר את המצב הקיים, שאין לטפל בו בכלים המוכרים.

זהו הפאראדוכס של ציבור החי מדורי־דורות במצב של מילחמה: לא המילחמה מפחידה אותו, אלא דווקא השלום. לא מפני שהוא אוהב את המילחמה, או שונא את השלום. אלא מפני שהמילחמה היא המצב הקבוע, המוכר היטב — ואילו השלום הוא מצב לא־נודע, בלתי־מוכר, ועל כן מבלבל ומפחיד.

הגטו החמוש

האם מיקרה הוא שהמיפעל הציוני הכביר, שנולד כהתקוממות נגד הווי הגטו היהודי, ושמטרתו העיקרית היתה לחסלו, הקים בארץ מיבנה דמוי־גטו?

יש, כמובן, הבדלים עצומים בין מדינת־ישראל, כפי שהיתה בראשית תשל"ח, ובין הגטו היהודי הקלאסי בוונציה של ימי־הביניים, או הגטו היהודי במיזרח־אירופה במאה שעברה.

ישראל היא מדינה ריבונית. היא הגשימה את אחת המטרות החשובות של הציונות: לאפשר ליהודים להיות אדונים לגורלם. יש לה צבא. היא יכולה להתגונן, ואף לתקוף ולכבוש.

אך כמיבצר במצור, החי במילחמה עם כל

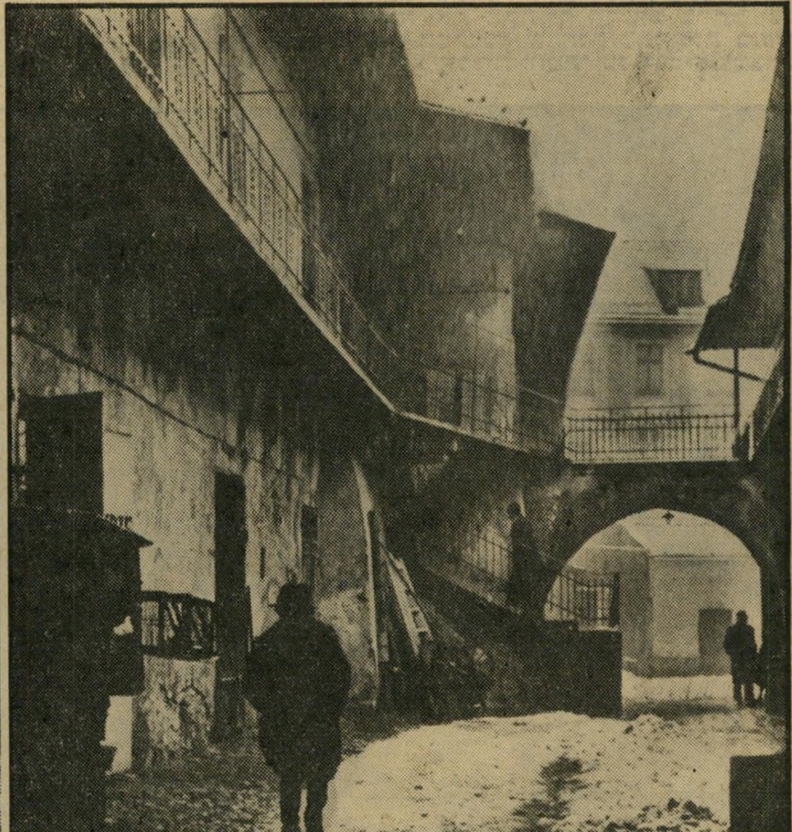

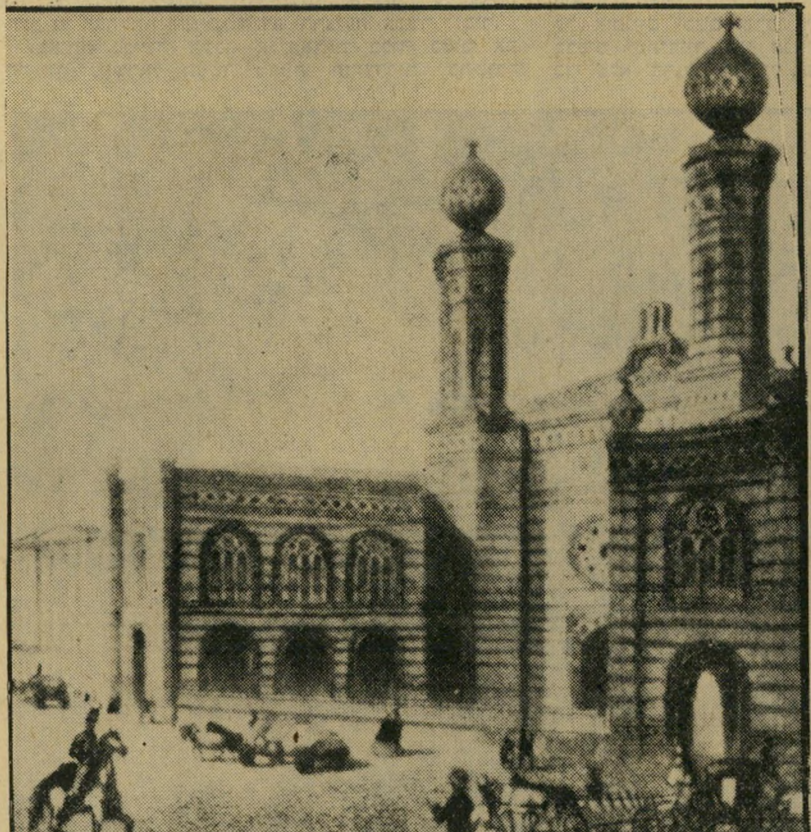

הכניסה לגטו קראקוב בפולין, במאה ה־18, ובית לידתו של הרצל בבודפשט *

* משמאל, בתמונה, ליד בית־הכנסת ברחוב טאבאק.

שכניו, יש לישראל דמיון רב לגטו. גטו חמוש, בעל תותחים וטאנקים, אינו חדל בשל כך מלהיות גטו. מהות הגטו היא בכך שהוא מנותק מסביבתו, שהסביבה שונאת אותו ועלולה להשמידו, ושהוא עויין את הסביבה ואינו חש עצמו חלק ממנה.

במשך 29 שנות קיומה, היתה מדינת ישראל כזו. במשך חמישים השנים שקדמו לכך, היה כזה גם היישוב היהודי בארץ הבלתי־מחולקת.

אין ספק כי היתה השפעת־גומלין מתמדת בין המציאות הגשמית והתבנית הנפשית. התבנית היהודית של אבות הציונות — המדינית והמעשית — השפיעה על המציאות, שבה נולדה וחיה מדינת־ישראל. ואילו המציאות של היישוב והמדינה השפיעה, מצידה, על גיבוש התבנית הנפשית של הציבור הישראלי.

תיאודור הרצל לא בא מן הגטו. הוא נולד בבודפשט הנאורה, חי ופעל בווינה, שהיתה בסוף המאה שעברה אחת מבירות העולם התרבותי. אך מרבית מייסדיה של התנועה הציונית ומקימי המושבות היהודיות הראשונות בארץ באו מן הגטאות. בכל פעם שבה התנגשו אלה עם הרצל — כמו בפרשת אוגנדה — הוכנע הרצל.

הציונות היתה תנועה מהפכנית גדולה, אולי יותר מכל תנועה מהפכנית של המאה ה־20. היא שינתה את חיי העם היהודי יותר מכפי ששינתה המהפכה הבולשביקית את חיי העם הרוסי ושאר עמי ברית־המועצות, ואולי גם יותר מכפי ששינתה המהפכה הסינית את חיי עמה שלה. הציונות העבירה חלק מן העם לארץ אחרת, לאקלים אחר ולנסיבות גיאופוליטיות אחרות; היא החליפה את לשונו וסיגנונו.

אך הציונות לא שינתה לחלוטין את התבנית הנפשית של הגטו. זו הועתקה במידה רבה לארץ, שופצה והותאמה לנסיבות החדשות.

במקום הגויים המבקשים את דמנו, באו הערבים הזוממים לכלותנו. במקום הפחד מפני הטמיעה בין העמים, בא הפחד מפני ההשתלבות במרחב החדש. במקום הבוז לעמי־הארצות באירופה, המוז'יקים השיכורים והקוזאקים הרצחניים — בא הבוז לעם־הארץ, הפלאחים המרודים בבתי־החימר המלוכלכים, פראי־המידבר הגונבים והרוצחים, אנשי ה„כנופיות" שהיו מוכנים בכל עת להתחיל ב„מאורעות", כדי לשפוך דם יהודי, בחסות הגויים האחרים, התורכים האכזריים והבריטים הצבועים.

הסיוט של הרצל

את **השפעת** התבנית הנפשית על עיצוב המציאות ניתן להוכיח בנקל. קשה יותר להוכיח את ההשפעה החוזרת של המציאות על התבנית.

תיאודור הרצל לא חשב, כידוע, על ארץ־ישראל דווקא, כאשר הגה לראשונה את רעיון המדינה היהודית, שתפתור את „בעיית היהודים" באירופה. לא עמדה לנגד עיניו טריטוריה מסויימת. אם בכלל — הרי העדיף את ארגנטינה על שאר האפשרויות.

גם אחרי שהחליט — מרצון או מאונס — שאת רעיונו ניתן לבצע רק בארץ־ישראל (שהוא קרא לה „פלשתינה"), לא התלהב מארץ זו. פעם התלונן שאינה מתאימה להתיישבות יהודית, כי היהודים הם אירופים, והאקלים בארץ אינה מתאימה לאנשים אירופיים.

הוא לא נלהב לבקר בארץ תכופות, להכיר בה כל הר וכל אבן, ללמוד את בעיותיה, ליהיפגש עם תושביה.

הוא ביקר בה רק פעם אחת בכל שבע שנות פעילותו כמנהיג התנועה הציונית — וגם אז רק כדי להיפגש בה עם הקיסר הגרמני, על פי הצעתו של זה. אחרי הפגישה, נמלט מן הארץ — פשוטו כמשמעו בחשכת לילה, מפני שהיה לו סיוט כאילו זוממים התורכים לרצחו נפש.

יש דמיון מוזר, ובעל משמעות רבה, בין התרשמותו הראשונה של הרצל מן הארץ ובין התרשמותו של דויד בן־גוריון, שהגיע כעבור כמה שנים. שניהם דרכו על אדמת הארץ ביפו. על פי התיאורים שנשתמרו, הוגעלו שניהם על־ידי האנשים, הקולות והריחות של יפו הערבית — אותם הריחות והקולות שאיש כמו עזר וייצמן מדבר עליהם בנוסטלגיה, כעל רשמי־ילדות ראשונים ויפים.

הרצל התעלם כימעט לחלוטין מקיומו של עם ערבי בארץ־ישראל, שמנה אז כחצי מיליון נפש. הוא דיבר עליהם, בשיחותיו עם גדולי העולם, כעל „ערב רב" שאין לו חשיבות לגבי תוכניתו.

גם לקראת סוף חייו הקצרים, כאשר רעיון המדינה הלאומית היהודית פינה, בדמיונו, את מקומו לרעיון של מדינה פלורליסטית, על־לאומית, כפי שהיא מתוארת בספרו אלט־נוילנד, לא קלט את העובדה שיש בארץ קיבוץ לאומי מוגדר, שיתבע במוקדם או במאוחר זכויות לאומיות.

גישה זו של התעלמות מן הבעיה הלאומית של תושבי הארץ, שכימעט כל החוגים והאישים בתנועה הציונית של הימים ההם קיבלוה כמובנת מאליה, גרמה לכך שהמיפעל הציוני קם והתפתח בארץ מבלי להתמודד עם הבעייה החשובה ביותר שעמדה לפניו בטווח הארוך: בעיית הקיום של שני עמים, שכל אחד מהם תבע את הארץ לעצמו.

ממילא לא הציעה הציונות פיתרון כלשהו, טוב או רע, לבעייה זו.

שאלה גדולה היא, אם אמנם היתה המציאות מתפתחת בכיוון אחר, אילו השתחררו אבות־הציונות מתבניתם הנפשית והכירו בבעייה בעוד מועד. האם יכלה להיווצר

הקיסר הגרמני וילהלם בירושלים, 1898

הרצל בדרך לארץ־ישראל, 1898

ברית בין הציונות והתנועה הלאומית הערבית, כפי שנאמר בהסכם־הנפל בין חיים וייצמן והאמיר פייצל? האם היה העולם הערבי מקבל את הציונות בסבר פנים יפות, אילו הגיעה ארצה בדמותו של עם שמי החוזר למולדתו והמוכן להשתתף בשיחרור המרחב מעול האימפריאליזם — תחת לבוא הנה כבת־בריתם של האימפריאליסטים, אויביהם של עמי המרחב?

כמו כל שאלה של „אילו" בהיסטוריה, גם זוהי שאלה ריטורית. לא תיתכן עליה תשובה ודאית. אך דבר אחד ודאי: הדבר לא הועמד במיבחן. כי התבנית הנפשית של אבות התנועה הציונית והחלוציה כלל לא איפשרה להם לראות את תנועתם כפרספקטיבה כזאת.

קיר הברזל של ז'בוטינסקי

כעבור דור, כאשר הבעייה הרימה את ראשה בצורת „מאורעות" ו„כנופיות" ושוב אי־אפשר היה להתעלם ממנה, עמדה הציונות מולה נבוכה ונדהמת, מבלי לראות לה פיתרון.

זאב ז'בוטינסקי, שעלה ביושר האינטלקטואלי שלו על רוב בני־דורו, הכיר בקיומו של עם ערבי בארץ, שאינו חלק של עם ערבי אחר, ושלא יקבל הוראות משום מדינה ערבית זרה. אולם גם הוא, בנתחו את הבעייה במאמרו ההיסטורי קיר הברזל, לא ידע עוד מענה לשאלה. הוא יכול היה רק לקוות, כמו שאר הציונים, שבסופו של דבר יתייאשו הערבים בארץ וישלימו עם מעמדם כמיעוט כמדינה שהיהודים יהוו בה את הרוב — או שיסתלקו.

ז'בוטינסקי קבע כי התנגדות הערבים להתנחלות היהודית היא טבעית, מובנת־מאליה ובלתי־נמנעת. דיעה זו נתקבלה, ברבות הימים, על־ידי שאר הזרמים בתנועה הציונית, שניסו תחילה להתעלם מן הבעייה.

התבנית הולידה את המילחמה, והמילחמה חיזקה את התבנית.

המילחמה הלכה והחריפה משנה לשנה. העולם הערבי סירב לקבל את היישוב, ואחר־כך את המדינה, כעובדה קבועה ולגיטימית. הוא התנגד לחלוקת הארץ ודבק בעמדה שמצאה, בסופו של דבר, את ביטוייה ב„שלושת הלאווים" המפורסמים של חרטום: לא שלום עם ישראל, לא הכרה בה, ולא משא־ומתן עימה.

מנהיגים ערביים שונים — המלך עבדאללה, גמאל עבד־אל־נאצר, אל־חביב בורגיבה ואחרים — ניסו לגשש מפעם לפעם את האפשרות למצוא הסדר עם ישראל. אך החומות היו גבוהות וחזקות מדי.

הציונות, מצידה, סירבה להכיר בזכות כלשהי של הערבים על הארץ. בשלב מסויים, מסיבות טאקטיות, הסכים הרוב עם חלוקת־הארץ. אך בהזדמנות הראשונה, כאשר נכבשה הארץ כולה, חזרה המדינה לגישתה המקורית של הציונות. גישה זו הגיעה לגיבושה הסופי והנוקשה ביותר כאשר הפך מנחם בגין, ב־17 במאי 1977, לאיש־השנה של תשל"ח.

אפשר היה לנסחה בצורה של „שלושת הלאווים" של בגין: לא חלוקת הארץ, לא ריבונות ערבית על כל חלק ממנה, לא הגדרה לאומית עצמית של העם הפלסטיני.

בגין עצמו דיבר, באחד משיאי השנה, בהתלהבות על „מילה עיברית קטנה אחת: לאו!"

מול חומות יריחו

זאת **היתה** התבנית הנפשית ששלטה בישראל בפרוס תשל"ח. היא היתה מוצקה כבטון משוריין.

כאשר החליט אנוואר אל־סאדאת לכונן שלום במרחב, תפס באינטואיציה נדירה כי אכן „המחסום הפסיכולוגי" הוא הגורם העיקרי המנציח את המילחמה, וכי הגורמים הנפשיים מהווים „75% של הבעייה".

יותר מזה: האינטואיציה שלו אמרה לו שאין שוברים תבנית מוצקה כזאת בעזרת נאומים, נוסחות, צעדים דיפלומטיים. דרושה מהלומה פסיכולוגית דרמתית כדי לשבור תבנית, ולשים במקומה תבנית חדשה.

כך נולד הרעיון הנועז של הנסיעה לירושלים.

אל־סאדאת היה משוכנע לגמרי שמעשה כביר זה ישבור במכה אחת את כל המחסומים, יקעקע את חומות הניכור כמו שופרות יהושע את חומות יריחו. בזה הוא טעה.

הביקור אכן זיעזע עד היסוד את התבנית הנפשית הקיימת במדינה. היא התנדנדה, כאילו עמדה ליפול. אך היא לא התמוטטה. במשך כל השנה, מאז ביקורו של אל־סאדאת בירושלים ועד להסכם קמפ־דייוויד, ומשם ועד הרגע האחרון של תשל"ח, נקרע הציבור הישראלי בין דבקותו בתבנית הישנה ובין הסיכוי הגדול שנפתח לעיניו, בין „זה לא יתכן!" ובין „ואולי בכל זאת?"

המאבק הפנימי בליבו של מנחם בגין היה אך חלק מן המאבק שהיה נטוש בלב העם כולו. במרכזו עמד הצורך לוותר על הגדה המערבית ורצועת־עזה.

בקשה סודית מסאדאת

אין זה **מיקרה** שמיצעד־השלום של אל־סאדאת נעצר במשך עשרה חודשים במקום שבו חזקה התבנית הישראלית יותר מאשר בכל מקום אחר: בעניין הפלסטיני.

כאשר התכונן אנוור אל־סאדאת, בירושלים, לנאומו הגדול בכנסת, שלח אליו מנחם בגין את משה לדיין בשליחות דיפלומטית. דיין אמר לנשיא המצרי: אתה חופשי לומר בכנסת ככל העולה על דעתך. אך אנא, אל־נא תזכיר בנאום את שמו של אש"ף. עצם איזכור השם הזה יביא לתגובה נזעמת בציבור הישראלי, ישים לאל את יוזמתך בן־רגע.

אל־סאדאת התחשב בפנייה זו, ומחק מנוסח הנאום שלו את שם אש"ף.

אמנם תבע מישראל לחזור לגבולותיה הקודמים, ולהעניק לפלסטינים את הזכות להגדרה עצמית, אך המחדל של אי־הזכרת אש"ף היה הפרט החשוב ביותר של הנאום בעיני כל המומחים בישראל, בארצות הערביות ובעולם כולו.

בעיני בגין היה זה הישג חשוב. הוא לא העלה על

(המשך מעמוד 37)

דעתו את מחירו של מחדל זה. ברחבי העם הפלסטיני נדלקו הנורות האדומות. המחדל אישר את חששם החמור ביותר: שנשיא מצריים עומד למכור אותם לישראל. התגובה היתה תהליך של הקצנה — תחילה אצל הפלסטינים עצמם, לאחר מכן ברוב הארצות הערביות. הדבר עזר לבודד את אל־סאדאת, חופש־התימרון שלו קטן, ויכולתו להיות גמיש פחתה עוד יותר.

בוועידת איסמאעיליה, ולאחר מכן לאורך כל השנה, עד ועידת קמפ־דייוויד, היוו הבעייה הפלסטינית והשטחים הפלסטיניים את אבן־הנגף החשובה היחידה.

בגין היה מוכן לוותר על כל סיני, ומן הסתם גם על הגולן, אחרי עמידה נוקשה על המקח. הוא היה מוכן לשלם מחיר יקר מאד עבור הסכם נפרד עם מצריים. אך לנשיא מצריים היה קשה מאד להתכחש לחוב־הכבוד של מצריים לפלסטינים.

שלום עכשיו - אבל...

יריביו של **בגין** הטיחו בפניו את האשמה שהוא מקריב את השלום על מיזבח תפיסותיו המיסטיות ודבקותו במושגים כמו „נחלת אבותינו". בהפגנה הגדולה הראשונה של התנועה למען „שלום עכשיו" הכריז אחד הנואמים: „עתיד הבנים חשוב מקברי האבות."

אולם כאשר הונחה על השולחן הבעייה הפלסטינית, לא האידיאולוגיה של מנחם בגין וחסידיו בילבד מוטטה את השולחן.

לגבי הבעייה הפלסטינית, קיימים בנשמה הישראלית מחסומים גבוהים עוד יותר מאשר המחסום של ארץ־ישראל־השלמה. מחסומים אלה נמצאים במרכז התבנית הישראלית הקיימת.

להכיר בקיום העם הפלסטיני — פירושו להודות באי־הנכונות של אחת הטענות היסודיות של הטיעון הציוני במשך שלושה דורות: שהמתנחלים הציוניים הראשונים באו לארץ ריקה, שהם לא פגעו בזכותו של איש, שהזכות של העם היהודי על ארץ־ישראל אינה רק שלמה, אלא גם ב י ל ע ד י ת.

שינוי תבנית זו מחייב מהפכה נפשית, שרוב הישראלים לא היו מסוגלים לה בתשל"ח. בעניין מרכזי זה היתה גולדה מאיר קיצונית מבגין. כמו אנשי גוש־אמונים, גם רבים מאנשי „שלום עכשיו" לא היו מוכנים להעלות על דל שפתותיהם את שתי המילים המחרידות „מדינה פלסטינית".

אך בשעה שיוזמת־השלום ההיסטורית התמוטטה ביגלל אי־הנכונות של ישראל להכיר בעצם קיום העם ה־פלסטיני, ניהלה ישראל מילחמה בלבנון השכנה, שבה היה האוייב היחידי: אש"ף.

מילחמת־לבנון, שקולותיה ליוו את תשל"ח כולה כמוסיקת־רקע, פעם ברעם התותחים של מיבצע־ליטאני, ובשאר ימות השנה בהמולת ההתערבות הישראלית העקיפה, לא היתה אלא מילחמה ישראלית־פלסטינית — מילחמת־רפאים בין שני גורמים שאינם מוכנים להכיר זה בקיומו של זה, אך המוכנים בהחלט לש־חוט איש את רעהו.

המפה החדשה

המאורע הכביר שקרה בתשל"ח, שנת ה־30 לקיום המדינה, הוא שמנהיג ערבי בכיר בא לישראל והציג לה, פנים אל פנים, את השאלה הקיומית הבסיס:

בתור מה את רוצה להתקיים?

האם את רוצה להישאר גטו לוחם, לסמוך לנצח על מזל־המילחמה — או שאת רוצה להש־תלב במרחב שבו את שוכנת?

באמצעות אנוור אל־סאדאת, הציע העולם הערבי לישראל הצעה פשוטה: אנו מוכנים להרוס את החומות, לקבל אותה כחברה מכובדת ולגיטימית במישפחת עמי המרחב, להכיר בדיעבד בזכותך להיות כאן, לאפשר לך את המעבר ממילחמה לשלום. תמורת כל אלה יש לנו מחיר כפול: החזרת השטחים שכבשת ב־1967, והכרה בזכות העם הפלסטיני לחיות בחרות לאומית, לצידך.

אל־סאדאת לא הוסמך על־ידי העולם הערבי כולו. אך לא היה יכול להיות שמץ של ספק בכך שאילו הצליח להשיג שני יעדים אלה, היה כימעט כל העולם הערבי, וביכללו גם אש"ף, מצטרף אליו, תוך זמן קצר.

מול פני השאלה הקיומית, שזיעזעה את כל המוסכמות של ישראל, היה קשה לישראל להינתק מן התבנית הנפשית הישנה שלה.

היא חששה להרים את עיניה אל האופקים שנפתחו לפתע לפניה, מעל פני החומה. היא נעצה את עיניה באדמה, חשבה על דונמים, קילומטרים, טווחי תותחים, התנחלויות.

בדרכו לאיסמאעיליה, נשא בגין עימו רק מפה אחת: המפה של ארץ־ישראל המערבית, ובה מסומנים בעיגולים אדומים מפחידים טווחי התותחים, המסוגלים לאיים על ערי תל־אביב מן השטחים שאותם נתבעה ישראל להחזיר לריבונות ערבית.

בשביל בגין, ובשביל רוב הישראלים, זאת היתה המפה היחידה החשובה. היא מבטאת נכונה את התבנית הקיימת.

אולם בדבריו של אל־סאדאת השתקפה מפה לגמרי אחרת — מפת המרחב כולו, מעיראק עד מארוקו, מסוריה עד עומאן. ישראל נמצאת במרכז הגיאוגרפי של המפה הזאת. היא יכולה להימצא במרכזה הכלכלי, הטכנולוגי, המדיני.

זוהי תבנית חדשה לנשמה הישראלית, תבנית שעד כה העז רק קומץ קטנטן של בעלי־חזון להעלותו על הנייר: התמונה של ישראל המשולבת במרחב גדול, כמדינה ריבונית לצידן של היחידות האחרות.

תבנית זו מאפשרת התפתחות, המלהיבה את הדמיון: שוק מרחבי משותף, שילוב היכולת של ישראל עם העוצמה הכלכלית של ארצות־הנפט, מערכת פוליטית וביטחונית משולבת, צירוף הקשרים הבינלאומיים של שני הצדדים, תוכניות־פיתוח כבירות, הפיכת המרחב כולו למעצמה בינלאומית.

זהו חזון, המהווה את היפוכו של רעיון הגטו החמוש. אך בעוד שחזון ארץ־ישראל־השלמה, המופיע כרעיון דינאמי ומכסימליסטי, אינו אלא תחפושת לפסימיזם הישן של הגטו, הרי חזון השלום, הנראה לרבים כרעיון של ויתו־רים ומינימליזם, הוא בעצם מהותו רעיון די־נאמי ומכסימליסטי באמת.

אחד האנשים שהבינו זאת, בעיקבות יוזמתו של אנוור אל־סאדאת, היה עזר וייצמן. לשאלה הקיומית, שהציג הנשיא המצרי, נתן וייצמן תשובה חיובית.

פצצת־זמן

הסכמי **קמפ־דייוויד** עדיין רחוקים מן החזון הזה, אף כי היוו פריצת־דרך היסטורית. ביגלל המחיר שהיה נאלץ לשלם עבור המהפך הנפשי של מנחם בגין, חתם אל־סאדאת על הסכמים שניתקו אותו ממרבית העו־

בגין, קארטר וסאדאת בטכס החתימה

לם הערבי, ושנראו לרוב הערבים כהפקרת העם ה־פלסטיני.

עובדה זו, שנראתה למנחם בגין ולחסידיו כניצחון כביר, הטמינה פצצת־זמן מתחת ליסו־דות המיבנה החדש, שהוקם במחנה־הנופש ה־אמריקאי.

אילו היה הסיכסוך ההיסטורי קיים בין ישראל ומצ־ריים בילבד, הוא יכול היה להתחסל כליל בקמפ־דייוויד, אחרי שמנחם בגין קיבל את עיקרון סילוק ההתנחלויות הישראליות בקידמת־סיני.

עם החזרת כל סיני לריבונות המצרית, עד המילימטר האחרון, פירוק ההתנחלויות ומסירת שדות־התעופה לידי המצרים, קיבלו המצרים את אשר תבעו. פירוז שטחים, צימצום הכוחות המצריים בחצי־האי ומעבר חופשי בתע־לת־סואץ ובמיצרי־טיראן סיפקו את האינטרסים היש־ראליים.

ההסכם הזה אישר את פשיטת־הרגל הגמורה של מנ־היגי ישראל, חברי הממשלה הנוכחית והממשלות הקוד־מות. היה זה משה דיין שהכריז, בשעתו: „שארם־אל־שייך בלי שלום עדיף על שלום בלי שארם־אל־שייך" — דבר שלא הפריע לו להתפאר בהשגת ההסכם שקבע את ההיפך. היה זה גם משה דיין שעמד אולטימטיבית על הקמת העיר ימית — אותה עיר שהוא ימסור עתה את בנייניה לידי מתנחלים מצריים, אחרי שאלפיים צעי־רים ישראליים נהרגו למענה במילחמת יום־הכיפורים.

ההסכם הישראלי־מצרי הוא הסכם טוב, מפני שהוא עוקר מן היסוד את שורשי הסיכסוך הישיר בין שתי המדינות. הסכם־המיסגרת על הגדה המערבית ורצועת־עזה הוא הסכם רע, מפני שהוא עושה את ההיפך: הוא משאיר את כל שורשי הסיכסוך ההיסטורי תקועים עמוק באדמת־המריבה.

ביגלל תסביכיה ההיסטוריים, סירבה ישראל להתמודד עם הבעייה הפלסטינית, ועל כן היה הנשיא אל־סאדאת נאלץ לחתום בעיניים פקוחות על מיסמך, שכל מילה בו טעונה חומר־נפץ.

בעיני העם הפלסטיני, מיסמך זה מהווה מכה מוחצת. יש בו יסודות מהותיים, ששום פלסטיני אינו יכול לקבלם.

בין השאר:

- **הוצאת מחצית העם הפלסטיני, החי כיום מחוץ לפלסטין (ארץ־ישראל המערבית) אל מחוץ למעגל הפיתרון.**

הדבר קומם לא רק את הפלסטינים עצמם, אלא גם את כל המדינות הערביות שבהן חיים קיבוצים פלסטיניים גדולים, שלא יוכלו לחזור למולדתם.

- **הוצאת אש"ף אל מחוץ למעגל המשא־והמתן.** אש"ף הוא המנהיגות הלאומית הפלסטינית היחי־דה הקיימת, ואין סיכוי שתקום בעתיד הנראה־לעין מנ־היגות לאומית אחרת. הוא הוכר במישפט הבינלאומי והבינערבי, כנציג היחידי של העם הפלסטיני. לעם מפו־זר, חסר־ריבונות, קיומו של מוסד לאומי מאחד ומוכר הוא נכס כביר, והניסיון לחסלו נראה לו כפגיעה בקיומו הלאומי.

- **אי־ההכרה בזכותו של העם הפלסטיני להגדרה עצמית.** למעשה קבע לו הסכם־המיסגרת אפוט־רופסות מעליבה מטעם מצריים, שהפלסטינים חושדים בה, וירדן, שאותה הם שונאים.

- **אי־החזרת ירושלים המיזרחית או אף חלק סימלי ממנה, לריבונות ערבית.** הדבר קומם לא רק את הפלסטינים ואת ירדן, אלא גם את הסעו־דים. בשלב מסויים בקמפ־דייוויד הציע הנשיא המצרי להניף מעל למקומות המוסלמיים הקדושים את דגל סעודיה, שהיא שומרת המקומות הקדושים במכה ובמדינה. בגין סירב.

זינוק, ללא סיום

אולם **אל־סאדאת** לא ויתר לחלוטין על העניין הפלסטיני. בעזרת קארטר, כפה על בגין שורה של ניסוחים, החבויים בהסכם המיסגרת, ושיש להם לפחות משמעות מילולית.

בין השאר:

- **בפעם הראשונה חתומה ישראל על מיסמך הכולל את המושג „העם הפלסטיני".**
- בפעם הראשונה הכירה ישראל בכך שיש לעם הפלסטיני „זכויות לגיטימיות" — מושג הלקוח מן המי־לון הפלסטיני הלאומי — ושיש לספק את „דרישותיו (או צרכיו) הצודקות".
- **מן ההסכם נובע כי השטחים, שבהם צריכה לקום האוטונומיה של תושביהם, הם כל הגדה המערבית ורצועת־עזה, וכך הוחזרו גבולות ה־4 ביוני 1967 רשמית כקו־תיחום בין ישראל ובין השטח שבו אין לה ריבונות.**
- דובר בהסכם על „העברה מסודרת בדרכי־שלום של סמכות השילטון" בשטחים אלה בתום חמש שנות־המעבר. כך מת החלום של ארץ־ישראל־השלמה, והוסכם למעשה על חלוקתה מחדש של ארץ־ישראל המערבית.
- נפתחה דלת אחורית קטנה לשיתוף כל חלקי העם הפלסטיני במשא־ומתן, על־ידי צירוף „פלסטינים אחרים" (מחוץ לשטחים המוחזקים) למישלחות ירדן ומצריים למשא־ומתן — אם כי בהסכמת ישראל בלבד.
- דובר על „יישום מהיר, צודק וקבוע של הפיתרון לבעיית־הפליטים." ה"א הידיעה של הפיתרון, והשימוש במילה „יישום", מרמז שטיב הפיתרון עצמו אינו נושא למשא־ומתן, ושיתבסס על החלטות האו"ם, המדברות על בחירה חופשית בין שיבה ובין קבלת פיצויים.

כל אחד מן הניסוחים האלה יכול לכלול הרבה או מעט. כולם יחד יכולים להוביל להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל, כפי ש־טענו כמה ממבקריו של מנחם בגין. הם יכו־לים, מאידך, לחבל בהשגת־ההסכם, ולמוטט בסופו של דבר גם את השלום הישראלי־מצרי.

משום כך היו הסכמי קמפ־דייוויד רק פריצת־דרך, אך לא פיתרון — נקודת־זינוק חדשה, ולא קו־הסיום.

הם יכולים לשחרר כוחות דינאמיים עצומים, בישראל ובקרב העמים הערביים, שיביאו לשלום כללי ולהגשמת החזון של ישראל החדשה, המשולבת במרחב. הם יכו־לים גם להיתקע במבוי סתום חדש.

המאבק מתחיל

בפרוס **תשל"ט** לא היה ברור לאן יובילו הסכמים אלה, שהיוו את ההישג הגדול של תשל"ח.

בימים המעטים שנותרו בין חתימת ההסכמים ובין סוף השנה עוד הספיק מנחם בגין לנאום כמה נאומים, שיכלו לחבל קשה במה שהושג ולבודד את נשיא מצריים עוד יותר בעולם הערבי.

הדבר העיד על כך שגם בליבו של מנחם בגין עצמו, כמו בלב עם ישראל, לא הוכרע עדיין המאבק. התבנית הנפשית הישנה עדיין לא מתה סופית כאשר נחתמו ההסכמים.

המאבק על נשמת עם־ישראל עדיין לא תם. יתכן שהוא רק מתחיל. וכי הוא יטביע את חותמו על שנת תשל"ט כולה.

בו יהיה תלוי, איזה תוכן יוכנס להסכם המיסגרת.

אם כן, יהיה לאיש־השנה תשל"ח תפקיד חשוב גם בתשל"ט. כי הוא, יותר מכל אדם אחר בצמרת השילטון, מסמל את הסיכוי לישראל החדשה, היכולה להיוולד עתה.

אנשים אלה סימלו בשנת תשל״ח את הישגיהם וכישלונותיהם של ישראל והעולם.
הם נבחרו על־ידי „העולם הזה״ תוך בחינת כל מאורעות השנה

אנשי השנה תשל״ח

מדיניות

בגין: עורמת התבונה

מעולם לא הופגן בצורה בוטה יותר דרכה של ההיסטוריה להשתמש במה שנקרא „העורמה של התבונה״, כמו השנה.

התבונה ניצחה בקמפ־דייוויד במידה רבה, אם־כי לא שלמה. אך היא ניצחה אחרי מיצעד בדרכים עקלקלות, ובאמצעות האדם שנראה כמועמד הפחות־סביר לתפקיד זה: **מנחם בגין.**

הפטרון של גוש־אמונים נקרא לסלק את ההתנחלויות מסיני, ובכך לקבוע גם תקדים לגבי שאר השטחים המוחזקים. איש ארץ־ישראל השלמה מנצח על חלוקת ארץ־ישראל המערבית מחדש. האיש שהכריז „תיבש ימיני״ אם יחתום על החלטת עצרת־הביטחון מס׳ 242, החיל אותה גם על הגדה והרצועה. האיש שהתנגד לעצם השימוש במילה „פלסטיני״, חתם על מיסמך המכיר בקיומו של „עם פלסטיני״.

קל היה להעלות על הדעת מה היה קורה בישראל, בשבוע האחרון של תשל״ח, אילו היה מנחם בגין באופוזיציה, ואילו נחתמו הסכמי קמפ־דייוויד על־ידי **יצחק רבין,** איש־השנה תשל״ה. ההפגנות ההמוניות הסוערות, הנאומים חוצבי־הלהבות, המהומות, ההתנגשויות עם צה״ל, האווירה של ערב־מילחמת־אחים — כל זה נמנע, מפני שההיסטוריה הטילה על מנחם בגין עצמו לבצע את המלאכה הבלתי־נמנעת.

היו, כמובן, סכנות בבחירה זו. בגין החליט את החלטתו הגורלית בקמפ־דייוויד, זו שהפכה אותו לאיש־המדיניות של תשל״ח, כשהוא נקרע בין שאיפות סותרות. הוא העדיף את השלום עם המצרים על פני הדבקות בארץ־ישראל־השלמה. אך הוא לא עשה זאת בהתלהבות, ולא בכל לב. הדבר הסתבר בעליל מנימת הנאומים שהשמיע מייד אחרי חתימת ההסכמים, כגון האיום המוזר על מצריים במפלה צבאית, אם תתקוף מחדש אחרי נסיגת צה״ל מסיני. הדבר הסתבר גם מהתעקשותו הפומבית על דברים בלתי־סבירים, שפגעו במעמדו של איש־המרחב, **אנוור אל־סאדאת,** ברגע הקשה והעדין ביותר, כשזה היה צריך לעמוד מול התקפת־המחץ של חזית־הסירוב.

העולם

קארטר: הסדר כפוי

חודש לפני סיום תשל״ח, לא היה מועמד בלתי־סביר יותר לתואר איש־העולם של השנה מאשר הנשיא ה־39 של ארצות־הברית, **ג׳ימי קארטר.**

וושינגטון והעולם כבר חרצו את דינו: „הוא יהיה נשיא של תקופת־כהונה אחת״. במאה ה־20, צריך נשיא אמריקאי להיות שלומיאל גמור, כדי לאבד את סיכוייו להיבחר לתקופת־כהונה שניה, כאשר כל מנגנון השילטון וכלי־התיקשורת עומדים לרשותו. קארטר נראה כשלומיאל כזה: איש בעל־רצון־טוב שאינו מסוגל להגשים דבר, שאינו שולט בקונגרס, שכל תוכניותיו בענייני פנים וחוץ, כלכלה ואנרגיה, עלו על שירטון. גם בעניין הישראלי־ערבי נראה מהסס, פוסח על כל הסעיפים. הפופולריות שלו צנחה לתחתית סקרי דעת־הקהל. הוא היה גמור.

ואז באה פריצת־הדרך של קמפ־דייוויד — ולפתע נתגלה ג׳ימי קארטר שונה לגמרי.

חברי המישלחת הישראלית לשיחות, החל בראש־הממשלה וכלה ביועצים, נדהמו כאשר נתקלו פנים־אל־פנים בקארטר השונה הזה: אדם עקשן, לוחם, מהיר־תפיסה, החולש על החומר והמוכן להפעיל לחצים בצורה קשוחה ונמרצת.

אין ספק שלולא קארטר, לא היו הסכמי קמפ־דייוויד מושגים. כוח־המחץ של יוזמת איש־המרחב **אנוור אל־סאדאת,** הלחץ של תנועת־השלום הישראלית, הלבטים של איש־המדיניות **מנחם בגין** — כל אלה לא היו מספיקים לולא הופעל ברגע הקובע, המכריע, הלחץ האישי של ג׳ימי קארטר.

עצם הרעיון של כליאת המנהיגים של שני הצדדים במחנה, כשהם מנותקים לחלוטין מכלי התיקשורת החביבים עליהם, וכשהם חשופים באופן המירבי ללחץ אמריקאי, היה כימעט גאוני.

ייתכן כי המחמאה הגדולה ביותר לשיטתו וליכולתו של קארטר טמונה בעובדה כי ההסכם שהושג, שהיה במידה כה רבה הסדר כפוי, לא נראה כך להמוני שני הצדדים.

בהשוואה למאורע מכריע זה של תשל״ח, דחו כל המאורעות החשובים האחרים של תשל״ח בעולם.

המרחב

אל־סאדאת: סיכון כביר

כל מאורעות השנה במרחב השמי עמדו בצילו של אדם אחד: **אנוור אל־סאדאת.**

כאשר יצא ליוזמתו ההיסטורית, הוא קיבל על עצמו סיכונים אדירים. אילו נכשלה יוזמתו, כפי שהיה נדמה פעמים רבות במרוצת השנה, היה מוצג כטיפש, כפלאח תמים שהביא נזק עצום לעולם הערבי מבלי להשיג דבר.

גם כאשר הוכתרו מאמציו בהצלחה, בהסכמים שנחתמו בבית הלבן, נשארו הסיכונים בעינם. בעיני מיליונים ברחבי העולם הערבי נראה כצ׳מברליין ערבי, כאיש שנתן לאוייב את הכל וקיבל רק תמורה עלובה למען ארצו, כאיש שבגד בבעלת־ברית קטנה ואמיצה (הפלסטינים) כדי לפייס אוייב שוחר־סיפוח (ישראל).

בעיניים פקוחות, כדי לקדם את החזון העומד לנגד עיניו, הסתכן אנוור אל־סאדאת ביצירת פילוג עמוק בעולם הערבי, שקרע אותו לשלושה, ואולי אף לארבעה מחנות: מחנה הסירוב הקיצוני (עיראק, לוב, דרום־תימן וכמה רסיסים פלסטיניים), מחנה ההתנגדות להסכם מצרי נפרד על־חשבון הפלסטינים (הנהגת אש״ף, סוריה, אלג׳יריה), ומחנה של כוחות־הביניים, שאינם מתנגדים ליוזמת אל־סאדאת כשלעצמה, אף שהמחיר ששולם על־ידו נראה להם בלתי־סביר (סעודיה, תימן הצפונית, נסיכויות־הנפט, ירדן, ואולי מארוקו ותוניסיה).

נכונותו להתקדם, למרות המצב הזה, היא אחד המעשים המדיניים והאישיים האמיצים ביותר של מנהיג לאומי בעת החדשה — מעשה המעלה אותו מעל לשני עמיתיו לחתימה על ההסכם.

היוזמה ההיסטורית של אל־סאדאת האפילה על שני תהליכים חשובים אחרים במרחב, שליוו אותה השנה כמוסיקת־רקע: המילחמה בלבנון וההתקפה על אש״ף מצד עיראק.

המימסד הנוצרי־הימני בלבנון, שקרא לפני שנתיים לצבא הסורי להיכנס לארץ־הארזים כדי להצילו מידי הקואליציה המוסלמית־שמאלית־פלסטינית, הכריז השנה מילחמה על הסורים, תוך הסתמכות על ישראל. ההתערבות הישראלית בלבנון יצאה מן המחתרת.

משפט
ברק: האותיות הקטנות

איש־המישפט תשל״ז היה גם איש־המישפט תשל״ח — אך על רקע שונה לחלוטין.

בתשל״ז נודע היועץ המישפטי לממשלה כאדם שפעל בהחלטיות ובאומץ־לב נגד השחיתות בצמרת השילטון. בענייניהם של **אשר ידלין, אברהם עופר** ז״ל ומישפחת **יצחק רבין**, קיבל החלטות בלי מורא ובלי משוא־פנים, ובכך תרם, בעקיפין, תרומה חשובה למאורע העיקרי של אותה השנה: המהפך בבחירות.

השנה ניכר רישומו של **אהרון ברק** בשטח שונה לגמרי: כיועצו של ראש־הממשלה במשא־ומתן על השלום. ברק הושפע, לא פחות מאיש־השנה **עזר וייצמן**, מביקורו של **אנוור אל־סאדאת** בירושלים ומנאומו בכנסת. בניגוד לוויצמן לא היה נץ גם קודם לכן. אחרי נאום אל־סאדאת נתן אמון מלא לנשיא המצרי ולסיכויי השלום. יחד עם וייצמן, עזר לגבש בשיחות עם אל־סאדאת, על אדמת מצריים, את יסודות התוכנית, שנתקבלה כעבור חודשים בקמפ־דייויד. בוועידת קמפ־דייוויד עצמה מילא תפקיד חשוב ביותר בחיבור האותיות הקטנות. הוא היה אחד משני האנשים שהיתה להם ההשפעה האישית הגדולה ביותר על **מנחם בגין**. השני היה **משה דיין**.

לולא פעולתו של ברק, היה התואר איש־המישפט של תשל״ח מגיע לאדם שברק יהיה עתה עמיתו על ספסל בית־המישפט העליון: השופט **מאיר שמגר**. במישפט חברת־החשמל נגד הארץ, נתן שמגר פסק־דין שיכול היה להפוך צ׳רטר של חופש־העיתונות במדינה. אך הרכב של חמישה שופטים, בראשותו של השופט **משה לנדוי** ביטל פסק־דין זה.

אשה
תלמה שילוני: המרד

צעירה שמנמונת, בעלת שיער קצר ועיניים כחולות, ביטאה במעשה־מחאה מהדהד את רגשותיהן של רוב הנשים במדינה.

עם הקמת הממשלה אחרי המהפך, התחייב הליכוד כלפי אגודת־ישראל לשחרר מגיוס את כל הבנות המצהירות על דתיותן. השנה נפרע שטר נלוז זה, הפותח פתח לשקרנות המונית בחסות החוק. הממשלה העבירה בכנסת חוק המשחרר מגיוס כל בחורה המצהירה שהיא שומרת שבת וכשרות, בלי בדיקה כלשהי. בכך ניתן הכשר לכל צעירה בישראל להשתמט מצה״ל, ועקומת ההשתמטות עלתה מייד באופן חד. יחד עם זאת היתה צפוייה הסכנה שצה״ל יפצה את עצמו על־ידי הארכת שרות־המילואים של שאר הנשים, ובייחוד נשים מעל לגיל 25, רווקות או נשואות בלי ילדים, ששוחררו עד כה.

הרווקה **תלמה שילוני**, סטודנטית בשנה השלישית לפסיכולוגיה וייעוץ חינוכי, נכללה בסוג זה. היא קיבלה צו־התייצבות למילואים. היא הגיבה במיכתב לשילטונות צה״ל, שבו הודיעה על סירובה להתייצב ועל נכונותה לעמוד למישפט צבאי ולהישלח לכלא.

מול עמדה החלטית זו נסוג צה״ל, ויתר על שירותה של תלמה, בהצהירו כי חלה טעות במיקרה זה, ולא היתה כלל כוונה לגייסה.

היתה זו התחמקות אלגנטית מהתמודדות — אך השערורייה המחפירה של השתמטות־המונית־במסווה־דתי, בחסות החוק, נשארה בעינה.

נשים רבות בלטו בתשל״ח, ובראשן שתי ה„נשיאות״: **אופירה נבון וג׳יהאן אל־סאדאת** הזוהרות שהיו, כל אחת, אישיות עצמאית ושימשו סמל לשיחרור האשה.

צעיר
אמיר: כדור שלג

„אנו, החתומים מטה, עומדים כשנה או כשנתיים לפני גיוסנו לצה״ל. כל חיינו גדלנו במדינה הנמצאת במצב מילחמה, ומגיל צעיר חיינו בהכרה שמשאת־נפשה של מדינת־ישראל היא לחיות בשלום עם שכנינו. בעיקבות הצהרת נשיא מצריים, לפיה אפשר להגיע להסכם־שלום, היינו בטוחים שהחלום הפך מציאות... כקורבנות פוטנציאליים של המילחמה הבאה, אנו קוראים לראש־הממשלה לנהוג בדרך הנכונה, לחתום על הסכם שלום מלא, שבמיסגרתו תיסוג ישראל מהשטחים הכבושים ויובטחו זכויותיהם הלאומיות של כל העמים באיזור, כולל העם הפלסטיני, ותוכר זכותו להגדרה עצמית. אם לא ינהג ראש־הממשלה בדרך זו, יהיו ידיו מגואלות בדמנו, דם הנופלים!״

מיכתב זה זיעזע את המדינה בסוף ינואר, אחרי שהמשא־והמתן בין ישראל ומצריים התמוטט בעיקבות הצהרתו של **מנחם בגין** ששום ממשלה בישראל לא תסכים לפרק את ההתנחלויות בסיני. הוא נכתב בשעור לתנ״ך בכיתה י״א של בית־ספר תיכון חדש בתל־אביב. המחבר: **דני אמיר** מכפר־שמריהו, נכדו של מאיר וייסגאל, האיש שהיה בשעתו עוזרו של חיים וייצמן.

תוך יום נאספו כמאה חתימות של תלמידי שמיניות ושביעיות, המיכתב נשלח לראש־הממשלה, הועבר גם לרדיו ולטלוויזיה. סיגנונו הבוטה עורר ויכוח חריף ביותר.

אמיר וחבריו לא יכלו לשער מראש שהם יוצרים כדור־שלג. עם פירסום המיכתב החלה יוזמתה של „קבוצת קציני־מילואים״, שפירסמה כעבור חודש מיכתב־תמיכה. המעשה הידהד בעולם, דירבן להקמתה של תנועה־המונית ספונטנית, שאימצה את הסיסמה „שלום עכשיו!״

יהדות
שצ׳רנסקי: גלות וכלא

במשך כל השנה צפו יהודי כל העולם, ויחד עימם מיטב האנושות, במאבקם עטור־הגבורה של פעילים יהודיים בברית־המועצות.

הם מילאו את השליחות שאיפיינה את מיטב היהודים בכל הדורות: להאבק למען זכויות־האדם וחופש־המחשבה. למען אידיאל זה קיבלו על עצמם סיכונים וסיבלות, ששאר חלקי העם היהודי שכחו אותם מזמן.

שורה ארוכה של יהודים סובייטיים התפרסמה השנה כנאשמים וכנדונים בעוון השמעת דיעותיהם. בראש כולם עמד **אנטולי שצ׳רנסקי**, שנשלח לכלא ולגלות, והוא זכאי בלי כל ספק לתואר איש־היהדות של תשל״ח, כיחיד וכנציג כל חבריו־לסבל.

הקיבוץ הגדול השני בפוזרה היהודית — יהודי ארצות־הברית — נקרעו השנה בין אהבתם לישראל לבין ספקותיהם הגוברים כלפי המדיניות של ממשלת ישראל. קרע זה בא לידי ביטוי חד, כאשר שני מנהיגים יהודיים בולטים תמכו בגלוי בעיסקת־החבילה שהעניקה מטוסי־קרב למצריים ולסעודיה, בניגוד חותך לעמדת ממשלת־ישראל. **אברהם ריביקוף**, סנטור עצמאי, בעל־מצפון ושוחר־שלום, שהשמיע עד כה את ביקורתו על ממשלת־ישראל בשיחות פרטיות, יצא בגלוי לטובת העיסקה, וכמוהו עשה הסנטור **יעקב יעביץ**, שהוא פוליטיקאי ממולח ותועלתני.

הגוף שהיה צריך לסמל את אחדות העם היהודי כגורם מדיני, הסוכנות היהודית, שקע השנה יותר במעמקי הניוון. הדבר הגיע לשיאו כאשר הנשיא החדש, **אריה דולצ׳ין**, מינה כמנכ״ל הסוכנות את **שמואל להיס**, אדם שהורשע בפשע־מילחמה מחריד נגד ערבים במלחמת העצמאות.

הכנסת
גרופר: מי פסיכי?

כאשר החליט **אנוור אל־סאדאת** להשמיע את דבריו בירושלים מעל דוכן הכנסת, הוא העניק לפרלמנט הישראלי כבוד שהגיע לו כסמל הדמוקרטיה הישראלית — אך לא כגוף של אנשים בשר־ודם.

הכנסת ידעה השנה רגעים גדולים, בעלי משמעות היסטורית. אך הכנסת עצמה היתה קטנה־קטנה. היא לא ידעה גדולה פנימית. היא לא תרמה דבר להתפתחות הדרמאתית של השנה. היא הוכיחה מחדש כי הכנסת התשיעית — מבחינת הרמה האנושית, האינטלקטואלית, המוסרית — היא הכנסת הרעה ביותר עד כה.

מעשה נדיר מאד — שלילת חסינותו של חבר־כנסת ביגלל חשש לעבירות שיש עימן קלון — אירע בכנסת זו, כאשר נשללה חסינותו של ח״כ **שמואל רכטמן**, שנאשם בלקיחת שוחד בתפקידו כראש עיריית רחובות. במשך כל השנה דנו היועצים המישפטיים לממשלה — הקודם והחדש — בנטילת חסינותו של איש־הכנסת של תשל״ז, ח״כ **שמואל פלאטו־שרון**.

אך האיש שסימל את הכנסת יותר מכל היה ח״כ **פסח גרופר**, איש המיפלגה הליברלית והתאחדות האיכרים, שהעשיר את החיים הפרלמנטריים בשורה של מעשים מרתקים. כאשר חזר **מנחם בגין** ארצה, אחרי השגתם של הסכמי קמפ־דייוויד, עמד לעבור על פני גרופר מבלי לחבקו. גרופר המגושם קפץ מן השורה של מקבלי־הפנים, כדוב שראה דבש, ואסף את בגין בין זרועותיו בחיבוק ממושך.

לפני־כן טען גרופר כי הכנסת מלאה „פסיכים״, והעלה את ההצעה המקורית למנות פסיכיאטר לכנסת. בשאר ימות השנה פעל כמצליף מטעם הליכוד, הטביע את חותמו על חייה היומיומיים של הכנסת.

בטחון
טמיר: לא ככובש

היה זה אופייני לתשל״ח שאיש־הביטחון שלה לא היה קצין שהוביל גייסות בקרב, אלא האיש שפעל למען השלום.

אברהם („אברשה״) **טמיר** בא למצריים כנציג מערכת־הביטחון בוועידת־קאהיר, שלא עשתה דבר אך שעשתה היסטוריה בעצם קיומה במנה האוס. הוא היה האלוף הראשון של צה״ל שנכנס לקאהיר — לא כמנצח וככובש, כפי שחלמו הוא ורבים מעמיתיו, אלא כבונה־שלום. לאחר־מכן ריכז שם את עבודת הוועדה הצבאית. כאשר יצא מקאהיר, השאיר מאחוריו את מישלחת צה״ל בארמון טהרה, בשולי קאהיר, שעצם נוכחותה במצריים, במשך חודשים רבים, סימלה את המשך תהליך השלום, כאשר המשא־והמתן עצמו נתקע במבוי סתום.

לאחר־מכן נראה טמיר ליד איש־השנה **עזר וייצמן**, ו**מנחם בגין** בקמפ־דייוויד, כמספק את הנתונים הצבאיים שהיו דרושים להשגת הסכמי־המיסגרת.

אך לא כל מעשי צה״ל בתשל״ח היו מעשי־שלום. צה״ל עסק גם במילחמה — ודווקא המילחמה הוכיחה יותר מכל עד כמה איומה האלטרנטיבה לשלום.

אחרי מעורבות מתמדת אך מצומצמת בקרבות דרום־לבנון, לצד כוחות הימין הנוצרי

פתח צה״ל בחודש מארס במילחמה מלאה. „מיבצע ליטאני״, בהנהגת הרמטכ״ל היוצא **מרדכי** („מוטה״) **גור** ואלוף־הפיקוד **אביגדור** („יאנוש״) **בן־גל**, איש־הביטחון של תשל״ז, הבהיר למדינה בצורה מבחילה את משמעותה של מילחמה בעידן הנוכחי. את המחיר שילמה לא אוכלוסיית ישראל, אלא האוכלוסייה החפה־מפשע של דרום־לבנון. הוא היה נורא. נגרם הרס והרג שיכלו רק להחריד כל לב שיש בו זיק אנושי כלשהו.

ספורט

עודד מכנס: הכוכב

ההישג הבולט ביותר בתחום הספורט הישראלי לא הושג בזירה הבינלאומית. קבוצת־הייצוג מיספר אחת של הספורט הישראלי — קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב, המשיכה אומנם להלהיב המונים, במיוחד במישחקי גביע אירופה, אך לא חזרה על הישגה מהשנה שעברה. גם שחייני ישראל ואתלטיה, ששברו שיאים לאומיים ישנים, עדיין הזדנבו מאחור כשהגיעו להתמודדויות בינ־לאומיות. הישגים בקנה־מידה בינלאומי הושגו אומנם באליפות־העולם בשיט מיפרשיות מדגם 420, או בזינוקי סקי־מים, שבהם כבשו ספורטאים ישראליים תארים של אלופים. אולם היו אלה הישגים בענפי־ספורט שוליים, הרחוקים מתודעת ומפעילות ההמונים.

ההישג המרשים ביותר של השנה היה הישגה של קבוצת הכדורגל של מכבי נתניה, שתוך שנה אחת זכתה בכל התוארים האפשריים — אליפות המדינה, גביע המדינה, גביע אלוף־האלופים וראשות בית במישחקי האינטרטוטו באירופה. למרות שהיה זה הישג קבוצתי, הוא הושג לא במעט בזכותו של כדורגלן מחונן, בעל נתונים מבטיחים ברמה בינלאומית, שהפך השנה כוכב הכדורגל הישראלי. זהו **עודד מכנס** בן ה־22, שהיה הדמות הדומיננטית של מכבי נתניה בעונת־השיא שלה.

שליטתו של מכנס בכדור, גופו החסון והתמיר, התמצ־אותו המצויינת ברחבת שער היריב וחוש־הריח הטיבעי שלו להבקעת שערים, הפכו את החלוץ הנתנייתי אימת כל קבוצה שנגדה הוא משחק. בעונה האחרונה היה שותף נאמן להצלחה — אחיו־התאום **גדי מכנס**, שהיה הבולט במערך האחורי של מכבי נתניה.

טלוויזיה

גילעדי ויערי: שליחות

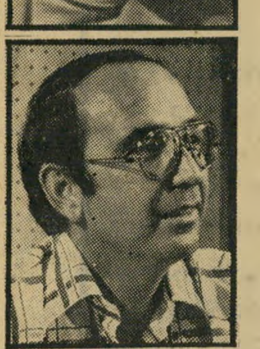

איש־הטלוויזיה האמיתי, כמו העיתונאי האמיתי, הוא אדם החדור דחף פנימי עמוק למלא את תפקידו — גם בלי הסכמת הממונים עליו, גם על חשבונו הפרטי.

כאלה היו שני אנשי־הטלוויזיה שחשו לקאהיר מייד אחרי ביקורו של **אנוור אל־סאדאת** בירושלים — **אלכס גילעדי**, ו**אהוד יערי**. הם לא קיבלו אישור לכך מהנהלת הטלוויזיה, נסעו על חשבונם, הסתכנו בהפרת חוק. אולם הם הגיעו — ובמשך שבוע ימים היו הישראלים היחידים בקאהיר, מילבד איש העיתונות **סמי גרינשפן** וצוות העולם הזה: העורך **אורי אבנרי** והצלם **שלמה סתר**.

הם לא רק הגיעו, אלא גם פעלו לדוגמה. בעוד שגילעדי השתלט ממש על בניין הטלוויזיה המצרית, כבש לבבות והקים את המערכת האירגונית המסובכת, יצר יערי קשרים עם גדולי המדינה, הביא לטרקלינו של כל ישראלי את דברו של האיש ברחוב המצרי, ובכך תרם תרומה חשובה ביותר להבאת עניין השלום אל ליבם של המוני ישראל.

בסוף השנה ביצע יערי מיבצע דומה, כשהגיע למא־רוקו בנסיבות דומות.

במערכות־הפנים הצטיינו שני כתבי־טלוויזיה, שהיו אף הם חדורים הרגשת־שליחות חזקה, שדירבנה אותם לבצע משימות שלא תמיד היו לטעמם של הממונים עליהם, הבוסים החדשים של שילטון המהפך. **רפיק חלבי** זיעזע את המדינה, וגרם את ניתוק הקשר הרגשי בין הציבור ובין יישובי פיתחת־רפיח כאשר חשף את השערורייה המחרידה של העסקת ילדים ערביים קטנים.

כלכלה

פלומין: דירה בדולארים

ההמונים קיללו את **שימחה ארליך**. אך האיש שעשה את המלאכה היה סגנו **יחזקאל פלומין**, רואה־חשבון במיקצועו, שניהל את המדיניות הכלכלית.

לשניהם לא היה במה להתפאר. אחרי הרגע האחד הגדול — המהפך הכלכלי, שצימצם את הפיקוח על המטבע הזר — התחילה האינפלציה לדהור, כפי שלא דהרה בארץ מעולם. באמצע השנה דובר על אינפלציה של 50%. בסוף השנה, בעיקבות הסכם קמפ־דייויד, היו כבר שדיברו על אינפלציה של 100% לשנה.

הלירה הישראלית שקעה. השטר שנשא את דיוקנו של חוזה־המדינה ואת הסיפרה 100 הפך כימעט חסר־ערך, נושא לזילזול ולבוז. הישראלי בחו״ל נוכח לדעת כי ערך המטבע שלו מתקרב לאפס. ואילו בארץ עצמה החלו עושים עסקות ומשכירים דירות בדולארים.

נוצר גן־עדן לספסרים מכל הסוגים, הבורסה הפכה למוקד של התעניינות להמונים גדולים, וההון השחור, שהגיע מלמדים של הרבה עשרות מיליארדים, שיגשג.

אמנות

קדישמן: כבשים בוונציה

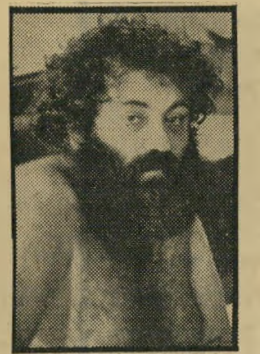

מי שבא השנה למאורע האמנותי הגדול, הביאנלה של ונציה, למד שם חדש, בעל צליל יהודי מובהק: **מנשה קדישמן**, ששלט בביאנלה של 1978 כשם שפסל ישראלי אחר, **דני קרוון**, שלט בביאנלה הקודמת.

מעשיו הנועזים של קדישמן היכו גלים, נפוצו בעולם בספרים ובחוברות, עוררו תשומת־לב כללית בין שוחרי־האמנות. עדר של 17 כבשים ונציאניות ואיל אחד, מסו־מנים בכתמי־זיהוי ציבעוניים גדולים, היווה את תרומתו לנושא „מהטבע לאמנות — ומהאמנות לטבע”, כותרת הביאנלה.

קודמו, קרוון, עשה אותה שעה חיל בפירנצה הסמוכה. המיבצע האמנותי שלו במיבצר בלוודרה, המשקיף על העיר, עורר אף הוא תשומת־לב עולמית בקרב שוחרי־האמנות, זכה בביקורות נלהבות.

פסל שלישי, **יגאל תומרקין**, היה אותה שעה שקוע בוויכוח מר על האנדרטה שלו בכיכר מלכי־ישראל, שואה. כמה עסקנים עירוניים יזמו את הגליית האנדרטה לאתר אחר, פחות מרכזי.

עיתונות

גרינשפן: ראשון בקאהיר

יש עיתונאים הממתינים זמן רב לריגעם הגדול. כזה היה **סמי גרינשפן**, גבר נאה, יליד מצריים ממוצא אשכנזי.

כאשר חזר **אנוור אל־סאדאת** מירושלים לארצו, מיהר גרינשפן בעיקבותיו. מבלי לקבל היתר ממישרד־הפנים הישראלי ומבלי להמתין לאשרת־כניסה מצרית, כשהוא מחזיק בדרכונו הישראלי בילבד, הגיע לנמל־התעופה בקאהיר ונתקבל בזרועות פתוחות. בכך קבע את התקדים ההיסטורי. הוא היה העיתונאי הישראלי הראשון שהגיע לקאהיר בדרכון ישראלי מאז קום המדינה.

בימי שהותו, הפך אגדה חיה בין אנשי־הביטחון, נהגי־המוניות ושאר המצרים שבאו עימו במגע דחוף, ושראו בישראלי דובר־הערבית נציג חיובי של ישראל.

בסוף תשל״ח חזר על מיבצע זה, והיה העיתונאי הישראלי הראשון שהגיע שוב לקאהיר אחרי קמפ־דייוויד.

תופעה חמורה ביותר של תשל״ח היתה הנחשול הגואה של תביעות על פי החוק־לאיסור לשון־הרע.

ספרות

בן־נר: סחיטה ומהפך

הסיפרות הישראלית לא הצמיחה השנה רומן גדול, או ספר שראה אור והביא לפולמוס־חברתי או תרבותי. ההישג החשוב ביותר של הפרוזה הישראלית בשנה החולפת, היה סיפור אקטואלי, שפירסם הסופר **יצחק בן־נר** בהמשכים בהארץ תחת הכותרת: אליעזר שושני ו/או אליקו בן־שושן. הסיפור מטפל ביומיים מחייו של עסקן בן לעדת־מיזרח, המתלבט בקשר לקבלת מינוי כתוצאה מן „המהפך המדיני”. סירובו לקבל את המינוי נובע מהיותו נתון לסחיטה, ביגלל חווייה הומו־סכסואלית בנעוריו.

ספר שהפתיע מבלי שנועד להפתיע, היה הספר סומכי מאת **עמוס עוז**, שנכתב במקורו לבני־הנעורים, והפך למיסמך אותנטי המתאר ילדות ירושלמית בשנות ה־40'.

חידלונה העיקרי של הסיפרות הישראלית בולט לנוכח התפקיד שמילאה הסיפרות המצרית בשינוי ערכי העם המיצרי לאחר מילחמת יום־הכיפור, שאיפשר את ביקורו של סאדאת בירושלים.

דת

לורנץ: ליטרת הבשר

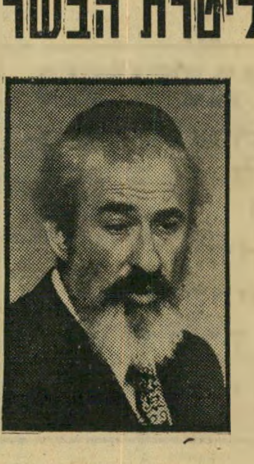

לא היתה זו שנה טובה לדת ישראל. נציגיה הבולטים ביותר היו עסקנים פוליטיים ממולחים, שהצטיינו בעיקר בסחיטת כספים מקופת־המדינה ובכפיית חוקים מבישים על המדינה, באמצעות קנוניות קואליציוניות.

הנציג הממולח ביותר היה, בלי ספק, חבר־הכנסת הרב **שלמה לורנץ**, ראש סיעת אגודת־ישראל בכנסת. היתה לו עמדת־מפתח בקואליציה, כי סיעתו תמכה בממשלה, אך לא קיבלה תיקים ומושבים ליד שולחן הממשלה.

השנה הסתבר מהו הפיצוי: חוק שהמיט חרפה על דת־ישראל, באשר הוא הפוטר משרות צבאי כל צעירה המצהירה שהיא שומרת על השבת ואוכלת כשר. הכל ידעו כי חוק זה לא ישחרר בנות דתיות, שהיו משוחררות גם קודם לכן, אלא דווקא רמאיות, שקרניות ומשתמטות.

מחיר אחר נתגלה כאשר האשים עמיתו, ח״כ **מנחם פרוש**, את לורנץ בכך שקיבל מידי הממשלה עשרות מיליוני לירות עבור ישיבות, מחוץ לתקציב מישרד־הדתות, והשתמש בהן כראות עיניו, תחת להעבירן לתנועה.

תיאטרון

הורוביץ: פולחן הנוסטלגיה

הדמות הרעננה והמקורית ביותר בתיאטרון הישראלי היתה בתשל״ח דמותו של המחזאי **דני הורוביץ**, שמחזהו צ'ארלי קאצ'רלי, שהועלה על במת החאן הירושלמי, העלה את פולחן־הנוסטאלגיה הישראלי על מיזבח של זרדים. הורוביץ, מוסמך החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל־אביב, שעבודת־הגמר שלו היתה המחזת הספר שכול וכישלון מאת **י״ח ברנר**, העמיד עצמו בגל הגואה של מחזאים מקוריים, כדמות הרצינית והמעמיקה שביניהם.

תופעה מרתקת וחסרת־תקדים, שהגיעה השנה לשיאה, היתה ניצחון המחזאות המקורית, תהליך יצירת קהל צרכנים איכותי וקבוע למחזאות המקורית, שבו החל **עודד קוטלר** בתיאטרון חיפה, הגיע לממדים, שהביאו את התיאטרון הלאומי הבימה, בניהולו האמנותי של **דויד לווין**, שנבחר השנה לתפקידו, לתיכנון העלאתם של אחד־עשר מחזות מקוריים בעונה הקרובה.

תיאטרון באר־שבע איבד במהלך השנה החולפת את שהגיע לממדים של הרבה עשרות מיליארדים, שיגשג.

העם

פילגש בגבעה

עם ישראל הבהיר לגוש אמונים: לא ניתן לאנוס את השלום

בשחר האומה הישראלית התלקחה אחת ממילחמות־האחים החמורות ביותר בתולדותיה. בשלושה ימי מילחמה, שהיתה נטושה על גיבעה בהרי אפרים, נפלו 40 אלף לוחמים מכל שבטי־ישראל ועוד 25 אלף לוחמים מבני שבט בנימין. הטבח אחרי המילחמה, בו נגדע כימעט שבט שלם מישראל, היה נורא עוד יותר. הוא מתואר בפסוק אחד בילבד בתנ״ך: „ואיש ישראל שבו אל בני בנימין ויכום לפי חרב מעיר מתום עד בהמה עד כל הנמצא גם כל הערים הנמצאות שילחו באש.״ (שופטים כ׳).

סיבת מילחמת־האחים העקובה מדם נר־

מתנחלים נאבקים בחיילים
„לחטוף את הנשק!״

אית כיום כפחותת־חשיבות נוכח ממדי הטבח שנערך בעקבותיה: חבורה של בני־בליעל, תושבי הגבעה השומרונית, נטלה את החוק לידיה, התעללה בפילגש של איש לוי מירכתי הר־אפרים עד שנפחה את נשמתה. אלא שבאותם ימים נראה מעשה הנבלה כה חמור בעיני כל שבטי ישראל, עד שאלה „נקהלו כאיש אחד למדן ועד באר־שבע״ להענשת בני הגבעה.

לא עצם ההתעללות בפילגש בגבעה היא שהסעירה את רוח העם אלא משמעות מעשה הנבלה — העזתם של בני בנימין, תושבי הגבעה, ליטול את החוק לידיהם ולהתעלם מהנורמות המוסריות שהיו מקובלות אז על החברה הישראלית המפולגת. הפסוק המבהיר את משמעות מילחמת־אחים נוראה זו: „בימים ההם אין מלך בישראל — איש הישר בעיניו יעשה.״

השבוע עמד מעשה פילגש בגבעה לחזור על עצמו. כאותם תושבי הגבעה בסיפור התנ״כי, שאנסו את פילגש האיש הלוי, ביקשו אנשי גוש אמונים, שהתנחלו על גבעת חווארה דרומית לשכם, לאנוס את סיכוי השלום שזה עתה נולד ולהתעלל בו עד מוות. במודע או שלא במודע הם ביקשו לחולל שוב מילחמת־אחים בישראל.

אש על ההקפאה. בבוקר בו נודע לאזרחי ישראל על חתימת הסכם המיסגרת לחוזה־שלום בין ישראל ומצריים, שהושג בוועידת קמפ־דייוויד, כבר התכנסו אנשי מזכירות גוש אמונים בירושלים כדי לסכל את אחד מהישגי הוועידה: ההסכמה שלא יוקמו עוד התנחלויות ביהודה ושומרון.

אומנם בימים שלאחר מכן הסתבר כי ההסכמה בנושא יסודי זה זוכה לפירושים שונים. ראש־הממשלה, מנחם בגין, פרש את ההסכמה כהתחייבות להקפאת ההתנחלויות עד לסיכום המשא־ומתן על חתי־

(המשך בעמוד 51)

יש דברים שאינך יכולה לקבל במקומות אחרים.

✶ את מבחר המוצרים והפריטים הגדול ביותר בארץ — לאם לתינוק ולילד.

✶ את הייעוץ המיקצועי האישי אשר יבהיר לך כל מה שאת זקוקה לפני או לאחר הלידה.

✶ את שיטת התשלומים של שילב המאפשרת לך חסכון משמעותי בכסף, ללא ריבית או תשלום נוסף אחר.

✶ את השרות והאחריות אשר רק רשת שיווק כ־שילב מסוגלת להעניק למוצרים המשווקים על ידה.

✶ את האפשרות להחזיר כל מוצר אשר קיבלת דוגמתו מתנה — ולקבל את מלוא תמורתו חזרה.

את כל אלו, את היחס המיוחד ואת הרצון לעזור לך — לא ניתן להביע במודעת פרסומת. את אלו יהיה עלייך לבוא ולראות בעצמך באחד ממרכזי ההדרכה והשיווק של ״שילב״ — רשת השיווק לאם לתינוק ולילד, הגדולה והאמינה בישראל.

שילב

תל־אביב: רח׳ אבן גבירול 14.
ירושלים: רח׳ יפו 68.
חיפה: רח׳ הרצל 46.
באר־שבע: רח׳ הרצל 90.
ראשון־לציון: רח׳ הרצל 73.

כלי־נגינה

גיטרות — אקורדיונים
פסנתרים — אורגנים
מיתרים — חלקים

✶ השאלה
✶ תיקונים
✶ מכירה

א. גינצבורג אלנבי 48 ת״א
פינת רח׳ גאולה, טל. 03־57773

BOIS LE DOUCEMENT.*

הצרפתים יודעים להנות מכל רגע.

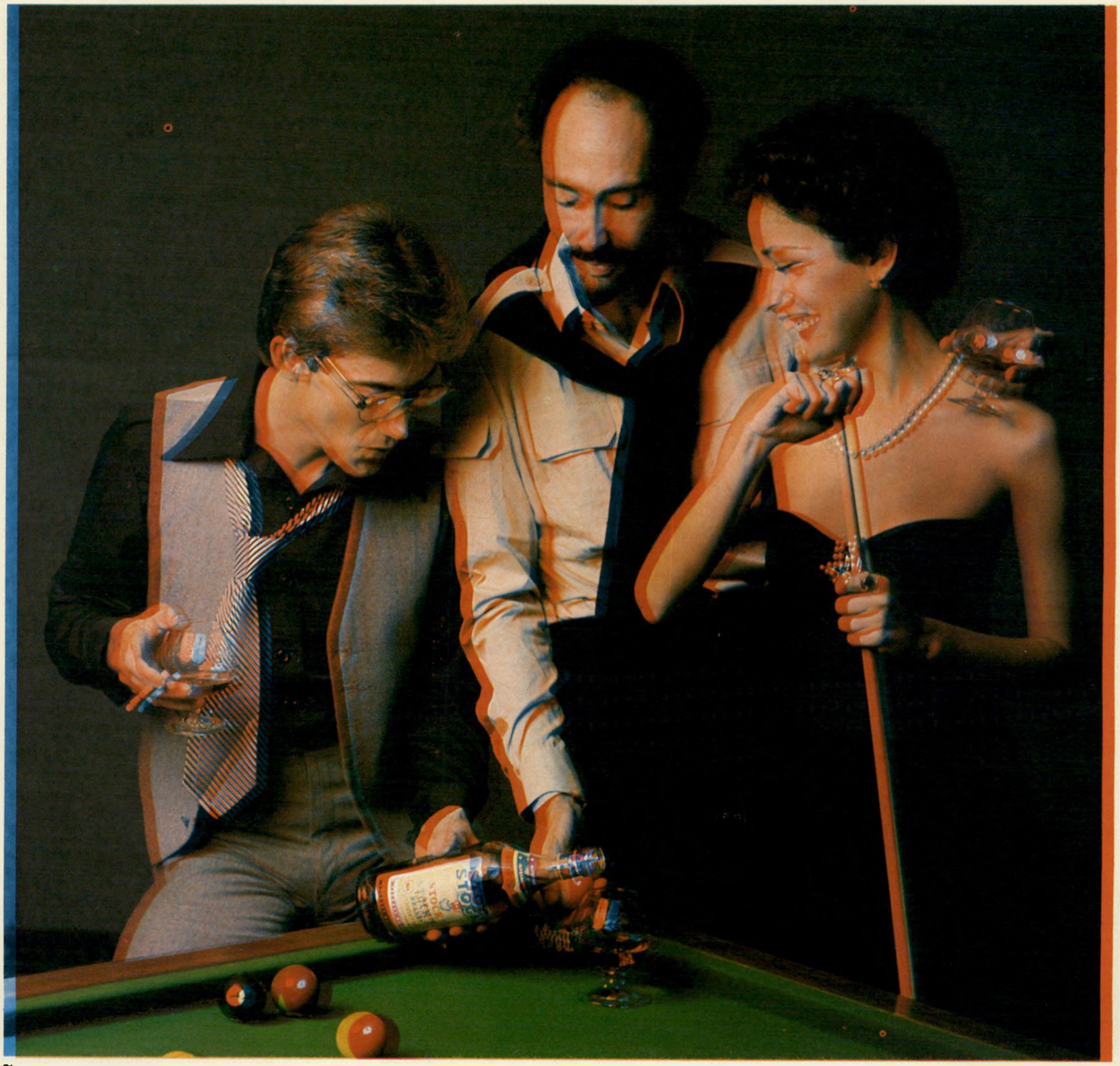

לוקחים
אותה לאט.
מחזיקים בה בעדינות.
מתענגים על כל רגע.
הניחוח משכר את החושים.
הצבע הענוג מעלה זכרונות.
אך הטעם הטוב עוד לפניך.
דברים נפלאים עתידים לקרות
עם כוסית של שטוק 84.
שטוק 84 ברנדי שכדאי
לשתות לאט...

STOCK '84
הברנדי הנבחר ב-127 ארצות.

***שתה אותו לאט.**

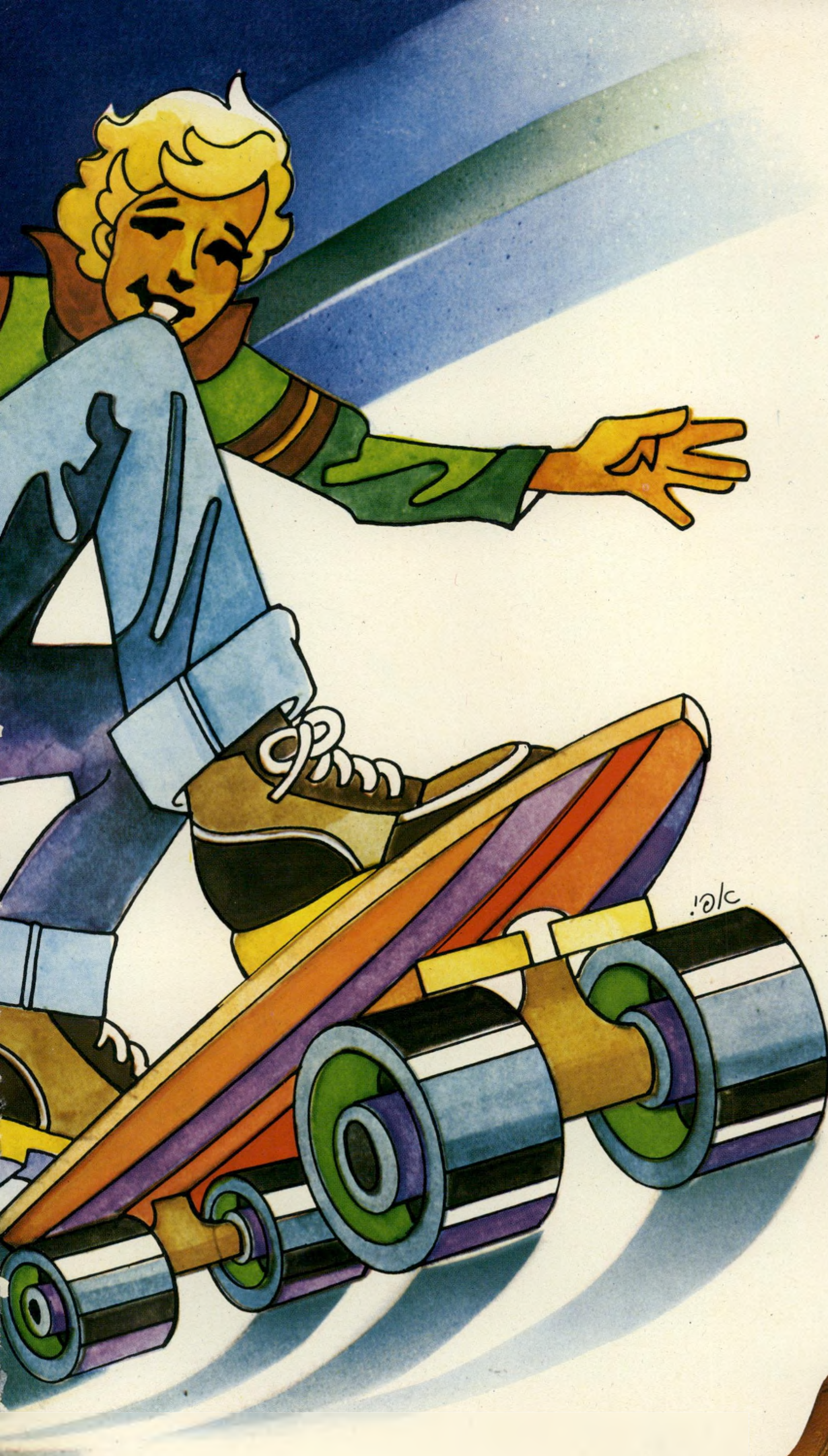

נעלי אליס מציגים את

quicker's קוויקר'ס

הנעלים הגמישות והנוחות
כמו כפפה לכל המשפחה
(... כן גם לנשים!).

נעלי "קוויקר'ס" מיוצרות
מעור אמיתי מעולה על סוליות
קרפ, גומי ועור בלעדיות
לנעלי אליס.

ב"קוויקר'ס" של אליס תרגיש
כאילו אתה מרחף באוויר
ותופתע עד מה תהייה הליכתך
קלילה מהירה ולא מעייפת.

בקנותכם נעליים, דרשו למדוד
את הקוויקר'ס של נעלי אליס
שיש עליהן סמל הנער הגולש
על "סקט בורד". אנו בטוחים
שלא תרצו להורידן עוד ... !

נעלי "קוויקר'ס" - עם סמל
הנער הגולש * מיוצרות
בלעדית ע"י נעלי אליס

* קוויקר'ס - שם וסמל רשומים.

קוויקרס של נעלי אליס להשיג ב:

תל-אביב:
די-וי - אלנבי 35.
מיקולינסקי - אלנבי 45.
נימרוד - דיזנגוף 185.
פומרנץ - אלנבי 33,
דיזנגוף 150.
רונדו - אלנבי 29,
דיזנגוף 119.

ירושלים:
מאוטנר - בן יהודה 9.
מרניר - בן יהודה 5.
פרידמן - יפו 45.
שיק פריזיאן - יפו 63.

חיפה והקריות:
צוריאנו - הרצל 29.
צמרת - שד' הנשיא 117.
שיינמן - הרצל 15.
טלי מרטין בובר 5. ק.ים.

אזור המרכז:
רחובות: באום - הרצל 160. חן - הרצל 182.
פינתי - הרצל.
נס-ציונה: הולנדר.
ראשל"צ: אריה ימפולר.
לוד: לילי - הרצל 41.
קיראון: אבניר - המ
המסחרי.
בת-ים: ראוז - מגדי
רמת-גן: שולי - ב
פתח תקוה: מיקי
פוני - ההגנה 17

אזור השרון:

נתניה: גזית – הרצל 24.
הרצליה: הרצליה – סוקולוב 26. מלמו – סוקולוב 13.
רעננה: מלמו.

אזור הצפון:

עכו: ארבע העונות– בן עמי 26.
עפולה: ארבע העונות– ארלוזורוב 16.

נצרת עילית: מירב– מרכז מסחרי חדש.
חדרה: דובון – רוטשילד. מיאמי – הרברט סמואל 66. נתן – הנשיא ויצמן 50.

באר–שבע: נעלי אטרנה. נזרית –מורדי הגיטאות 40.

רשתות שווק:
אבנעל, המשביר לצרכן.

...רכז
...נחום.
...אליק 47.
...ההגנה 13.

בגיר מציגה: הקו היוקרתי החדש-

Van Dyke® OF LONDON

בגיר מציגה את הקו החדש והיוקרתי
שלה — VAN DYKE OF LONDON.
ואן־דייק, מעצב האופנה שחתימתו
מפארת את העילית שבאופנת
הגברים הבינלאומית.
קולקציית החורף של ואן־דייק —
המיוצרת בארץ ע"י בגיר — כוללת
חליפות ליום ולערב בקו ספורט־
אלגנט ובעיצוב שנועד להעניק לך
נוחות מירבית. כי ואן־דייק חושב
שגם בחליפה אתה צריך להרגיש
גמיש וחופשי.

מעתה תוכל לרכוש לעצמך
מלתחה אופנתית, היוקרתית ביותר
בארץ ובעולם. הכנס לבוטיק
האקסקלוסיבי של ואן־דייק —
בדיזנגוף סנטר — או לאחד מבתי
האופנה הידועים בארץ ותפגוש
שם את ואן־דייק.

Van Dyke® OF LONDON - הקו החדש של בגיר.

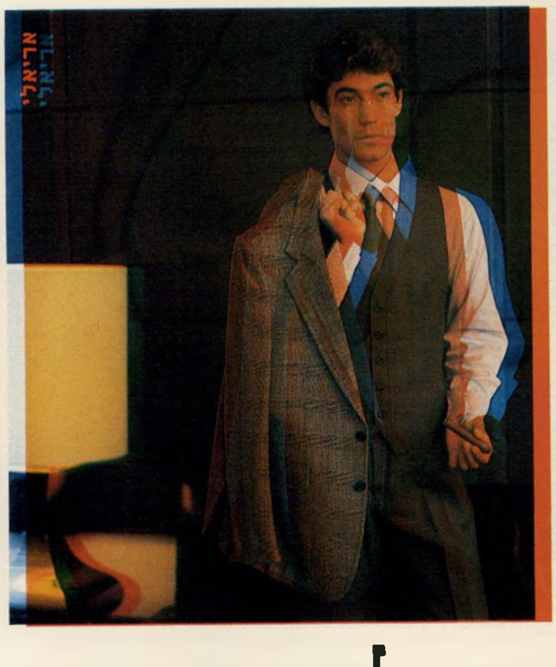

מיוצר ע"י בגיר ®

Van Dyke OF LONDON - שם שטוב להראות בו.

אתה והלירה

האוצר נערך להקמת „קו־בגין"

חתימת הסכמי המיסגרת בקמפ־דייוויד הדליקה אור אדום במישרד־האוצר. ראשי המישרד כבר החלו תובעים ממישרד־הביטחון הערכות לגבי הסכומים שיהיה צורך להשקיע בהקמת קו־הביצורים החדש לאורך הגבול הבינלאומי בנגב, אחרי שצה"ל ישלים את נסיגתו מסיני. האמריקאים אומנם הבטיחו לממן את בניית שדות־התעופה הצבאיים שיועתקו מסיני, ויש גם להניח שיממנו את קו־הביצורים החדש. אולם לשם כך זקוק האוצר כבר עתה לתחשיבים שיאפשרו לו לתכנן את היקף בקשת הסיוע האמריקאי, לצורך הקמת מה שמכונה כבר עתה כ„קו בגין".

ניסיון העבר לימד, כי גל ההתעשרות הקלה שפקד את המדינה כתוצאה מהקמת קו בר־לב, בא בעיקר מהצורה המבוהלת והבלתי־מתוכננת שבה הוקם הקו. קבלני־עפר ובניין רבים ניצלו את הבהלה לגריפת רווחים בלתי־מבוקרים. עכשיו מבקשים במישרד־האוצר לבדוק, אם אפשר לבצע את מרבית העבודות באמצעים עצמיים או באמצעות „ריכוז קבלנים", שיבטיח כי העבודות יבוצעו במחירי מינימום.

למיליארדים שיושקעו בהקמת „קו בגין" תהיה השלכה על המשק כולו. קבלני־עפר זריזים החלו כבר השבוע בחיפושים אחר ציוד מיכאני כבד, שיאפשר להם להשתתף במיכרזים שיוצאו על־ידי מישרד־הביטחון לעבודות־הביצורים הגדולות.

המהפכה השקטה של רון פינקל

אחת הדמויות הפעילות ביותר באחרונה בענף התיירות בישראל הוא **רון פינקל** (29), עולה חדש מאוסטרליה. כאשר החליט לעלות לישראל ערך תחילה סיור מוקדם בארץ, ובדק את ה־

רון פינקל
מיבצע חורף

אפשרויות להשקעה. תחילה ביקש להקים מלון בירושלים, אולם כאשר נתקל במיכשולים ביורוקרטיים החליט להיכנס לענף הנסיעות. הוא רכש 50% מהבעלות על מישרד־הנסיעות הוותיק „ירקונטורס" בתל־אביב. באחרונה קיבל את זכות ייצוגה בישראל של חברת התיירות הבריטית „גודמוס", שהיא מן הגדולות בעולם התיירות, והקים מישרד־נסיעות נוסף בשם „גודמוס־ירקונטורס" ירושלים.

פינקל טוען, כי בניגוד לדעה המקובלת שהישראלי יוצא לחו"ל בעת חופשת הקייץ, יש פוטנציאל עצום גם לתיירות־חורף מישראל. זאת, בעיקר משום שתיירות מסוג זה, שלא־בעונה, עשויה להיות זולה הרבה יותר מאשר הטיולים המאורגנים לחו"ל בעונה הבוערת. כדי לענות על הדרישה, הכין פינקל לקראת החורף הקרוב כמה חבילות־סיור שהן ראשונות מסוגן בישראל הן מבחינת תוכנן והן מבחינת מחירן: אחת הבולטות שבהן:

● חופשת־סקי ברומניה. החופשה כוללת שהייה של 8 ימים במלון בן ארבעה כוכבים באחד מאתרי־הסקי בהרי רומניה + לימוד סקי בשעורים מייוחדים, כולל שכירת־ציוד. החבילה כולה, כולל הטיסה, תעלה כ־8,000 ל"י, כשליש ממחירה של שהייה דומה באתר־תיירות בשווייץ.

פינקל מבקש לחולל תוכניות מהפכניות גם בתחום התיירות הנכנסת. השבוע הוא יצא לארצות־הברית, כדי להציע לאמריקאים תוכנית של ביקור הלוך־ושוב בישראל דרך לונדון — עם אפשרות שהייה בלונדון — במחיר של 429 דולאר בילבד לעומת המחיר של 611 דולאר, שמבקשים כיום בארה"ב לסיור מעין זה.

תוכנית זו עשוייה לסייע בהבאת מאות תיירים נוספים מארה"ב לישראל.

הכט כועס על ארליך

יועצו המייוחד של ראש־הממשלה לענייני הסברת־חוץ, בעל ממגורות „דגון" הד"ר **ראובן הכט**, מלא זעם על שר־האוצר **שימחה ארליך**. בשעתו המליץ הכט בפני שר־האוצר למנות את ד"ר **אלכסנדר רפאלי**, בעל מיפעל „עפרונות ירושלים" ויו"ר התאחדות התעשיינים בירושלים, כדירקטוריון של החברה הכלכלית לפיתוח ירושלים. ארליך הבטיח להכט למלא את מבוקשו, אולם כעבור זמן קצר הסתבר שלא יוכל לעמוד בהבטחתו. סגן שר־האוצר, **יחזקאל פלומין**, גילה כי מינויו של רפאלי על־פי המלצת הכט יהיה בניגוד להוראות בחירת הדירקטוריון וסרב לעשות זאת.

ד"ר ראובן הכט
— אין קול

כעסו של הכט על שר־האוצר התגבר, נוכח העובדה שמזה קרוב לשנה מסרב ארליך לערוך ביקור רישמי בממגורות „דגון" בחיפה השייכות להכט. שלוש פעמים פנה ההכט לארליך במיכתבים רישמיים, שבהם ביקש ממנו להתארח במיפעליו שבחיפה. על שני מיכתביו האחרונים אפילו לא טרח שר־האוצר

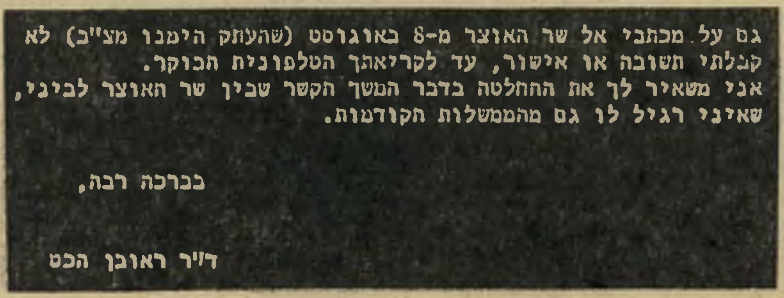

גם על מכתבי אל שר האוצר מ-8 באוגוסט (שהעתק הימנו מצ"ב) לא קבלתי תשובה או אישור, עד לקריאתך הטלפונית הבוקר.
אני משאיר לך את ההחלטה בדבר המשך הקשר שבין שר האוצר לביני, שאיני רגיל לו גם מהממשלות הקודמות.

בברכה רבה,

ד"ר ראובן הכט

מיכתבו של הכט לפלומין
— ואין עונה

לענות או לאשר את קבלתם.

הכט הנרגז כתב, ב־27 באוגוסט השנה, מיכתב זועם לפלומין, שמשמעותו למעשה היא ניתוק הקשר בינו לבין ארליך. טען הכט במיכתבו לפלומין (שקטע ממנו מצורף בזה): „ברצוני להודיעך שבממשלת מפא"י הישנה לא קרה ל,דגון' ולי מה שקורה לי כעת עם שר־האוצר... אני משאיר לך את ההחלטה בדבר המשך הקשר שבין שר־האוצר לביני, שאיני רגיל לו גם מהממשלות הקודמות."

זבל שווה כסף

חברת „אמניר" היא חברה־בת של „מיפעלי נייר חדרה", העוסקת באיסוף נייר משומש והעברתו לעיבוד מחודש ליצירת נייר חדש במיפעלי החברה־האם. בשעתו זכתה „אמניר" במיכרז של הוועד־למען־החייל, כדי לאסוף את הנייר מ־מיתקנים מייוחדים שהציב הוועד ברחבי הארץ לקליטת נייר משומש. מתחריה של „אמניר" טענו, כי התשלום שמקבל הוועד־למען־החייל עבור כל טונה של נייר משומש הנאספת במיכליו מגוחך. בדיקה העלתה כי „אמניר" משלמת עבור כמות קטנה יותר של נייר משומש מזו שהיתה צריכה להיות במיכלים על־פי ההערכה.

החברות המתחרות החליטו לפתור את התעלומה. הן שכרו מישרד־חקירות שיעקוב אחר דרכו של הנייר המשומש מהמיכלים. הסתבר כי „אמניר" מעסיקה קבלנים לאסוף הנייר מהמיכלים. במעקב שנערך אחר קבלנים אלה התברר כי לפחות כ־40% מהנייר הנאסף נעלם בדרך. קיים חשד שכמה מאוספי הנייר מוכרים אותו אחר־כך במחירים מוזלים, מבלי שהתמורה תגיע לוועד־למען־החייל.

נראה כי גורמים חרוצים גילו שגם מזבל אפשר לעשות כסף רב.

איפה ללון בקאהיר?

חוגי ענף התיירות בארץ הנערכים לקראת פרוץ השלום ומתכננים כבר את הפלישה הגדולה של תיירים ישראליים לארץ הנילוס, מוטרדים מבעייה עיקרית אחת: להגיע לקאהיר לא תהיה בעייה — אבל איפה לישון שם, זו כבר שאלה חמורה הרבה יותר.

בקאהיר יש פחות חדרי־מלון מאשר בתל־אביב, למשל, וכימעט כולם מוזמנים שנה מראש עבור סוכנויות־תיירות זרות. לישראלים שיגיעו למצריים אין שום סיכוי למצוא שם חדרים במלונות.

סוכנים ישראליים זריזים כבר מחפשים פיתרון לבעייה זו. הרעיון הראשון שצץ היה להקים מחנות אוהלים בפרברי העיר, שם יוכלו התיירים הישראליים לשהות בשיטת הקמפינג. יזמים אחרים מבקשים לחכור כמה אוניות־נוסעים שתעגונה על הנילוס, ותשמשנה בתי־מלון צפים לתיירים מישראל. משקיעים רציניים יותר מתכננים פיתרון ארוך־טווח יותר.

מסתבר כי חברה בריטית מייצרת, לפי הזמנה, בתי־מלון מוכנים בשיטת הבנייה הטרומית. בתי־מלון אלה מכילים כ־200 חדרים נוסף לכל שירותי המלון, וניתן להרכיבם תוך שלושה חודשים. בדרך־כלל צריכים המזמינים להמתין יותר משנה עד לייצור בתי־המלון המוכנים האלה, אולם באנגליה עוגנת עתה אוניה שעליה שני בתי־מלון ארוזים מסוג זה. בתי־מלון אלה הוזמנו עבור משקיע שביקש להקימם ברודזיה, אולם ביגלל המצב שם ביטל את תוכניתו והמלונות הארוזים הוחזרו לבריטניה.

עתה מתעניינים גורמים ישראליים ברכישת שני מלונות אלה, מתוך תיקווה שיאופשר להם להקימם בקאהיר כדי לקלוט את זרם התיירות הישראלי הצפוי.

תעלומת מניות „רסקו"

התדהמה שפקדה את הבורסה לניירות־ערך לפני שבועיים, כאשר הביקוש המוגבר למניות „רסקו" העלה את שערן זמן קצר לפני שפורסם מאזן החברה, שהצביע על הפסד בסך 25 מיליון ל"י — חזרה השבוע על עצמה.

פירסום המאזן הוריד כמובן את שער המניות בצורה חדה, גרם הקמת ועדה שתחקור אם גורמים אינטרסנטיים לא העלו במיתכוון את שער המניה בשעה שהיה כבר ידוע להם שהמאזן יסתכם בהפסד. אולם השבוע הסתבר, כי כשם שהעליה החדה במניות „רסקו" היתה בלתי־מוצדקת, כך לא היתה מוצדקת גם הירידה התלולה בשעריהן.

ניתוח מאזנה של „רסקו" מצביע על כך שההפסד בסך 25 מיליון ל"י שולי, כיוון שערך ניכסי החברה עולה בהרבה על ערכם המאזני. חוגים כלכליים בממשלה ובסוכנות היהודית טוענים, כי ערכה הניכסי של החברה עולה על ערכן הניכסי של כל החברות האחרות בענף המקרקעין, הבינוי והפיתוח.

הוועדה, הבודקת עתה בבורסה מה שאירע למניות „רסקו", תצטרך כנראה לתת את דעתה גם על האפשרות שהתרגיל כולו היה מכוון. קיימת אפשרות שחוגים, שהיו להם ידיעות פנימיות על הנעשה ב„רסקו", העלו את שער המניה וגרפו הון, ואחר־כך גרמו את הורדת ערך המניה כדי שיוכלו לרכשה מחדש במחירים זולים לקראת פירסום ה„אמת" על ערכה הניכסי של החברה. לפיכך, יש להתייחס בספקנות לידיעות המופצות עתה בדבר הכוונה למכור את החברה.

המחירים גואים ב„דיזנגוף סנטר"

אחרי תקופה ממושכת של שפל, פקד באחרונה ביקוש חסר־תקדים את פרוייקט „מרכז דיזנגוף" השייך ל**אברהם פילץ** ולח"כ **שמואל פלאטו שרון**. בשבועות האחרונים נקשרו עשרות עיסקות לרכישת שטחים מיסחריים בפרוייקט זה, כאשר המחירים נעים בין 2,900 ל־3,400 דולאר לממ"ר.

בין רוכשי החנויות והשטחים המיסחריים בפרוייקט מצויים יהודים רבים מאיראן, המודאגים מההתפתחויות בארצם ומבקשים להבטיח לעצמם מקורות פרנסה למיקרה שייאלצו לעלות ארצה. בינתיים תהיינה החנויות שרכשו בבחינת השקעה בלבד, ורובן תישארנה נעולות.

עקב־אכילס של הפרוייקט הוא מערכת מיזוג־האוויר המרכזית שבו. בשנה האחרונה אירעו כבר פעמיים תקלות רציניות במערכת, שגרמו נזקים כבדים לכל בעלי החנויות במרכז. כתוצאה מקילקול במערכת המכונות של מיזוג־האוויר המרכזי, הופסק המיזוג למשך ימים רבים והקונים נמלטו מהחנויות שהפכו תנוריחום. עכשיו מבקשים יזמי הפרוייקט להבטיח מדחסים, שימנעו את הפסקת מיזוג־האוויר בפרוייקט גם במיקרה של תקלות.

שכני דיין ערכו מסיבה כדי להפריע

למסיבת השר, ודויד לוי בא בנעליים לבנות

עליזה בגין רעייתו של ראש־הממשלה הצטלמה ביום האחרון לוועידת קמפ־דייוויד יחד עם בעלה ליד שער המחנה. היה זה כאשר טיילה עם בעלה בשבילי המחנה, כשלעומתם הופיע צלם לישכת־העיתונות הממשלתית משה מילנר. „איזה סקופים יש לך היום?" שאל בגין את מילנר. „אין לי שום סקופ," התוודה מילנר, „אבל אם אצלם אותך ליד שער המחנה, זה יהיה סקופ." כדי להצטלם ליד השער היו עליזה ומנחם בגין צריכים לצאת את המחנה, אבל בגין חשש ששם ימתינו לו עיתונאים שיסתערו עליו בשאלות. הוא שלח את מילנר לוודא אם אין עיתונאים בסביבה. היו שם שניים, שרק אחרי שסולקו בידי שומרי המחנה יצא הזוג בגין מהשער כדי להצטלם לידו. אחר־כך הזמין בגין גם את כל שומרי־הראש שלו להצטלם עימו ליד השער — „למזכרת".

■ נשיא ארצות־הברית, **ג'ימי קארטר**, נפרד במילים חמות ביותר מהשופט העליון, הפרופסור **אהרון ברק**, מי שהיה יועץ המישלחת והיועץ המישפטי לממשלה. בתום לחיצות הידיים בין השניים אמר קארטר לברק, ספק בצחוק ספק ברצינות: „אם תחליט לבוא לארצות־הברית, תקבל מישרת שופט בבית־המישפט העליון כאן."

■ אגב, גם כשנפרד קארטר מדובר המישלחת, **דן פתיר**, הוא ביקשו „לדאוג באופן מייוחד להודות שוב לאהרון ברק, על התרומה שלו להצלחת השיחות."

■ פרידה אחרת מדן פתיר, של דובר הבית־הלבן, **ג'ודי פאואל**, שאמר לו: „ברצוני להודות לך, על זה ששמרת שג'ודי פאואל יהיה מאוזן."

■ פתיר עצמו, כששואלים אותו „איך היה בקמפ־דייוויד," מסכם זאת במישפט אחד: „אני מאחל לכל החברים שלי מחנאות כזו."

■ ראש־הממשלה **מנחם בגין** מעולם לא הסתיר את נטייתו לנשים צעירות ויפות, אך במטוס אל־על שהביאו לארץ, הוא נמנע מ„לחזר" אחרי דיילות אל־על. „לעומת זאת, לא הירפה מדיילת מטוס חיל־האוויר האמריקאי, שהטיסו מוושינגטון לניו־יורק. הוא לא חדל מלנשק ולחבק את הדיילת, ששמה **דברה**, ולומר לה את החוכמה הידועה שלו: „אם לא הייתי נשוי..."

■ ראש־הממשלה צפה בשניים וחצי סרטים במהלך שהותו בקמפ־דייוויד. החצי הוא סרטו של **ארנון מילצ'ן**, מגע המדוזה, ממנו הוצא בגין באמצע על־ידי הנשיא קארטר. על מחצית הסרט שראה, אמר: „הסרט היה מזופת." מהסרט העוקץ נהנה ראש־הממשלה מאד, וטען כי „זה סרט מצויין." ואילו על הסרט אשה לא נשואה סיפר: „נרדמתי באמצע הסרט." כששאלו אותו מדוע, השיב: „יותר מדי מתפשטים שם."

■ כאשר הבחין יושב־ראש מיפלגת העבודה ח"כ **שימעון פרס**, בראש־הממשלה מנחם בגין, כשהוא צועד לאורך קילומטר וחצי בנמל־התעופה בן־גוריון, כשידיו פרושות בסיגנון האפיפיור, הוא העיר: „אני משוכנע שאחד משומרי־הראש שלו תקע לו אקדח בגב ובגין הרים את הידיים, אחרת אי־אפשר להבין מדוע הוא הולך כך."

■ הבדיחה מספרת, כי כאשר נשאל שר־הקליטה, **דויד לוי**, מדוע הגיע לנמל־התעופה בן־גוריון, לקבל את פני ראש־הממשלה, כשהוא נועל נעליים לבנות, השיב: „זה לכבוד השלום."

■ שר־הדתות, **אהרון אבו־חצירה**, ידוע כבעל הומור דק. לאחר שראש־הממשלה סיים לחבק את כל מי שעמד בתור לברכו, בנמל־התעופה, אמר אבו־חצירא: „אתם רק חושבים שבגין חיבק את כולנו. מה פתאום? הוא פשוט נשען עלינו."

■ אגב, כשנשאל אבו־חצירא מה עשה במקום סגן־ראש־הממשלה, **ייגאל ידין**, שליווה את ראש־הממשלה לכל אורך מסלול החיבוקים שלו, הוא השיב: „ידין מונה כשומר ראש."

■ מקורבי ראש־הממשלה יודעים לספר, כי בגין מלא התפעלות מח"כ **עקיבא נוף** מד"ש, שהמתין גם הוא בשורת המברכים הארוכה. לאחר מיצעד החיבוקים סיפר בגין לאחד ממקורביו: „נוף כל כך עדין, הוא לא חיבק אותי, הוא גם ליטף אותי."

■ לאחר הטכס בנמל־התעופה ערכו השרים ואישי המדינה ניתוח מדוקדק של עוצמת החיבוקים של ראש־הממשלה. ברוב דעות הוסכם, כי את החיבוק העז ביותר העניק בגין לשר־החקלאות **אריק שרון**, אולי ביגלל שלא זכה למענה מלא מאריק, ואילו את הנשיקה הארוכה ביותר העניקה **עליזה בגין** דווקא לשר־התעשייה **יגאל הורביץ**.

■ הממתינים בלוד שמו לב לעובדה, שיש לה, לדעתם, משמעות פוליטית: בגין חיבק את איש המפד"ל, שר־הפנים, הד"ר **יוסף בורג**, אך נמנע מלחבק את שני שרי המפד"ל האחרים, שר־החינוך **זבולון המר** ושר־הדתות, אהרון אבו־חצירא. הוא הסתפק בלחיצת ידם.

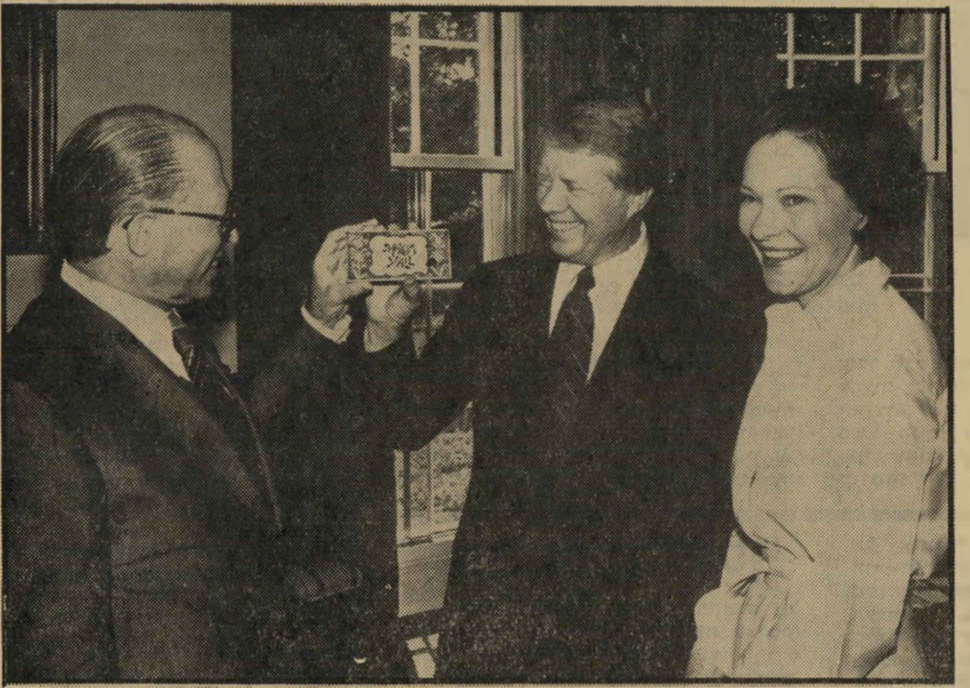

מייק סטולוביצקי איש יחסי־הציבור הישראלי, שהפך סוכן־נסיעות בארצות־הברית, קשור קשר הדוק בתמונה זו למרות שאינו מופיע בה. מייק הביא לארץ ואירח בה את אחותו של הנשיא קארטר, רות סטמפלטון־קארטר. בירושלים הוא קנה לה בחנות־מזכרות ארמנית מתנה קטנה: אריח־קרמיקה שעליו כתוב באנגלית „שלום על כולם". כשחזרה רות קארטר לארצות־הברית נתנה את האריח לנשיא, אחיה, ורשמה עליו מאחור: „לאחי ג'ימי, בתיקווה לטוב ביותר, ממסע־צליינות בארץ הקודש." ג'ימי קארטר העניק את מתנת אחותו למנחם בגין, כשנפרד ממנו בוושינגטון, בנוכחות אשתו רוזלין (ראה תמונה). כשחזר בגין לארץ הודיע מייק שהוא יוצא לקבל את פניו של ראש־הממשלה בנמל־התעופה, „כדי לקבל ממנו חזרה את האריח."

לאנשים הנכונים!

777 הברנדי הלאומי שהוא בינלאומי.

כרמל מזרחי

מיקבי ראשון לציון זכרון יעקב

אנשים

■ מועמד הליכוד לראשות עיריית ירושלים **יהושע מצא**, היה בין מקבלי פניו של מנחם בגין. מצא הגיע ללוד במכוניתו של מנכ"ל משרד ראש־הממשלה, הד"ר **אליהו („אלי") בן־אלישר**. כאשר התחבק בגין עם מצא אמר לו ראש־הממשלה: „אני אעזור לך בבחירות בירושלים." מייד לאחר החיבוק מיהר מצא, לתפוס טרמפ, ולנסוע לירושלים עוד לפני שהסתיים הטכס. הוא הספיק להגיע לבימה, שהוקמה ברחבת בנייני האומה בבירה, כדי להתחבק שוב עם בגין, גם הפעם לפני מצלמות הטלוויזיה. לפני שהגיעה שיירת ראש־הממשלה לירושלים, תבע מצא כי הוא יגיש את החלה הקלועה לבגין, תחת הרב **מרדכי פרוש**, שהוא, אגב, אביו של ח"כ **מנחם פרוש**. ראש עיריית ירושלים, **טדי קולק**, לא יכול היה להתאפק ואמר למצא, יריבו בבחירות: „עזוב את זה, תן לרב להגיש את החלה לבגין."

■ אגב, מי שלא היה כל כך זריז היה דווקא סגן ראש־הממשלה, ייגאל ידין. ידין דרש ממארגני הטכס לדאוג לכך, שמכוניתו תהיה השניה אחרי מכונית ראש־הממשלה בדרך לירושלים. הובטח לו כי כך אומנם יהיה. אולם כשירד בגין מהמכונית, כדי לצעוד ברגל ולברך את 4000 הממתינים לו בנמל־התעופה, נוצר פקק גדול. מכוניתו של ידין עוכבה, והוא הגיע לירושלים רק לאחר שהסתיים הטכס בבירה.

■ באי המסיבה שנערכה בביתו של שר־החוץ **משה דיין** בצהלה, לכבוד המנכ"ל היוצא של משרד־החוץ, **אפריים („אפי") עברון**, ולכבוד המנכ"ל הנכנס, **יוסף („יוסי") צ'חנוב**, הרגיזה, כ־ ראה, את שכנו של דיין, **בן־ יון שני**, מי שהיה סגן־ וף בצה"ל. שני, הסובל מ־ ש ברוב המסיבות שעורך החליט לערוך באותו ערב ה רעשנית בחצר ביתו, מעין מסיבת־תגמול. התוצאה: הרעש של מסיבת שני הפריע לחוגגים במסיבת דיין.

■ אשת נשיא המדינה, **אופירה נבון**, החליטה ליהנות מהחיים עד כמה שאפשר. לאחר שמישפחת נבון שהתה במלון דן קיסריה, ואופירה ביקרה במיגרש הגולף, הסמוך למלון, היא החליטה ללמוד לשחק גולף. פעם או פעמיים בשבוע נוסעת אופירה במכונית השרד של אשת הנשיא, נהוגה בידי הנהג הקבוע, מירושלים לקיסריה, ומקבלת שיעורי גולף אצל מדריך הגולף הדרום־אפריקאי **צ'ארלי מנדלשטם**.

■ לאחרונה חזר נשיא המדינה לשעבר, הפרופסור **אפריים קציר**, לעסוק בענייני נשיאות. היועץ המישפטי החדש של הממשלה, הפרופסור **יצחק זמיר**, פנה אל קציר וביקש ממנו לעזור לו בהכנת התיקונים לחוק נשיא המדינה. מגמת התיקונים, לתת יותר סמכויות לנשיא. קציר נענה לבקשה.

■ אגב, כששואלים בימים אלה את קציר היכן אשתו, **נינה קציר**, הוא משיב: „מנותקת מהציבור."

■ **אנט דולצ'ין**, אשתו של יושב־ראש ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית, **אריה דולצ'ין**, התפרסמה לאחרונה לאחר הופעתה המרשימה בתוכנית עלי כותרת, בהנחיית **יעקוב („יענקלה") אגמון**. ההצלחה מצאה חן בעיני דולצ'ין, והיא חתמה חוזה עם הצהרון ידיעות אחרונות, לפיו היא תפרסם בו כתבות מפרי עטה, על נושאי מדיניות והברה. בין היתר, עומדת דולצ'ין לפרסם כתבה על קמפ־דייוויד ועל שינוי שיטת הבחירות. הכתבה הראשונה עליה עובדת עתה דולצ'ין, היא על שר־החוץ **משה דיין**. דולצ'ין אינה אוהבת את דיין, עוד מהתקופה של הקמת הממשלה, עת בעלה היה מועמד מספר אחד לתפקיד שר־החוץ. דולצ'ין, אוספת עתה קיטעי עיתונות שבהם התפרסמו בשעתו הצהרותיו של דיין. מטרתה: להצביע על הסתירות בין דבריו אז לעמדותיו העכשוויות.

■ אגב דיין, אחת מנשות החברה, אשתו של אחד האישים הידועים בעולם היהודי ובארץ, נכנסה לוויכוח פוליטי עם דיין. מספרת על כך אותה אשה, שביקשה לא לפרסם את שמה: „כאשר דיין הבין כי לא יוכל לשכנע אותי בוויכוח, הוא פשוט עצם עיין אחת ונירדם."

■ בעוד שהיא עומדת להפוך לסופרת, טוענת אנט דולצ'ין, כי בעלה אינו יודע אף שפה אחת. וזו האמת: דולצ'ין שומע ומדבר בכמה וכמה שפות, אך אינו שולט באופן יסודי באף אחת מהן. בכל שפה — ספרדית, אנגלית, רוסית, עיברית ואידיש — יש לו שגיאות המחרידות את לב שומעיהן.

■ מנהל לישכת שר־הקליטה. **מיכה רייסר**, עוסק עתה בהצגת חזיון מייוחד הקרא לקליטת עולים חדשים, שהופק על־ידי מישרד־הקליטה. אחת מבעיות ההפקה: למצוא אתרים מתאימים שבהם יוצג החזיון. בשבוע שעבר הציע רייסר לערוך את החזיון גם בימית: „לקראת עלייתה של ימית לישראל."

■ אגב, שר־השיכון **גדעון פת**, נדהם ביום הששי האהרון, כאשר נודע לו כי האגף במישרדו, המטפל ביישוב ימית, מוצף באנשים הרוצים לקנות שם בתים, כדי לקבל פיצויים עם הפינוי. פת הורה להפסיק את ההרשמה, ולא לאפשר לתושבי ימית שגרו שם בשכירות חודשית, לממש את האופציה שלהם לרכישה.

פסוקי השבוע

● שר־הפנים הד"ר **יוסף בורג**: „יותר נעים להיות מרבה הדאגה של מרבה־נכסים מאשר חצי הצרה של צרת־רבים."

● הפיזמונאי **דידי מנוסי**, על הסכם קמפ־דייוויד: „שלום עכשיו — שלם אחר־כך."

● יו"ר **איגוד עיתונאי ישראל, לוי יצחק הירושלמי**, במאמר במעריב: הייתי רוצה לראות את מנהיגי ישראל גוזרים על עצמם תענית דיבור מעתה ועד ליום המייוחל בו ייחתם הסכם־השלום... גשם המילים שמורידים עלינו מנהיגינו לאחר קמפ־דייוויד יכול חלילה להרעיל בארות."

● ח"כ הליכוד **יגאל כהן**: „מי שמרשה לעצמו לתת יד לעזיבת יישובים, כמוהו כמי שנוטש חייל פצוע!"

● **בני עירון**, ממתיישבי חבל ימית, למראה אלפי המטיילים שנהרו בשבת האחרונה לבקר בסיני: „הם באו ליהנות ממבט אחרון על האיזור, ולנו יש הרגשה של קופים בגן־חיות".

אלי רובינשטיין

עוזרו של שר־החוץ משה דיין היה הדתי היחידי שבין כל חברי מישלחת ישראל לוועידת קמפ־דייוויד. בתוקף זה ניצח על הטכסים הדתיים היהודיים שנערכו במחנה. בשבת האחרונה לשהיית המישלחת במחנה, כינס רובינשטיין את כל חבריה כדי לערוך טכס הבדלה. הסתבר שלרוב חברי המישלחת לא היו כיפות, כדי לחובשן על ראשיהם במעמד זה. אבל רובינשטיין (משמאל) לא ויתר. כך נאלצו משה דיין, האלוף אברהם טמיר והפרופסור אהרון ברק לעמוד בטכס ההבדלה כאשר על ראשיהם מונחות מיטפחות לבנות.

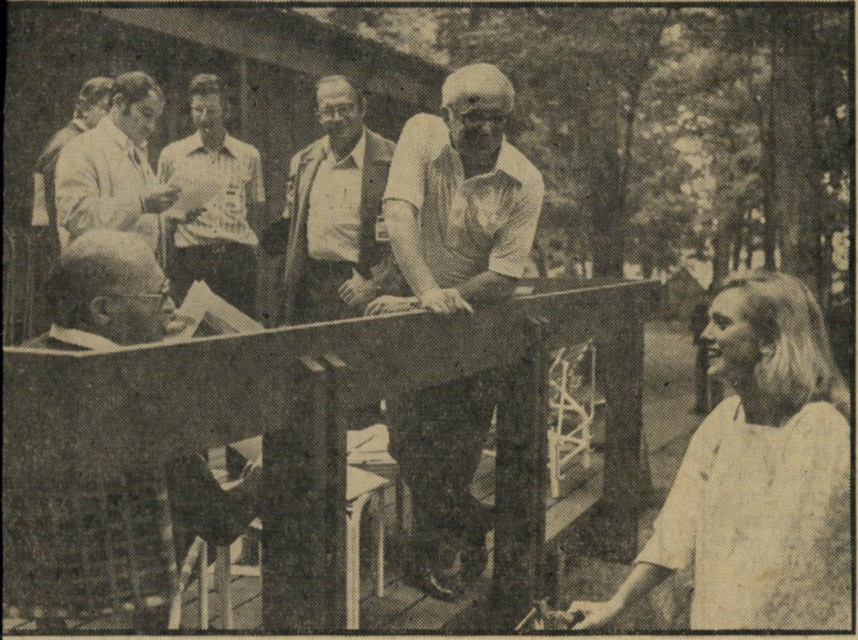

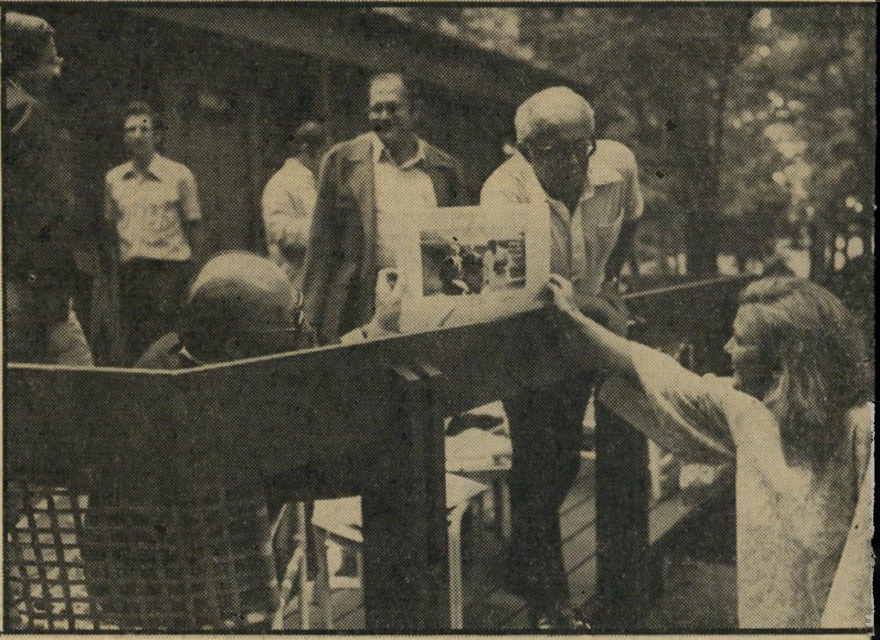

סוזאן קלאו

היתה ללא ספק ה„חתיכה" היפה והמושכת ביותר בוועידת הפיסגה שנערכה בקמפ־דייוויד. סוזאן היא מזכירתו ועוזרתו האישית של הנשיא ג'ימי קארטר, הנמנית עם הצוות המצומצם של אנשי ג'ורג'יה, שהביא עימו מאטלנטה לבית־הלבן. בוועידה היא עמלה קשה בעיקר על כתיבת נוסחות הפשרה האמריקאיות. צריפה של סוזאן, שכונה „רוזבאד", שכן לא הרחק מביתנו של מנחם בגין, כך שכמה פעמים ביום חלפה על פני הביתן ותמיד נעצרה שם כדי להחליף דברים עם אנשי המישלחת הישראלית. ערב הפרידה מקמפ־דייוויד עצר בגין את סוזאן, שהיא אם לשני ילדים בגיל העשרה, כדי להראות לה את התמונה שבה הוא מצולם בחברת קארטר וסאדאת, ושעליה מופיעות גם חתימותיהם. בתמונות נראית סוזאן על אופניים נעצרת ליד בגין, כשיחיאל קדישאי מציג לה את התמונה.

אנשים

מה שביקשה מזכירתו של צ'יץ' מאבני הכותל -
ומה שאמר אשר ידלין לשופטו, מנחם אילן

■ עורך־הדין **אברהם בריר**, מפעילי מיפלגת העבודה, היה ספקני לגבי יכולתו של **מנחם בגין** להגיע להסכם שלום עם הנשיא **אנוור אל־סאדאת** לא פחות מחברים אחרים במיפלגתו. אבל, בניגוד להם, הוא היה מוכן אפילו להתערב על כך שבגין לא יביא את השלום. בעת ויכוח על הנושא תוך רכיבה בחוות־סוסים בכפר־שמריהו, התערב בריר יומיים לפני תום ועידת קמפ־דייוויד עם איש־העסקים **נעמן שקולניק**, התחייב להצביע מעתה והלאה בעד הליכוד אם יהיה הסכם בוועידה. כשנודע על ההסכם שהושג בקמפ־דייוויד, הצהיר בריר כי הוא יעמוד בהתחייבותו.

■ לאן נעלם בחודשים האחרונים נער־השעשועים הקשיש ביותר בארץ, הד"ר **פוקה הירש**? ובכן, מסתבר, כי לא לעולם חוסן. פוקה הירש, שהוא סוכן־נשק בעיסוקו ושזכה בפירסום רב בעת ששילטונות מס־ההכנסה פשטו לפני כמה שנים על דירתו בליווי צלמי־עיתונות, מאושפז זה חודשים אחדים בבית־החולים איכילוב. הוא עבר סידרה של ניתוחים קשים, ביניהם ניתוחי כליות וריאות, ועדיין נתון תחת השגחה רפואית קפדנית.

■ עובדי לישכתו של ראש־עיריית תל־אביב, **שלמה** („צ'יצ'") **להט**, רוצים שימשיך לכהן כראש עיר אחרי הבחירות הקרובות. מזכירתו, **ריקי ברקן**, נסעה בימים אלה לירושלים וביקרה בכותל, תחבה פתק בין סדקיו ובו כתבה „להטוב לתל־אביב", כלשון סיסמתו של ראש העיר במסע הבחירות שלו.

■ עובדי מישרד הסעד לשעבר מצאו את עצמם השבוע במבוכה רבה, כאשר המנכ"ל של מישרד העבודה והרווחה, **ישראל גורלניק**, בא לבקר במישרד המנכ"ל הקודם, השוכן בבניין מישרד־הסעד. גורלניק נאלץ לשבת על כיסא הטלפנית כחצי־שעה, בעוד פקידים רצים בהולים לחפש אחר המפתחות של המישרד.

■ במישפט השוחד של **אשר ידלין** המתנהל בימים אלה, תיאר ידלין את רמת־החיים הגבוהה של עד המדינה **מרדכי אליסון**, ממנהלי סולל בונה, באומרו: „כשאני באתי ללונדון וגרתי במלון אירופה, הוא גר במלון צ'רצ'יל. השופט **מנחם אילן** שאל אותו: „אתה גרת באירופה?" לקול צחוקם של בני־מישפחתו של ידלין שנכחו באולם־המישפטים, הגיב ידלין בפנותו לשופט: „למה, אנחנו מכירים משם? נפגשנו שם?"

■ לפני הופעתו בתוכנית עלי כותרת, בדיון על הסרט שואה, ערך הרב **ישראל לאו** חזרת־מיקרופונים עם המנחה **יעקב** („יענקלה") **אגמון**, חזרה שלא צולמה ולא שודרה. אגמון שאל את לאו, הידוע כמי שאוהב פירסומת: „אדוני הרב, האם אתה מודע לעובדה שהתוכנית היחידה בטלוויזיה בה לא הופעת עדיין היא 9 בריבוע? לאו לא נעלב והשיב לאגמון: „אל תחשוב שמפיק 9 בריבוע **יצחק** („איציק") **קול** לא פנה אלי."

■ בעיקבות חתימת הסכם השלום בקמפ־דייוויד עמד **מרדכי קופ**, בעל קפה טעמון בירושלים, להסיר את תמונתו של ראש הממשלה מנחם בגין שהתנוססה לתפארת על קיר המיסעדה. אך קופ חזר בו מכוונתו זו, אחרי שנודע לו שצוות של הטלוויזיה האמריקאית מרשת אנ־בי־סי עומד לבוא לצלם את יושבי טעמון, ולקבל את תגובותיהם על ההסכם.

■ **אלישבע מיכאלי**, מי שהיתה שחקנית בתיאטרון הבימה וכיום בעלת חנות לעתיקות שומרת על קשר חם עם עמיתיה לשעבר. השבוע ערכה מסיבת־הפתעה לידידתה, השחקנית הוותיקה **פאני לובייך**, שבימים אלה מלאו לה 75 שנים. למסיבה הגיעו שחקנים רבים, ואיחלו לפאני אריכות־ימים. אלישבע נתנה לפאני, כמתנת יום־הולדת, מחרוזת של פנינים אמיתיות.

■ הדיסקוטק שלוק, השוכן בעיר־המכוניות ליד תל־אביב, זוכה בתחלופה רבה בצוות העובדים שלו. המועדון, שנפתח בקול תרועה בניהולו של המתופף **זוהר לוי**, החליף מנהלים כאשר הגיע **יגאל די־רימון** שחזר משהות של 11 שנים באוסטרליה, שם עסק בבנייה, והחליט לעלות ארצה. זוהר לוי יצא, ויגאל הביא תחתיו לעסק את **צדוק קר־אוס**. בימים אלה יצא קראוס מן העסק ביגלל חילוקי־דיעות בינו לבין יגאל, והפעם מתכונן יגאל לנהל את המקום בעצמו. יגאל בן ה־39 נשוי לבחורה ילידת ברלין שאותה הכיר באוסטרליה, ולהם בן. יש לו עוד שלוש בנות מנישואין קודמים. בימים אלה עומד המקום לפני שיפוצים נרחבים, ויגאל מבטיח להפוך את שלוק למועדון־חברים בדמי־חבר נמוכים יותר מאלה הנהוגים במועדונים הקיימים כבר בתל־אביב. ביום השישי האחרון התפוצץ חזיז אצל שכנו למקום, בעל המיגרש למכירת מכוניות משומשות. למקום נקראו המישטרה והיחידה למילחמה במחבלים, וכעבור שעה קלה נרגעו הרוחות. הסתבר שכמה בריונים שהיה להם דין־ודברים עם בעל מיגרש המכוניות, הגיבו בדרכם שלהם על הסיכסוך שהיה להם עימו.

עידן ברקן בנם החדש של השחקן יהודה ברקן ואשתו נילי, הצטרף זה־עתה למישפחה. יש לו כבר אחות, פולט (6) ואח, רועי (שנה וחצי). ברגע שנילי קיבלה צירי־לידה, חטף יהודה ברקן שילשולים. ביום השלישי האחרון קבעו נילי ויהודה לצאת לארוחת־ערב עם זוג ידידים. במקום במיסעדה, נפגשו כולם בבית־החולים תל־השומר, לשם הסיע ברקן את אשתו ללדת.

שרית ג'יאור בתו של מנכ"ל השק"ם אל"מ (מיל.) חנן גיאור, באה לפתיחת החנות החדשה בגיבעתיים עם אמה, דיאנה, ואחותה התאומה רונית. שרית, שנולדה עשר דקות אחרי אחותה, קיבלה צו־גיוס לצה"ל ארבעה חודשים מאוחר יותר מאחותה, לפי „החלטת" מחשב צה"ל. רונית עומדת להתגייס בימים אלה לחיל־האוויר, מה שמשמח את האב, ששירת בעבר בחיל זה. שתי האחיות, שהן יפהפיות, הוזמנו בשעתו להשתתף בתחרות מלכת־היופי, אך סירבו.

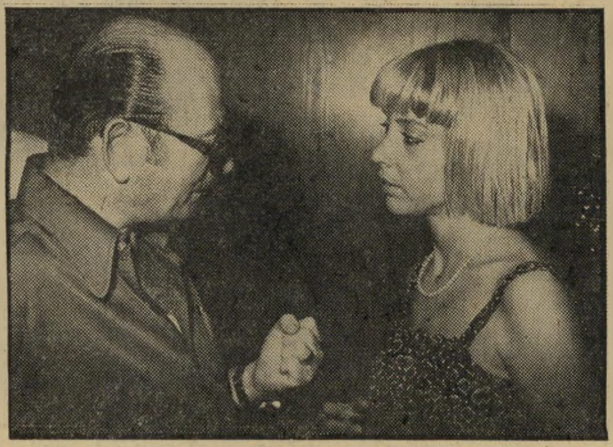

נאווה דיסנצ'יק ראש לישכתו של ראש עיריית תל־אביב שלמה (צ'יצ') להט, עומדת באומץ מול אגרופו הקמוץ של מרדכי שיפמן, סגן־ראש־העיר, שהוא ראש המיפלגה הליברלית בתל־אביב. אף שהעניינים לא מתנהלים בדיוק על מי־מנוחות בין ראש העיר לסגנו, משוחחת נאווה, הנשואה לבנו של אריה דיסנצ'יק ז"ל אהרון, בנחת עם הסגן.

דני סנדרסון עם אשתו הטריה נעמי, לשעבר דיילת ארקיע וכיום מפיקה בחברת־פירסום. כאשר, ב„בוקר השלום", העירה נעמי את דני משנתו לבשר לו את בשורת חתימת ההסכמים, התיישב דני במיטתו, ומילמל אחוז תנומה: „רק השלום יביא את השלום", וחזר לישון.

במדינה

(המשך מעמוד 42)

מת חוזה־השלום עם המצרים, בעוד שלו־שה חודשים. האמריקאים והמצרים הבינו כי הוסכם על הקפאת ההתנחלות לתקופה של חמש שנים — עד לקביעה סופית של עתיד הריבונות ביהודה ושומרון. אולם אפילו על פי הפירוש של מנחם בגין, כאילו הוסכם על הקפאה זמנית בילבד, נראה סעיף זה כ„הסכם זמני־קבוע״.

אבל אנשי גוש אמונים לא המתינו עד לפרוץ הוויכוח. עוד באותו לילה הת־ארגנו כמה עשרות מאנשי הגוש, עלו על גבעת חווארה והקימו בה „התנחלות״ אלון־מורה תוך בניית צריף־עץ והקמת אוהלים.

טענתם של אנשי הגוש, כי ביקשו לק־בוע עובדה בשטח ולממש בעצם רק תוכ־נית עליה כבר הסכימה הממשלה, אינה עומדת במיבחן ההיגיון. הקמת ההתנחלות הבלתי־חוקית היתה קריאת תגר על שיל־טון החוק בישראל.

פינוי בלי מצלמות. אילו הסתפקו אנשי גוש־אמונים רק במיפגן־ראווה זמני ניתן היה אולי להבין לרוחם. מי שסמכו על הבטחת ראש־הממשלה כי „עוד יוקמו הרבה אלוני־מורה״, רשאים היו למחות מול מה שנראה להם כהפרת התחייבות. אולם אנשי הגוש ביקשו הרבה יותר מזה. בסרבם לקבל את החלטת הממשלה לפנות את ההתנחלות ואת פקודת שילטונות־הצבא לרדת מהגבעה, הם רצו ליצור עימות גלוי בין מתנחלים לחיילים, לזרוע זרע שינביט מילחמת־אחים בעם במעשה מובהק של מרי אזרחי.

נראה כי הדבר ששאפו אליו יותר מכל היה להציג בפני העולם כולו תמונות של יהודים מכים יהודים, של פינוי מתנחלים בכוח על־ידי חיילי צה״ל, מתוך תקווה מרושעת שמחזות אלה יקוממו את העם נגד הסכם־שלום, שהקפאת התנחלויות היא אחד מתנאיו.

למשך יותר מיממה נראה היה כי יצליחו להשיג חלק מיעדיהם. ייגאל ידין, בתפקיד ממלא־מקום ראש־הממשלה ושר־הביטחון שבידו היה למנוע את ההתנחלות עוד בשלבי ההתארגנות המוקדמים שלה, היסס לפעול. למרות שהיה בסמכותו להפעיל את הצבא ולסלק את המתנחלים כל עוד היוו קומץ מבוטל, הוא נהג בדיוק כמו יצחק רבין בתקופת ההתנחלות הבלתי־חו־קית הראשונה בסבסטיה. ידין חשש מתגו־בותיו של בגין. רק אחרי שקיבל אישור מבגין לפעול כראות עיניו, ניתן היה להפעיל את צה״ל. אלא שאז כבר חזר שר־הביטחון עזר וייצמן לפקד על הצבא ולנסות לתקן את מה שקילקל ידין בהסס־נותו ובפחדנותו.

בינתיים כבר הצטרפו מאות תומכים לקומץ המתנחלים. הסתננו אליהם גם מסיי־תים כגאולה כהן ולרב מאיר כהנא. העיי־מות הפך קשה ומסובך יותר, הצריך כוחות גדולים יותר.

במצב זה ניסה הרמטכ״ל, רב־אלוף רפאל („רפול״) איתן — שהצהרותיו הפו־ליטיות בעבר נראו כלקוחות מהלקסיקון של אנשי גוש אמונים — למצוא מוצא של פשרה. הוא הציע למתנחלים להתפנות למחנה צה״ל סמוך עד שהממשלה תקבע סופית את גורל ההתנחלות. נראה היה כי ליבו של הרמטכ״ל אינו שלם בהפעלת חיי־ליו נגד המתנחלים. אלא ששר־הביטחון לא הותיר מקום לספקות. הוא הצהיר שהרמטכ״ל חרג מסמכותו כשהציע למת־נחלים את שהציע. הציב אולטימטום בפני אנשי הגבעה: להתפנות מרצון או בכוח. כאשר סרבו אנשי הגבעה להתפנות מרצון הצטווה צה״ל לפנותם.

כדי למנוע את השגת מטרתם העיקרית של אנשי גוש אמונים — הצגת־ראווה של מנושלים בכוח בפני אמצעי־התיקשורת — הורחקו העיתונאים והצלמים מהמקום לפני שצה״ל נכנס לפעולה. רק אז הסתער גדוד של חיילים ,שחלקם הונחתו במסוקים, על מאות המתנחלים שהתבצרו סביב ה־צריף בראש הגבעה. רובם נגררו למרגלות הגבעה. מיעוטם התפנו מרצון. כמה מה־מתנחלים גילו התנגדות. היו אף מקרים בהם נעשו ניסיונות לחטוף נשק מחיי־לים. במקרים אחרים הסתפקו המפונים בהטחת עלבונות בפני החיילים. בסופו של דבר הושלם הפינוי מבלי שיתסיס את העם למילחמת־אחים.

מעשה פילגש בגבעה תשל״ח נכשל. הוא המחיש כי רובו של העם מאוחד בדעה, שנוכח סיכוי השלום לא ניתן עוד לאפשר מצב של איש־הישר־בעיניו־יעשה, גם אם אין מלך בישראל.

Capitol

קפיטול-סיגריה עם אופי למעשן הרציני

עשירה, מלאה, מספקת.
למעשן הרציני המחפש את מלוא הטעם. עשויה מסוגי טבק מעולים ביותר שנבחרו בקפדנות לסיגריה זו.
בקופסת אדום־זהב־כחול. 20 סיגריות –.8 ל״י בלבד.

Capitol

קפיטול-סיגריה עם אופי למעשן הרציני

דובק מייצרת סיגריות איכות למעלה מ־40 שנה.

C5

פרסום ד״ר יעקבסון

קולנוע

כוכבים

האגדה החיה

„כשאמרו לי מי מופיע בסרט, אמרתי להם שאין צורך לשלוח לי תסריט. אני חותם על החוזה.״ ג׳ורג׳ קנדי, השחקן האמריקאי ענק־הממדים, סיפר בזו הלשון על הדרך שבה הסכים להתגייס לרצח על הנילוס, הפקת־הפאר החדשה לפי מותחן של אגאתה קריסטי, שתוצג בקרוב בארץ.

ואין פלא. כי קשה להעלות על הדעת חופשה נעימה יותר לאוסף של כוכבים נוצצים, מאשר בילוי בצוותא בסרט שבו אישיותם היא שקובעת את תפקידם, ובאתר־צילומים שאחרים משלמים הון כדי לטייל בו, עמק הנילוס. וכאשר גילה קנדי שהוא עתיד לפגוש ליד הפירמידות בפיטר יוסטינוב ובדייוויד ניבן

בט דייוויס ב„רצח על הנילוס"
שטיח אדום לגברת —

ומעל לכל, במט דייויס, לא היה כוח בעולם שימנע ממנו להצטרף למסע.

ויותר מכל בט דייוויד משום שהגברת, שהיתה הדיקנית של צוות השחקנים ברצח על הנילוס, היא אחת האגדות החיות של עולם הסרטים. שחקנית דרמאתית שהצליחה בזכות כישרונה, בתקופה שבה היופי היה חשוב יותר לעיר־הסרטים מן האופי. היא היתה במשך שנים ארוכות האטרקציה העיקרית של אולפני וורנר, דמות בלתי־נשכחת בסרטים כמו בכבלי אנוש ואליזבט ואסקס, פעמיים זכתה בפרס האוסקר, ואחת הדמויות הסוערות ביותר שידעה הוליווד אי־פעם. היא לחמה בחירוף־נפש על תפקידים ועל בני־זוג למישחק, ועד היום עוד מתהלכת האגדה כי סירבה להופיע בחלף עם הרוח משום שהתנאי לכך היה שארול פלין יופיע מולה.

דברי תבונה. כשכולם הספידו אותה לעת זיקנה, היא הוכיחה — יחד עם מי שהיתה המתחרה הגדולה שלה בימים עברו, ג׳יין קרופורד — כי יש להן מה לומר גם אם אינן יכולות עוד להשתתף בתחרויות־יופי. לראיה: מה קרה לבייבי ג׳יין. ועכשיו, כאשר היא מופיעה מדי פעם בפעם בתפקיד־אורח בסרטים, פורשים לפניה שטיח אדום, והצעירים רוכנים לרגליה כדי לשמוע מפיה את דיברי התבונה של מי שהתנסתה בכל המאבקים, ההצלחות והאכזבות שעולם הסרטים יכול להציע לשחקן.

והגברת דייוויס, בת ה־70, אינה מקמצת בעצות. „בימים הטובים לא היינו יוצאים מן האולפן,״ היא מספרת לינוקות שסביבה. ובין הינוקות שחקנים כמו ג׳ון פינץ׳ (פרנזי), אוליביה האסי (רומיאו ויוליה), ג׳יין בירקין או מיאה פארו (שאביה, ג׳ון פארו, היה בן גילה וחורה של דייוויס בהוליווד). „לעולם לא ישכנעוני שאפשר לעשות משהו מחוץ לאולפן שאי־אפשר לעשות בתוכו. באתי למצרים משום שהנסיעה והטיול היו מפתים, אבל לא משום שאני סבורה כי אי־אפשר לעשות את הסרט הזה באולפן.״

הכל לבד ממשחק. בכלל, טוענת

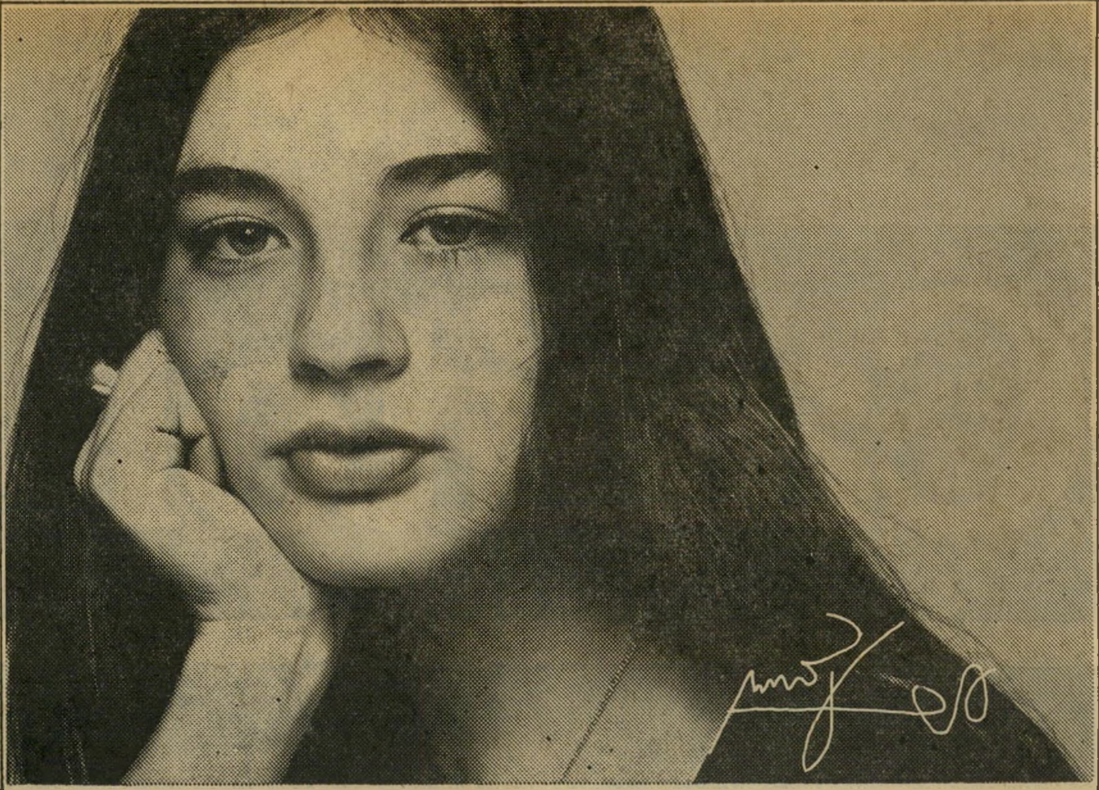

הרבה דברים יפים מתחילים עם...

...מבט לתוך העיניים
...חיוך על השפתיים
ועם אדג׳יו
מוצרי היופי שלי ושלך
ענת עצמון

אדג׳יו - בשם, דאודורנט, קרם לגוף, קרם ידיים
מוצרי היופי שלך.
Adagio
M.KLIFFER מ.קליפר
אלעזר ושות׳ פרסומאים בע״מ

תעריפון המנויים של העולם הזה
החל מ־1.8.78

	מחיר העתון		הוצאות משלוח		מ.ע.מ.		ס״ה לשנה בלירות	לחצי שנה ס״ה
• דמי המנוי בארץ	467	+	55	+	63	=	585	310
• לכל ארצות תבל בדואר רגיל	467	+	195	+	79	=	741	385
דמי המנוי לארצות חוץ בדואר אוויר								
• אירופה	467	+	227	+	83	=	777	415
• ארה״ב, קנדה ומקסיקו	467	+	540	+	121	=	1128	580
• ונצואלה, ברזיל, ארגנטינה, קולומביה, אוסטרליה, ניו זילנד, פרו	467	+	1030	+	180	=	1677	855
• ניגריה, דרום־אפריקה, טוגו וחבש	467	+	920	+	166	=	1553	790
• פנמה, סינגפור, טאייוון	467	+	776	+	149	=	1392	710
• תאילנד, הונג־קונג ונפאל	467	+	900	+	164	=	1531	780
• גאנה, חוף השנהב, טנזניה, רודזיה, זמביה	467	+	600	+	128	=	1195	610

הגברת דייוויס, כל היציאות הללו מן ה־אולפן הניבו סרטים שבהם הנוף הוא חשוב יותר מן השחקנים, שכמעט הפכו קישוטים או אקרובטים. „דורשים מהם לצלול למעמקים או לקפוץ מגגות, כל מה שתרצו, מלבד מישחק.” אבל, כדבריה, ה־עניינים מתחילים להשתנות. „הצופים עדיין מעוניינים בסיפור טוב, בדיאלוג מעניין ובשחקנים שמסוגלים לעמוד באתגר של דיאלוג כזה.”

„היום כל אחד חושב את עצמו כוכב,” קובעת הגברת דייוויס, שמילחמותיה על מיקום שמה בכותרות הסרטים הפיקו בזמ־נו ניצוצות רבים. „כל אחד כותב את שמו באותיות קידוש־לבנה, אבל כמה כוכבים יש באמת? רדפורד, פ׳אצ׳ינו, הופמן, סטרייסנד, מינלי או ג׳יין פונדה, אלה עובדים הרבה, וזהו אחד התנאים ההכרחיים לשמירת מעמד של כוכב.

מוסד הנישואין. לגברת דייוויס יש מה לומר כשהנושא אינו קשור ישירות במיקצוע. „אני מאמינה במוסד הנישואין,” היא טוענת, ומצביעה על העובדה שניסתה אותו ארבע פעמים, כדי להוכיח את עומק אמונתה. „אני חוששת שאני, אישית, סו־בלת מעודף מרץ, ולגברים היה פשוט קשה להסתדר עם ההתלהבות הטיבעית שלי.” כדי לשמור על המרץ וההתלהבות היא מבלה את פירקי־הזמן שבין הסרטה אחת לשנייה בבתי־הבראה מיוחדים שם היא מקבלת טיפולים פיסיותראפיים, מת־עמלת יום יום ומאמצת לה דיאטות שונות.

וכאשר חוזרים אל המיקצוע, ושואלים אותה מה לא השתנה מאז הימים הרא־שונים, היא אומרת: „הסיסמה של הקול־נוע היתה אז הזדרז לחכות וזו הסיסמה

תעשיין ג׳ק וורנר
— עוצמה ואוייבים לאדון

גם היום. „ואם תשאלו אותי,” מסכמת בט דייוויס, „סוד ההצלחה בקולנוע גם הוא לא השתנה. מה ששחקן יכול לעשות הוא ללמוד את שורותיו ולהתפלל לחסדי שמים.

אנשים

אחרון החלוצים

עם מותו של ג׳ק וורנר, הלך מן העו־לם אהרון החלוצים של תעשיית הקולנוע, אותו דור של דמויות אגדתיות שלקחו את המכשיר המצחיק שהקרין תמונות מקפצות ומגמגמות, והפכו אותו מצעצוע לירידים לתעשייה המזרימה מדי שנה מיליארדים של דולרים ולאמנות אשר הוכתרה, בצדק, בתואר אמנות המאה ה־20.

ג׳ק וורנר היה אחד מ־10 הילדים ב־מישפחתו של סנדלר יהודי קטן, שהיגר בסוף המאה הקודמת מן העיירה קראס־נוסטוב שבפולין לארצות־הברית. הילדים הלכו תחילה בדרכי האב, וכמה מהם פתחו ביבשת החדשה חנויות לתיקון נעליים. עד שאחד האחים המבוגרים של ג׳ק, בשם סם, שיכנע את המישפחה לרכוש — תמורת 1,000 דולר — מכשיר להקרנת תמונות בשם קינטוסקופ.

99 מושבים. האב מישכן את כל הר־כוש שהיה לו, כולל הסוס היחידי ש־המישפחה הצליחה לרכוש כדי להוביל סחורות לסנדלריה, והמכשיר ניקנה. ה־אחים שכרו אולם בעיירת מגוריהם, שאלו מן השכנים 99 מושבים והחלו מקרינים שם סרטים כמו שוד הרכבת הגדול, אבי אבות הקולנוע של היום. על־מנת לייעל את העסק, קראו לג׳ק הצעיר לשוב הביתה ולעשות עבור המישפחה את אשר עשה עד אז עבור זרים, כלומר לבדר ולשעשע את הקהל בין סרט אחד לשני. לג׳ק יצאו מוני־טין כבעל קול איום כל־כך, שהצליח להב־ריח מייד את הקהל, כשפצה את פיו. וכך גדל מחזור הצופים ועימם ההכנסות.

העסקים הלכו ופרחו, המישפחה רכשה אולם נוסף, ואחר־כך נכנסה לעיסקי הפ־צה. וכאשר המונופולים של אותם הימים ניסו לדחוק את רגליהם החוצה, הם לא היססו והרחיבו את העסק עוד יותר.

ארבעה מן האחים התמסרו לעסק. הארי היה המתכנן והוגה־הדעות שמאחרי הק־לעים, סם היה ממונה על המכירות, אל־ברט היה אשף הכספים, ואילו ג׳ק היה המנהל־בפועל, האיש שעסק בעיסקי ה־שעשועים עצמם, והיה לאחד האישים החז־קים והשנואים ביותר בהוליווד.

רין־טין־טין. עיסקי האחים סבלו עליות וירידות בתקופת הראינוע, והמצב נראה עגום במיוחד עם התקרב סיום העשור השני של המאה. „הכוכב היחידי של וורנר הוא רין־טין־טין,” אמרו בלעג מתחריו, והצביעו על כך שגורלו של אולפן שלם תלוי בזנבו של כלב. האחים חשו גם הם בכך, ולכן נטלו על עצמם הימור שניראה קרוב להתאבדות, הם חתמו על הסכם עם חברת וסטרן אלקטריק, לפיתוח הסרט המדבר.

ספקנים טענו שאין כל סיכוי להצליח, יוצרי קולנוע רציניים התקוממו נגד מה שניראה להם כמותו של המדיום כאמנות. אבל וורנר לא דאג לאמנות אלא למאזן בבנק. ב־1926 הוא הוציא לשוק סרט מדבר ראשון (לא בשלמות, אבל בחלקים גדולים) בשם דון חואן, עם ג׳ון בארימור. שנה לאחר־מכן, עם הופעת זמר הג׳ז שדיבר ו־זימר, הפכה ההמצאה החדשה האירוע החשוב ביותר בתולדות התעשייה הצעירה, והכסף החל זורם במרץ לכיסיו של וורנר.

כאשר תיאטראות טענו כי אינם מוכ־נים להקרין את סרטיו מאחר שאין להם מערכות קול, הוא לווה כסף מבנקים והקים את המערכות הדרושות, תוך זמן קצר אי־אפשר היה עוד להציג סרט אילם באמריקה כולה.

הוא החל מחתים שחקנים במרץ רב, ניצב מאחרי סירטי הגנגסטרים המדברים הראשונים (אוייב הציבור וקיסר הקטן), מימן סרטים מוסיקליים זוהרים (רחוב 42), עודד רומנים היסטוריים נוצצים (רובין הוד), והתפאר בסידרת כוכבים החתומים על חוזים לזמן ארוך כמו אדוארד ג׳י רובינסון, ג׳יימס קאגני, בט דייוויס, או־ליביה דה־האווילנד, האמפרי בוגארט ו־

(המשך בעמוד 54)

בעיקבות הנשמה

הצעקה (אורלי, תל־אביב, אנג־ליה) — הנושא מוכר כבר מהז־דמנויות קודמות: התיחכום ההולך וגובר של האנושות מרחיק אותה מן המקורות שממנה צמחה. השכלתנות חייבת להסביר הכל באמצעות המדע, ואילו מיסתרי נפש האדם מאבדים בהדרגה את חשיבותם בסדר־החיים הקבוע של המערב. אבל הנשמה היא הרי משהו שמעבר לכוח־ההבנה היבש של המיספרים, התורות ואפילו הדתות. זוהי איכות קסומה שבשיבה אליה אפשר לגלות עוצמה שאינה נופלת מכל שיכלולי המדע החדשניים.

כדי להוכיח את תורתו זו, משתמש הבמאי הפולני יז׳י סקולימובסקי בסיפור שנכתב במקור על־ידי המשורר וה־סופר הבריטי הידוע רוברט גרייבס (אני קלאודיוס) ועודכן לצורך הסרט, אל התקופה הנוכחית.

מצד אחד, בסיפור, ניצב השכלתן התקוע עמוק בתוך המסורות של התקופה, מוסיקאי שמנגן את באך בכנסיה אבל יוצר בבית, בעזרת ציוד אלקטרוני משוכלל, מוסיקה קונקרטית, המורכבת מאפקטים הנשמעים בתוך הטבע וה־מתחברים יחד לאוסף צלילים מוזר. מולו, אדם שהוא ספק משיח, ספק נביא, ספק מטורף (הוא אכן מאושפז במוסד), הטוען כי למד ממכשף שפגש בין שיבטי הילידים באוסט־רליה איך להרוג יצורים חיים בעזרת הצעקה הנוראה שבכוחו להוציא מפיו. וביניהם, אשתו של המלחין, הרואה את דמותו של הזר החודר לביתם כאחד מאיתני הטבע שאין לעמוד בפניהם.

סקולימובסקי מיטיב להעלות סצנות בודדות על המסך. המלחין (ג׳ון הורט) השקוע בתוך המוסיקה שלו במעבדה, נביא הזעם (אלן בייטס) עומד לבחון את כוחו על חוף ים שומם, מיפגשים של מבטים, תאורה אידילית ההופכת בן־רגע מבשרת־שחורות, רגעים אלה ואחרים מוכיחים שהאיש שולט היטב באמצעי־הקולנוע, ויודע מה לעשות בהם. אלא שהפעם הוא פשוט ניסה לעשות יותר מדי. רגע הוא מדבר על כך שאיננו יודעים מי המשוגעים ומי השפויים, ומייד הוא גולש למיסתיקה המזכירה לאחדים את דון חואן של קאסטנדה. ולפני שמתברר מה בדיוק יש בדעתו לומר, הוא כבר עוסק בדת ומוסר, בכנות של האמנות המודרנית, וכן הלאה. כחומר־גלם לתריסר סרטים זה לא רע, אבל מה היה צריך להביע הסרט הזה?

אלן בייטס — נביא הזעם

בעיקבות האהבה

רוקמת התחרה (מוזיאון, תל־אביב, צרפת—שווייץ) — ספ־רית קטנה יוצאת עם חברתה־לעבודה לבלות על שפת הים שבועיים, שבהם צריכה החברה לשכח את עוגמת־הנפש שנגרמה לה אחרי שמאהבה עזב אותה, בתום שלוש שנים, כדי לשוב אל אשתו החוקית.

הספרית, בת 19, תמימה, אדמונית, נחבאת אל הכלים, מכירה סטודנט קצת יותר מבוגר ממנה, חביב ובייש[ן]. הם מתאהבים, ועוברים לגור יחד בפאריס. הוא הולך ללמוד, היא ממשיכה לעבוד, זוג מאושר לכל הדיעות. אבל הצעיר מתחיל לחוש מבוכה מסויימת. בחברת ידידיו, השולפים שמות גדולים בכל ויכוח אקדמי, מחשה הספרית הקטנה ואינה פוצה את פיה. כשהוא מבקר אצל הוריו, הם מזכירים לו את בת הרופא שהוכנה עבורו. הוא מרגיש כמי שראשו מלא כרימון ואינו יכול להשלים עם חיים משותפים עם נערה ריקה מתוכן. בעדינות ובנימוס הוא מסביר לה שאין עתיד ליחסים ביניהם. היא אינה מעזה למחות, ,שבה אל אמה, שוקעת בהדרגה בתוך שתיקה מוחלטת ובסוף הסרט היא ישובה ליד שולחן, במוסד שבו אושפזה, מתבוננת בפלקאטים המכריזים על עולם של נועם והנאה, שלא היה מעולם בהישג־ידה.

אין ספק שזהו סרט עצוב ביותר. כל האנשים המופיעים בו מתכוונים לטוב, אבל הטראגדיה בלתי־נמנעת. כי האנו־כיות הקטנה היא חלק מכל אדם, וחוסר היכולת להבחין בנשמה שאינה מפגינה רגשותיה כלפי חוץ במילים גדולות או במעשים חריגים, דנה את הנשמה לבדידות־נצח, כפי שנאמר במילים המסיימות את הסרט.

הבמאי השווייצי קלוד גורטה (ההזמנה),השכיל להביא כאן את סיפוריו על האנשים הפשוטים הנטחנים בהדרגה בתוך השיגרה של המוסכמות הבורגניות למימד מרוכז שאין ממנו מיפלט. הוא אינו גולש אף לרגע אל המישור הסימלי, מציג סיפור אמין ואמיתי מתחילתו ועד סופו, ודווקא בכך יש, למעשה, השלכות כלל־אנושיות.

בטון מוצנע, במצלמה שמתבוננת תמיד בכיוון הנכון ובצורה הנכונה ומזכירה לעיתים ציורים של דגא או ורמיר, ובעזרת הופעה עוצרת־נשימה של איזבל הופרט, שכאילו נולדה לתפקיד זה, רושם גורטה סימן־שאלה קטן אבל נוקב מאד, בכל הקשור ביחסים שבין אדם לרעהו ולסולם־הערכים המקובל.

איזבל הופרט — בדידות נצח

קולנוע

(המשך מעמוד 53)

ארול פלין. סרטיו, שהם היום מקור ל־נוסטלגיה בלב המשוגעים הצעירים ל־קולנוע (כמו וודי אלן בשחק אותה סם) הצטיינו אז דווקא כמבצעים מיסחריים זריזים, כשוורנר עומד בעימות ביצחי עם כל שחקניו, ומשתדל להוריד את שכרם ולהגדיל את מיספר הסרטים שבהם הו־פיעו מדי שנה.

ואם ניצח את בט דייוויס במילחמה על החוזה שלה, והכריח אותה להופיע בסרטיו למרות רצונה, עתיד היה להיות מובס, בסוף שנות השלושים, במאבק מישפטי, על־ידי אוליביה דה־האווילנד שלא רק השתחררה מן החוזה שכפת אותה אליו, אלא גם קבעה תקדים ששם קץ לחוזים לטווח ארוך שהיו מקובלים עד אז בעיר הסרטים.

נטיות פוליטיות. האיש, בעל דיעות ניציות מובהקות (למרות שעשה פעם סרט בשם שליחות למוסקווה שהחשידו בעיני חבריו כאוהד אדומים), נטל חלק פעיל בהקמת הרשימות השחורות של ג'ו מקאר־תי, העיד על הנטיות הפוליטיות של אנ־שים שנחשבו ידידיו במישפטי־הראווה ש־נערכו אז, והקפיד על הרחקת כל חשד של אדמוניות בנושאים של סרטיו. את שיא הקאריירה שלו כמפיק ראה וורנר בגבירתי הנאווה, סרט שעבור הסרטתו שילם 5.5 מיליון דולר רק לזכויות יוצרים — השקעה שהוכחה בסופו של דבר כ־מוצדקת מבחינה מיסחרית. אחרי סרט מוסיקלי נוסף, קאמלוט, הוא מכר את חלקה של המישפחה באולפנים הנושאים את שמו עד היום, הפך מפיק פרטי, וכהוכחה ניצחת ללאומנות האמריקאית שלו הפיק הפקה אחרונה בשם 1776, סרט מוסיקלי היסטורי שנועד לחוג את יובל המאתיים של ארצות־הברית.

בגיל 79, כשפירסם את האוטוביוגראפיה שלו מאה השנים הראשונות שלי בהו־ליווד, סיפר לעתונאים שימשיך לעבוד כל עוד נשמה באפו. אומנם, בשנים ה־אחרונות היה עסוק יותר באיסוף תארי־כבוד ועיטורים ממוסדות שונים מאשר ב־עבודה אבל כאשר נפטר, בתחילת החודש האחרון, מסיבוך בדרכי הנשימה יכול היה לחוש, בביטחה, כי אכן הבטיח לעצמו מקום של כבוד בתולדות התעשייה וש־הקים. ומי יודע מה חושבת עתה בט דייוויס, שנהגה לומר עליו: „לא פעם רצחתי את ג'ק וורנר... בדימיוני.

הפקות

ושוב - אייכמן

מפיק־הסרטים הישראלי אלכס מסיס הת־מנה כיועץ ההפקה של הבית על רחוב גא־ריבאלדי, לפי סיפרו של איסר הראל. מי שהיה הממונה על שירותי הביטחון ופיקד, אישית, על חטיפתו של אדולף אייכמן — נושא סיפרו והסרט, עבור חברת הטלוויזיה אי־בי־סי.

מסיס זכר, בעת קבלת המינוי מהמפיק ההוליוודי צ'ארלס („צ'אק") פרייס, כי מעו־רבותו בפרשת אייכמן, החלה כבר בשנת 1946, עת היה תלמיד ביה"ס העממי בתל־אביב. הוריו של מסיס גרו אז ברחוב יש־ראליס וחדר אחד, בדירה הקטנה בת שני החדרים, הושכר למישפחה שראשה היה חבר בלח"י. באחד הימים הופיע דייר אל־מוני חדש בחדר המושכר, ורק אחרי שנים אחדות נודע למסיס כי ה„דייר" לא היה אלא יואל ברנד, שליח הקהילה היהודית בהונגריה, בשנת 1944, לביצועה של עיס־קת „יהודים תמורת מכוניות משא" שיוזמה היה אדולף אייכמן, תליין יהדות הונגריה.

ה„קשר" בין מסיס לפרשיות אייכמן נמ־שך גם אחרי הקמת המדינה: ככתב העולם הזה בשנת 1944, כיסה את מישפט קסטנר, שנרצח על־ידי „מחתרת" ימנית, ויחד עם שאר חברי המערכת היה נושא מרכזי למיבצעי רדיפה והסתה פוליטית של שי־רותי הביטחון, שבראשם עמד איסר הראל.

בפעם האחרונה שבה היה למסיס קשר כלשהו עם פרשת אייכמן (לפי המינוי המיק־צועי הנוכחי) הוא היה מנהל חברת־המכי־רות של אולפני הסרטה בהרצליה והיה ממונה — יחד עם שר־המישפטים הנוכחי שמואל תמיר — על מכירות צילומי המיש־פט לרשתות הטלוויזיה העולמיות, ביניהן לרשת אי־בי־סי בניו־יורק, שעבורה הוא מייעץ עתה למפיקי הסרט בכל הנוגע לשיט־חי צילום והסכמי קופרודוקציה עם ספרד, ישראל וגרמניה המערבית.

בפרוס שנת תשל"ט
מברכת "עמיגור"
את דייריה וידידיה
ברחבי הארץ
בברכת

עמיגור
AMIGOUR
נהול נכסים בע"מ
מפעלי דיור של הסוכנות היהודית
לרווחת הדייר

אנחנו נחסל את הז'וקים!

נסי פעם אחת את הדרך המודרנית והבטוחה להשמדת הז'וקים

לאחר חיטוי שלנו (שאורך כ־½ שעה) את מקבלת תעודת אחריות לשנה. לא יהיו ז'וקים בביתך!

ר"צ, מודיעין 18, טל. 6־5־790114 ✶ אילת: טל. 3012־059

היתר משרד הבריאות: 21, רשיון עסק 481/75.

איתן עתיחי הדברת מזיקים

„רובקס"

הגיע מלאי חדש של הצלחות הנפלאות של „רובקס"

בעיות ולבטים בחיי המין

מאת

הד"ר מרדכי זידמן

הוצאת רשפים

טפס „מורלה"

קיים רק קטלוג אחד של מורלה

היזהרו מחיקויים.

במדינה

פשעים

אנוס כפי יכולתך

הנשים נאנסו במיטתן, בנוכחות בעליהן והמישטרה טוענת שהחשוד שנעצר אינו יכול להגיע לסיפוק מיני בדרך אחרת

„הגעתי מיד למקום ומפי המתלוננת, שהיתה נרגשת ועל סף היסטריה, התברר לי כי החשוד פרץ לדירתה דרך החלון האחורי, ניגש למיטתה בזמן שישנה ליד בעלה, הכניס את ידו לתוך תחתוניה וליטף את אבר־מינה. היא התעוררה, הבחינה בו ואז הוא נמלט...”

כך תיאר מפקח־מישנה חיים בן־דוד (34), קצין־סיור במישטרת חולון, את אירועי ליל ה־8 באוגוסט 1977.

באותו לילה הוא היה בסיור שיגרתי ברחובות חולון. העיר השוממה נמה את שנתה. בשעה 4 לפנות־בוקר נתקבלה קריאה על פורץ שחדר לדירה בשכונת ג׳סי כהן, שבפרוורי העיר. הניידת של מפקח־מישנה בן־דוד דהרה למקום, אך החשוד כבר נמלט בין החצרות.

קצין־הסיור הזעיק כלב־גישוש, שהובא מבית־דגן והוביל את חוקרי־המישטרה לרחוב ארבע־ארצות בעיר, שם עצר הכלב. שיטת־ביצוע המעשה המגונה הזכירה לאחד משוטרי הצוות מיקרה דומה, שבו נעצר חשוד בן 17, תושב אותו רחוב, על עבירה דומה. השוטרים ניגשו לביתו של אותו קטין ועצרו אותו.

תענוג או סטייה? החשוד ראובן*, הכחיש בחקירתו את כל המעשים שייוחסו לו, אך המישטרה העמידה אותו לדין לפני שופט־נוער.

שנה לאחר שהחלו ההליכים המישפטיים נגדו, אירע בחולון אירוע דומה. אשה שבעלה יצא למילואים, נאנסה באיומי סכין, על־ידי אלמוני שפרץ לביתה באשמורת הבוקר.

אפשרות אחת היתה, שדרך זו של קיום יחסי־מין עם נשים, בחדר־המיטות הפרטי שלהן, באשמורת הבוקר, התחבבה על כל עברייניה של חולון. אלא שמישטרת חוליון סברה אחרת. השוטרים עצרו שוב את איתו קטין, שבינתיים מלאו לו 18 שנים, כחשוד בביצוע המעשה.

החשוד הובא לפני שופט להארכת מעצרו, כשהראייה העיקרית נגדו היא הדמיון בין השיטות. חוקרי־המישטרה טוענים שראובן הוא אימפוטנט, שהדרך היחידה שמאפשרת לו להגיע לסיפוק מיני היא באמצעות פריצה לדירה, התגנבות חרישית אל עבר מיטתה של בעלת־הבית ואינוסה בשנתה. סטייה זו גרמה, לדעת החוקרים, לכך שהחשוד לא התייחס כלל לנוכחותו של הבעל לצד האשה. הסטייה, כך סבורים החוקרים — חזקה מכל שיקול הגיוני.

פרקליטו של החשוד, עורך־הדין מאיר זיו, דחה טענה זו וכפר בכל ההשדות. הוא טען טענת אליבי, הוסיף שהחשוד מסר דוגמות של דם, זרע ורוק לבדיקה מעבדתית. אך שופט־השלום בתל־אביב ראה בשיטה עילה מספקת למעצר של 11 יום.

מישפט

כל עדי המדינה

האלוף־מיל. גורודיש ערב לשיחרורו של שותפו, החשוד בזיוף צ׳קים ובהפצתם

כתב־האישום שהוגש לבית־המישפט המחוזי בתל־אביב מוכיח כי הפשע בישראל הגיע לדרגת תיחכום, שאינה מביישת אפילו מדינות מפותחות מאד.

שני הנאשמים, דויד עמרמי ומהדי אטאסמי, זייפו צ׳קים ברבבות דולרים ומכרו אותם לתושבי הגדה המערבית, ואף לאזרחים איראניים באיראן.

צורת זיוף הצ׳קים הבנקאיים הפליאה בייחודיות שבה. הם נאשמים כי פתחו חשבון בפירסט נשיונל סיטי בנק בבלגיה.

(המשך בעמוד 66)

* השם בדוי בשל היותו קטין.

מקרר NO FROST

המקרר של ג׳נרל אלקטריק הוא הטוב בעולם, (את זה יודעים הכל!)
10 דגמים: מ־14 עד 24 קוב, עם או בלי מתקן לקוביות־קרח ולמים קרים.
5 צבעים: לבן, שקד, צהוב, אבוקדו, חום.
תא הקפאה עליון – TOP FREEZER, או שתי דלתות לאורך SIDE-BY-SIDE.
גלגלים אינטגרליים. מירב חידושי הנוחות האמריקניים.

מדיח כלים

הפנים כולו מנירוסטה.
4 תוכניות ניקוי: כולל תוכנית לסירים ולמחבתות.
קיבולת – 15 מערכות שולחן.
פעולה שקטה.

מכונת כביסה

קיבולת עד 8 ק״ג, או אפילו 1/2 ק״ג (במיני־בסקט הבלעדי שמשמש לכביסה קטנה ולפריטים עדינים).
4 רמות מים – בהתאם לכמות הכביסה.
כניסות נפרדות למים חמים וקרים.
תוכניות כביסה בלתי מוגבלות.
שתי מהירויות.

מייבש כביסה

אוטומטי וחסכוני. מופעל בגז.
תוכנית מיוחדת לכביסה ללא גהוץ.
רגש אלקטרוני מפסיק את הפעולה כשהכביסה יבשה.

שעון רדיו

מגוון רחב של מכשירים חדישים – דיגיטליים ואלקטרוניים.
חדש בישראל!

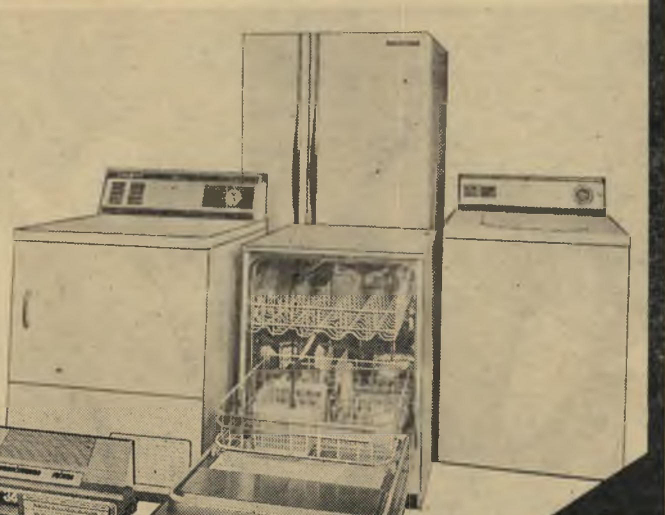

עליונות מוחלטת:

ג׳נרל אלקטריק ארה״ב

GENERAL ELECTRIC

יבוא, אחריות ושרות ישירים של
ג׳נרל מהנדסים בע״מ
נציגים בלעדיים משנת 1951
אולמי תצוגה:
תל-אביב, רח׳ אחד העם 11, טל. 53143
ירושלים, רח׳ הלל 24, טל. 227381

מכירה גם לעולים ולפטורי מס של מוצרי ״ג׳נרל אלקטריק״ ו״מג׳יק שף״ מקוריים מארה״ב

להשיג אצל הסוחרים המורשים: **אזור תל-אביב והמרכז:** **סלון אלנבי 113**, רח׳ אלנבי 113, ת״א. מ.ש.י., רח׳ בן יהודה 3, תל־אביב. סלון להיט, רחוב אבן גבירול 20, תל־אביב. מ. פרידמן, רחוב גורדון 39, תל־אביב סלון אירופה, רחוב גאולה 40, ת״א שיטה בע״מ, רחוב הגליל 1, תל־אביב. חשמל שירני, החשמונאים 105, תל־אביב. כל־בו ליפשיץ, רחוב בלפור 33, בת־ים. סלון סבוי, רחוב סוקולוב 77, חולון. כל־אלקטריק, סוקולוב 75, חולון. לבל, שד׳ ירושלים 24, יפו. הרצל ברוק, רחוב רזיאל 11, יפו. סלון שביט, רחוב כצנלסון 145, גבעתיים. סלון שביט, רחוב ביאליק 30, רמת־גן. סנסור, רחוב ז׳בוטינסקי 91, רמת־גן. סלון בן־עמי, רח׳ חובבי ציון 29 פתח־תקוה. תגל ה־120, ההגנה 16, פ״ת. מאיר, רח׳ רבי עקיבא 41, בני־ברק. ברנפלד, רח׳ רוטשילד 39, ראשל״צ. החשמל כהן, מרכז מסחרי ד׳, חנות 24, אשדוד. סנסור, רח׳ סוקולוב 70, רמת השרון. סלון אפי, רח׳ אחוזה 109, רעננה. שטראוס אברהם, רח׳ סוקולוב 18, הרצליה. תגל ה־120, סוקולוב 11, הרצליה, רדיו T.V., סוקולוב 53, הרצליה. סלון צמרת, שד׳ בנימין 18, נתניה. סלון קסם, רח׳ הרצל 30, נתניה. אחים פיקס, רח׳ הרצל 51, נתניה. מטבחי רגבה, רח׳ שמואל הנציב 12, נתניה. רדיו הכט, רח׳ רוטשילד 38, חדרה. **אזור חיפה והצפון:** טרקלין חשמל, רח׳ הנביאים 25, חיפה. עמית, שד׳ הנשיא 124, חיפה. פינת האושר, רחוב ירושלים 5, עפולה. חיים קזז, רחוב הגליל, טבריה. סרוג׳י בישארה ויוסף, רח׳ פאולוס השישי 56, נצרת. **ירושלים:** סביטאני, רח׳ סלח א־דין. סנסור, יפו 68, ירושלים. אחים לוי, רח׳ שלומציון המלכה 18. **באר-שבע:** קורמוטור, קרית יהודית, אזור התעשיה, ביתן 211/5, באר־שבע. סלון צמרת, החלוץ 114, באר־שבע.

„רובקס”
הגיע מלאי חדש של הצלחות הנפלאות של „רובקס”

קול השלום - הקול שלך!

רחל מרחלת על כל העולם

אירית שבה הביתה

מי שהיה ערב אחד בשבוע שעבר ב־אלדין — מועדונה של **יפה ירקוני** ביפו — יכול היה לחזות שם במחזה־קסמים כמו באגדה המיזרחית. אלדין של האגדות הכניס ג'ין לבקבוק, אבל אלדין של יפה ירקוני עשה הרבה יותר מזה — הוא החזיר את הג'ין של **אירית דותן** אל בעלה **דודו דותן**. זה היה כשזמרת המילחמות החליטה לערוך ערב שלום, והזמינה את אמני ישראל של הדורות החדשים לשיר איתה שירי־שלום מהדור הישן.

ומי ישב שם ליד אחד השולחנות, אם לא הצמד־חמד אירית ודודו דותן? כאילו כל המהומה סביב הרומן הפאנטאזיוני שלה **לשייקה אופיר** לא היתה ולא נבראה. והם לא הסתפקו בישיבה פאסיווית בלבד, אלא הצטרפו לחינגא הכללית. אירית שרה במלוא המרץ, עד שנדמה היה שהיא עו־מדת לקרוע את מיתרי הגיטארה שלה, ודודו חיקה את יפה ירקוני בשיר דובון ושמו יומבו.

היתה זו הופעתם הפומבית הראשונה בצוותא של בני־הזוג, מאז החליטה אירית להפסיק את האישפוז־מרצון שלה במוסד ועברה לאשפז את עצמה בביתו של בעלה. לשימחת כל ידידי המישפחה, היא בישרה שחזרה שוב לתפקד כעקרת־בית וכאם, ובהזדמנות חגיגית זו ביקשה גם לפרסם את מיכתב־הפרידה שלה לשייקה אופיר, כדי לשתף את כל אלה שעקבו במתח אחר התפתחות הפרשה — גם בסיומה.

אז אם הבחורה מבקשת לרדת מהעץ הגבוה שעליו טיפסה, הנה המיכתב, המת־פרסם תוך כמה השמטות המתחייבות מ־תוכנו:

שי אופיר ידידי, מורי ורבי, היגינס שלי,

הלו בייבי!

חזרתי הביתה לדודו הטוב והמבין.

הוא שמח לקבל אותי ואני שמחתי לח־זור, כי בינינו זאת היתה אפיזודה והיא חלפה, ועם דודו זה נצחי!

אומנם אהבתי אותך שי, וזה אומנם עבר, ובכל־זאת אינני יכולה לשכוח את פגי־שתנו הראשונה בחיפה לפני הרבה שנים, כשנגעת לי בלחי בידך הרכה וחייכת אלי בחיוך של פנטומימה. אתה כבשת אותי ביעף כרוח סערה, ואני ילדה קטנה כמו מריונטה. חבשת כובע טמבל, בידך אחזת בנס, היית כל־כך צעיר, כמו בצופים. אחר המשכת לצעוד ישר, ועם כל המיצעד השארת אותי לבד בזיכרונות. התזכור, בייבי, איך נהנינו לחזור ולחיות מחדש את הפגישה המתוקה הזאת?

או את הפגישה, שבה קראת לי „ילדה" ואני לך עניתי, כי הייתי ילדה ואתה היית איש. שאלת אז ברחוב, ואני לך עניתי, רשמת אותי בפינקס והלכת לדרכך — ומאז היית רודף את ימי, לילותי, עת לכתי ברחוב, עת בואי לביתי, כי ידעתי שרשמת אז את שמי, ואני רשומה אצל איש ב־פינקס.

עוד אני זוכרת, תוך כדי כתיבה, שבאו־תה פגישה הרכבת מישקפיים, כנראה ני־סית להסתיר שאתה הוא הגבר. אבל שי, בייבי, אם אתה חושב שעיניים אפשר להסתיר, אז אתה לא מכיר באמת הפשו־טה: שעיניים אי־אפשר להסתיר, ועיניים גם אי־אפשר לאפר — העיניים הן ראי־הנפש, גם אם נבצרן מאחורי חומה!

התזכור, בייבי, איך דיברת אתי על ה־חוקיות המופלאה שמנחה את ה־

למה השקעת בי כל־כך הרבה עבודה במישור האמנותי — לימדת אותי לשיר כמו אסתר עופרים ואלטון ג'ון, לנגן כמו מתי כספי; לשורר כמו רחל ופרוור ולהל־חין כמו ז'אק ברל? ולידיעתך: אני יוצאת תוך שבועיים בתוכניתי שלום לאהבה. כשהצעת לי את השם שלום לאהבה לפני נסיעתך, סירבתי — אבל היום הוא כל־כך אקטואלי ורלוואנטי לי.

לימדת אותי לשחק את עצמי ולביים כמוך! אני ממש בקואורדינציה — רק אתה חסר להשלמת ההרמוניה. זה הכל להפעם. דרישת־שלום חמה לבנך. מסור לו כי פי־תחתי טכניקה אישית במדיטציה טרנס־צנדנטלית, קיבלתי את התיאוריה האסט־רולוגית שלו, ואני מעריצה היסטרית של

דודו ואירית דותן מאזינים ליפה ירקוני
„מורי ורבי, היגינס שלי..."

יחסים שבינינו (ולא פרשת); על קשר הכימיה שבינינו, האומנם שכחת, שי? ואתה הרי ידוע כבעל זיכרון טוב! אני נזכרת כמה אהבת להיות פרופ' היגינס שלי ואני לייזה דוליטל שלך. משך שנה תמימה לימדת אותי על האמנות, על האס־תטיקה (אגב, הפסקתי להתאפר באופן מוח־לט! הגעתי למסקנה שעקרונות היופי הם גם עקרונות האמנות: פשטות, אמיתיות ו־טבעיות); על האהבה — באופן תיאורטי מדי לטעמי; על המדינה — שנינו מעריצים את יצחק רבין ומאמינים בו כמנהיג ה־עתיד של המדינה שיביא את השלום לאי־זורנו!

יש לי המון לשאול אותך, שי, ולטובתך, שיהיו לך תשובות טובות — כי אני רוצה לדעת אחת ולתמיד: מי אתה, שייקה או־פיר? ומה מסתתר מאחרי־חיוך־הפנטומימה שלך?

למה אמרת, שמשך כל שנות הקאריירה שלך כאמן, אני (אירית בן־בנימין־דותן) הייתי האינספירציה שלך? כך אתה אמרת, לעזאזל, ואין לי הלוצינאציות!!! אבל איך זה ייתכן?

המיספר 21. ואם במיקרה תקפוץ לטכסאס, שי, בקר שם את ידידי משכבר הימים ד"ר אבי בינו.

שלך,

אירית (בן־בנימין) דותן

נ.ב. אני עדיין אשה של גבר אחד: „היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו?!"

חוץ ממיכתבים כותבת אירית גם שירים לכבוד המאורע. הנה אחד מהם, שבטח תהיה לו בקרוב גם מנגינה ושאפשר יהיה אולי לשמוע גם את אירית שרה אותו:

הוא שתה כוס של ברנדי / לגמתי גם אני / שתיתי השתכרתי / לא ידעתי מה אתי.

הוא שיחק את השיכור / ואני בו הא־מנתי / הוא- שיחק אותה טוב / כי הוא הרי שחקן מוכשר.

הוא אמר המון דברים / אותם קיבלתי כפשוטם / רק עכשיו, כשהוא איננו / אני רואה שזה לא סתם.

כל מילה שלו — אמת / הוא מעולם לא שיקר / זה שייך לאמנות / שהוא יודע מהי.

הנוכל נלכד

אולי לא כולכם שמעתם על איש־העס־קים **יאיר קולטון**, אבל ממה ששמעתי אני הבחור ידוע בחוגים נרחבים, והוא בחור על־הכיפאק. בקיצור, קורים לו מדי יום דברים שהם סיפור אחד גדול. אבל מיקרה ספציפי אחד מצא חן בעיני במ־יוחד, וכדאי שגם אתם תיהנו ממנו.

סיפור שהיה, התחיל יום בהיר אחד כשיאיר קנה לעצמו וידיאו־טייפ, ישב ב־ביתו ונהנה מהחיים כשהוא רואה קסטות מכל העולם, סרטים באורך מלא ותוכ־ניות־בידור בינלאומיות. אבל מה, פית־אום הוא החליט שהמכשיר החדש מחזיק אותו שעות רבות מדי בבית, ושממש עבר לו כל החשק לצאת לשמש ולירח האהובים עליו. כאן באה ההחלטה הקשה אבל ה־הגיונית, ויאיר פירסם מודעה בעיתון יומי למכירת הווידיאו־טייפ החדיש, ומי שמונתה על המכירה היתה אשתו הנאווה, **נאווה**, שנשארה בבית לצורך העניין.

מן הון להון בא טלפון, וקול גברי סימפטי שאל בעדינות אם יהיה לה נוח שהוא יבוא לחזות את הווידיאו מייד. אמרה נאווה כי טוב, ולא עברו רגעים אחדים ובחור צעיר, גבה־קומה ויפה־תואר נכנס הביתה, בדק את הווידיאו, אמר טוב מאד, וסיכם איתה שיביא לה את הצ'ק מחר. אמרה היא טוב, ונסגר עניין.

לא עברו שעות אחדות, ושוב צילצל הטלפון בבית מישפחת קולטון. על הקו היה תושב חולון אמיד ומבוגר, והתברר שהנ"ל גם הוא פירסם מודעה למכירת וידיאו, וגם אליו בא בחור צעיר שתיאורו התאים לזה של קונה המכשיר ממישפחת קולטון, והנ"ל נתן לו צ'ק שאין עליו כיסוי ונוסף לכל הוא גם מזוייף. האיש מחולון, כולו תחינה, ביקש שכשיחזור הבחור, שמייד ירימו אליו טלפון והוא יבוא וילכוד את הרמאי. אמרו ועשו.

נאווה אמנם לא היתה בבית אבל איש החלומות הגיע. יאיר ביקש סליחה, חייג מייד לחולוני וזה, תוך פחות מחצי־שעה, הת־ייצב בדירה. רק ראה הנוכל את האומלל שעליו עבד אתמול ובא לברוח אבל יאיר, שהוא ברוך השם די חזק, חסם לו את דרכו. חסם מפה — רץ הנוכל משם, נכ־נס לחדר־הילדים, התפרץ דרך החלון ועף לחצר. יאיר — מייד אחריו והחולוני מד־ביק מאחור.

כך, רבותי, תודות לשיתוף־פעולה בין־אזרחי, נלכד זייפן־צ'קים ותיק שהמיש־טרה מחפשת אחריו כבר שנים אחדות. מדוע לא קיבלו שני אלה מדליה אינני יודעת, אבל כשיהיו בעיות אדע לאן לפנות.

תיגבורת לחיי־הלילה

קשה להאמין, אבל הפתעה כמו שיש לי הפעם עוד לא היתה לי מימי היות המדור. נכון שתמיד אני מספרת ומודיעה מראש על מיליונרים פנויים המגיעים אר־צה, וכולי עצה טובה נוסח קחו ותהנו. ובכן, הפעם אומנם אין לי רווק מקסים וחתיך, אבל לעומת זאת יש — המלך החדש שיבוא עלינו לטובה של חיי־הלילה בתל־אביב.

המיליונר הטרי הוא ישראלי יורד־עולה, ששמו בארץ ובחו"ל **אורי גינזבורג**. הבחור, הסופר את השלושים־ושמונה ל־חייו, סופר איתן גם הרבה־הרבה ירק־רקים שהגיעו איתו לטובת שיפור חיי־הלילה בארץ. ואם תשמעו ותקראו מה יש לו בתוכניותיו מרחיקות־הלכת לא תא־מינו, וכמוני תישארו עם פיות פעורים ואוזניים כרויות.

והנ"ל מביא לישראל מועדון גדול ו־חשוב, שיתמקם לו אחר־כבוד בתל־אביב בירת חיי הלילה ובירושלים בירת ישר־אל. ולצורך העניין האיש הנחמד הזה מביא ארצה את הארכיטקט היחידי ש־תיכנן והצליח לעשות מה שאף אחד אחר לא הצליח — ומי שביקר במועדוני ה־פלייבוי בעולם הרחב יידע למה אני מת־כוונת. אין צורך גם לספר כמה דולרים עו־לים המועדונים הנ"ל.

ועכשיו לאורי עצמו. איש־העסקים הצ־עיר הזה הוא בחור רציני ועליז גם־יחד, שעזב את ישראל לפני שש־עשרה שנים, ועשה בדיוק מה שכל ישראלי ממוצע היה רוצה לעשות: לגרוף הון מעסקים כש־רים, לשבת בצמרת ולהסתכל על כולם מגבוה. לכן מגיעה לו תודתם של כל מביני־דבר בענייני בידור וחיי־לילה ב־ארץ, ומי אם לא איש העולם הגדול ש־יביא לנו את הבשורה.

אנג'ל רוכב שנית

במדורי זה, לפני כשבועיים, הזכרתי את **אמנון אנג'ל** במיסגרת כתבה על הצ־לחתה של **יעל טבת** בניו־יורק, וגם מסר־תי לכם מידע שאז היה מדוייק מאד, ש־הבחור מסתובב עם לב שבור.

אז רק תראו מה עושים שבועיים ל־בנאדם. הוא פשוט מאוהב שוב. נכון ש־מזלו לא שפר עליו כמזלה של יעל, ש־מצאה לה את **פול סיימון** בתור רומן צמוד, אבל לעומתה גם הוא אינו טומן את ידיו הירושלמיות, והחדשה היא תל־אבי־בית ידועה, **רותי טל**, אשת־חברה בה"א הידיעה, גרושתו של **קלמן וסטמן** ה־מסז'יסט וההדוגמן — האחראי לשרירים של בית"ר ירושלים.

אמנון מבלה עתה את הוויקנדים עם בחירת־ליבו בדירת־הרווקות שלה בתל־אביב. אמנם יש אומרים שהיא גדולה עליו בכמה מיספרים, אבל מי סופר כש־הלב שר זמירות ריעננות? ויש גם היודעים לספר על טיול חוצלארצי ששני אלה עומ־דים לערוך, ולהתפתחויות כולנו מצפים.

אמנון אנג'ל
התאוששות מהירה

להטוב לתל אביב

הצביעו להט־ליכוד

מלכת המים מעדיפה

גבר עם "שרתון"

שאלה: יהודית, מה היית את
רוצה למצוא בגבר האידיאלי?
תשובה: זהו גבר שצריך להיות
איתן ומוצק כסלע. גבר
שאפשר להישען עליו בבטחון.
שיהיה לו טעם גברי מעולה,
ושהטעם שלו בסיגריות הוא
„שרתון". בעל חוש הומור בריא,
ספורטיבי, אלגנטי ובעל לב חם

מתוך ראיון עם יהודית נגר
מלכת המים - 1978

"שרתון"

לגברים כמוך

"שרתון"
סיגרית וירג'יניה אמיתית
ENGLISH BLEND
באריזה חדשה!

מוקד S/2

רחל מרחלת על כל העולם

אהבה בשער

קשר רומנטי מתחיל מכל מיני סיבות. אבל על קשר רומנטי שהתחיל דרך כדור־הרגל, את זה פעם ראשונה שאני שומעת.

הרומן הבא התחיל כולו מזה ש**סלי שעשוע**, צעירה יפה וגיזעית בת 18 מרמת־גן, שרופה על קבוצת בית״ר ירושלים בכדורגל. ומי אליל הקבוצה אם לא **דני נוימן**, הבלונדי החתיך שעושה עיניים לכל האוהדות שלו? בקיצור, עשה זה עיניים לסלי, והיא מצידה החזירה מבט בעיניה הירוקות, ובין בעיטה לגול נרקמה לה שם בירושלים אהבה יפה.

נכון שסלי עזבה את ביתה ברמת־גן

סלי שעשוע
בזכות התואר

לטובת ירושלים, ושניהם מתגוררים בדירת הרווקות של דני, אבל מי שמכיר את עניין החתול השחור יבין מה קרה שם. זאת, כיוון שחבריהם הקרובים של השניים לא מצליחים להבין איך פתאום, סתם ככה ביום בהיר, עזבה סלי את ירושלים וחזרה להוריה ברמת־גן.

כך חלפו כמה שבועות, וסלי השתתפה בתחרות מלכת המים וגם זכתה בתואר „הנערה החיננית". נעשה לה טוב על הנשמה, וכמעט שהצליחה לשכוח את האהבה הנכזבת.

אבל דני הוא לא אחד שיוותר בקלות על נערה כסלי. הוא, רבותי, שלח אליה שליחים־רצים, ואלה עשו את שליחותם בנאמנות. כיום, מי שרוצה לראות זוג מלכותי יפה אמיתי, כדאי לו שייסע לירושלים ויראה שם את שניהם.

ואם ירושלים רחוקה, המתינו שנבחרת בית״ר ירושלים תופיע בעירכם, כי סלי תמיד נלווית אל בחיר־ליבה במסעותיו.

הייעוד בכלוב־הזכוכית

מאז שיגעון המוסיקה ושיגעון הדיסקוטקים והמועדונים בארץ, עלו הדיסק־ג׳וקים על המפה בכל מה שקשור בבידור ובהרקדה.

משום כך נטלתי על עצמי משימה, ומדי פעם אכניסכם לתמונת חייהם הפרטיים של אנשי־התקליטים, שמסתתרים בתוך כלוב־הזכוכית שלהם ומשם מנהלים לכם את הבילויים. הם שמחליטים אם עכשיו תרקדו סלואו צמוד ותיהנו מהלחץ, או שתרקדו בשיגעון המוסיקה הקיצבית. בכל אופן, הפעם בחרתי בצרפתי מליון שבא ארצה, התגייס לצבא, שירת ברמת־הגולן ועקב חופשה באילת נזרק למיקצועו החדש, שבו הוא מחזיק חזק בשתי ידיו כבר יותר משנה.

הבחור, **סרז׳ בוחבוט** בן ה־23, צעיר, יפה ועדין, מלא מרץ וחינוך חוצלארצי, מאושר ונהנה מהחיים שלדעתו הם חגיגה אחת גדולה. מה יכול להיות טוב יותר מאשר לכהן כדיסק־ג׳וקי במועדון של בית־מלון ולהכיר כל יום חתיכה אחרת, תוצרת הארץ או מחו״ל?

לו זה לא משנה, לדעתו, הנשים היותר מבוגרות הן־הן הדבר הרציני בחיים. איתן לדבריו, אפשר לדבר והן מבינות עניין. הצעירות, לעומתן מבולבלות והפכפכות, ואינן יודעות מה הן רוצות ממנו ומהחיים. דרכו האמיתית בחיים החלה כשהגיע לאילת לפוש אחרי שירות ממושך בצבא. בא למלון אילתי גדול, התיישב בו בתור אורח ונשאר בתור איש־צוות. כי הוא, רבותי, פשוט לא יכול לראות איך ניהלו שם את התקליטיה ואת רמת השירים, שנוגנו שם.

הוא הזיז את הדיסק־ג׳וקי הישן, לקח את מקומו בצחוק לפעם אחת בלבד, ומאז ועד היום אתם יכולים לראות אותו צמוד לגרמופונים ולאוזניות מאחרי כותלי הזכוכית, כי שם כור־מחצבתו. אין דבר שעושה לו יותר שימחה בלב מאשר לראות את הקהל שלו כשהוא נהנה ורוקד. מובן גם שאוסף הרומנים שלו, שאף פעם אין בהם אפס, גם הוא מהנה.

סרז׳ בוחבוט ומשה קינן
במקום הנדסה

אבל ברור לו, לסרז׳, שכל דרך החיים הזאת לא רצינית, ויבוא יום שבו יצטרך לעשות חשבון־נפש עם עצמו וללכת ללמוד הנדסה, כי זה הדבר השני אחרי התקליטיה בחייו.

השאלה היא רק מתי יימאס לו, ותאמינו לי שלפי מה שנראה עכשיו כל־כך טוב לו, שאין סיכוי שהוא יוותר בקלות על חיים משוגעים שכאלה.

המשולש החיפאי

סיפור שהיה וקרה, ואפילו הרשים ו־הספיק להישכח, **זוג** חיפאי שהיה נשוי — זה בשנית וזו בשנית. היא באה עם בן מנישואיה הראשונים והוא הגיע עם בן מנישואיו הראשונים, ויחדיו הספיקו להביא לעולם עוד צאצא משותף. הכל היה בסדר, עד שכנראה הגבר חדל למלא את תפקידו כגבר בבית, והאשה החלה תרה ומחפשת אחרי הבילויים הפרטים שלה לבדה.

וככל שתרה יותר ככה נהנתה יותר, וכמו שאמרו חכמים „עם האוכל בא התיאבון." ברוך השם תאבונה של זו עלה על גדותיו וככה, עם הזמן, היא התחילה להתרשל, להקפיד פחות על החשאיות, עד שלא עברו ימים רבים והבעל חזר פעם הביתה ותפס את זוגתו על חם־חם־חם, ממש באמצע העניין עם **המאהב**.

מובן שלסדר־היום לא יכול הבעל לעבור, וכך הלכו שם מכות ישר מהקולנוע, הוא והיא והשני, ובעוד הם שוברים וצועקים באוקטאבות גבוהות, הגיעו השכנים וניסו להרגיע. וכמה שיותר ניסו, כך גברו ה־טונים.

בלית־ברירה הגיעה המישטרה, ואחרי מאמצים רציניים השליטו שם שקט וסדר. מיותר לספר שהזוג מצא את דרכו במהירות־שיא לרבנות, מחלקת גירושין, ומאז חזר השקט על כנו — אצל כל אחד מהם לחוד בביתו שלו.

כוכבת יורדת־עולה

בימים האחרונים מסתובבת בבריכת מלון מפואר בתל־אביב יפהפיה חטובת־גו, המנקרת שם את עיניהם של הגברים והנשים כאחד.

רבים הגברים שניסו לעמוד על זהותה של השחרחורת השתקנית, הלבושה בבגד־ים זערער שחור, המגלה יותר מכפי ש־הוא מסתיר. על זרועותיה צמידי־זהב, והיא כאילו אינה חשה כלל במבטי הקינאה החודרים ששולחות לעברה בנות המין היפה שבבריכה.

והנה, רק השבוע נודע כי היפהפיה בעלת עיני השקד והחיוך הכובש, אינה אלא **קטרין תלמור** (לשעבר ברנשטיין) בת ה־24, תושבת חיפה לשעבר וכיום דוגמנית עולה מבטיחה באיטליה ושווייץ.

קטרין (מזל סרטן), נמשכה לציור ואופנה עוד בהיותה בבית־הספר העממי. אבל היא נהגה להסתגר בביתה, ביגלל ביישנות. חברים כמעט שלא היו לה. אחרי הצבא עברה קורס קוסמטיקאיות בארצות־הברית, לשם היגרו הוריה, שהם כיום בעלי סופרמרקט עשירים. באמריקה הכירה קטרין את חיי־הבוהמה, שמצאו חן בעיניה. „היו לי הרבה מחזרים," היא מספרת. „לא נתנו לי מנוח ברחובות. צילמו אותי בכל מקום שהגעתי אליו. צילצלו אלי כל היום. לא יכולתי לעבור בשקט ברחוב, ואז החלטתי לעבור קורס דוגמנות. מייד התחלתי לעבוד בשביל אסתי לאודר ואיב סאן־לורן, שבשבילו אני עובדת עד היום.

„אני נורא שומרת דיסטאנס מגברים," מתוודה קטרין, המתנשאת לגובה 1,80 סנטימטרים ומישקלה 55 קילוגרם. „אני עקרת־בית מצויינת, האוהבת נורא לרקוד ואוהבת גם מוסיקה קלאסית."

מדי שלושה חודשים היא מגיעה לארץ, ומתאכסנת באותו מלון. רק לפני כמה חודשים הסתיים לה רומן סוער עם מיליונר ידוע בן מישפחת רוטשילד, והיום היא נראית דרך־קבע בחברתו של **אלברט אוריאני**, יהלומן בלגי השוהה כעת בארץ לשם עסקים.

ואם תשמעו לי, זו הקטנה — גדולה תהיה.

קטרין תלמור
טוב מאוחר

הרופא שמביא פריחה

מסתובבת לה כעת בארץ בחורה שווייצית נחמדה, מאלה שמאוכזבות בצדק. שמה **רותי הס**, והיא בת למישפחת פרוונים שווייציים עשירים וידועים ש־מייצאים פרוות לכל רחבי העולם. רותי בת ה־27 היא גרושתו של **דויד אברהם**, בעל בית־חרושת לשיווק בשר.

בקיצור מה שעבר על הבחורה הנחמדה הזאת מאז גירושיה לא הייתי מאחלת לאף אחת. היא אומנם מצאה אהבה אמיתית, אבל אוי לה לאהבה שכזאת. ובעצם, כאן מתחיל הסיפור שלי.

ד״ר יצחק („איציק") רפפורט, רופא פנימי במיקצועו, הוא־הוא שהיה אהבתה הגדולה בחיים, ואם התואר הזה מספיק לכם אז אחיו, **יורם רפפורט**, שגם הוא דוקטור וגם הוא לרפואה, מנהל את מחלקת אף־אוזן־גרון בבית־החולים איכילוב בתל־אביב.

לדוקטור איציק מלאו שלושים ושתיים, ולפני כשנה החליטו רותי והנ״ל להינשא. ההתרגשות היתה בשיאה, ורותי נסעה לארץ מולדתה שווייץ להודיע בשימחה ל־הוריה על דבר אירוסיה.

אבל אוי, לרגע שבו חזרה ארצה וגילתה, להפתעתה הרבה שאיציק, הרופא ה־פרטי שלה, בכלל לא רציני במה שנוגע לנישואין ולא חושב ביכלל על חתונה. אז כמובן נוצר משבר, אבל זה לא ארך זמן ושוב מצאו עצמם האוהבים זה בזרועות זה.

כך עברה עוד שנה ואיציק, שהוא אגב בן למישפחה ראשונית ותיקה, ראה כי טוב ושוב הודיע חגיגית שעכשיו הוא מוכן להיכנס לחופה.

אבל רותי, שכבר עברה פעם אחת טראומה, החליטה שהפעם לא תיסע להוריה ולא תעזבו בדד, פן חס־וחלילה יתחרט שוב. היא פשוט הרימה טלפון, ובשיחת־חוץ הודיעה להוריה על ההחלטה.

ההורים, שלא עושים חשבון לכסף, מייד התייצבו בארץ לצד בתם, כדי להובילה לחופה. הם הלכו איתה לקנות את השימלה ולהדפיס את ההזמנות, ואפילו אולם כבר היה. בקיצור, רבותי, הכל היה מוכן.

אבל לאיציק, כנראה, היו מחשבות אחרות בראש. והנה, ביום בהיר אחד נדלקו עיניו למראה דיילת אולימפיק נאווה בשם **דניס פלוס**, ונולד שם רומן הסרטים. ושוב, כן, ממש בדקה ה־99, הודיע ה־רופא הרציני על ביטול החתונה.

נו, פעם אחת זה לא נעים, אבל פעמיים זה כבר הרגל, ורותי האומללה החזירה את הוריה לשווייץ ונישארה כאן עם לב שבור על באמת. אז אם יש לכם רעיון בשבילה, איך אפשר לצאת מסיפור ישן ולהיכנס לחדש יותר מוצלח, בבקשה.

כיום היא פתוחה להצעות, רק שלא תעזוב אותנו ותחזור לארצה, כי נחמדות כמוה אין רבות. רק, אנא, אל תראו לה רופא פנימי. מכאלה היא מקבלת פריחה.

שס"י: על הסכמי המסגרת

בקמפ־דייוויד נחתמו שני הסכמים ונכתבו מיספר מכתבים המתיימרים להתוות את הדרך לפתרון הסכסוך במזה"ת. הסכמים אלה המכונים הסכמי מסגרת לשלום, אינם כוללים פתרון לבעיה המהווה את לב הסכסוך במזרח התיכון ; הבעיה הפלסטינית.

ללא הגדרה עצמית לעם הפלסטיני, ללא הכרה בזכותו להקמת מדינה משלו לצד מדינת ישראל, לא יושם קץ לסכסוך הממושך בין יהודים וערבים בחלק זה של העולם.

גם אם מנהיגים ערביים אלה או אחרים יסכימו לחתום על הסכמי שלום שלא יכללו פתרון צודק של הבעיה הפלסטינית, אנו בדעה שהאינטרס ארוך־הטווח של העם בישראל מחייב הכרה בזכות להגדרה עצמית של העם הפלסטיני.

מנהיגי מצרים, ישראל וארה"ב חתמו על הסכם העוסק בגורלו של עם שלם מבלי להיוועץ בו ובמנהיגיו. העם הפלסטיני המשולל זכויות לאומיות, גיבש לעצמו הנהגה לאומית מוכרת ע"י מרבית מדינות העולם: אש"ף. הסכם על עתיד העם הפלסטיני, בו לא תשותף נציגותו המוסמכת, הוא הסכם חסר ערך.

הצורך בשני הסכמי מסגרת מעורפלים, אליהם מתלוות „הבהרות מטשטשות" נובע מכך שישראל מתנגדת להסדר כולל שיקיף את כל עמי האזור. ארה"ב, שלה השפעה מכרעת על מדינות האזור, שואפת מתוך חישוביה היא לגשר על חוסר התסכמה בין הכוחות הנאמנים לה. ניסיון זה שזכה לשם הצופן „הסדר כולל" אמור היה לספק את תביעותיהן של מצרים, ירדן, סעודיה וישראל ואולי אף של מדינות וגורמים אחרים. חוסר האפשרות להגיע להסדר מעין זה בשל המרחק בין עמדות ממשלת ישראל מצד אחד, ועמדת הגורמים הערבים הפרו־אמריקנים מצד שני, היא שהובילה לקמפ־דייוויד ולהשגת פשרה בין רצונה של ממשלת ישראל בהסכם נפרד לבין התביעות להסדר כולל.

*

הסכמי קמפ־דייוויד ניפצו מיתוסים אשר טופחו בחברה הישראלית באחת־עשרה השנים האחרונות. ישראל נאלצה להסכים לנסיגה עד לגבול הבינלאומי עם מצרים ללא תיקוני־גבול כלשהם וללא סיפוחים. כמו כן, התחייבו למעשה בגין ודיין, אבירי „התיישבות הבטחונית", לפינוי הישובים שהוקמו מאז מלחמת יוני '67 בפיתחת רפיח ובשאר חלקי סיני.

בכך הוכח שהדיבורים שהושמעו למכביר בדבר הצורך ב„גבולות ביטחון", „עומק אסטרטגי" ו„התישבות יהודית ענפה", לא היה להם ולא כלום עם שמירה על קיומה ובטחונה של מדינת ישראל.

אם תלך ממשלת ישראל בדרך זו גם במשא־ומתן על עתיד שאר השטחים הכבושים, תהפוך הסיסמא „שלום־עכשיו" ממדבקה על מכוניות למציאות מוחשית.

בקמפ־דייוויד אולצה ממשלת ישראל לחתום על מיסמך המנסח להבטיח „העברה מסודרת בדרכי שלום של הסמכות השלטונית בגדה המערבית וברצועת־עזה". לנוסחה זו משמעות של ויתור מילולי על ריבונות ישראלית בשטחים אלה. הוצאתו של ויתור זה מהכוח אל הפועל תיתקל בקשיים רבים. על כוחות השלום בישראל לנצל את המצב החדש שיווצר בעקבות הסכמי קאמפ־דייוויד למאבק למען שלום כולל במזרח התיכון.

- **תוכר זכותו של העם הפלסטיני להגדרה עצמית!**
- **יוזמן אש"ף למו"מ על הקמת מדינה פלסטינית לצד מדינת ישראל!**
- **יורדו כל ההתנחלויות בגדה המערבית, רצועת עזה וברמת־הגולן!**

23.9.78

שס"י (שמאל סוציאליסטי ישראלי)

ת.ד. 33076 ת"א

המזדהים עם תוכן מודעה זו מתבקשים לשלוח תגובות ותרומות למימונה.

שידור

צל"ש

● למחלקת החדשות על סיקור האירועים מיום חתימת ההסכם בקמפ־דייוויד ואילך. מנהל המחלקה **חיים יבין** עם עורך מבט **יעקוב אחימאיר**, הצליחו להביא שלל כתבות ענייניות מהאירועים שרדפו זה את זה ולארגן שורה של שידורים ישירים מוושינגטון, מנמל־התעופה בן־גוריון ומהכנסת עד שלעיתים נדמה היה כי הצוותים העומדים לרשותם רבים — מה שאין הדבר כך, וציוד טכני מעולה — מה שאין כך. יחד עם יבין ואחימאיר הצטיינו הכתבים המדיניים **אלימלך רם** ו**דן רביב**, הכתב במרוקו **אהוד יערי**, כתבי השטחים **יגאל גורן** ו**דן סממה** ושני הכתבים שכיסו את ישובי סיני **אורי גולדשטיין** ו**מוקי הדר**.

למרוקו על חשבון ההגרלה

הנהלת רשות השידור אינה לומדת מהשגיאות של עצמה. זכורה פרשת **אהוד יערי** ו**אלכס גילעדי** אשר נסעו ביוזמה עצמית לקאהיר, ושלחו משם חומר שלא יסולא בפז. לאחר שחזרו קיבלו קיטונות של גידופים וועדות חקירה, במקום שיודו להם. הפרשה, בסגנון אחר, אך דומה, חזרה עם נסיעתו של אחד מהשניים, אהוד יערי, למרוקו.

כתב יערי
מזל שיש הגרלה

כאשר נדמה היה ש**אנואר אל־סאדאת** ייפגש עם המלך חוסיין בבירת מרוקו, הוחלט כי יערי יסע לכסות את הפגישה. כשנודע שחוסיין לא יבוא למרוקו, וסאדאת ייפגש רק עם **חסן** מלך מרוקו, החליטו מספר פקידים מנהליים כי „חבל על הכסף." וכי יערי יישאר בבית.

יערי הבין כי מרוקו, גם בלי חוסיין, היא עניין עיתונאי ממדרגה ראשונה והחליט לנסוע. אז התברר כי לא מאשרים לו את התקציב, אם כי הנסיעה עצמה אושרה. יערי ניזכר כי זכה בכרטיס טיסה בהגרלה שנערכה בחגיגת העשור לטלוויזיה, והחליט לנצל כרטיס זה, כדי לערוך את הנסיעה ולשרת בכך את הטלוויזיה הישראלית.

עתה מקווים כי מישהו יזין את הפקידים היושבים באגף המינהל של הטלוויזיה, שיגלו הגינות, ויחזירו ליערי את דמי הכרטיס שהוא הוציא מכיסו.

פרשה זו היא אולי ההוכחה הסופית לכך כי אסור להדיוטות בענייני עיתונות וחדשות כמו הפקידים הבכירים במינהל הרשות, להחליט החלטות עיתונאיות, רק משום שהם החותמים על הצ'קים.

אהוד יערי

כאשר ננזפו שני כתבי הרשות בארצות־הברית, **דן שילון** ו**אלי ניסן**, על שלא העבירו כתבות לרדיו מקמפ־דייוויד, הם טענו להגנתם כי כתב הרשות בחופשה **יצחק פלר**, שלח כתבות, ולכן הם היו

פטורים מכך. הסבר זה התקבל בדוחק, אולם כדי לא להמשיך את השערורייה שבכישלון הרדיו בדיווח מקמפ־דייוויד, החליטו שלא לעסוק בכך יותר.

כתוצאה ישירה מכך קיבל **אהוד יערי** הנחיות, לפני שיצא לרבאט בירת מרוקו, לשלוח ידיעות וכתבות רבות ככל האפשר לרדיו ורק אחר־כך לטלוויזיה.

בינתיים הודיע מנכ״ל הרשות, **יצחק ליבני**, כי ברגע שאפשר יהיה לשלוח כתבים לקאהיר, ייצאו כתבי הרדיו יחד עם כתבי הטלוויזיה.

המר הפקיע את הבידור

הסיכסוך של הטכנאים, שהפריע גם לשידורים מקמפ־דייוויד וקטע את שידור כמעט חצות בשבוע שעבר, אינו חדש לקוראי מדור זה. מה שחמור יותר מנאומו של **ג׳ימי קארטר** שלא שודר בפעם השנייה בשבוע שעבר, או מאי־שידור מהדורת כמעט חצות, או מאי־שידור כתבות וסרטים ביגלל הסנקציות המוצדקות של הטכנאים הוא שהשידורים ליהדות העולם, ובעיקר ליהדות ברית־המועצות, נפגעים מכך.

לרשות השידור ברור כי האשמה לכך בסמנכ״ל הרשות לענייני מינהל, **שלמה עבאדי**. בשבוע שעבר החליט שר החינוך, **זבולון המר**, להפקיע את הטיפול בסנקציות של הטכנאים מידיו של עבאדי ומידי הרשות כולה. המר עומד להיפגש עוד לפני החג עם מזכיר ההסתדרות **ירוחם משל**, וייתכן שאף עם שר־האוצר **שימחה ארליך**, ולסיים אחת ולתמיד את הפרשה, שהיא אחד המחדלים המינהליים החמורים ביותר שידעה הרשות מעודה.

מדוע לא שודרה השואה?

למרות הפירסומים ששואה לא שודרה ביום השני לפני שבוע בגלל קוצר הזמן, כאשר מבט התארך ביגלל קמפ־דייוויד, ולא שודרה השבוע ביום שני ביגלל התארכות הדיון בכנסת, האמת היא שהחלטת

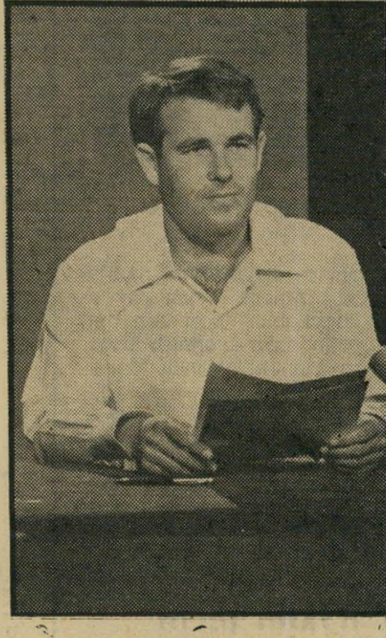

כתב לימור
מזל שיש שגרירות

אי־השידור נפלה אצל מנכ״ל הרשות **יצחק ליבני**, שלדבריו לא רצה כי באותו ערב ישודר אחד הדברים השמחים שקרו לעם ישראל — יחד עם הדבר הנורא שקרה לעם ישראל.

סרט על ירושלים לאירוויזיון

בהחלטה בלתי־רישמית שנפלה בטלוויזיה הוטל על הבמאי **יוסי צמח**, מי שיהיה במאי הארוויזיון, להכין סרט מקדים לארוויזיון, שישודר באותו לילה, על ירושלים. רק בעוד כשבוע יוהלט באופן רישמי על התקציב של הסרט המקדים, ועל התסריט שלו.

טלתורס

ועדת הנסיעות של רשות השידור אישרה בשבוע שעבר רשימה ארוכה ביותר של נסיעות לחוץ־לארץ, שתתבצענה בעתיד הקרוב.

מפגיני הרדיו בתל־אביב, שהפגינו בנמל־התעופה בן־גוריון נגד מנכ״ל הרשות **יצחק ליבני**, יכולים להתכונן להפגנה נוספת. ליבני עומד לצאת בחודש ינואר הקרוב לכנס של מנהלי מחלקות־חדשות בטלוויזיה, שייערך ביוון. הוא אומנם אינו מנהל מחלקת־חדשות, אבל לשם כך הוא יקח איתו גם את מנהל מחלקת־החדשות, **חיים יבין**.

מנכ״ל נוסע ליבני

מנהל נוסע צוקרמן
ההפגנות לא עזרו

יועצנוסע כהן

מנהל הרדיו, **חגי פינסקר** עומד לפרוש בקרוב, אבל לפני הפרישה עוד יחטוף נסיעה קלה אחת לגרמניה, כאורח מישרד־ההסברה המערב־גרמני. כדי לשמור על האיזון הקדוש ייצא גם מנהל הטלוויזיה, **ארנון צוקרמן**, בעוד חודש, לכנס של מנהלי תחנות טלוויזיה ויטייל בכל אירופה, כולל לונדון. בין השאר יבקר צוקרמן גם בשוק של סירטי טלוויזיה, וכדי שביקורו שם יהיה כדאי, הוא ילווה על־ידי מנהל מחלקת הסרטים הקנויים של הטלוויזיה **יצחק** („צחי״) **שימעוני**. שמעוני גם יעסוק קצת, ולא במסגרת הטיול עם צוקרמן, בניסיון למכור לגויים סרטים שהופקו על־ידי הטלוויזיה הישראלית.

אחת המועמדות לתפקיד מנהל הרדיו ומי שמנהלת כיום את מחלקת המוסיקה ברדיו, **מיכל זמורה**, אשתו של השופט העליון **חיים כהן**, יוצאת לכנס של מנהלי רדיו שייערך ביוגוסלוויה, ותקפוץ גם לכנס מוסיקלי שייערך באותה ארץ. **וכדי** שלא לקפח את הרדיו בערבית, ייצא מנהל הרדיו בערבית **שאול בר־חיים** לכנס מנהלי רדיו ולסיור באירופה. כדי שכל עניין הנסיעות יהיה חוקי, יוצא היועץ־המישפטי של רשות השידור, עורך־הדין **נתן כהן**, לוועידה של מישפטני רשויות שידור, ואילו הצד הכלכלי מכוסה על־ידי **ישראל דורי**, מנהל המחלקה הכלכלית, הנמצא כבר בסיור בחוץ־לארץ.

אולם לא רק מנהלים ופקידים נוסעים — גם פועלים. מנהל שירותי ההפקה, **יוסי כסון**, עומד לצאת לתערוכה של ציוד צילום בשם פוטוקינה, ויצטרף אליו גם האחראי על התאורנים בטלוויזיה, **יז׳י ביאליק**.

הקונסוליה אישרה והכתב סולק

מתברר כי נסיעתו הכושלת של כתב הטלוויזיה בלונדון, **מיכה לימור**, לקאהיר, נכשלה ביגלל אי־תיאום בין שגרירות מצריים לבין מישרד־הפנים של מצריים.

לפני יציאתו קיבל לימור אישור מהשגרירות המצרית בקאהיר לנסיעתו, והובטח לו שכניסתו למצריים מאושרת. כשהגיע לקאהיר, התברר לו כי במישרד־הפנים של מצריים אין יודעים על ההסכם שלו עם השגרירות בלונדון, והוא נאלץ לחזור למחרת לאתונה, כלעומת שבא.

במאי צמח
מזל שיש ארוויזיון

לאן ״ילכו 7 מיליון הדולר?

ההקצבה בת 7 מיליוני הדולרים שהביא עימו מגרמניה לטלוויזיה, לפני חודשים אחדים, שר־האוצר **שימחה ארליך** עומדת כבר לפני חלוקה.

מיסמך אותו הגיש מהנדס הרשות **אורי לעדן** למנכ״ל רשות־השידור **יצחק ליבני** מציע להקצות את מרבית הסכום לחידוש ציוד הטלוויזיה ולהפכו לאלקטרוני מתקדם, כאשר לעדן מאמץ את מרבית ההצעות של מי שהיה בזמנו מנהל מחלקת־החדשות **דן שילון**.

סעיף אחד בהצעה של לעדן מדבר על אולפן לטלוויזיה, בסדר־הגודל של אולפני הסרטה הרצליה. 7 מיליוני הדולר יספיקו לחידוש הציוד ולהקמת האולפן מהבחינה הטכנית, אם כי למיבנה האולפן יהיה צורך בתקציב נוסף שיבוא מתקציב הפיתוח של הטלוויזיה.

מדוע לא נסע גילעדי למוסקבה?

מנהל מחלקת־הספורט של הטלוויזיה **אלכס גילעדי** אמור היה לצאת בשבוע שעבר למוסקבה כדי לערוך את הסידורים האחרונים ולהכין את הקרקע לכיסוי של הטלוויזיה מאולימפיאדת מוסקבה 80׳.

מרבית מנהלי הספורט של תחנות הטלוויזיה בעולם, כבר ביקרו במוסקבה וסיימו את כל הסידורים הטכניים שלהם.

בעיקבות קריאתו של ראש־הממשלה, **מנחם בגין**, לאומות העולם, להחרים את אולימפיאדת מוסקבה, נבהלו ברשות־השידור ומנהל הטלוויזיה **ארנון צוקרמן** הורה לגילעדי לבטל את נסיעתו.

על הגל

אירגון־מחדש של חדשות

במערכת החדשות של הרדיו עומד לחול שינוי רציני. החלוקה בין החדשות לבין היומנים תבוטל. ליד מנהל החטיבה החדש, **עמוס גורן**, ימונו שני פונקציונרים לשתי המחלקות, החדשות ועינייני־היום. האחד מזכיר־מערכת, ועל מישרה זו מתחרים שניים: **חנן נווה** ו**איתן אלמוג**. ואילו השני, של רכז־כתבים, מישרה שאותה יקבל כפי הנראה זה שיפסיד במירוץ על תפקיד מזכיר־המערכת.

לכל מהדורה של יומן ימונה עורך נפרד. ליומן הבוקר, לחצי היום, להיום הזה וליומן השבוע יהיו עורכים נפרדים. כמו־כן יחזרו לנוהג הקודם, כתבות בתוך מהדורות־החדשות הרגילה.

סיכומים רדיופוניים

בסוף השבוע הארוך של ראש־השנה ינסה הרדיו להתמודד עם הטלוויזיה על תשומת־ליבם של המאזינים. רוב התוכניות המייוחדות שישודרו בערב החג ובמהלך שני ימי החג יוקדשו לסיכומה של השנה שחלפה. שתיים מתוכניות אלה עשויות להיות מעניינות במיוחד:

● **זאת היתה השנה הישנה** (יום א׳, 1.10, 18.05, גל ב׳) תשל״ח בעיניו של דידי מנוסי. אחרי ההצלחה שבה זכתה התוכנית בשנים הקודמות, היא שובצה כבר כמסורת שנתית בלוח התוכניות. מיבחר הטורים בחרוזים שבהם הגיב דידי מנוסי על מאורעות השנה בטור הקבוע שלו בידיעות אחרונות, אותם ישחקו וישירו ויזמרו הפעם טוביה צפיר, דובי גל, רוויטל עמית וליוויה חכמון. דידי עצמו ינחה את התוכנית בחרוזים חדשים.

● **הספורט בתשל״ח** (יום ב׳, 2.10, 18.05, גל ב׳). השנה שחלפה היתה שנת מישחקי הגביע העולמי בכדורגל, שרישומם הטביע את חותמו על הספורט העולמי. קולות ותיאורים מאירוע זה וכן מנצחונותיה של קבוצת הכדורסל של מכבי תל־אביב במישחקי גביע אירופה, ומ־מישחקי־הניצחון שלה על הוושינגטון בולטס; זכיית נבחרת ישראל באליפות אירופה בליינז׳ וכל שאר אירועי הספורט המרתקים של השנה, כפי שלוקטו ונערכו לתוכנית בת 54 דקות על־ידי גידעון הוד ורמי יצהר. בתוכנית יושמעו קולותיהם של הספורטאים והמאמנים, וכן קיטעי מוסיקה ברוח הזמן.

ישיבה סודית בבית היו"ר ✶ דן שילון נותן

הוראות לעזר וייצמן ✶ המידע הסודי של

עמירם ניר ✶ הרומן הפנימי של חנה קלופפר

● הוועד המנהל

לעניני שואה

הוועד־המנהל עסק, באופן מוזר ביותר, בדיון על סרט המאזכר את הארמנים. הלאומנים הקיצוניים ברשות־השידור מתנגדים להקרנת הסרט, בטענה של פגיעה במדינה ידידותית. דווקא אנשים מסוגו של עורמ־הדין **אהרון פאפו**, הטוענים כנגד העולם, ששכח את שואת היהודים, מתעלמים משואת של עם אחר.

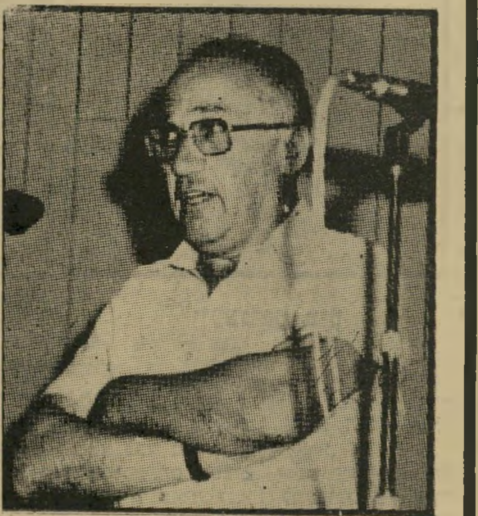

יושב־ראש ירון
ישיבה פרטית

יושב־ראש הוועד־המנהל של רשות־השידור, הפרופסור ראובן ירון, לא רצה להזמין לישיבה את מנהל הטלוויזיה, **ארנון צוקרמן**. לכן החליט לערוך את הישיבה בביתו. ואילו צוקרמן, שהיה חייב להשתתף בדיון, לא הוזמן. רק שבוע לאחר מכן נערכה עוד ישיבה בעניין השואה הארמנית — הפעם בבניין הרשות — ואליה הוזמן צוקרמן.

בישיבה זו התלקח ריב גלוי בין פאפו לבין סגן יושב־ראש הרשות, יצחק מאיר, שדרש להתיר למנהל הטלוויזיה להחליט על גורל הסרט, מבלי שהוועד־המנהל יתערב. פאפו, לעומתו, תבע כי הוועד־המנהל הוא שיחליט האם לשדר את הסרט או לגנוז אותו. במהלך הדיון הושמעו צעקות והוחלפו כינויים כ„טיפש" ו„אידיוט".

● שילון עזר לברברה

כאשר פורסם ההסכם של קמפ־דייוויד, פנתה שדרנית הטלוויזיה האמריקאית המפורסמת, **ברברה וולטרס**, ידידתו של ראש־הממשלה **מנחם בגין**, אל שר־הביטחון **עזר וייצמן** וביקשה לראיין אותו. וייצמן סירב. כאשר סיפרה וולטרס על הסירוב לכתב הטלוויזיה הישראלית בניו־יורק, **דן שילון**, פנה זה אל וייצמן, שהוא ידידו האישי, ואמר לו: „אתה כן תתן ראיון לברברה!" תשובתו של וייצמן היתה: „אם אתה אומר, אז זה בסדר." קרא לחדר את ברברה, והפקיד בידיה את שר־הביטחון. בתמורה, הזכירה ברברה בשידורה את עזרתו של כתב הטלוויזיה הישראלית בניו־יורק.

● השביתה הופסקה

על־תנאי

כיאה למעמד קמפ־דייוויד, הפסיקו טכנאי הטלוויזיה את הסנקציות שלהם, לפיהן אין הם עובדים אחרי חצות הלילה ולא עוסקים בחומר שצולם לאחר חצות. כך איפשרו את הכיסוי המצויין של מחלקת החדשות. אולם למחרת קמפ־דייוויד, כאשר מחלקת החדשות רצתה לשדר בשידור חוזר את נאומו של הנשיא **ג'ימי קארטר**, בפני שני בתי הקונגרס האמריקאיים, שידור ששודר לראשונה ב־2 לפנות בוקר — סירבו הטכנאים לתת ידם לכך וחזרו לסנקציות.

● נדודי שינה של יבין

בשעה אחת אחר־חצות, בלילה של קמפ־דייוויד, נודע למנהל מחלקת החדשות, **חיים יבין**, כי עומדת להתפרסם הודעה עם סיום ועידת הפיסגה המשולשת. יבין, כמו רבים אחרים, לא ייחס חשיבות רבה לסיום הוועידה, אולם כדי להיות שקט, נסע לבניין הטלוויזיה והחל להפעיל בעצמו את מערכת החדשות.

הוא העיר כתבים וטכנאים, והעמיד במצב הכן את תחנת הקליטה בעמק האלה. יבין ניהל הרבה שיחות טלפון לארצות־הברית, הכניס לכוננות את כתבי הטלוויזיה **דן שילון** ו**אלי ניסן** ואף ניסה למצוא זמן שידור בלוויין, שהיה תפוס. רק כמה דקות לפני השעה 4.30 בבוקר, עת נערכה מסיבת העיתונאים בקמפ־דייוויד, הצליח יבין להתקשר עם רשת אנ־בי־סי, שהבטיחה לו את השידור.

בין אלה שהוזעקו על־ידי יבין היו גם הכתב לעניינים ערביים, **אהוד יערי**, והמתרגמת **טל פרי**. הם הצליחו, תוך זמן שיא, לתרגם את השידור מקמפ־דייוויד ולהכין אותו למהדורה המיוחדת של מבט, ששודרה ב־7 בבוקר.

● בושה

זילזול וחוסר מיקצועיות הפגין **יעקב אחימאיר**, כששודרה במבט שבעריכתו הידיעה על מותה הטראגי של השדרנית והאמנית **חנה בן־ארי**. את הידיעה ליוותה שיקופית של בן־ארי, שנגזרה מתמונה שפורסמה בעיתון והיתה באיכות ירודה ביותר. דווקא ברשות־השידור, שבה עבדה בן־ארי, לא היה קושי להשיג תמונה טובה שלה.

● מקלטונים

מגיש עלי כותרת ביום הראשון, **דן מרגלית**, טוען כי גורם המעוניין לרשת אותו בהגשת התוכנית מפיץ את השמועות על כך שמרגלית יהיה מנהל הרדיו. לאותו גורם מבטיח מרגלית, כי גם אם יכהן כמנהל הרדיו, ימשיך להגיש את עלי כותרת ✶✶✶ רבים תמהים מהיכן יש לכתב הצבאי של הטלוויזיה, **עמירם ניר**, מידע המקדים פעמים רבות את יתר העיתונאים. פתרון החידה טמון, אולי, בעובדה, שחברתו החדשה של ניר היא לא אחרת מאשר בתו של הפרופסור **משה ארנס**, יושב־ראש ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ✶✶✶ הכתב התל־אביבי של הטלוויזיה, **חנן עזרן**, ידוע כאחד הכתבים המבלים ביותר בטלוויזיה, ותמיד עם בחורות יפהפיות. בשבוע הבא עומד עזרן לסיים את עידן הבילויים — הוא מתחתן ✶✶✶ רומן אחר, שיסתיים אולי בחתונה מתנהל בין **חנה קלופפר**, ממחלקת ההגשה, לבין אחד מטכנאי הקול של הטלוויזיה. ליצני הטלוויזיה אומרים, כי קלופפר אינה רוצה ללכת רחוק, לכן מצאה לה רומן בתוך הבניין.

כתב שילון
עזרה למתחרה

27. 9

יום רביעי

● **ידידי האדם (7.00).** הפרימאטים הם קופי האדם הפרימיטיוויים. להקה שלמה מהם נמצאה ביפן, הועברה לטכסס, בארצות־הברית ושם נערכים בה נסיונות אילוף ולמידה.

מערבונים

במקום סרטים

עד כה לא הצליח איש להעביר עדר שלם של קופים מהסביבה אליה הורגל, לסביבה זרה ושונה, ושם לאלפו.

● **האחים (9.00).** לראשונה מאז החלה הסידרה מצליחה מישפחת האמונד להתגבר על פול מרוני.— דייוויד האמונד מציג תוכנית להרחבת עסקי התובלה האווירית של החברה, חרף התנגדות מרוני.

● **מוקד (9.35).** נראה כי שהות ממושכת בארצות־הברית היא ערובה להצלחה בנושאי טלוויזיה. מנהל מחלקת החדשות, חיים יבין, „עשה" את עצמו בארצות־הברית. ואילו עכשיו מוכיח טוביה סער, מי שקיבל על עצמו את תוכנית מוקד, כי אם שוהים בארצות־הברית ורק צופים בטלוויזיה — לומדים הרבה.

● **אשת הבוגד (שעה 10.05).** סרט איטלקי, דובר אנגלית, מסוג הסרטים שהיו מציגים בקולנוע עדן בירושלים, מתמיד בתל־אביב ואוריון בחיפה. הבמאי דימיטרי דימיאני עיצב עלילה על מפקח־מישטרה המנסה להתמודד עם ההסדרים הישנים בסיציליה, ולשבור את ההגמוניה של המאפיה שם. בסרט הוא גם מצ־

מוקד: סער
שעה: 9.35

ליח, על־ידי שיכנוע תושבי המקום לשתף איתו פעולה כנגד המאפיה. למרות שהסרט הוא מדרגה שלישית או רביעית, משתתפים בו שחקנים טובים כפרנקו נרו, קלאודיה קארדינאלה ולי ג'יי.קוב. הטלוויזיה טוענת כי אינה מביאה סרטי־איכות למסך, ביגלל חרם מצד חברות ההפצה של הסרטים. טענה זו הוכחה בארצות רבות בעולם, שניצבו בפני בעייה זו, כלא־נכונה. במאמצים קלים אפשר להתקשר עם חברות סרטים קטנות, שתשלחנה לטלוויזיה סירטי־איכות ממדרגה ראשונה מבלי להזדקק לשירותי המפיצים בארץ. תחת זאת מנסה הטלוויזיה לעניין חברי־כנסת בבעייה, ולאחרונה פנה דובר הרשות, משה עמידב, אל ח"כ פסח („פייסי") גרופר, כדי שיפעיל השפעתו למניעת מונופול מפיצי־הסרטים. אולם גרופר השיב כי הוא מעוניין רק במערבונים.

28. 9

יום חמישי

● **מה העניינים (שעה 6.00).** אחת התוכניות הטובות של מחלקת הילדים. לאמיתו של דבר, התוכנית היחידה הטובה בתקופה זו. מגאזין חדשות, שאותו עורכת דליה הורביץ, זוכה לשבחים רבים מצד הורים ומחנכים.

● **יש לי שאלה (שעה 7.00).** המפיק יעקב למדן זימן אל האולפן את מחמוד עבאסי, עסקן מיפלגת העבודה, שמאז המהפך עוסק במיקצועו: סיפרות ערבית. הוא מספר על הסיפרות הערבית בישראל. מנהל בנק לאומי בנצרת מסביר את ההבדל בין הדולר ללירה הישראלית, ומי שהיתה חברת־כנסת, נוזהת קצב, צורחת על צרכנות.

● **תשדירי שירות (שעה 9.30).** לקהל הצופים נראים התשדירים מטומטמים ברובם, אולם מטרת הטלוויזיה, כשהיא מציגה אותם, היא כפולה. תשדירי השירות יכניסו השנה לרשות־השידור סכום של למעלה מ־100 מיליון לירות.

● **האלכימיה של שאגאל (9.35).** סרט מצויין, ב־

שקספיר: קורי
שעה: 10.25

מיסגרת סרטי־תעודה, שהופק על־ידי חברה צרפתית, על חייו ויצירתו של האמן הגדול. בסרט משתתפים מלבד מארק שאגאל עצמו גם אנדרה מאלרו.

● **ויל שיקספיר (שעה 10.25).** הפרק האחרון בסידרה, שסיפור העלילה שלה טוב יותר מהסרטים עצמם. הזמן: מ־1603 עד 1606. המלכה אליזבט מתה ובמקומה עלה על כס המלכות ג'יימס הראשון הרכרוכי והחלש, ששיחרר את

הרוזן התגלה

לאשת שקספיר

הרוזן מסאותהאמפטון מכלאו וקירבו לחצר. שיקספיר מגיע לשיא תהילתו בלונדון, כשהמלך מזמין אותו, יחד עם חברי השחקנים, להציג בפניו פעם בחודש, בקביעות. שיקספיר מתאכזב מהרוזן ונפגע מן העובדה שמדפיס קטן ואלמוני מעתיק את המחזות שלו ומפרסמם ללא רשות. הסונטות שלו נגנבות ומתפרסמות, ואשתו מגלה את הפרשה עם „כהת העור". בפרק זה מוצגים קטעים מהמלך ליר וכן קטעים מהמלט. שיקספיר משחק את תפקיד הרוח. שיקספיר מחליט לוותר על לונדון הזוהרת ולחזור אל חיק מישפחתו בסטראטפורד.

29. 9

יום שישי

● **מסע בין כוכבים (3.00).** גם אלה שלא השתכנעו כי תוכנית זו טובה מהאיש השווה מיליונים, ישתכנעו עוד בוודאי עתה. וזאת משום שהתסריט של הפרק השבועי מזכיר תסריטים של סטיב אוסטין. קפטין קירק והאנטרפרייז נתקלים בספינת-חלל בלתי-מזוהה הנמלטת מהם. לאחר מירדף הם מצליחים להשתלט עליה ומגלים את הקברניט הארי מאד עם שלוש חתיכות משגעות, השחקניות קארן סטיל, סוזן דנברג ומגי תרט. מאד הוביל את שלושת החתיכות לכוכב אחר, שם הוא מתכוון למכור אותן לגברים בודדים.

חטיפה בספינת חלל
שעה 3.00

קירק פותר את הבעייה כאשר הוא מקבל עליו את תפקיד השדכן ומוצא לכל השלוש חתנים על סיפון האנטרפרייז.

● **הדרכה למכה (שעה 7.30).** תוכנית דת מיוחדת שהופקה על-ידי שולה בן-

מדריך לעולים לרגל למכה

שלום, המדריכה את המוסלמים תושבי ישראל והגדה, ערב צאתם למכה.

● **האביר השחור (שעה 10.10).** עוד אחד מהסיפורים הרומנטיים של היום השישי. הפעם, של אחת הסופרות הידועות משנות ה-30, אתל מ. דייל. הגיבורה, ארמינדורה, השחקנית סיניד קיוזאק, היא צעירה בת 22, ששבה לאנגליה לאחר שהות בחו"ל. במציאות מנסות אחותה וגיסתה לשכנע אותה להינשא לבעל אחוזה המתגורר בשכנות (השחקן אדוארד פוקס, הזכור מזמנים קשים לפי צ'ארלס דיקנס), אך הצעירה ממשיכה לחלום על האביר השחור מפאריס.

● **אשר אליו נכספתי (10.10).** גירסה לטלוויזיה של מחול, שאותו העלתה להקת בת-שבע עוד לפני שהסתלקה מלונדון מבלי לפרוע חובה למלון. את הכוריאוגרפיה לגירסה זו עשה יאיר ורדי ומחוללים תמי צפריר ורוג'ר בריאנט. ניסוי מעניין ביותר לאוהבי בלט.

● **בארנבי ג'ונס (שעה 10.35).** פרק הפרידה מבארנבי, שמצדיק את ההחלטה להוריד סידרה זו מהמסך. אד נלסון משחק תפקיד סופר, שנשא לאשה בחורה נכה אך עשירה, אולם מחזיק גם פילגש שלה הוא מבטיח לרצוח את אשתו. הוא לא מתכוון לקיים את ההבטחה. את זאת עושה במקומו הפילגש, כשהיא מדרדרת את כיסא הגלגלים של האשה, לבריכת השחייה.

30. 9

שבת

● **חידושים והמצאות (6.30).** הסרט הראשון בתוכנית זו יעניין בוודאי את תושבי לוד, גנות וכפר-חב"ד, השוכנים ליד נמל-התעופה הבינלאומי וסובלים מרעש המטוסים. יותר מתושבי מקומות אלה רגישים לנושא השלטונות והאזרחים האמריקאים. הם מקדישים מיליוני דולרים למחקר רעש המטוסים. מנוע הסילון שוכלל והוא פולט פחות רעש. חברות-תעופה אחדות ביטלו את פיתחי האוויר בג'אמבו 474 וגרמו לצימצום הרעש. הטייסים נוסקים בצורה תלולה יותר, מפחיתים את זמן שהותם על הקרקע ואת הרעש. טייסים אחרים מפחיתים ממהירות המטוס כשהם מעל אזורי מגורים, גם זאת כדי להקטין את הרעש. בסייאטל, ארצות-הברית, רכשה רשות-התעופה את כל הבתים ליד נמל-התעופה ופינתה את הדיירים. במקומות אחרים ממנים שילטונות התעופה בידוד מייוחד בבתים הקרובים לנמל-התעופה. סרט אחר סו-

מיליונים נגד הרעש

קר שלושה מחקרים תת-ימיים, שנעשו על-ידי מדענים מכל רחבי העולם.

● **חידון 2 כפול 2 (6.45).** על אודה של נקודה גברו ילדי בית-הספר הבפטיסטי בנצרת על ילדי בית-הספר התיכון באום-אל-פחם, בתחרות רבת-מתח, שאותה הפיק יעקב למדן.

● **אספן (10.05).** שעטנז טלוויזיוני, שהטלוויזיה הישראלית היתה בין הטלוויזיות הבודדות בעולם שרכשו אותו. במשך שלושה שבועות יקרינו תערובת משונה של שני רבי-מכר בארצות-הברית, שנכתבו על-ידי סופרים שונים ושאין ביניהם כל קשר, מלבד הקשר המלאכותי שבסידרה. הסופרים הם ברט הירשפלד, שכתב את אספן ה-

אספן: הארפר ואליוט
שעה: 10.05

מקורי וברט ספייסר. אספן היא עיירה קטנה בקולורדו, ההופכת למרכז תיירות הסקי בארצות-הברית. הפרק הראשון מגולל את תולדותיו של צעיר אלמוני, השחקן סאם אליוט, שנאשם ברצח אלים של קטינה. היחיד המוכן להגן עליו הוא פרקליט מתחיל, ושלוות נפשה של אספן, המעורערת בין כה וכה ביגלל ההופכות מעיירה רדומה למרכז תיירות סואן, מתערערת.

1. 10

יום ראשון

● **פרימוס (6.32).** פרימוס וציוותו נחלצים להציל, בעזרת הצוללת שלהם, כמובן, מדען ימי שנעקץ על-ידי עקרבים. קשה שלא להיזכר בז'ול וורן.

● **מבט (8.00).** לכבוד החג, מבט מקוצר ומוקדם.

● **אגדה ושיר (8.15).** אהרונה דיין הקדישה זמן, מאמץ וממון רב כדי להפיק תוכנית בת 10 דקות, שבה ישקורה המלל והשירה הסטנדרטיים כיאה לערב ראה"ש בטלוויזיה.

● **אנשים בתש"ח (8.25).** יורם רונן ראיין חמישה אנשים, אך יופיעו רק ארבעה.

זרו ביטל את הראיון

המרואיין שלא יופיע הוא מי שהיה אלוף וחבר-כנסת **מאיר ("זרו") זורע.** רונן ריאיין את זורע, שתקף את הסיאוב בחיים הפוליטיים בישראל. למחרת הראיון, שנערך בקיבוצו של זורע, טילפן האלוף-ח"כ-מיל. ודרש לבטלו. מי שלא דרשו לבטל את הראיון איתם הם חברת ד"ש לשעבר והעסקנית מאור-יהודה טובה סעדון, גיבור הפיגוע בקאונטרי קלאב אברהם שמיר, פעיל העליה מברית-המועצות איליה גלזר, והכדורסלן בן הדת היהודית אולסי פרי.

● **מרגניות (9.25).** התוכנית המרכזית של ראש-השנה. ניסים אלוני, נעמי שמר ויעקב שבתאי מצאו שירי אהבה ושירי עם באידיש, תירגמו

שרה: מקליין
שעה: 10.15

אותם והגישו אותם למפיקה דליה גוטמן. זו זימנה לאולפן את מיקי קם, עליזה רוזן, נורית גלרון, ישראל גוריון ודרון תבורי, כדי שיבצעו אותם. עיקר ההצלחה של התוכנית טמונה בתפאורה ובתילבושות. את התוכנית כולה ביים הגאון התורן של הטלוויזיה הישראלית אנטואן סאלח, ונעמי פולני מהתרנגולים עיבדה חלק מהשירים.

● **שרה (10.15).** דרמה המנסה להראות כי לאלמנט הבחירה שבאימוץ יש שני צדדים. הילדה המכוערת והבלתי מושכת שרה, מגולמת על-ידי השחקנית פיונה מקליין, מגלה את אלמנט הבחירה בנושא האימוץ ומחליטה, כי כמו שהוריה המאמצים בחרו בה, כך יכולה היא לבחור בהורים מאמצים אחרים.

2. 10

יום שני

● **תוכניות ילדים (שעה 5.30).** דווקא בשני ימי החג, כאשר הילדים נמצאים בדרך כלל בבית, החליטה מנהלת מחלקת הילדים, אסתר סופר, להוציא את הצוות שלה לחופשה. אין תוכניות ילדים.

● **מבט (8.00).** הטלוויזיה עושה לה חיים קלים בכל הנוגע לשידור חדשות בחג. בעולם העיתונות ידוע, כי בדרך כלל חגים הם ימים שלא קורה בהם מאומה (מילבד חריגים שנכנסו כבר להיסטוריה העיתונאית) וכל עיתונאי נתקל בבעייה זו כשהוא צריך למלא את מיכסת העמודים שלו, למרות החג. הטלוויזיה עשתה לעצמה חיים קלים, והיום, כמו אתמול, תשודר מהדורה מקוצרת של מבט.

● **קונצרט (8.15).** אי-אפשר לחגוג ללא קונצרט, ולא חשוב איזה קונצרט. מחלקת ההגשה של חנה קלופפר גורמת לעיוותים רבים בלוח המישדרים של הטלוויזיה, בכל שבוע, וזה העיוות השבועי שלה. עדיין לא ידוע איזה קונצרט ישודר.

● **בומבה צור (8.45).** ושוב, הבמאי אנטואן סאלח.

בומבה צור
שעה: 8.45

והפעם בתוכנית המרכזית של הערב, על ושל השחקן יוסף ("בומבה") צור. שנים אחדות לא הופיע בומבה צור, וזו הופעת הבכורה המחודשת שלו. צור ישיר, ירקד ובעיקר יקפץ, על פי מיטב המחזות המוסיקליים שבהם התפרסם. כאשר הופקה התוכנית ביקש צור להקדיש שיר לירי אחד לזכרה של אשתו המנוחה, ימימה.

אסור לזכור את האשה

אולם המפיק, ישראל וינר, סרב, בטענה שהתוכנית היא בידורים, ואסור להכניס בה אלמנטים עצובים. צור נכנע.

● **השנה בקולנוע העולמי (9.45).** מהדורה מורחבת, בת שעה, של התוכנית הקבועה מסך גדול מסך קטן, שתסקור את הסרטים הטובים והגרועים של השנה החולפת. המפיק, אהרון גולדפינגר, גורלש גם לסרטים מלפני שנתיים. יגיש יצחק ("איציק") בן-נר, שאולי הפעם יצליח להתגבר על הקיפאון הטלוויזיוני שלו.

3. 10

יום שלישי

● **למישפחה (7.00).** מוטיבים חוזרים משידורים קודמים. עקרות-בית ערביות ויהודיות הקוראות את הכותרות תלמדנה כיצד להכין ירקות ממולאים באיטריות ולסדר פרחים בסל תפירה. בתוכנית גם כתבה על ייעוץ קוסמטי ואופנתי לנשים ערביות. מפיקה מיקה רביד.

● **יהודים במרוקו (שעה 8.00).** צוות הטלוויזיה הישראלית, שיצא למרוקו, מציג את פירות המסע. כשחיים שירן בארץ מולדתו, מרוקו, לפני 20 שנה, קראו לו חיים שקירן. מנהל מחלקת תוכניות הדת של הטלוויזיה,

קולומבו: פאלק
שעה: 10.10

בנימין צביאלי, שלח אותו למרוקו, ושירן הביא מאות מטרים של פילמים מהשכונה היהודית במלאח, בעיר הולדתו מכנס. אולם שירן לא הסתפק במכנס ובפגישות עם חבריו לספסל-הלימודים ולתנועת-הצופים, אלא צילם גם בקזבלנקה ובמרקש. במכנס היתה קהילה יהודית תוססת בת 20,000 יהודים. כיום — 600 יהודים בלבד. במרוקו כולה היו מאות בתי-כנסת. כיום יש

20,000 לעומת 600

בה רק כמה בתי-כנסת ספורים. החינוך היהודי במרוקו היה מגוון ועשיר במיוחד. מלבד בתי-הספר של אליאנס ושל חב"ד, היתה גם תנועת-צופים יהודית מפותחת, ועל כל אלה מספר שירן בסרטו. אגב, צילומי הילולת ראש-השנה נראים מוכרים. הם שודרו לפני חודשים אחדים בטלוויזיה. כתבים מכל רחבי העולם כיסו מיפגש זה בין הטלוויזיה הישראלית לבין היהדות והשילטונות במרוקו, ובמבט שודר סרט על עצם הכנת הכתבה.

● **ג'ון באאז בקיסריה (9.30).** הטלוויזיה לא חזרה על השגיאה שעשתה בקונצרט של רוברט פלאק. כזכור, לא צילמה הטלוויזיה קונצרט של הזמרת הכושית המצויינת שנערך בארץ, ורכשה סרט זר.

● **קולומבו (10.10).** לאחר שהוואי חמש אפס חוזר, הבולשת חוקרת חוזרת וארצ'י באנקר עומד לחזור, משודר הערב פרק מהסידרה קולומבו. אולם אין צורך לשמוח מדי. הפרק משודר רק בזכות מוצאי-ראש-השנה, ואין כוונה להחזיר באופן קבוע את פטר פאלק וקולומבו שלו.

היסטריה מבוקרת חברת הכנסת גאולה כהן, כוכבת ההצגה הגדולה מרימה את אגרופה, בעוד ידה השמאלית לוחצת על הכפתור המפעיל את המיקרופון שעל שולחנה. לידה יושב ח"כ דקל (דייקסל), המבקש כאילו לבטא את הסתייגותו על־ידי הטיית גופו. מאחרי גאולה כהן, בתא היועצים, מתבונן במחזה יחיאל קדישאי, ראש לישכתו של מנחם בגין. בפינה משמאל מסתכלת בהתרחשות הדרמאתית מזכירה הנראית נרגשת.

פעמי גאולה

הנביאה גאולה אינה מפסיקה כאשר נקראה לסדר, מזמינה למעשה את גירושה מהאולם.

הכנסת **לא התרוממה** לגודל הרגע. בוודאי לא כך תיאר לעצמו מישהו את המעמד, שבו תידרש הכנסת לאשר את הסכם־השלום הראשון של מדינת־ישראל, הציונית והריבונית, עם מדינה ערבית.

נראה כי הכנסת — הכנסת ביכלל, והתשיעית בפרט — אינה מסוגלת להיות רצינית יותר מאשר במשך כמה דקות רצופות. אחרי הצגתה של גאולה כהן, שקעה הכנסת במהרה באווירה הקטנונית הרגילה — חילופי־דברים תפלים, ציחקוקים, הלצות מטופשות.

"לא האמנתי!"

לפני **הישיבה,** במיזנון הח"כים, קולחת השיחה מסביב לשולחנות. הנושא המרכזי: האם יחבל מנחם בגין בהסכמי־השלום? האם חתם עליהם כדי לחבל בהם? האם הוא מחבל בהם מבלי לרצות בכך?

הנה ההערה שלו, במעמד החתימה בבית הלבן, על כי „אבותינו" בנו את הפיראמידות. לגבי בגין היתה זו סתם הלצה קטנה, הקוצרת חיוכים. בשביל המצרים, היה זה עלבון צורב נוסף. האם מאמינים הישראלים שהמצרים לא היו מסוגלים אף לבנות את הפיראמידות, ההישג הלאומי הגדול ביותר שלהם בכל הדורות? הרי זו התנשאות ישראלית בלתי־נסבלת. בלתי־נסבלת שיבעתיים, דווקא מפני שהמצרים רגישים מאד, כיום, לנחיתות הטכנולוגית שלהם.

ה„יונים" הוותיקות של הבית — והן מעטות מאד — זורחות.

עוד לפני כמה ימים עמד ח"כ המפד"ל, אברהם מלמד, במצור. שומו שמיים, הוא לחץ את ידו של איש אש"ף בוועידה בין־פרלמנטרית!

אבל היום שוב אין מלמד צריך להסתתר. היום, הכל מותר. ח"כים עוברים ולוחצים את ידו, תוך כדי שאלה: „האם זוהי היד שלחצה את ידי אש"ף?" הרב מנחם הכהן לוחץ במיקרה את יד שמאלו של מלמד, וזה מסיק מייד: „היד הזאת נשארה כשרה!"

האולם מתחיל להתמלא. עליזה בגין ובנותיה במרכז יציע־האורחים. לידן, על היציע, ח"כים מן הכנסות הקודמות — יצחק בן־אהרון, נתן ילין־מור, שיש לו כרגיל פסוק מן המקורות („צדיקים, מלאכתם נעשית בידי אחרים!"), מרדכי בן־פורת, שהוא נץ קיצוני וחסיד קיצוני של דיין. מצב קשה. וגם סוזי אבן, מוטה גור, שלמה אבינרי.

בני זימרי

בקצה **האולם** מסתודדים גאולה כהן, יצחק מודעי, משה שמיר. פנים קודרות. שם מתבשל משהו. בחלל האולם הזה, מול פני הקיר של דני קרוון, מנסרים חרישית אלף ואחד נאומים נלהבים — לעולם לא תפורק התנחלות! אין עם מי לדבר! השלום הוא חלום באספמיה! שארם־אל־שייך בלי שלום עדיפה על שלום בלי שארם־אל־שייך! הברירה בין שטחים ושלום היא שקר! אין עם פלסטיני! לא נזוז מילימטר!

אלף ואחד נאומים שנאמו, ששמעתים במו אוזני, והם התנדפו באוויר כלא־היו. בעלי הנאומים האלה יושבים כאן היום, מדושני־עונג, מוכנים להרים יד כדי לאשר את מעשי ראש־ממשלתם!

גאולה כהן אינה מרגיזה. היא וקומץ חבריה מגלים, לפחות, עיקביות ואומץ־לב. קומץ היונים שפסלו סיסמות אלה כל השנים, ושזכו במטר של עלבונות ולעג, גם הם יכולים לחגוג כיום. לובה אליאב, יוסי שריד, אברהם מלמד, דויד גלס וחבריהם, זהו יומם.

אך, כמו שרמז אלכסנדר ינאי לאשתו: לא הפרושים מרגיזים, וגם לא מי שאינם פרושים אלא הצבועים, העושים מעשי זימרי ודורשים שכר כפינחס.

ואלה מהווים את הרוב בכנסת.

ההצגה הגדולה

ההצגה **שייכת,** כמובן, לגאולה כהן. הכל מתוכנן. היסטריה מבוקרת, מחושבת. אבל גם אמיתית. ההיסטריה היא תכונת־היסוד של האשה הזאת. כששמעתי את קולה בפעם הראשונה, לפני שלושים־וכמה שנים, בוקע מן הרדיו, כשהיתה הדוברת בתחנת־השידור המחתרתית של לח"י, קיבלתי עור־אווז. הפאתוס ההיסטרי, בעל הצליל המזוייף, לא התאים לרוח לח"י, שהיתה דווקא האינטליגנטית מבין שלוש המחתרות.

היום היא בפורמה. היא משתלטת על הישיבה מן הרגע הראשון. אין היא נותנת לבגין לדבר. ברור לגמרי: היא רוצה להכריח את היו"ר לגרש אותה מן הישיבה, ובכך לעשות את האקט ההפגנתי האפקטיווי ביותר.

היחידי בכנסת היכול למתוח ביקורת מיקצועית על ההצגה הוא — אני. הייתי חבר־הכנסת היחידי שהוצא אי־פעם בכוח מאולם הכנסת, על־פי פקודת היו"ר. זה היה ב־1969, על רקע קבלת החוק „מיהו יהודי", שהנציח את הכפייה הדתית.

דעתי המיקצועית על ההצגה:

- גאולה — ככה־ככה. היסטרית מדי. נרגשת מדי. בסוף נרתעה מן הסיום ההגיוני — שיישאו אותה החוצה על כפיים. כיוון שאין סדרניות בכנסת, זה היה מחייב את קצין־הכנסת להזמין שוטרות. שחקנית טובה היתה יכולה, אולי, לשוות ליציאתה ממד דרמאתי. גאולה היא שחקנית גרועה.
- היו"ר — לא בסדר. הוא העמיד להצבעה את השאלה אם לגרש את גאולה. זה אינו לפי התקנון. זהו תקדים מסוכן מאד, להטיל על חברי־הכנסת להחליט אם לגרש מישהו מעמיתיהם. ההחלטה על כך היא בסמכותו הבילעדית של היו"ר.

האירוניה של הגורל: יצחק שמיר היה אחד משלושת מפקדי לח"י, כאשר גאולה כהן היתה הקריינית של האירגון וגיבורתו.

בכל זאת — ההצגה היתה במקומה. היא הבליטה את העובדה שקומץ אנשי ארץ־ישראל השלמה הם כעת האופוזיציה היחידה בכנסת, מילבד רק"ח (מינוס צ'ארלי ביטון). והיא גם היתה הסימן היחידי לכך שעומד לדיון משהו מכריע, החורג מסדר הגודל של הצעה לסדר־היום מטעם פסח גרופר או עקיבא נוף.

משה שמיר, פחדן כרגיל, לא הצטרף למעשה.

מחשבה שאין מנוס ממנה. היא כופה עצמה מאליה: מה היה קורה

אילו מנחם בגין היה ממלא את התפקיד, שממלאת עתה גאולה כהן?

מה היה קורה אילו היה שימעון פרס, למשל, מגיש את ההסכמים כראש ממשלת־ישראל ומנחם בגין, כראש האופוזיציה, היה מתנגד להם?

פרס אכן מעלה את הרעיון בנאומו. אך גם הוא אינו יכול להעלות בדעתו את אשר היה מתרחש: תוהו ובוהו בכנסת. תיגרות־ידיים. רבבות בשערי הכנסת. גז מדמיע. גיוס כללי במישטרה, ואולי גם הפעלת הצבא.

טוב שיש בגין, העושה את המלאכה.

והוא עושה אותה. בנאום חלש, הרבה מתחת לרמה הרגילה שלו, כמי שממלא תפקיד שאינו מתאים לו כל־כך. מצטדק על המלאכה שעשה. מבקש להבין את הלחצים שבהם עמד.

אין זה נאום־ניצחון של מנהיג שעשה מעשה היסטורי, ושהביא שלום למדינה אחרי שלושה דורות של מילחמה. דויד בן־גוריון היה מעלה על נס את הסיכויים הנהדרים, הנפתחים לפני המדינה. תחת זאת מכריז בגין בתחנונים על הדברים הגרועים שהוא מנע בקמפ־דייוויד.

ומה הוא מנע?

● לא יהיה מישאל־עם בשטחים המוחזקים. רק הנציגים הנבחרים של התושבים יחליטו.

כאילו היה בכך הבדל כלשהו. אם הנציגים ייבחרו על־ידי העם, דעתו של העם תקבע. אין הבדל מהותי בין בחירות לי־מישאל־עם, במיקרה זה. לעם הפלסטיני — או לפחות לשליש העם הפלסטיני היושב בגדה וברצועה — הוענקה זכות־וטו.

● לא תהיה בשום פנים מדינה פלסטינית.

האומנם? היכן זה כתוב? בעיני רוב רובה של האנושות, „זכויות לגיטימיות" של עם כוללות את זכותו לחרות לאומית ולמדינה משלו. בגין חתם על מיסמך המעניק ל„עם הפלסטיני" את „הזכויות הלגיטימיות" שלו.

נכון שבמיסמכים אין כל קביעה שמגיעה לעם הפלסטיני מדינה משלו, אך ההיגיון ההיסטורי יעשה את שלו.

● „אירגון המרצחים המתקרא פי־אל־או" אינו מהווה גורם במשא־ומתן.

כן ולא. הוא הוצא מן המישחק — בדלת הראשית. אך ניתנה לו זכות־כניסה בדלת האחורית. כפי שבגין עצמו קבע: אם מועמדים בגדה וברצועה יכריזו על עצמם כעל נאמני אש"ף, אין הדבר פוסל אותם מלהיבחר.

אם כן, מהו, בעצם, ההבדל?

● דגל של מדינה ערבית לא יונף על הר־הבית.

זהו הישג, ואוי להישג זה! דובר על הדגל הסעודי. סירובו של בגין דחף את סעודיה אל שורת המדינות המתנכרות להסכמים. הגורם החשוב ביותר בעולם הערבי, היחידי שיכול היה למנוע את בידודו המוחלט של אנוור אל־סאדאת, נדחף לעמדה עויינת, או לפחות נייטרלית. כל זה ביגלל מעשה סימלי.

קריאת־ביניים רצינית אחת בנאומו של בגין ,דווקא מצד תופיק טובי.

„זה לא שלום! בלי העם הפלסטיני לא יהיה שלום!"

קריאה רצינית, והיא היתה צריכה להי־

מביא השלום

מנחם בגין מצדיק את ההסכמים שהשיג, ברומזו שעמד בלחצים כבירים מצד נשיאיהן של ארצות־הברית ומצריים. דבריו לוו במטר רצוף של קריאות־ביניים, מפי הניצים שנותרו ברוב הסיעות.

אופוזיציה ימנית

מייצג שימעון פרס, המאשים את בגין בכך שוויתר יותר מדי, ושסלל את הדרך לפני מדינה פלסטינית. בעייתו של שימעון פרס היתה איך להחזיק את מיפלגתו ביחד, להביאה לכך שתצביע בעד ההסכמים, בעודה נואמת נגד פירוק ההתנחלויות.

יונים וניצים

רגע לפני התחלת הישיבה. היונה אברהם מלמד מתבדח עם השר יוסף בורג. מתחתיו משוחחים הניצים יגאל הורביץ ואליעזר שוסטק (משמאל) עם מנחם בגין, החבוי מאחרי ראשו של דיין, בעוד שייגאל ידין משוחח עם אריק שרון, שראשו נראה בפינה. מימין עומד שלמה לורנץ.

שמע. כי זהו מוקד הביקורת האמיתית על ההסכמים שהושגו.

התגובה? די בכמה מילים של איש רק"ח, כדי שהכנסת תחזור לקדמותה, כדי שכל הילת־השלום תיעלם בן־רגע. הכל חוזרים לתפקידיהם המוכרים, בהרגשה של הקלה.

צחוקים. ציחקוקים. קריאות־ביניים־נגדיות מבודחות. כאילו השמיע טובי בדיחה משעשעת.

כך בדיוק הם צחקו וציחקקו כאשר אמרתי, לפני עשר שנים, כי כל התנחלות שתוקם בסיני — תפורק, וכל בית שייבנה בשטחים המוחזקים — יימסר לערבים. כך הם צחקו וציחקקו כאשר אמרתי להם שאם לא תיזום ישראל מייד הצעת־שלום משלה, תיאלץ בסופו של דבר להסכים לתנאי־שלום גרועים הרבה יותר, שייכפו עליה.

והם צוחקים שוב. אחרי שוויתרו על סיני כולה, הם צוחקים לשמע הרעיון שמחר יצטרכו לפתור גם את הבעייה הפלסטינית.

צחוק־צחוק, אבל...

לימין ומימין

כששומעים את שימעון פרס, אפשר כימעט להתאהב בבגין.

מיפלגת־העבודה מופיעה כגוף עלוב, דוחה, משהו שנזרק כבר למחסן־הגרוטאות של ההיסטוריה, ושאינו מודה בכך.

פרס תוקף את ההסכמים. הוא מצביע, בצדק רב, על המשמעויות החבויות בהם. זה יוביל למדינה פלסטינית. זה יוביל בסופו של דבר לפירוק ההתנחלויות גם בגדה ובגולן. זה יכניס את אש"ף לעניין.

הכל נכון. אך פרס אינו מזכיר את הדברים לשבח. הוא מזכיר אותם לגנאי. לולא היה עצוב, זה היה יכול להיות מצחיק: מיפלגת־העבודה עומדת עתה ברגל אחת לימין בגין וברגל השנייה מימין לבגין. היא מותחת עליו ביקורת מפני שהוא פתח פתח קטנטן לפיתרון גם בגדה, ומפני שהוא פתח במיקצת את הדלת להחזרת פליטים („עקורי 1967").

יגאל אלון מתנגד לפירוק ההתנחלויות בסיני. הקיבוץ המאוחד מתייצב לימין גוש־אמונים. שלמה הילל קורא קריאות־ביניים, המצטרפות למקהלת אנשי ארץ־ישראל השלמה בספסלי הליכוד.

האם מישהו עדיין מצטער שמיפלגת־העבודה איבדה את השילטון במאי 1977?

חוזרים למיזנון. הוא מלא מפה אל פה. משה דיין, ליד הקיר, בחברת שני עוזרים. בודד ודומם. מדברים על 242.

עזר וייצמן, בשולחן הסמוך, הגדול פי־שלושה, זורח וחוגג בחברת אלופיו ועוזריו, קורא לעיתונאים, מתבדח, משמיץ, מספר אנקדוטות מקמפ־דייוויד.

ראומה, היושבת לידו, נזכרת לפתע: „מה אמרת לי ביום שהתחתנו?"

מה אמר עזר וייצמן הצעיר, מפקד הטייסת הקרבית של חיל־האוויר, בשנת 1959 לכלתו? „אל תדאגי, בבוא היום אקח אותך לקאהיר, לראות את הפיראמידות!"

■ אורי אבנרי

במדינה

(המשך מעמוד 55)
את החשבון פתחו על שמו של „מר רונלד בנק", וביקשו את הבנק להדפיס את שמו של בעל החשבון במקום המיועד לחתימה, בתחתית הטופס. ואז, בעדינות רבה, שינו את הכתוב ל„מק' רונלד בנק". כך הפך שמו של האדון רונלד בנק לבנק של מק־רונלד.

עתה, כל מה שהיה עליהם לעשות הוא להדפיס על הצ'קים כל סכום בדולרים, כרצונם. את הספרות ניקבו במכונה מיוחדת, כנהוג לגבי צ'קים בנקאיים באירופה, והטביעו על הטופס את המילה „אינשורד". את הצ'קים המשופצים הללו מכרו למתווכים, במחצית המחיר הנקוב בהם. המתווכים היו מעבירים אותם הלאה, עד שהקונה התמים האחרון היה משלם את מלוא מחירם.

אולם מכיוון שהקונים השתמשו בצ'קים כדי להעביר כספים שחורים לחו"ל, הרי משהתברר להם כי לצ'קים אין כיסוי, לא יכלו אפילו להתלונן במישטרה כי רומו. הם פשוט חששו שהמישטרה תהיה הרבה יותר מעוניינת בהם ובעיסקיהם השחורים מאשר בצ'קים המזוייפים. כך יכלו הנאשמים להמשיך בתוכניתם הגאונית עד אין סוף, ללא פוצה פה ומצפצף.

תא בחדר ההלבשה. אולם שילטונות־הביטחון בגדה שמעו על צ'קים מזוייפים המסתובבים שם, חקרו ועצרו את דניאל זכריה, שהיה אחד המתווכים. דניאל נבהל ומיהר לספר למישטרה כי הוא רק בורג קטן וחסר־ערך, וכי הוא מוכן להסגיר להם את ראשי הרשת. המישטרה מיהרה לחתום איתו על הסכם כי יהפוך לעד־המדינה, והוא הביא את חוקרי־המישטרה לאטאסמי, אשר נתפס־על־חם.

כעת החלה המישטרה לחקור את אטאסמי. גם הוא נבהל, ונישבע כי גם הוא דג־רקק, המסוגל להוביל חוקרי המישטרה אל לווייתן, אם יתנו לו חסינות מתביעה. המישטרה ופרקליט מחוז ירושלים מיהרו וחתמו גם איתו על הסכם, שאם יפיל לידיהם עמרמי, ייחשב כעד־המדינה.

בינתיים הצליח אטאסמי, בדרכים נעלמות, להעביר שדר לאשתו כי תלך ל־קאונטרי קלאב, שם היה לו תא, ותשמיד את המיסמכים שבתוכו. האשה הנאמנה עשתה כבקשתו, אולם מאחר שלא יכלה להיכנס לחדר־ההלבשה של הגברים, כדי להוציא את החפצים מהתא, ביקשה מידידם, עמרמי, שהוא יעשה זאת. והם אומנם הוציאו והשמידו חלק מהמיסמכים. אולם למחרת, כאשר טילפן אטאסמי לעמרמי, וסיפר לו כי הוא נמצא בבית־קפה תל־אביבי והוא מבקש ממנו להביא לו עוד צ'קים מזוייפים, ידע עמרמי כי טמנו לו מלכודת, והכחיש הכל, בכל תוקף.

המישטרה התחרטה על העיסקה עם אטאסמי, ועצרה גם את עמרמי. הוא הצליח לשכנע אותם, כי גם חלקו בעניין אינו כה רציני, והם הסכימו לתת לו חסינות על כל העבירות הקשורות בעיסקות מטבע זר.

ואז הגישה התביעה כתב־אישום נגדם, לפיו הם נאשמים בזיוף צ'קים והפצתם.

שותפו של גורודיש. בשלב זה הסכימה התביעה לשיחרורו של עמרמי, ו־עורך־הדין הוותיק שלמה תוסיה־כהן שיחרר אותו בערובה. ומאחר ועמרמי הוא שותפו של האלוף שמואל גונן בעיסקת־היהלומים באפריקה, חתם האלוף גונן על הערובה, ועמרמי שוחרר.

אטאסמי ישב כבר 60 יום במעצר, אך התביעה הכללית ביקשה לעצרו עד לסיום המישפט. הוא התמרמר. עורך־הדין אדם פרוסט, שייצגו בשלב זה, פנה אל השופט דבורין בבקשה לשחררו. ואומנם, בית־המישפט נענה לבקשה והחליט לשחררו בערובה ענקית של 250 אלף ל"י. אולם התביעה הכללית, שלא התנגדה לשיחרורו של עמרמי, עירערה על החלטתו זו של השופט דבורין בפני נשיא בית־המישפט העליון, יואל זוסמן. לאחר שעיין היטב בכל החומר החליט זוסמן לבטל את החלטתו של השופט דבורין, ולהשאיר את אטאסמי במעצר. נימוקיו היו כי יהיה זה עונש גדול לציבור, אם יאפשרו לאדם כזה להלך חופשי. בעיקר כאשר נמצאו בביתו כמה וכמה דרכונים תקפים, שפרטים שונים בהם אינם נכונים.

השופט זוסמן הביע כמה תמיהות. הוא התפלא על שהמישטרה והתביעה הסכימו לשיחרורו של עמרמי. ועוד התפלא על מישרד־הפנים, שהוציא כל־כך הרבה דרכונים תקפים לאדם אחד.

המסקנה המתבקשת מבדיקות
משרד התעשיה המסחר והתיירות
והמועצה הישראלית לצרכנות...

מיטות תינוק א.מ.י
המיטות לילדיך !

מיטת היובל מתוצרת מפעלי א.מ.י הינה מיטת התינוק היחידה אשר זכתה בפרס "עיצוב המוצר". הפרס הוענק למנהלי המפעל על ידי השר יגאל הורוביץ בחודש יוני האחרון.

מפעל א.מ.י הינו המפעל היחיד אשר שתי מיטות מתוצרתו זכו בציון טוב במחקר שנערך ע"י המועצה הישראלית לצרכנות. תוצאות המחקר פורסמו בחוברת "מה כדאי" בחודש אוגוסט.

יש רק מפעל אחד המייצר
הן בעיצוב נבחר והן ברמה כה גבוהה

א.מ.י רהיטי ילדים ונוער להשיג בחנויות המובחרות

ארד - פרסום וקידום מכירות

הופיע הספר
משקל נוצה
דיאטה ללא יסורים
מאת גיזה רון
להשיג: בחנויות הספרים הנבחרות (הפצה: א. ערמוני, טלפון 03-292026) או על ידי הזמנה בדואר — בצירוף המחאה ע"ס 65 ל"י לעותק — להוצאת תמר, ת.ד. 22444, תל־אביב.

„רובקס"
הגיע מלאי חדש של הצלחות הנפלאות של „רובקס"

ספס „מורלה"
קיים רק קטלוג אחד של מורלה היזהרו מחיקויים.

כל מין ארנק ימצא מכל מין
ב־
דיזנגוף 100, ת"א
ארנקים ומוצרי עור
exclusive
mini

השואה עד״ין חיה

ישראלים פליטי השואה מעידים במישפטם של אנשי אס־אס ממחנה מיידנאק

שלהי קיץ ישראלי. שמש מלהטת עדיין בחזקה. בית־המישפט שלאחר הפגרה מלא אנשים. עורכי־דין מתרוצצים במיסדרו־נות, עדים ושוטרים מחכים לתורם ליד האולמות, וסקרנים מחפשים מישפט מעניין.

רק באולם מס׳ 299 בבית־מישפט בתל־אביב אין זה יום רגיל. באולם המפואר, מתחת לסמלה של מדינת־ישראל, יושבים ארבעה שופטים גרמנים. האולם מלא עור־כי־דין גרמניים בחליפות־קיץ אפורות. ועל דוכן העדים עדה בוכיה.

העדה מעידה בגרמנית, אולם מיבטאה האידישי בולט מאד. היא מספרת סיפור־זוועה מחריד. עיניה דומעות, והיא אינה יכולה להמשיך.

היא מעידה על יומם האחרון של הילדים היהודים ואמהותיהם במחנה־המוות מיידא־נק, בשנת 1943. עדותה מחרידה כפליים, מכיוון שלפרידה קליגר, העדה, היו אחות ובן אחות במחנה.

„אחותי היפה". באותו יום זוועות, הלכה פרידה לעבודתה במחנה, כרגיל — בשעות הבוקר. היא עברה במכוון ליד הבלוק בו היו הילדים, כדי לראות את קרוביה. הם היו שם כרגיל.

בצהריים, כאשר עברה שם שנית, היה הבלוק דומם וריק מאדם. פרוסת הלחם שחסכה מארוחתה הדלה עבור הילד נש־מסה מידה, והיא רצה לברר היכן נעלמו כולם. מישהי אמרה לה, כי כל יושבי ה־בלוק, הילדים ואמהותיהם, הועברו לבניין ארוך שהיה בסוף המחנה. היא החלה רצה, כל עוד נפשה בה, לברר מה קרה לאחו־תה, ולא שעתה לאזהרות חברותיה, כי היא עלולה להיירות במרוצתה המטורפת.

כאשר הגיעה למקום בו היו הילדים, ראתה אותם עולים על משאיות. המקום היה מוקף אנשי אס־אס, והיא בייאושה פנתה לאחד מהם וביקשה ממנו להרשות לה להצטרף לטרנספורט, מכיוון שבנה נמצא שם. הוא הסתכל בה בלגלוג ואמר לה להסתלק: „את צעירה מדי ללכת איתם, את עוד יכולה לעבוד, אחר כך תלכי גם את." ואז דחף אותה בכוח. היא נפלה ארצה, ובקומה ראתה את אחותה ובנה בן ה־7, בין האחרונים העולים על המשאית. עיני אחותה חיפשו אותה בייאוש וב־תיקווה. אולי תוכל אחותה הקטנה להצילה.

„היא היתה כל כך יפה אחותי, ובנה הסתכל עלי ושאל: דודה, אני לא אראה אותך יותר לעולם?" העדה מתפרצת ב־בכי. השופטים הגרמנים מסבים את עיניהם במבוכה. לא נוח להם.

בית־מישפט ישראלי, קיץ 1978, השבוע בו מוקרנת בטלוויזיה הסידרה שואה. וכאן, בבית־המישפט, אין זה חלום בלהות. אף לא הזייה פרנואידית.

כאן, באולם 299, מתנהלת חקירת עדים במישפטם של אנשי אס־אס ממחנה מיידא־נק, העומדים לדין בדיסלדורף, מערב־גרמניה. מישפטם נמשך זה כשנתיים. בין 14 הנאשמים גם כמה נשים. גילן נע בין 56 ל־60. גם בריגיטה־צמאת־הדם, ששמה היה ידוע לשימצה עומדת לדין.

בית־המישפט הגרמני כולו, על ארבעת השופטים וכל עורכי־הדין, המייצגים את התביעה וההגנה, בא ארצה כדי לחקור כאן כמה עדים, החולים מכדי לנסוע להעיד בגרמניה, וכאלה המסרבים לנסוע לשם. אולם העיתוי הפעם היה בלתי־צפוי. הם הגיעו ממש בשבוע בו החלו להקרין בארץ את שואה.

וכאן, באולם בית־המישפט, מתברר כי השואה לא הסתיימה. שכן חוק ההתיישנות הגרמני, שייכנס לתוקפו בשנת 1979, אינו מסוגל למחוק את זיכרונות השואה של פרידה פרידה ואחרים, החיים אותה יום־יום.

דרכי חיים

המתאבק והיתומים

אביו המנוח של המתאבק רפאל הלפרין הקים בית־מחסה ליתומים, ואילו רפאל הלפרין מואשם בהתאכזרות לילדי המוסד ומנהליו

„רפאל הלפרין הינו אדם אלים, שבמשך שנים רבות הסתכסך עם כל אחיו ואחיו־תיו, ניהל נגדם מישפטים רבים ובעבר אף עשה מהומות בבית חינוך לילדים (מיסודו של אביו), היכה ילדים ומדריכים, שבר רהיטים וחלונות, כל זאת משום שלא רצו לעשות כרצונו..." כך מתאר עורך־הדין התל־אביבי יהודה מוריץ את אופיו של המתאבק הנודע, רפאל הלפרין.

עורך־הדין מוריץ מוסיף עוד פרטים ל־תיאור: „היה מיקרה שרפאל הלפרין היכה את אחיו באופן כזה, שהיה רתוק למיטתו במשך שבועות אחדים. בשני מיקרים אח־רים הגיש רפאל הלפרין תביעות מישפט־אות־מישפט שנגבו ע״י משפחתו כי לא רצו שום מגע איתו."

האב הקים, הבן הורס? לפני יו־תר מ־20 שנה הקים הרב חיים יעקב הלפרין את בית־היתומים הנקרא בית הילד בבני־ברק. בימים אלה הפכו בית־היתומים, והשליטה בו, סלע מחלוקת בין בניו של הרב הלפרין, שהלך בינתיים לעולמו. אחד הבנים הוא המתאבק, שהחזיק במשך ה־שנים האחרונות ציוד רב משלו בשישה מחדרי המוסד, שהיו בחזקתו. רפאל הלפרין מאשים את מנהלי המוסד, נחום יואל הלפ־רין ושרה כהן, שהם קרובי מישפחתו, ב־גרימת נזק לרכושו.

עוד טוען הלפרין, בתביעה אזרחית שהגישה בשמו עורכת־הדין בתיה פרחוד־ניק, כי בני־מישפחתו מתכוונים להעביר את השליטה בבניין לידיים אחרות, והוא דורש להוציא צו איסור פעולה זו.

בכתב־ההגנה מכחישים הנתבעים את חזקתו ושל הלפרין על חדרים בבניין, ו־

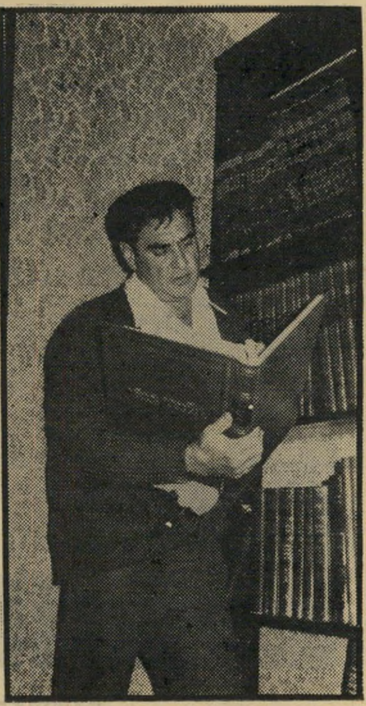

רפאל הלפרין
נתבע

מייחסים לו התנהגות אלימה. עוד טוענים שבשנות ה־60׳ הורשע רפאל הלפרין בדין פלילי, בעיקבות שותפות שהיתה לו עם אחרים, במיסעדה ניו־יורק בתל־אביב. ל־אחר־מכן פתח חנות־נקניקים ברחוב בן־יהודה בתל־אביב, וחיסל אותה בעיקבות סיכסוך עם השכנים. את כל הציוד הישן מעיסקי המזון שלו, איחסן הלפרין, לטענת מנהלי בית־היתומים, בתוך חדרי המוסד, לא כל רשות.

הרב המתאבק. רפאל הלפרין נודע כאיש־שרירים. הוא היה אלוף ישראל ב־התאבקות חופשית, וטען לתארים נכבדים ברמה בינלאומית, בקארטה וג׳ודו. לפני כשנתיים הופיע בתוכנית עלי כותרת ב־טלוויזיה והפגין את הישגיו. לאחר־מכן תבע את עורכי המישדר לדין, על הוצאת דיבה. הוא גם ניהל מכון לרחיצת מכונ־יות. אחרי הבחירות לכנסת התפרסם הלפ־רין שוב. הוא עלה לכותרות (העולם הזה 2074), לאחר שהאשים את ח״כ שמואל פלאטו־שרון בעבירות פליליות בעת מסע־הבחירות. בשנים האחרונות חזר ללמוד בישיבה, וכעת הוא טוען לכתר הרבנות. בית־מישפט השלום בתל־אביב, שבו תתחיל להתברר בימים אלה התביעה האזרחית של הלפרין, יקבע אם הוא עוסק רק במיצוות.

קבלת מודעות לכל העיתונים במחירי המערכת

פירסום אידיאל
אבן גבירול 110 תל־אביב
(פינת אנטוקולסקי)
טלפון 227117, 227118
חניה חופשית

„רובקס"
חגיע מלאי חדש של תצלחות הנפלאות של „רובקס"

דפוס
„נוה שאנן"
רח׳ יסוד המעלה 15, ת״א

מאחל ללקוחותיו
ולכל בית ישראל
שנה טובה

מעוניין בעסק רציני?!
כדאי שתדע מה קורה בעולם התחתון!
איך? קנה את
„ספר רע" יידען לפושע המאורגן
מאת: האיש הכי מצחיק במדינה
הסטיריקן
מאיר עוזיאל
האיש שלנו ב־9 בריבוע, שיפודים ולצון נופל על לצון.
קנה בחנויות הרציניות או שלח — עוד היום —
72 ל״י בלבד לרב מכר — הוצאה לאור, רח׳ צה״ל 101, קיראון, ותקבל מיד „ספר רע" בדאר רשום.
הפצה לחנויות:
ספרים לעם, רחוב נחמני 15 ת״א, טל. 288690.

גלריה תוראל
רחוב ז׳בוטינסקי 3, ת״א. טל. 241628
מודיעה
אנו מתרחבים
בקרוב תיפתח הגלריה החדשה
גלריה תוראל
מאחלת לכל מכריה וידידיה
שנת שלום ושיגשוג

פרשת ידלין

בדרך הביתה?

זיכויו של אשר ידלין בדין, שהתאפשר ביגלל מחדל בפרקליטות, הגדיל את סיכוייו לזכות בחנינה

עורך־הדין אברהם (טל) זייטל עמד המום באולם בית־המישפט המחוזי. זה־עתה הפסידה מדינת ישראל, שאותה הוא ייצג בתפקידו כפרקליט בפרקליטות מחוז תל־אביב, בתיק מפורסם.

מול אברהם זייטל המאוכזב ישב אדם אחר, כשפניו קרנו מאושר. אשר ידלין, אחד הנאשמים המפורסמים ביותר בישראל, שמישפטו הוא סלע למחלוקת ציבורית קשה מזה שנתיים, זוכה.

השופט המחוזי מנחם אילן זיכה אותו מאשמה של קבלת שוחד ממרדכי אליסון, מנכ"ל החברה לעבודות חוץ של סולל־בונה.

השופט אילן השתכנע שבפרשה זו, אחת מתוך כמה שעליהן הובא ידלין לדין, הוא היה נקי מכל ו־בב.

זיכוי בדרך לחנינה? ידלין, המרצה כעת את עונש המאסר בן חמש השנים, שהטילה עליו השופטת הדסה בן־עיתו לפני כשנה וחצי, הוקף מיד בבני מישפחתו שמילאו מדי יום את אולמו של השופט אילן.

אשתו של ידלין, דליה לבית גולומב, ידידתו טליה ליבני, בניו וגיסיו, נפלו על צווארו של מי שכיהן כמזכיר קופת־חולים, ומצא את דרכו לכלא ערב היכנסו לתפקיד הרם של נגיד בנק ישראל.

מילבד הזיכוי עצמו, יכול היה אשר ידלין להתנחם באותם רגעים, בכך שסיכוייו לזכות בחנינה מאת נשיא המדינה — גדלו. כל עוד התנהל נגדו מישפט היו סיכויי החנינה קלושים. ברגע שזוכה מכל אשמה, הפכו הסיכויים לזכות בחנינת נשיא המדינה — טובים למדי.

מישפטו זה של אשר ידלין היה למעשה

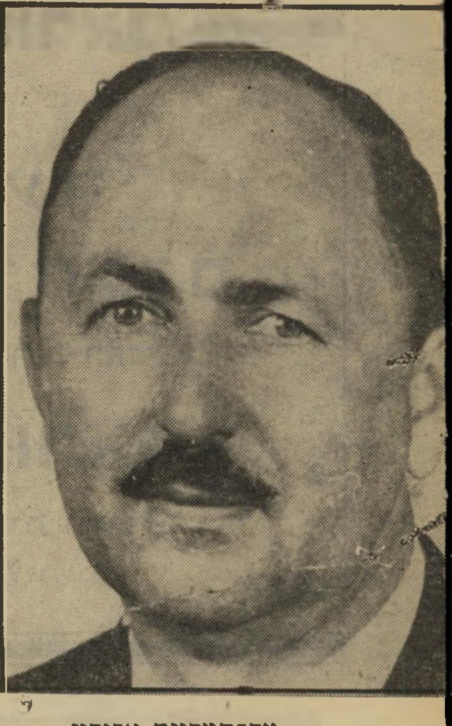

עד־המדינה אליסון
מי הגנב האמיתי?

מיבחנן הראשון של ההאשמות נגדו. כשנפתח מישפטו באוקטובר 1976, בחר סניגורו עורך־הדין שלמה תוסיה־כהן לעשות עיסקה עם התביעה, ולהודות בחלק מהאישומים. חלק אחר הוקפא, והועבר ליעיונו של הפרופסור אהרון ברק, היועץ־המישפטי־לממשלה, שבדק את האפשרות לבטלם. הראיות שהיו בידי התביעה לא באו כלל לידי בחינה מישפטית. כשהגיע תיק החקירה לידיה של פרקליטת מחוז תל־אביב דאז, ויקטוריה אוסטרובסקי־כהן * היא נתנה למתמחה שלה, סטודנט צעיר למישפטים בשם אברהם זייטל, להכין את מסכת התביעה. זייטל (שבינתיים שינה את שמו לטל) עמל יומם ולייל על הכנת כתב־האישום המורכב שכלל פרשיות שוחד מסובכות ומוסוות היטב. כשהתקרב מועד המישפט והחלו המגעים להסכם בין פרקליטת המחוז לבין סניגורו של ידלין, כבר היה ברור שהמישפט לא יתקיים למעשה ומלאכת התביעה תהיה קלה. לכן החליטה ויקטוריה אוסטרובסקי־כהן להופיע במישפט בכבודה ובעצמה ולייצג את התביעה. הסיבה לכך היתה פשוטה: עשרות עיתונאים וצלמים התעניינו במישפט. הם עטו על פרקליטת המחוז שהופיעה באופן דרמטי ומרשים במיסדרונות היכל המישפט. הטלוויזיה הנציחה אותה במצלמותיה.

עוד בערב המישפט, ביקש צוות של אחד הצהרונים לצלם את צוות התביעה שכלל את אוסטרובסקי־כהן וזייטל וגם את עורך־הדין סברין שרטר, עוזרה הבכיר של פרקליטת המחוז.

פרקליטת המחוז ניאותה לקבל את צוות הצהרון, אך לפני־כן מיהרה ללכת למספרה ולעשות תיסרוקת מרשימה. וכך יצא שתמונתה, שפורסמה למחרת היום בצהרונים, היתה התמונה היפה ביותר שבה צולמה אי־פעם פרקליטת המחוז.

שתי תבוסות. מאוחר יותר, כשהחל מישפטו של מאיר קימחי, חשב קופת־חולים שאף הוא הואשם בקבלת שוחד, לא ייצגה כבר פרקליטת המחוז את התביעה. קימחי כפר בהאשמות נגדו ומישפטו התנהל בעצלתיים, במשך שנה תמימה. כלי־התיקשורת ירדו מהפרשה, ופרקליטת המחוז יכלה להפקיד את מלאכת ההוכחות במישפט המסובך בידי המתמחה זייטל, שבינתיים הוסמך כעורך־דין.

זייטל הצעיר עשה כמיטב יכולתו, אך מולו עמד פרקליט ותיק ומנוסה — עורך־הדין אריה קמר. התוצאה — לפני שלושה שבועות זוכה קימחי מכל האשמות השוחד נגדו. בינתיים החליט היועץ המישפטי לממשלה להעמיד את ידלין לדין בפרשת השוחד ממרדכי אליסון. שוב נאלץ זייטל להופיע בתיק המסובך, כשמולו התייצב אחד מבכירי הפרקליטים בישראל — עורך הדין הירושלמי שלמה תוסיה־כהן.

תוסיה־כהן כיהן בשנות החמישים כשופט מחוזי בירושלים ופרש אחרי שהוצעה לו מישרה טובה יותר בפרקטיקה הפרטית. באחרונה הוזכר שמו כמועמד לכהונת שופט עליון.

ויקטוריה אוסטרובסקי־כהן עזבה בקיץ האחרון את פרקליטות המחוז והפכה שופטת. במקומה לא מונה עדיין פרקליט חדש למחוז תל־אביב. את התפקיד החשוב ממלא בינתיים אחד מעוזריה של אוסטרובסקי־כהן — עורך־הדין אהרון שדר.

שדר הוא פרקליט ותיק, אך איש־עבודה אפור וחסר כל ברק. הוא קיבל לידיו מישרד עמוס לעייפה בתיקים שחלקם הוזנחו משך חודשים ארוכים. היה עליו להשלים את הטיפול בכולם. הוא לא חשב לתקן את המהדל של קודמתו, ולא טרח להחליף את זייטל בניהול התביעה במישפט ידלין.

סטודנט מוכשר. עד־התביעה המרכזי במישפט היה מרדכי אליסון, שהיה בעבר מנהל חברת א.מ.י. חברה בת של סולל־בונה שעסקה בביצוע עבודות בחו"ל עבור החברה ההסתדרותית. אליסון טען שהוא העביר, על־פי בקשתו האישית של אשר ידלין, סכום של 30,000 דולר לידיה של שרה הרי, אחותו של ידלין, אשת־עסקים בענף הביטוח.

כבר בתחילת המישפט זיכה השופט אילן, שהוא בנו של הרב אילן, את שרה הרי, שאף היא היתה נאשמת באותו תיק.

אך הזיכוי לא הדליק אור אדום בפרקליטות מחוז תל־אביב ומאומה לא נעשה כדי למנוע מפלה נוספת במישפט, שניהולו עלה למדינת ישראל מיליונים רבים של לירות.

אשר ידלין מסר מעל דוכן העדים עדות מפורטת, שהתמשכה על פני שלוש ישיבות של בית־המישפט. לשאלות סניגורו הוא סיפר על קרנות סודיות של סולל־בונה, שעליהן שלט אליסון, על סכומי כסף של מאות אלפי דולרים שהועברו לקופת מיפלגת העבודה על־פי „הוראות מגבוה" ועל העושר הרב והפזרנות שאיפיינו את אורח חייו של מנהל החברה הציבורית, אליסון. ידלין טען שהכסף ניתן לו על־ידי אליסון כטובה אישית, ושהוא חשב שזהו כספו הפרטי של אליסון.

התביעה לא הצליחה להתמודד עם טיעון זה, והשופט אילן זיכה את ידלין מאשמת נטילת השוחד.

אין ספק שאברהם זייטל הוא מישפטן מוכשר, אך יחד עם זאת, אין גם ספק שהטלת עול המישפט המסובך על שיכמו היוותה עבורו משא כבד מדי. זייטל, שסיים לפני שלוש שנים את הפקולטה למישפטים של אוניברסיטת תל־אביב; למד במקביל לשירותו הצבאי בחיל הקשר והצטיין בלימודיו בפקולטה. תלמידם של השופטים זאב צלטנר ז"ל ויעקב קדמי, ששוקד כיום על עבודת האמ־איי. שלו במישפטים, היה בעבר מתמחה אצל השופטת המחוזית הדסה בן־עיתו. לאחר מכן עבר לפרקליטות והחל מתמחה אצל פרקליטת המחוז אוסטרובסקי־כהן.

כבר בתחילת עבודתו כפרקליט צעיר, נשלח זייטל להופיע כתובע במישפטים בבית־המישפט המחוזי, בניגוד לנוהג המקובל בפרקליטות, שפרקליט מתחיל עושה את צעדיו הראשונים כתובע בבית־מישפט השלום. לאחר שהצליח בכמה מישפטים פליליים, באה סידרת הכישלונות בשלושת המישפטים של פרשת ידלין.

האם יוסקו עתה המסקנות הנכונות, בפרקליטות המחוז הגדול במדינה?

אסיר ידלין בבית־המישפט
מתי הוא ייצא?

* מונחה בינתיים לכהונת שופטת בבית המישפט המחוזי בתל־אביב.

דרכי חיים

מישחק הקלפים הגורלי

המישטרה הופתעה מכניסת השבת, החקירה התעכבה והחשודים נותרו במעצר

„החשודים הניחו, ג'ריקן דלק שהיה צמוד ללבנת חבלה עם פתיל השהיה, מתחת לטנדר שחנה ברחוב בשכונת התיקווה... העבירה חמורה... החקירה קשה ומיסתעפת... לחשודים עבר פלילי עשיר... יש לנו מידע סודי נגדם... אבקש את הארכת מעצרם בחמישה־עשר יום."

רס"ר יוסף רותם ממישטרת מרחב הירקון דיקלם את הפיזמון הידוע. על ספסלי החשודים של אולם המעצרים התל־אביבי ישבו שלושת החשודים: שאול אקסלרוד, צבי בנימין ואהרון בן־משה. המישטרה טענה שהם הניחו מיטען נפץ מתחת למכונית חברם, בעיקבות סיכסוך שנתגלה בעת מישחק קלפים.

מידע סודי. פרקליטם של שלושת החשודים, עורך־הדין צבי לידסקי התנגד בתוקף לדרישת המישטרה. „היכן ההרשעות הקודמות של החשודים" הוא חקר את רס"ר רותם. „המסוף המישטרתי מקולקל ואין לנו דו"חות מהמחשב" ענה איש המישטרה.

„למישטרה אין שום ראיה" טען הפרקליט, „היה מישחק קלפים, הוחלפו דברים, המישחק נמשך כסידרו. כשבא היום, שבועיים לאחר מכן, עוצרים את השלושה. המישטרה חקרה בעניין, המעצר בוצע רק עכשיו שבועיים אחרי קבלת המידע הסודי, השאלה היא מדוע לא התייחסו למידע לפני כן?

השופט שקל את הטענות והכריע.

התסריט כימעט קבוע והוא חוזר על עצמו עשרות פעמים מידי יום, שבוע אחרי שבוע, חודש אחרי חודש, שנים רבות: המישטרה מביאה חשד לא מאומת, מצרפת מידע חסוי שאותו אין היא מראה לפרקליט החשודים, והשופט מחליט על מעצר. שופט מחמיר יפסוק את מלוא תקופת המעצר שביקשה המישטרה, אחר מתפשר רק על חלקה. נוצר מצב שבו על חשד לעבירות מסויימות, אין לחשוד כל סיכוי להשתחרר כשהמישטרה דורשת את הארכת מעצרו.

גם הפעם השתכנע השופט, אם כי בהסתייגות, מטענות המישטרה, והאריך את המעצר בשישה ימים. עורך־הדין לידסקי עירער לפני השופט המחוזי ישראל גילעדי אך הלה לא שינה את החלטת קודמו, רק נתן לחשודים ולסניגור להבין, שאם לא תגלה המישטרה ראיות חדשות, הם ישוחררו בתום תקופת מעצרם.

בתחילת השבוע תמו ששת ימי המעצר. רס"ר רותם שעלה על דוכן העדים היה מקורי הפעם. „החקירה מסתעפת" הוא טען, „העבירות חמורות, יש להמשיך לחקור..."

המישטרה הופתעה. עורך־הדין לידסקי איבד את שלוותו. „מה עשתה המישטרה" הוא חקר את רס"ר רותם הנבוך בשצף קצף.

„אתם עירערתם וזה חיבל בחקירה" ענה איש המישטרה „חוץ מזה היתה שבת באמצע וזה גם הפריע..." הפרקליט יצא מכליו.

„בלהט העשייה, שלנו הפרקליטים ושל המישטרה, אנו שוכחים לפעמים את קדושת חירותו של האזרח" טען לידסקי. „המישטרה קיבלה ששה ימים וברור היה לצדדים שבתוך הזמן הזה יוברר אם יש מקום לחשד או לא. והנה האליבי לא נבדק, מאומה לא נחקר, ובא נציג המישטרה וטוען שלא הספיקו כי ,מר לידסקי חיבל בחקירה על־ידי הגשת ערר והיתה שבת באמצע'.

אפשר לחשוב שהשבת נפלה בהפתעה לחוקרים." ליגלג הפרקליט על טיעונו של רס"ר רותם.

„המישטרה חקרה במרץ ופיתאום גילתה שבא יום שישי, אז הם אמרו 'לכה דודי' והלכו לקדש את השבת. בינתיים החשודים בילו בבית־המעצר באבו־כביר."

שופט השלום החדש נתן עמית, שקל משך רגע ארוך ולבסוף החליט: „החשודים ימשיכו לשבת במעצר שישה ימים נוספים ואם עד אז לא תגלה המישטרה ראיות מבוססות, הם ישוחררו."

דף תשקיף

בגין אינו

שש לבחירות

בניגוד להנחה שרווחה בשבוע שעבר בין מקורביו של ראש־הממשלה, שלפיה יבקש מנחם בגין לקצור את פירות ההצלחה שלו בוועידת קמפ־דייוויד, ולהביא לעריכת בחירות חדשות זמן קצר אחרי שייחתם חוזה־השלום עם מצריים, מסתבר עתה כי בגין אינו נלהב לרעיון.

למרות שהסיכויים מצביעים על כך שבגין עשוי לזכות בבחירות — אם ייערכו בחצי השנה הקרובה — ברוב מוחלט בכנסת, טוען בגין עצמו כי בחודשים הקרובים יהיו הוא ושרי־הממשלה טרודים עד מעל לראש בנושאים חשובים הרבה יותר מאשר הבטחת רוב מוחלט בכנסת בבחירות חדשות.

בין מקורביו של בגין הצטננה ההתלהבות בנושא זה. הם טוענים כי לבגין „אין מצב־רוח" לבחירות. בין השאר גם משום שהיערכות לקראת בחירות תחייב אותו לבדק־בית יסודי במיפלגתו, ואין הוא פנוי בשלב זה לעריכת חשבונות אישיים ולעריפת ראשים.

הבעייה המרכזית:

סנקציות על הפרות

נראה כי הבעייה המרכזית במשא־ומתן, שיתחיל בימים הקרובים עם מצריים לקראת חתימת חוזה־השלום, תהיה המחלוקת העלולה להיווצר בין הצדדים בדבר הכללת פירוט הסנקציות, שיינקטו לגבי צד אשר יפר את אחד מתנאיו של החוזה.

במהלך המשא־ומתן יתגלעו, כפי שמצפים, חילוקי־דיעות ומיכשולים בנושאים רבים. כך, למשל, נראה עתה בבירור שהמצרים יתבעו, כתנאי לחתימתם על חוזה־השלום, התחייבות ישראלית שלא להתנחל בגדה המערבית גם אחרי חתימת החוזה — נושא העלול להיות חמור לגבי מנחם בגין. אולם בעוד שנראה כי לחילוקי־דיעות אלה תמצא נוסחת־פשרה, מצפים לקשיים חמורים יותר בקשר לנושא הסנקציות.

עוד תקציב נוסף!

שר־האוצר שימחה ארליך עלול להגיש בסוף השנה לכנסת תקציב נוסף, עקב אי עמידתו של אגף המכס באוצר באומדן שניקבע לו בצד ההכנסות של התקציב הנוכחי. מנתונים עדכניים מתברר, כי לא רק שהמכס לא הצליח לגבות במחצית הראשונה של שנת התקציב את המוטל עליו, אלא שחלה ירידה של כ־30 אחוזים בהכנסות ממכס כללי לעומת אשתקד.

מנהל המכס, יחזקאל אבועפיה, מסביר כי הירידה בהכנסות היא תוצאה ישירה של חוסר ביקוש של המשק למוצרים כגון דלק ומלט, וגם הסכם ההקפאה של הממשלה עם ההסתדרות תרם תרומתו לאי עליית מחירים בשיעור שהוערך בתחילת השנה. עם זאת, אמר אבועפיה, כי הערכתו האישית היא שהאגף כן יצליח לעמוד באומדן 17.5 מיליארד ל"י ממכס כללי ואף יעבור אותו.

אבועפיה דחה מכל וכל את הטענות שנשמעו לאחרונה במישרד האוצר, כאילו אין אגף המכס מתפקד כראוי, ואמר כי אין זאת אשמתו אם חל קיפאון בבנייה והקבלנים אינם קונים מלט וכתוצאה מכך אין גובים מהם מיסים.

כדי למנוע הפרה של הסדרי־הביטחון, שיונהגו אחרי חתימת חוזה־השלום, תבקש ישראל לכלול בחוזה סעיפים שיפרטו מה יהיה כל צד רשאי לעשות במיקרה שהצד השני יפר את אחד ההסדרים.

בניגוד לעבר, לא תהיה ישראל מוכנה להסתפק במחאה, אם, למשל, יכניסו המצרים לסיני כוחות צבאיים מעל למותר בהסכם, ותתבע שתובטח לה מראש זכות תגובה פעילה.

תביעה זו יוצרת בעיות מישפטיות מסובכות, כיוון שכימעט אין לה תקדימים בחוזי־שלום מוכרים.

פרישת עמית –

הפרת הבטחה

עתה מסתבר כי ראש־הממשלה מנחם בגין רואה בהחלטתו של שר־התחבורה לשעבר, מאיר עמית, לפרוש מהממשלה בטרם הסתיימו דיוני קמפ־דייוויד, לא רק מעשה לא־לויאלי, אלא גם הפרה מפורשת של הבטחה אישית, שניתנה לו על־ידי עמית.

מסתבר כי לפני צאת המישלחת הישראלית לקמפ־דייוויד פנה עמית ביוזמתו אל בגין, והודיע לו כי לאור הפילוג בד"ש יש בכוונתו לפרוש מהממשלה. אולם עמית ציין שהוא לא יעשה זאת עד לסיום דיוני הוועידה, כדי שלא לגרום זעזועים בממשלה. בגין לא התרשם במיוחד מהודעה זו, כיוון שלא סבר שפרישת עמית עלולה לגרום זעזוע כלשהו. אולם כאשר צילצל אליו עמית לקמפ־דייוויד והודיע לו על פרישתו, ראה בכך בגין הפרת התחייבות אישית.

בעיקבות זאת השתנתה דעתו על עמית להחומרה באופן קיצוני.

בגין חסיד

של „על המשמר"

אנשי המישלחת הישראלית בקמפ־דייוויד הופתעו לגלות, בתקופת שהותם שם, כי אחד העיתונים המקובלים ביותר על ראש־הממשלה הוא דווקא יומון מפ"ם „על המשמר".

מכל העיתונים שקיבל מהארץ, טרח בגין לקרוא בעיון דווקא עיתון זה. לשאלות שהופנו אליו בעניין זה, השיב כי לדעתו „על המשמר" הוא עיתון אמין ביותר. כדי להוכיח את טענתו זו, הצביע על העובדה ש„על המשמר" היה היומון הישראלי היחידי שכתב, ערב סיום הוועידה, שהיא תסתיים בהסכם, בעוד ששאר העיתונים פירסמו ידיעות פסימיות.

המפד"ל תיזום

ממשלת ליכוד

הרעיון, שהחל מתבשל בשבוע שעבר, בדבר הקמת ממשלת־ליכוד־לאומי שתכלול גם חלקים נכבדים ממיפלגת־העבודה, עומד לקרום עור וגידים כבר בעתיד הקרוב ביותר.

נראה כי היוזמה לכך תבוא דווקא מחוגי המפד"ל. הפלג היוני שבמפד"ל, שבראשו עומדים הח"כים אברהם מלמד ודויד גלאס, עשוי לפעול למימושו של רעיון זה.

אברשה טמיר –

השגריר בקאהיר?

מכל המועמדים, ששמותיהם הוזכרו בשבוע האחרון כמי שבאים בחשבון לתפקיד השגריר הישראלי הראשון בקאהיר, נראה כי סיכוייו של האלוף אברהם („אברשה") טמיר הם הטובים ביותר.

בין המועמדים שהוזכרו, נמצאים גם אבא אבן ושימחה דיניץ, אולם לאלוף טמיר יתרון ניכר על פניהם.

בחודשי שהותו הארוכים בקאהיר כראש המישלחת הצבאית הישראלית שם, הצליח טמיר לקשור קשרים מסועפים עם צמרת השילטון המצרית, וליצור יחסי־אמון הדדיים בייחוד עם ראשי הצבא המצרי. יחסם של המצרים כלפי טמיר דומה ליחסם לשר־הביטחון עזר וייצמן.

טמיר גם מצוי, יותר מכל אישיות ישראלית אחרת, בכל ניבכי המגעים והמשא־ומתן עם המצרים, ויש לו תפקיד נכבד בעיצוב ההסכם הסופי שהושג בין ישראל ומצריים. רבים מסעיפי ההסכם — ובמייוחד פירוט תנאי־הביטחון שבו — מושתתים למעשה על תוכניות ורעיונות שהגה טמיר עצמו.

נראה כי מילבד שר־הביטחון, יתמכו במועמדותו של טמיר גם ראש־הממשלה מנחם בגין, המעריץ את בקיאותו של טמיר בנושא המצרי, ושר־החקלאות אריק שרון, שטמיר היה עימו במילחמה.

הגדוד הרביעי –

מתנת אנוור לעזר

כיצד נקבע בקמפ־דייוויד כי ישראל תוכל להחזיק ארבעה גדודים באיזור דילול־הכוחות, מאחרי הגבול בדרום?

עזר הלך לצריפו של אל־סאדאת, ותבע את הזכות להחזיק שם שלושה גדודים. אל־סאדאת עשה מחווה בו־במקום: „עזר, מפני שאני מחבב אותך — קח ארבעה גדודים!"

חקירה על

מכות למתנחלים

הרמטכ"ל, רב־אלוף רפאל („רפול") איתן, הורה לחקור במהירות תלונה שנמסרה לו על־ידי שר־החקלאות אריאל שרון על שימוש מופרז בכוח מצד ההתנחלות בחווארה.

אריק התלונן באוזני הרמטכ"ל על הפרשה, בעיקבות דו"ח שנמסר לו על־ידי תת־אלוף (מיל.) אורי בר־און, איש מישרד־החקלאות, שהיה בשטח בעיקבות תפקידו. בראון טען כי היה במו־עיניו עד לכך שמג"ד של גדוד נח"ל, שעליו הוטל לפנות את המתנחלים, הורה לחייליו להכות את המתנחלים שיגלו התנגדות לפינוי. עוד טען בראון כי אותו מג"ד דלק באופן אישי אחר מתנחלים, וחתך בסכין את שרוכי נעליהם, כדי שיקשה עליהם לרוץ.

הפרט הפיקאנטי בפרשה: אותו מג"ד הוא אחיו של ח"כ מלע"ם, הידוע בדיעותיו הקיצוניות ובתמיכתו במתנחלים.

למרות שאריק התלונן ישירות באוזני הרמטכ"ל, ועקף בכך את שר־הביטחון, הורה רפול לפתוח מייד בחקירה.

המג"ד, שנגדו הוגשה התלונה, הכחיש בתוקף את ההאשמות שיוחסו לו. מסקנות החקירה: אין כל יסוד לתלונה, וכל הפרטים שנכללו בה לא היו ולא נבראו.

הסוד שמאחרי

מישחקי השחמת

סידרת מישחקי־השחמת, שנערכו בימי ועידת קמפ־דייוויד בין ראש־הממשלה מנחם בגין לבין יועץ הנשיא לביטחון לאומי, הפרופסור זביגנייב בז'ז'ינסקי, לא היתה רק צורה של בילוי לשעות־הפנאי.

עתה מסתבר כי מישחקים תמימים אלה ביטאו, למעשה, מאבק כוחות פנימי בקרב המקורבים לנשיא קארטר.

בין עוזרו האישי של הנשיא קארטר, המילטון ג'ורדן, לבין בז'ז'ינסקי, שוררים יחסים מתוחים, הנובעים מהתחרות על השפעה. ג'ורדן ביקש לפגוע ביוקרתו של בז'ז'ינסקי וחיפש עבורו שחקן שחמת שיביסו. למרות שבגין טען כי לא שיחק מזה 28 שנה, הוא הסכים להתמודדות.

בסיבוב־המישחקים הראשון היתה התוצאה 1:1. במישחק השלישי ניצח בז'ז'ינסקי. המישחק הרביעי הופסק בעמדת־יתרון לאמריקאי. ג'ורדן ממש תלש את שערותיו מרוב אכזבה. „אם הוא ינצח את בגין, הוא ירים את האף ואי־אפשר יהיה לדבר איתו!" טען. הוא דירבן את בגין להמשיך במישחק שהופסק, וכאשר ניצח בגין, לבסוף, לא היה אדם מאושר מג'ורדן בכל מחנה־דויד.

אגב, בז'ז'ינסקי התפתה לשחק עם בגין רק אחרי תקופה של יחסים צוננים ביניהם ואחרי שהרגיש, לדעת ג'ורדן, „כי הרגיז את בגין יותר מדי."

הודעה לקוראים

בגלל ימי ראש־השנה, יופיע הגיליון הבא של „העולם הזה" באיחור של יממה. הגיליון יימצא למכירה בתל־אביב ביום הרביעי, ה־4.10, בשעות הערב, ויהיה מצוי ביום חמישי בכל הקיוסקים ודוכני־המכירה ברחבי הארץ.

★

המדור „אתה והלירה" בגיליון זה נכתב בידי דוב אדמוני. יגאל לביב עדיין נמצא בחופשה.

כל אנשי סאחבק

ביטוי השנה

„ראש", אבר מפורסם בגוף האדם, קיבל השנה משמעות חדשה, כאשר הורכב בביטויים כמו „נכנסנו לראש", „בראש אחד", „אני אוהב את הראש שלה". ביטוי השנה הכניס את הסמים לצה"ל.

כמו „אכל אותה", שקיסמו נובע מכך שבתחילה הוא שימש לציון מגע מיני („אוכלת") והפך, בעזרת צסק"א, לביטוי ממלכתי, כך גם „תפסנו ראש" זוכה בקסם, משום שנולד בעולמם של מעשני־הנאפאס ובולעי־הכדורים, ה„תופסים ראש".

„גלי צה"ל" חיפשו שם לתוכנית לצעירים, בחרו ב„בראש אחד", והעניקו הכשר חלקי לתרבות צריכת הסמים הרכים.

סיגנון השנה

בעולם הגדול ניצח השנה ה„דיסקו" את ה„פאנק", אך בארץ נאבקו עדיין סיגנונות ארכאיים.

זה מול זה ניצבו כאן נציג הסיגנון הוורשאי, מנחם ב. שהכריז „בעזרת השם", מול נציג הסיגנון השכמי, עייזר ו., שענה לו „שק בתחת !". כדי לדעת איזה סיגנון ישלוט בארץ בשנים הבאות, יש לקחת את שני הביטויים ולנסות לאחד אותם בצירופים שונים.

סאטיריקן השנה

הסאטירה העיברית חגגה השנה את ניצחונה הגדול ביותר, אחרי שנציג שלה הצליח להתגנב לקודש־הקודשים.

„אני הולך להכין את הצבא למילחמה הבאה !" זרק עזר וייצמן בזעם סאטירי אמיתי, ותוצאות „קמפ־דייוויד" הוכיחו כי הסאטירה משפיעה.

דתי השנה

הדתי של השנה הוא זליג נחמנוביץ' מבת־ים, שפגש את סאחבק בחוף „שרתון" ואמר לו :

— תשמע, עשו לי ברית־מילה, ומאז הולך לי לא נורמלי עם בנות. עשו לי בר־מיצווה, ומאז, בכל פעם שאני רואה חסידי חב"ד, אני מניח תפילין. התחתנתי ברבנות, ולאחר החתונה עשינו מסיבת בר־ב־קיו שיגעונית, עם צלעות עגל ובשרים לבנים. בחגים אני הולך לבית־הכנסת. בשבתות לכדורגל. כפי שאתה יכול להבין — איני דתי, אבל אני מסורתי, ולכן לא אסכים שיתנו בארץ מעמד חוקי ליהדות הרפורמית, כי הם בדיחה ולא יהדות.

משמעות השנה

השנה נמשכו המאמצים הקדחתניים למצוא משמעות לחיים. נזרקו שמות כמו חרי קרישנה, הרב קוק, נאפאס, אי־השלמה, מאו, בגין, ופופ מתקדם.

מכיוון שלא התקבלה החלטה בנושא, יש טעם לחזור ולהזכיר את דבריו של שלום ע., שאמר : „חיי־האדם משולים לחיי הנגר. מה נגר, שהוא נולד וחי ומת — כך האדם."

שפן השנה

ש. ג. (שם מקוצר) הוא שפן־השנה. ש. ג. הוא לוחם מעולה בסיירת מובחרת, שנטל חלק בעשרות פשיטות מסוכנות מאחורי קווי האוייב. בידי ש. ג. מידע המרשיע את אחד מראשי הפשע המאורגן בארץ, אך ש. ג. לא מסר את המידע למישטרה.

— כיצד תסביר, ש. ג. חבוב, איך גיבור במילחמה יכול להיות שפן באזרחות !

— תשמע — אמר ש. ג., בקולו הסדוק — את ערפאת אף פעם לא ראיתי מסתובב עם גאנדי.

פושע השנה

כדי לבחור את פושע השנה הכין סאחבק רשימה ארוכה, ובה שמות כל הפושעים האסורים, בסוף תשל"ח, בבתי־הכלא במדינה. ליד כל פושע נרשם הנזק הכספי שהוא גרם על־ידי שוד, גניבה, הונאה או הצתה. סכום כל הנזקים הכספיים שגרמו הפושעים הוא ארבע מאות וחמישים מיליון לירות ישראליות ! סכום מדהים, ההופך למגוחך כשנזכרים בבן־ציון.

יהושע בן־ציון לבדו גנב ארבעים ותשעה מיליון דולר, שהם כתשע מאות מיליון לירות ישראליות. לצערי, למרות שהוא זכאי לכך, אי־אפשר לבחור בבן־ציון כ„פושע השנה", משום שהוא שוחרר.

חכם השנה

התואר „חכם השנה" מוענק הפעם בצוותא לכמה מאות עיתונאים ופרשנים, שעזרו לנו השנה להכיר את בגין האמיתי.

בסתיו הם לא הסתירו את דעתם כי בגין הוא מנהיג ריאקציוני, העלול לגרום למילחמה חדשה. בחורף הם ראו בבגין גדלות של מנהיג, המבין כי ההיסטוריה הטילה עליו להביא את השלום. באביב הם ידעו כי יש לנו עסק עם איש חלש, ובנוסף לכך, גם שבוי בהשקפת־עולם בלתי־מציאותית. בסוף הקיץ הם גילו את בגין האמיתי, הפוליטיקאי השקול וההגיוני.

ג'וב השנה

בשוק־העבודה לא חלו השנה שינויים. העבודה המלהיבה ביותר, המכובדת ביותר, והריווחית ביותר המוצעת לצעיר, שסיים 12 כיתות, היא העבודה הביטחונית.

אלפי אנשי־ביטחון מאושרים יודו גם השנה לאבא ואמא, שדאגו לעתידם, ו־שלחו אותם לשרת ביחידה קרבית.

סאחבק השנה

סאחבק־השנה הוא לא אחר מאשר, כן, כן, ניחשתם, נכון, מי גילה לכם ! — סאחבק !

סאחבק־השנה הוא גם „עצוב השנה", כי שנה נוספת חלפה־עברה לה, וצל"ש הוא לא קיבל. לכן נאחל לו כולנו — שתזכה לצל"ש בשנה הבאה !

דברי חכמים

גאולה כהן ומנחם בגין בוועידת חרות

רבי־מכר

בכריכה

קלה

המתנה היפה

שורשים
אלקס היילי
* * *
מסמכי צ'נסלור
רוברט לודלום
* * *
הפילגש
הרולד רובינס
* * *
הפירט
הרולד רובינס
* * *
אבק האשליות
הרולד רובינס
* * *
קשר האורניום
אורי דן

המאהב
א. ב. יהושע
* * *
דו"ח הייט
שרי הייט
* * *
איך להציל חייך
אריקה ג'ונס
* * *
ז'אן כריסטוף
רומן רולן
* * *
מילכוד
ג'וזף הלר
* * *
ההסדר
איליא קאזאן

כמה מילים
יהונתן גפן
* * *
שיני חלב
יהונתן גפן
* * *
בעיקר שירי אהבה
יהונתן גפן
* * *
מלחמת הכוכבים
ג'ורג' לוקאס
* * *
הגבר החושני
מאת „מ"
* * *
כמעיין המתגבר
אין ראנד

„גד"
חברה להפצה, רח' יד חרוצים 7,
טלפונים 33680, 34874

לוועדי עובדים
בקניה מרוכזת הנחה!

להשיג בכל חנויות הספרים והדוכנים ובחנויות השק"ם

בעת שעמדה בארצות־הברית על הפרק בעיית הכללת החינוך המיני בתוכנית־הלימודים של בתי־הספר, נפוצה שם הבדיחה הבאה:

אב אחד נכנס במפתיע לחדרו של בנו, ומצא שם את בנו בן ה־12 שקוע במעשה־אוננות. האב לא נבוך ואמר לבן: „כש־תגמור להכין את השעורים, אני רוצה ל־הגיד לך משהו...״

יותר ויותר אבות ואמהות בישראל, עשויים השנה למצוא את עצמם במצבים מביכים דומים. הם אומנם אינם צפויים ל־גלות את ילדיהם מכינים שעורי־בית מע־שיים בנושאי המין, אבל לבטח נכונות להם כמה הפתעות בכל הנוגע להתעניינות של בניהם ובנותיהם בבעיות המין — ובפתיחות שבה יבקשו לדון עמם בבעיות אלה. כי שנת־הלימודים הנוכחית היא שנת המהפכה של החינוך המיני בישראל. המין קיבל סוף־סוף לגיטימציה, והחינוך

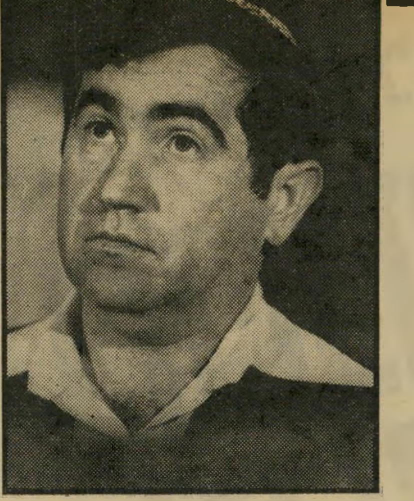

תה עולה לאין־ערוך אפילו על הישג כמו חינוך תיכוני חינם.

היחידה ✱ המיוחדת

במבט ראשון נראה אבסורדי שדווקא שר־חינוך דתי כמו זבולון המר, שהוא בעל דימוי שמרני ואנטי־מתירני, הוא ש־הנהיג את הכללת החינוך המיני המלא ב־בתי־הספר. האומנם, במישרדו ושל שר־החינוך קיים חשש גדול מן התגובה הציבו־רית העלולה להתעורר עם פירסומה המפו־רט של תוכנית החינוך המיני — שכתבה זו היא הפירסום הראשוני המלא שלה, כפי שלא הופיע עד כה אף באחד מכלי־התיק־שורת בישראל.

אכן, המצב עדין. שכן זבולון המר עשוי לבנות לעצמו מעתה דימוי של חלוץ ה־

בהנהגת שר־החינוך הדתי, זבולון המר, מגשים מישרד־החינוך

את התוכנית לחינוך מיני בבתי־ספר שהוכנה על־ידי קודמיו

מין מכיתה א׳

המיני הוכלל רישמית על־ידי מישרד־החי־נוך בתוכנית־הלימודים של בתי־הספר ה־יסודיים והתיכוניים בישראל.

שנת־הלימודים תשל״ט עשויה, לפיכך, להיות לגבי מאות אלפי תלמידים מרתקת ומושכת מכל שנות־הלימודים שקדמו לה. אחת לשבוע הם יוכלו לשאול כל מה ש־רצו לדעת ולא העזו לשאול בתחום המין, לפחות לא בין כתלי בית־הספר ולבטח לא את המורה. את המידע שנאלצו עד כה ללקט ברחוב, בתנועת הנוער, בשיחות של אחות בית־הספר, גם לא בהדרכה ב־הקנייית מושגים בסיסיים בנושאים כמו המחזור החודשי אצל בנות או אמצעים למניעת־הריון. הפעם מדובר בתוכנית־לימודים יסודית ומפורטת, שהוכנה בקפד־נות בהסתמך על ההישגים החדשניים ביו־תר בתחום החינוך המיני בעולם. תוכנית זו, המכונה „תוכנית לחינוך לחיי־מישפחה וחינוך מיני״, תהפוך החל מהשנה חלק אינטגראלי מתוכנית־הלימודים, כשהיא מיו־עדת להשיג את המטרות הבאות, כפי ש־

ואחריות חברתית.

● לחזק את ראיית השליטה העצמית כתכלית חיובית הניתנת להשגה.

● לסייע ליחיד לחיות חיים מספקים בתוך מישפחתו, תוך הבנת יחסי־הגומלין בתוכה וההתמודדות איתם.

● להתחשב בנורמות של החברה ב־תחום חיי המישפחה והמין, ולטפח סובל־נות להתנהגויות יוצאות־דופן.

במילים אחרות: לראשונה בישראל נוט־לת מערכת החינוך הממלכתית על עצמה

מהפכה המינית בקרב בני־הנוער בישראל, כמי שמנהיג לא רק חינוך־מיני לנוער חי־לוני אלא גם חינוך מיני מיוחד (כפוף ל־איסורים ולמיגבלות שבהילכות הדת ה־יהודית) לבתי־הספר הדתיים.

משום כך מבקשים ראשי מישרד־החינוך להדגיש, שוב ושוב, כי לא זבולון המר הוא האיש שהחליט על המהפכה המינית שתתחולל השנה בין כתלי בתי־הספר. הוא רק מיישם ומגשים תוכנית שהגו ותיכננו עוד קודמיו בתפקידו. ואם להשתמש בדימוי

חינוך מיני לפעוטים כפי שהוא נראה בציורים המופיעים בספר חדש בעיברית, שנועד לסייע להורים בהסברה מינית לילדיהם. הטכסט מתחת לציור אומר: „כך נראים ההורים כשאינם לובשים בגדים. ראה: אבא הוא גבר. אלה אברי־המין שלו: הפין, ומאחריו — אשכים. אמא היא אשה. יש לה שדיים ובין רגליה — נמצא הפות.״ תוכנית החינוך המיני בישראל, נולדה בימי כהונתו של יגאל אלון כשר החינוך.

„אבא ואמא אוהבים זה את זה מאד. הם רוצים תינוק. באשכיו של האב תאי־זרע רבים. האב והאם שוכבים במיטה. הם מכניסים את הפין לנרתיק. עתה הם יכולים לנוע יחדיו ולהתעלם — לכך קוראים הזדווגות, מישגל או יחסי־מין,״ מסביר הספר תינוק נולד לנו, שהופיע בהוצאת כתר. במקורו זהו ספר דני, שהגיר־סה העיברית שלו נכתבה בידי רוני שטרקשל ושלמה בר־לב.

אפופות מיסתורין ומלוות ציחקוקים בחבו־רות חד־מיניות, או בקריאה־בחשאי של סיפרי־מין מדעיים וחוברות־מין שנועדו לגירוי — יוכלו עתה לרכוש בצורה גלויה, רישמית ומסודרת המותאמת להתפתחות הריגשית והגופנית שלהם.

כדי למנוע אי־הבנות, ראוי להבהיר מייד: אין מדובר עוד ב„שעורי היגיינה״ הוגדרו על־ידי המזכירות הפדגוגית של מישרד־החינוך:

● לטפח בתלמיד גישה חיובית אל המיניות ומודעות להיותו יצור מיני, תוך הדגשת הייחודיות של המינים והשיוויון ביחסים ביניהם.

● להגביר את הכושר להחלטה אוטונו־מית (בנושאי מין), תוך התחשבות בזולת

את המשימה שלא להסתפק עוד בהחדרת עובדות ומיספרים לראשי התלמידים, ו־להכשירתם לחיי אזרחות טובה — אלא ל־הקנות להם את המודעות להיותם יצורים מיניים, ולהכשירם לחיות חיי־מין וחיי מישפחה תקינים.

זוהי, אולי, המהפכה הגדולה ביותר ש־התחוללה בתחום החינוך בישראל, וחשיבו־

הלקוח מתוכנית החינוך־המיני: לא זבו־לון המר הוא שהכניס את מישרד־החינוך להריון של החינוך המיני. הוא רק יילד אותו.

ההחלטה העקרונית, על שילוב החינוך המיני בתוכנית־הלימודים של החינוך ה־יסודי והעל־יסודי התקבלה עוד בשנת 1973, כאשר בתפקיד שר־החינוך כיהן

יגאל אלון. כתוצאה מהחלטה זו הוקמה ועדה ציבורית ובה אנשי חינוך, אנשי־מיקצוע בתחומים הנוגעים בדבר ומפקחים ממישרד החינוך והתרבות — שהתבקשה לגבש את תוכנית החינוך המיני ולהציע דרכים למימושה.

המלצותיה של ועדה זו הביאו להקמתה של יחידה מיוחדת במזכירות הפדגוגית של מישרד־החינוך, שאותה ריכזה המחנכת חנה הראל, ששקדה והכינה לא רק את תוכנית הלימודים בנושא זה אלא גם חומר־הדרכה ומערכת השתלמות ענפה למורים, כדי שיוכלו להתייצב בפני תלמידיהם ולשוחח עימם בחופשיות על בעיות המין.

במקביל הופעלה, במשך ארבע שנים, תוכנית ניסויית של חינוך מיני במספר מוגבל של מוסדות חינוך בארץ. מבחינה היסטורית החלה מהפכת החינוך המיני עוד לפני ארבע שנים. במשך ארבע השנים ה־אחרונות, כך מסתבר, ניתנו ב־300 בתי־ספר בארץ שעורים סדירים בנושאי־מין, מבלי שציבור ההורים יהיה אפילו מודע לכך.

300 הוא מיספר נכבד. פירושו: באחד מכל ארבעה בתי־ספר בארץ כבר הונהגה תוכנית החינוך המיני בצורה זו או אחרת. אלא שמיספר זה עלול להטעות. לא כל הכיתות באותם בתי־ספר נהנו מתוכנית החינוך המיני הניסיונית.

סקר שביצע משרד־החינוך לפני שנה, לגבי הקניית החינוך המיני בבתי־הספר הממלכתיים בישראל בשנת הלימודים תשל״ו (1976), מצביע על כך ש־10.6% מכיתות בתי־הספר היסודיים, ורק 11.3% מכיתות בתי־הספר העל־יסודיים שבהם נוסתה התוכנית, השתתפו בפעילות זו.

גם היקף הפעילות באותן הכיתות שבהן נוסה החינוך המיני, היה מוגבל ביותר. בממוצע היה מספר השעורים שניתנו ב־כיתה שקיבלה חינוך מיני בבית־ספר על־יסודי 7.7 שעות בשנה, ובבית־ספר יסודי 4.7 אחוז. בסך הכל קיבלו באותה שנה רק כ־15 אלף מהתלמידים שעורים בלתי־סדירים בחינוך מיני.

גם השנה לא יופעל החינוך המיני בכל בתי־הספר ובכל הכיתות בארץ. תוכנית החינוך המיני שמציע מישרד־החינוך, כ־חלק מתוכנית־הלימודים הכללית, אינה תוכנית חובה. מנהלי בתי־הספר אינם חייבים להפעילה. היא הוגשה להם, כהגדרת המזכירות הפדגוגית, כ„תוכנית של קבע לבחירתם של מוסדות החינוך ה מ ע ו נ י י נ י ם בכך.” יחד עם זאת נראה, שכבר השנה יקיף החינוך המיני בבתי־הספר רב־בות תלמידים. מיספרם של אלה יגדל ויילך בהדרגה משנה לשנה.

חלק אינטגראלי מהלימודים

מסבירה חנה הראל, מפקחת במישרד־החינוך, שריכזה את תוכנית החינוך המיני מתחילתה ועד היום: „לא בכל בית־ספר יש קאדר של מורים המוכשרים לתת חינוך מיני. עלולה גם להתעורר התנגדות מצד ההורים לחינוך זה. אין ב־כוונתנו לכפות חינוך מיני על תלמיד ש־הוריו מתנגדים לכך. יחד עם זה, ידוע לנו כי הורים רבים שמחו לרעיון שיהיו פטורים מלהעניק חינוך מיני לילדיהם בעצמם. שיחה בנושאי מין עדיין מהווה בעייה אצל מבוגרים רבים.”

הבעייה קיימת לא רק אצל ההורים, אלא גם אצל המורים. רובם לא קיבלו חינוך מיני סדיר ופורמאלי. אצל רבים מהם קיימים ואותם מעצורים לשיחות ודיונים חופשיים בנושאי מין, כמו אצל ההורים. משום כך, אחת המשימות העיקריות של מישרד־החינוך היא להכשיר את המורים שיעסקו בהקניית החינוך המיני לתלמידים. קורסים והשתלמויות נערכים למורים ב־נושא זה כמה שנים. השעורים יועברו לא רק על־ידי המורים והמחנכים אלא גם על־ידי אחיות, רופאים, פסיכולוגים ויוע־צים מיוחדים שאינם נמנים עם סגל המחנ־כים הקבוע של בית־הספר.

קבעה המזכירות הפדגוגית של מישרד־החינוך: „החינוך לחיי־מישפחה והחינוך המיני, יהיו חלק אינטגראלי של נושאי הלימוד השונים למיקצועותיהם (סיפרות, תנ״ך, תורה שבעל־פה, ביולוגיה, אזרחות, חינוך גופני וכו׳), אך יופעלו גם במיסגרת של נושאים מיוחדים במיקצועות השונים, וגם על־ידי שעורים נפרדים.

„שיבוצה של התוכנית בעבודת בית־הספר ייעשה על־ידי המנהל, ורק לאותן כיתות שנמצא להן מורה מתאים המוכן

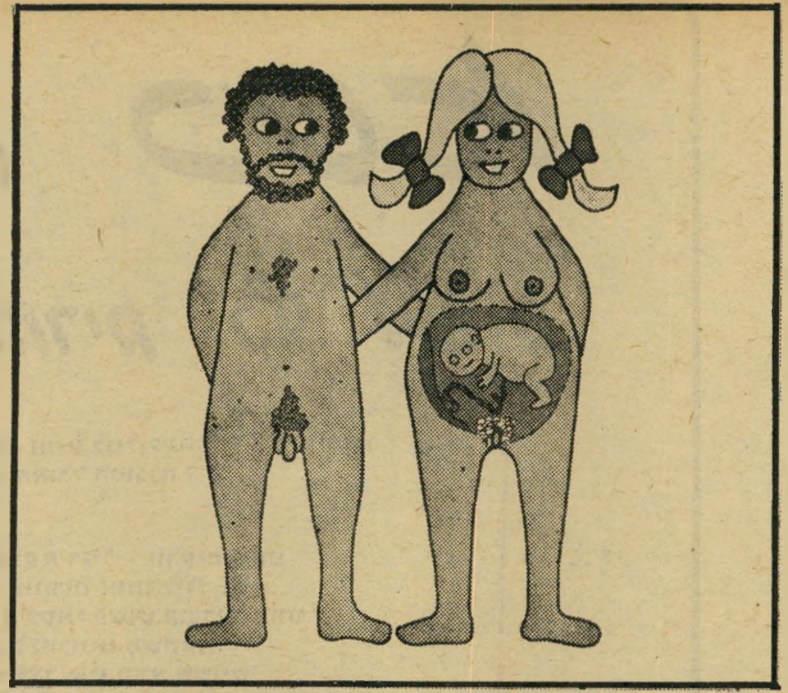

„העובר גדל וגדל. הרחם ובטן האם גדלים גם הם. אבא גאה באמא וחושב שהיא נראית נפלא. יחד הם מתרגשים מהרגשת תנועותיו הראשונות של התינוק,” כך מסבירים כותבי הספר תינוק נולד לנו את תופעת ההריון. כותבי הגירסה העיברית של הספר, הם שחיברו גם את תוכנית־הלימודים להקניית החינוך המיני בבתי־הספר היסודיים.

„הלידה מתחילה. לצידה של האם נמצאים האב, והרופא העוזר לה ומדריך אותה. הנרתיק נמתח ומתרחב כדי לאפשר לתינוק לצאת לדרכו. הרחם מתכווץ ודוחף את התינוק החוצה. ראשית מגיח הראש. אחר־כך יוצאות הזרועות ולבסוף — הגוף כולו.” תוכנית החינוך המיני המורחבת כוללת, שעורים ודיונים מפורטים ומעמיקים בכל בעיות המין.

לטפל בנושא ושהוכשר לכך. מנהל בית־הספר יחליט על מיספר השעות שיוקדש לנושא, ועל המועדים שבהם יילמד.

„לפני הפעלת התוכנית בבית־הספר יובא העניין לידיעתם של ההורים, ואם הדבר ניתן יקויימו אסיפות־הורים, הרצאה, צפייה ודיון בסיוע העזרים האורקוליים. במידת האפשר והצורך תאורגן גם הדרכת הו־רים...”

תוכנית־הלימודים של החינוך המיני אי־נה כוללת מערכי־שעור מפורטים. מישרד־החינוך מנחה את המורים באשר למטרות האופראטיוויות ושבתוכנית החינוך המיני לגבי כל כיתה, ומציע לו מיבחר נושאים לדיון עם התלמידים. אך הנושאים אינם מחייבים את המורה. הוא רשא להעלות נוש־אים העולם מחיי הכיתה וסביבתה, לאפשר לתלמידים לשאול שאלות ולהתמודד עם התשובות האפשריות. הכללים המומלצים למורים על־ידי מישרד־החינוך הם: ליצור בכיתה אווירה נינוחה המקבלת את התל־מיד ללא גישה שיפוטית ובנכונות לדיון כן ופתוח; חשוב לזכור, כי מציאות חיי־המישפחה ודרכי ההתבגרות המינית רבי בעיות וסתירות. אין להתעלם ממציאות נתונה זו, וראוי להתייחס למיגוון של מצ־בים כדי למנוע תיסכולים וחרדות מן ה־תלמידים שאינם מסוגלים להיענות לרמת הציפיות החיובית בלבד.

„בדרך כלל,” אומרת חנה הראל, „ישת־מש המורה בטכניקה של שיחה ודיון קבוצ־תיים. המורים ייעזרו בפירקי מידע וסיפ־רות שייקראו בכיתה, וכן יעמדו לרשותם סרטים ושקופיות.”

המשל האורגזמי: קפיצה למים

איך, למשל, יועבר בכיתת בית־הספר שעור בנושא האורגאזם?

בטיוטת החוברת הנקראת נוער ויחסי־מין, המוצעת למורה־המחנך על־ידי מישרד־החינוך, מתפרסם מערך־שעור הקרוי „הפיסיולוגיה של המישגל”. על־פי הצעה זו, עשוי שעור בנושא האורגאזם להיר־אות בערך כך:

המורה ייכנס לכיתה ויצייר בפני התל־מידים על הלוח ציור של מקפצה על ספ בריכה. אחר־כך יתחיל לדון עם התלמי־דים על שלבי הקפיצה מהמקפצה למים.

השלב הראשון כולל טיפוס על הסולם: ההתרגשות מתחילה; האדם מנסה כנראה משהו חדש; אם הוא לא עשה זאת קודם, הוא פוחד; ייתכן שייסוג לאחור — מפחד; ייתכן שהוא נדחף לעשות משהו שבאמת לא היה רוצה לעשות (אולי כתוצאה מהת־ערבות עם אחרים, או התגרות בו שהוא פחדן ואיננו גבר).

השלב השני הוא ההליכה לאורך קרש המקפצה: התרגשותו של העומד לקפוץ למים גבוהה מאד. כאן קשה לסגת, גם אם רוצים. כשמגיעים לקצה הקרש כבר שקו־עים עמוק מאד בעניין. קיים חשש לנפילה מהקרש, ולאיבוד השליטה והשיווי־המישקל.

השלב השלישי: הקפיצה למים. ייתכן שהקפיצה למים מוצלחת מאד. אבל כל הסיכויים שאם זו קפיצה ראשונה היא תהיה מגושמת ולא מוצלחת. הקופץ יפול על הבטן בכבדות, מבלי ליהנות כלל.

השלב הרביעי: היציאה מהמים. כאן יש לקופץ גישה חדשה כלפי הקפיצה למים, שאותה לא ניסה קודם. ייתכן שיחליט שאין הוא אוהב לקפוץ למים. ייתכן שיח־ליט שנהנה. אם הוא נהנה, ייקל עליו לקפוץ מהקרש שוב.

בנקודה זו, אחרי דיון ממושך בסוגיית הקפיצה למים, ודאי יתמהו התלמידים מ־מתי זה נכללת הקפיצה־למים בתוכנית־הלימודים. ואז יערוך המורה השוואה בין הקפיצה למים לבין תגובתו המינית של האדם.

הטיפוס על סולם המקפצה דומה לגירוי, יסביר המורה. שלב זה מתחיל עם הגירוי המיני, ויכול להימשך כמה דקות עד כמה שעות. הנשיקות והליטופים בין בני־הזוג דומים לטיפוס בסולם המקפצה.

ההליכה על קרש המקפצה דומה לבניית המתח במישגל, עד לשיא שממנו נובעת אחר־כך האורגזמה. כמו על הקרש כך גם בשלב זה, יסביר המורה, הנסיגה קשה מאד. לפעמים גם אפשר לאבד את השלי־טה.

האורגאזם עצמו, כמוהו כקפיצה למים מהמקפצה. ההתחייבות לקפוץ כבר נעשתה, והאדם מעורב בעניין עד שיאו. כאן תוס־בר גם מהות האורגאזם: סידרת התכווצו־יות שרירים מהירות, המשחררות את ה־מתח שהצטבר.

היציאה מהים — השלב הרביעי — דומה להרפייה שאחרי האורגאזם. הגוף חוזר למצב רגוע. ואפשר להשוות זאת לקור ה־מים בעת ההגעה אליהם.

המורה ידון עם התלמידים במשמעות הרגשות שלאחר מעשה: האם יתגברו הפחד וההתחששות עקב ניסיון לא־מוצלח? האם בגלל שהנער התחייב פעם לקפוץ, יהיה לו קל יותר לקפוץ שוב ושוב?

על־ידי השוואת נושא התגובה המינית לקפיצה ממקפצה, יוכל המורה לשתף יותר תלמידים בשיחה. רבים יוכלו לספר על ניסיונם בקפיצות למים, על מחשבותיהם והרגשותיהם. הם יוכלו לקבל מכך מושג על מהות התגובה המינית, גם אם לא התנסו בה עד אז.

מה יגילה הסקר

אין מה לחשוש. שעור מעין זה על המקפצה המישגל והאורגאזם לא יועבר לתלמידים בכיתה אל״ף של בית־הספר היסודי. הוא מיועד לתלמידי כיתות י״א וי״ב בבית־הספר העל־יסודי, שעל־פי ה־סטאטיסטיקה התנסו כבר רובם במגע מיני. כדי שהמורים לא יטעו לחשוב שהם מדברים עם טירונים, הוגשו להם תוצאות הסקר שנערך באוגוסט 1974 על המצב בקרב בני הנוער בישראל, בתחום יחסי המין לפני הנשואים. הסקר שנערך על־פי הזמנת המרכז לדמוגרפיה במשרד ראש־הממשלה, בוצע בידי הד״ר משה לנצט, הד״ר אנטונובסקי, הפרופסור מודן, סופיה קבונקי ואילנה שוהם. הוא מצביע על המסקנות כדלקמן:

● הפעילות המינית של בני הנוער ב־ישראל אינה עולה על המקובל בעולם ה־מערבי. יש הבדל בולט בין בנים ובנות בפעילות המינית, וקיים שוני מסויים ב־התאם לארצות־המוצא וסוגי בתי־הספר. רמת הידע על המין והרבייה נמוכה מאד. העמדות של בני־הנוער יותר חופשיות מ־המעשים שלהם.

בגיל 15—14 יוצאים כבר 74% מהבנים ו־72% מהבנות עם בני־זוג מהמין השני. 69% מהבנים ו־56% מהבנות עוסקים ב־נשיקות, אבל רק 33% מהבנים ו־5% מהבנות התנסו במישגל מלא. ביחסי־מין מלאים קיים „פיגור” של שנתיים אצל הבנות לעומת הבנים.

● בגילים 17—16 התנסו כבר 41% מ־

(המשך בעמוד 74)

(המשך מעמוד 73)
הנערים ו־16% מהנערות במישגל. הפעילים ביותר הם ילידי ישראל. הבנות הפחות פעילות הן מעדות המיזרח. אחוז הפעילות המינית הגבוה ביותר בין הבנים מצוי בבתי־הספר החקלאיים, ואצל הבנות בקיבוצים.

מה שמשתמע מתוצאות סקר זה הוא, שכבר בכיתות הראשונות של בית־הספר העל־יסודי יודע חלק ניכר מהתלמידים הרבה מעבר למה שתוכנית החינוך המיני תנסה ללמד אותם. אלא שמטרת החינוך המיני אינה הקניית מידע פיסיולוגי בלבד. הוא מתחיל בכיתה אל״ף כדי להקנות ל־תלמידים בהדרגה, מילבד ידע, גם עמדות ודפוסי־התנהגות הולמים.

— האם התלמידים עצמם הביעו רצון לקבל חינוך מיני במיסגרת בית־הספר?

— „75% מהתלמידים חושבים שחשוב מאד לקבל חינוך מיני בבית־הספר. רובם סבורים שיש להתחיל עוד לפני התיכון. 40% מהבנות חשבו שיש להתחיל בכיתה ו׳,״ אומרת חנה הראל.

— האם ביקשו מידע נוסף בנושאים מסויימים?

„כן. רבים, צעירים בעיקר, ביקשו מידע נוסף בנושא אברי־המין. בנים ביקשו לדעת יותר על אמצעי־מניעה ועל מחלות מין. נושאים מבוקשים אחרים: מה קורה בעת קיום יחסי מין, מה אומר החוק על יחסי מין, עבירות מין, בעילת קטינה וכו׳.

„בני־נוער אחרים ביקשו עזרה בפיתוח השקפות. 30% (בעיקר בנות) ביקשו בסיס להחליט עם מי ומתי לקיים יחסי־מין. נושאים אחרים שעניינו אותם: התייחסות החברה ליחסי־מין לפני הנישואין, באיזה גיל כדאי להתחיל ביחסי־מין, האם קיים גיל שמתחתיו אסור לעשות זאת? מה קורה בפעם הראשונה? איך להתכונן לביתוק הבתולין?״

— לא כל אדם יכול להיות מורה, ומעט מאד יכולים להיות מורים לחינוך מיני. לפי איזה קני־מידה בחר מישרד־החינוך את המחנכים המתאימים?

„בתשל״ג, כאשר התחלנו באירגון ה־תוכנית,״ אומרת חנה הראל, „קיבלנו מורים שהיו מעוניינים, והומלצו על־ידי מנהל בית־הספר, על סמך היכרות אישית שלו עם המורים. מורים אלה עברו השתלמויות והכשרה מיוחדת לתפקיד. בין השאר עברו גם דינמיקה קבוצתית, במטרה לעורר בהם מודעות למיניותם שלהם, לגישתם ולפתיחותם לנושא המין. חשוב ש־מורה לחינוך מיני יהיה ער לבעיות חברתיות ולגישות שונות בציבור בנושאי ה־מין והמישפחה, ושיוכל ליצור קומוניקציה טובה עם התלמידים בנושאים רגישים אלה.״ וזוהי תוכנית הלימודים המפורטת של החינוך המיני בישראל המתפרסמת כאן לראשונה בעיתונות הישראלית:

כיתות א׳—ב׳

הילדים ילמדו להכיר את גופם ואבריהם, כולל אברי־המין. הדיבור הפומבי ה־משותף על אברי־מין יסייע לפיתוח עמדות להשלמה עם הזהות בקשר למין לגוף ולמראה, ולקבלת הטבע כעולם מעניין, מסקרן וגורם הנאה.

תלמידי כיתות אלה ילמדו לזהות את תחושותיהם, להכיר ביכולתם להפעיל את גופם ולהתמצא במרחב. נושא נוסף להדרכה בכיתות אלה יהיה הבנת מוסד המישפחה, והבהרת מקומו של התלמיד במישפחתו. יוקנו לו הרגלים בהפעלת גופו, וסוציאליזציה כגון: דחיית סיפוקים, שיתוף החפצים ושיתוף־פעולה בחברה ובמישפחה. התלמידים יודרכו לקבל הריון, לידה וטיפול בתינוקות כדבר טיבעי.

כיתות ג׳—ד׳

הנושאים שיוקנו בחינוך המיני: הרחבת הידע על פעילות הגוף; סיפוק הסקרנות על אברי־המין (על־פני שאלות התלמידים); העשרת הידיעות על „איך בא תינוק לעולם״, והבנת השוני בין אדם ל־אדם ובין קבוצות שני המינים.

יורחב הידע על המישפחה, ויינתן אימון בסוציאליזציה, בהבנת עובדת קיומם של דחפים ובהבחנה בין סיפוק פיסי (הנאה), חברתי (מעמד והישגים) ונפשי־רוחני (הנאה מלמידה ויצירה).

המטרה בפיתוח העמדות בקרב גילאים אלה היא ליצור הערכה עצמית אצל התלמידים, על בסיס של פעילות ועבודה ומתן לגיטימציה להתעניינות באברי־המין.

כיתות ה׳—ו׳

כאן ינסו המורים להקנות לתלמידיהם ידע בהכרת השינויים הגופנים החיצוניים הקשורים בהתחלת ההתבגרות אצל הבן והבת, ובהכרת מערכות המין של הזכר

כף כסא

כף להורים כף לילדים

מה עושים כשהילד מגיע לגיל שנה וחצי ואינו מוכן יותר לשבת בכסא האוכל המוגבה?

...כאשר מדובר בכסא רגיל - זורקים אותו או במקרה הטוב, שומרים אותו לילד הבא.
כאשר מדובר ב"כף כסא" פשוט הופכים אותו והוא משמש נדנדה ומכונית משחק,
או שהופכים אותו לצד שני והוא משמש כשולחן עם כסא צמוד.

"כף כסא" נוח לישיבה ומשמש את הילד מגיל 6 חדשים עד 4 שנים.

מוצר יצוא של „פוליזיו"
קיבוץ גשר הזיו.
להשיג בחנויות המובחרות למוצרים לילדים.
מחיר מומלץ -.625 ל"י בלבד
(לא כולל מ.ע.מ)

מידה גדולה ???
בבוטיק או..לה..לה...
מבחר האופנה למידות גדולות – דיזנגוף 146, ת"א

בי"ס לדוגמנים/יות וטפוח החן והיופי

מוקה קריגר
מנהל בית הספר
מירי זמיר
מדריכה ראשית
נפתחים!!
קורס לדוגמניות שמנות
קורס לדוגמנים/יות — רגיל
קורס דוגמנות לילדים
הקורסים בהדרכת מיטב המורים בארץ
למסיימי הקורס — תעודות גמר
רח' סירקין 7, גבעתיים. 723141

חמוץ מתוק
הופיע הספר
מאכלים סיניים
מאת רות כ"ץ
להשיג: בחנויות הספרים הנבחרות (הפצה: א. ערמוני, טלפון 03-292026) או על ידי הזמנה בדואר — בצירוף המחאה ע"ס 65 ל"י לעותק — להוצאת תמר, ת.ד. 22444, תל־אביב.

והנקבה. יוסבר המחזור החודשי אצל ה־בת, כולל התהליך הביולוגי וההתייחסות אליו. הבנות תקבלנה, בנפרד, הדרכה להיגיינה ולהתנהגות בימי הווסת. תוס־בר תופעת קרי־הלילה אצל הבנים, ויהיו דיונים בנושאים כמו: אוננות, חלומות מי־ניים ופורקן מיני.

המורים ניסו לפתח אצל תלמידיהם בני גילים אלה עמדות של קבלה ריגשית של השינויים הגופניים; ראיית האוננות כתו־פעה נורמלית, ויחס חיובי סביר לבני המין האחר — תוך התחשבות בהם במידת הצורך. אחת המטרות תהיה להקנות הת־נהגות של רגישות והבנה לתופעות ההת־בגרות המינית בראשיתה, אצל עצמו ואצל הזולת.

כיתות ז׳—ח׳

בכיתות אלה יובהרו תופעות כמו פיצ־עי־בגרות, הזעה מוגברת ואוננות. על־פי שאלות התלמידים יסבירו המורים גם תו־פעות כמו זנות, התנהגויות מיניות יוצאות־דופן, קרום־בתולין ומחלות־מין. הם ינסו לאפשר לתלמידיהם הבנה של השפעת ה־שינויים הפיסיולוגיים על התפתחותם הנפ־שית, יסבירו להם את התפתחות יחסי ה־בנים והבנות בגיל ההתבגרות, והתהוות „זוגות ראשונים" וכן מושגים כמו חי־זור, חברות ואהבה על־פי אופיים ומהו־תם בגיל זה.

בתחום פיתוח העמדות תהיה המטרה בכיתות אלה ליצור פתיחות להידברות ב־נושאים מיניים; גישה חיובית כלפי ה־מיניות והתייחסות להיבטים הרגשיים ה־קשורים במיניות (אהבה, בושה, חרדה ותוקפנות). יחד עם „כיבוד מסורת המיש־פחה היהודית־דתית והזיקה לערכיה" תפו־תח גם הגישה „ליצירת חברות עם בן המין האחר בתוך הקבוצה."

כיתות ט׳—י׳

יימסר מידע לתלמידים בתופעות מצי־קות כמו: פצעי בגרות, עיבוי שדיים אצל בנים, קרי־לילה, אוננות, עקרות, אין־אור־נות, סטיות מיניות והומוסכסואליזם. תו־פעות ומושגים אחרים כמו אונס, גילוי־עריות או זנות יועלו בהתאם לדרישות התלמידים.

בכיתות אלה יידונו ההתנהגות המי־נית של המתבגרים והתפתחות הדחף המי־ני וכן טיב הקשרים בין בני הזוג, אי־ניצול הזולת, בעיית „המוסר הכפול", ה־שמירה על הפרטיות והאחריות ההדדית לתוצאות. יחד עם זאת יובהרו לתלמידים הנורמות החברתיות והשקפת העולם של היהדות בנוגע לשמירה על הבתולין והי־מנעות מיחסי־מין בגיל צעיר.

פרק מיוחד בתוכנית הלימודים בכיתות ט׳—י׳ יעסוק בקבלת מידע על מחלות־המין, סימניהן, דרכי העברתן, סיבוכיהן, הטיפול בהן ומניעתן.

המורים ינסו לפתח בתלמידיהם „שי־קול דעת בבחירת החבר והחברה; הכרה בערכם של יחסים איכותיים עם בן־הזוג ובניית מערכת עמדות מוסריות־אישיות תוך זיקה לעמדות המקובלות בחברה." כמו כן ינסו לפתח בהם „סובלנות לער־כים ועמדות שונות והתנהגויות (מיניות) יוצאות־דופן".

כיתות י״א—י״ב

בכיתות הגבוהות של בית־הספר העל־יסודי יידונו:

- המישגל מהיבטיו הפיסיולוגיים והפסיכולוגיים.
- אמצעי־המניעה לסוגיהם — יתרונות וחסרונות.
- הפסקת ההריון וסיכוניה.
- תופעות ומושגים כמו: מחלות־מין, זנות, הומוסכסואליזם.
- הבנת הקשר בין מין ואהבה ומין ומוסר.
- הצגת האהבה מהיבטים שונים: כעדיון והעשרה של המשיכה המינית כבי־טוי של התרבות האנושית, כמצב או כתהליך מתפתח שיש בו אלמנטים של נתינה וקבלה, ידידות, נכונות לוויתורים, רגישות, כנות ונאמנות.
- לקראת נשואין — טיבן של המוכנות והאחריות לנשואין.
- לקראת הורות־ההיבטים השונים של ההורות.
- תיכנון המישפחה מההיבטים האישי, הכלכלי, החברתי וגם הלאומי (מיספר הילדים הרצוי והמירווח בהולדתם).

התוכנית כולה מיועדת בסופו של בית־הספר העל־יסודי להוציא מבתי־הספר תל־מידים בעלי עמדה חיובית כלפי המיניות של עצמם וזולתם; בעלי נכונות להתמו־דדות עם לחצים; בעלי יחס של סוב־לנות וכבוד הדדי כלפי בן־הזוג — המו־כנים לוותר על סיפוק למען אחרים והמ־חייבם אהבה הדדית תוך העמקת והעשרת תוכנם של קשרי האהבה.

„לא נרשה ניבול פה במשך השיעור ולא שימוש במילים גסות," אומרת חנה הראל. „יהיו ודאי בכיתות תלמידים ש־ינסו לנצל את האווירה כדי להצחיק את חבריהם בשימוש במילים גסות. המורה צריך להמיר מילים אלה במונחים המקו־בלים והמובנים וליטול את העוקץ מניי־בול הפה. נקפיד על דיון ברמה מדעית בכיתות, אבל לא בצורה שתקשה על הבנת החומר."

לא עוד „לדפוק" ו„לשכב"

ברשימת המונחים המומלצים על־ידי מישרד־החינוך לשימוש חופשי בכיתות מופיעים המונחים כמו: פין, פות, אזור הערווה, זיקפה, מישגל וקיום־יחסי־מין. מקומם של מילים כמו „לשכב", „לדפוק", „לזיין", או אפילו „בולבול" לא יכירם בין כותלי בית־הספר.

לפני שהוחלט על יישום התוכנית ומי־מושה, נערך מישאל גם בין התלמידים. „הנושאים המבוקשים ביותר בקרב אלה שעברו את שלב החינוך המיני, הניסויי היו: מה קורה בעת קיום יחסי־מין?

או מה אומר החוק על יחסי־מין, עבי־רות־מין ובעילת קטינה וכו׳. 30% ביקשו להחליט עם מי ומתי לקיים יחסי־מין; באיזה גיל להתחיל ביחסי־מין או איך להתכונן לביתוק הבתולין?"

למישרד־החינוך היו קריטריונים מוגדרים על פיהם נבחרו המורים שיעסקו בחינוך ה־מיני. מספרת חנה הראל: „בתשל״ג כאשר התחלנו באירגון התוכנית, קיבלנו מורים שהיו מעוניינים והומלצו על־ידי מנהל בית־הספר על סמך היכרות אישית עם המורים. מורים אלה עברו השתלמויות והכשרה מיו־חדת לתפקיד. בין היתר עברו גם טיפול של דינמיקה קבוצתית במטרה לעורר בהם עצמם את המודעות למיניותם ופתיחותם ל־נושא המין. חשוב כי מורה לחינוך מיני יהיה ער לבעיות חברתיות וגישות שונות ב־ציבור לחיי מין ומישפחה וכי יוכל ליצור קומוניקציה טובה עם התלמידים בנושאים רגישים אלה.

„במידה שיישאל על־ידי תלמידיו יוכל המורה לומר מה הן דיעותיו האישיות בכל נושא או בעיה, אך אסור יהיה לו להטיף לכך. אם המורה יציג את עמדותיו בצורה פסקנית, הוא עלול לגרות את התלמידים לעמדות התנגדות או שיצור אצלם רגשי בושה משום שניסיונם שונה מניסיונו.

„אם יישאל מורה בצורה פרובוקטיבית אם מותר לקיים יחסי־מין לפני הנשואין ואם הוא עצמו קיים יחסי־מין כאלה, הוא יכול להשיב כי בנושאים אינטימיים של הפרט אין לדון בפומבי וכי יש לכבד את פרטיו־תו של כל אדם."

מה יקרה אם כן כאשר יפנו תלמידים אל מוריהם בבקשת עזרה בהחלטה, מה טוב עבורם?

„המורה יציג את כל הדיעות והגישות בנושא והתלמיד יבחר בדיעה ובהתנהגות הנראים לו. למשל, נושא פרובלמטי אצל בני־הנוער הוא קרום הבתולין. קיים סטנ־דרט כפול בנושא זה: בנים רבים מעוניי־נים לקיים יחסי־מין לפני הנשואין, אבל הודו כי הם מעריכים את קרום הבתולין אצל הבת ויעדיפו להתחתן עם נערה בתו־לה. זוהי בעצם הסכמה עם דיעה שמרנית. המורה בכיתה יציג גם אותה וגם את הדי־עה הליברלית שקרום הבתולין אינו קובע את מוסריותה או ערכה של הנערה. התל־מיד יהיה רשאי להחליט בנושא זה כר־צונו."

התגובה הצפויה לנוכח יישום תוכנית החינוך המיני בפועל תהיה ודאי כזו ש־מישרד־החינוך דוחף את הנוער למתירנות מינית.

„לא זאת כוונת התוכנית," מסבירה חנה הראל. הדגש שלנו הוא על החינוך ולא על המין. חינוך זה ההיפך ממתירנות. פי־רושו הבנת ההתנהגות שיקול־דעת ולא איש הישר בעיניו יעשה. לא תהיה בבית־הספר הסתרת מידע או טיוח דברים. המו־רים ישוחחו עם התלמידים על כל נושא המגרה את התעניינותם, אבל לא יעודדו לדפוסי התנהגות של אהבה חופשית ומין פרוע חסר רגשות והתחייבויות.

„רצוננו לחזק נורמות חברתיות כמו ער־כי מישפחה שהתערערו לאחרונה. המין הוא רק חלק מאישיותו של האדם וחלק מחיי המישפחה שלו. חינוך לחיי מישפחה — זוהי מטרת העל של החינוך המיני שאנו מציעים."

ARRID®

אותך ינבוש!

הדיאודורנט האהוב על האמריקנים

"אריד" דיאודורנט ריחני - יבש, רגיל ובדורי (ROLL-ON).
והלהיט האחרון - אריד אבקה קלה.
רעננות ריחנית למשך כל היום!
"אריד" מוצר יוקרה של קרטר וואלאס, אמריקה.
להשיג בפרפומריות, בתי־מרקחת וברשתות השיווק.
הפצה: ברק מפיצים בע"מ.

חלום של מיליון

השבוע בהגרלת הפיס
חלום שיכול להפוך למציאות
פרס ראשון
מיליון לירות
סך כל הפרסים
7.212.000 ל״י
גם החלום שלך יכול להפוך למציאות
מפעל הפיס

"רובקס"
הגיע מלאי חדש של הצלחות הנפלאות של „רובקס"

מפם „מורלה"
קיים רק קטלוג אחד של מורלה
היזהרו מחיקויים.

מאוזן:

1)סופר צ׳כי יהודי; 8) עיר באפריקה; 12) פרי הגפן; 16) מייסד האופרה הראשונה בארץ; 23) גיבור מחזה שקספירי; 24) בצוותא; 26) מנצחה הראשון של התיזמורת הפילהרמונית; 29) זך; 31) מן הלבנים; 32) נאמר במעמד הר־סיני; 35) מרוצחי יוליוס קיסר; 36) פילוסוף יהודי בן־זמננו; 38) מרגיש; 39) כלי מוסיקלי; 40) יישוב ליד ירושלים; 42) חסר חוש־ריח; 43) שנף; 44) שם נערה (לועזי); 45) שרוי בתענית; 47) שנון; 49) השאירו; 51) מחצית מישחק־ילדים פופולארי; 52) פכסמים; 54) מפני; 55) שוקד על תלמודו; 58) גן אגדי; 59) שליו; 61) בעל היד החזקה; 62) צוות עובדים; 63) ילד; 65) מחוז בצרפת; 67) בעל־חיים מפריס פרסה; 69) חור; 70) נימוס; 71) קריקאטוריסטי ישראלי (כינוי); 73) נהר באפריקה; 74) מיזרח; 76) סומא; 78) ימצה; 80) עיר בוייטנאם; 83) קהל; 85) חורבן; 87) מיפלגה שמאלית בארץ בעבר; 89) מלחין יהודי־גרמני (ש״מ); 92) טורף ימי; 94) מטבע יפאני קטן; 95) לא עיקרי; 96) צייר הולנדי דגול; 98) כינוי־חיבה לאהוב; 99) פקודה לנהגת; 101) נכדו של אהרון הכהן; 103) משטמה; 104) עוד פעם; 105) עיר בצרפת; 107) אפיפיור; 108) לא ייפסק; 110) ניב הודי (אנגלית); 113) מילה להוראת יחס הפעול (בנסתר); 114) אות בא״ב העיברי; 115) מפילוסופיות המיזרח; 117) מלחין רוסי בן־זמננו; 120) מיתקני־שעשועים; 121) מדינאי ישראלי; 123) שליח ציבור (רת); 24) יחי (צרפתית); 126) הנה; 127) קדם; 129) לא־בוגר; 130) פסיכולוג בן־זמננו (ש״ם); 131) עצם; 132) אולם; 133) פרוש; 136) מוז; 138) גוף שלישי רבים; 139) מאגר; 141) קמרטון; 142) יקנה־דעת; 144) בהשאלה: דיכאון; 146) בחורה; 148) מתלווה למאכלים; 149) רפואה; 151) תואר־אצולה אנגלי; 152) נרתע; 153) גוף שלישי יחידה; 154) קודש־הקודשים; 155 תש כוחו; 156) עוף טורף; 157) רוך; 158) כינוי למונסון; 159) שמר; 160) נסמך; 161) סחוב! 163) קשור בפי־הטבעת; 165) נוזל החיים; 167) מלאי; 169) כלי רפואי; 170) נהר בצרפת; 171) סקר דעת־קהל; 172 פילוסוף צרפתי; 174) סואן; 176) כמו 153 מאוזן; 178) האנקול שלו; 179) אות־הניצחון; 180) שחקנית־קולנוע שוודית; 182) זירת־קרבות באנגליה; 184) ראש־ממשלת ישראל; 187) בהשאלה: מרכז; 188) מילת־קריאה; 189) מלחין צרפתי (פאוסט); 190) צמד; 191) יונה (סיפרותית); 193) דמות ממגילת אסתר; 194) חמה; 196) חתולי (ארמית); 198) ישנה; 199) מושב בעמק; 200) זמן נוכח; 202) רכוש רב; 203) אי בים־התיכון; 205) לוחם־חופש איטלקי; 207) משמש למישחק־הטניס; 208) אות עיברית; 210) מתאר; 212 יחידת מישקל; 214) החיים שלי; 215) נחל אכזב; 216) מין מיבנה; 217) עוד הפעם! 219) יכריח; 221) מכ־שיר־התעמלות; 222) קול רועם; 224) מזון שאכלו אבותינו במדבר; 226) תו־דואר; 227) מנהיג ציוני; 230) מן הבקר; 233) מטוס־ריגול אמריקאי; 234 משיבטי ישראל; 236) מנהיג וסופר ציוני (ש״פ); 237) עיר־נמל בארץ; 238) איניציאטיווי; 240) ניצת הפרח; 241) אסף תרומות; 243) תו מוסיקלי; 245 שם־פרטי גרמני (כתיב חסר); 247) מפקד־מחלקה (ר״ת); 249) עולם הצלילים; 252 אות יוונית; 253) קריאת כאב; 254) מין בושם; 256) ירדת במישקלך; 257) מחוסל! (גרמנית); 259) עלייך לישון! 260) עם הארץ. 262) עוף טורף; 264) ספר של טולסטוי; 267) מנשיאי ארה״ב; 269) מרשל גרמני ידוע; 273) חפירה באדמה; 275) רובע בלונדון; 276) לודר; 278) הליקופטר; 279) גיבור מיתולוגי; 281) מלך סורי (129 מספירה); 282) פילוסוף יהודי־גרמני; 283) עיר קדושה למוסלמים; 284) גיבור ספר של 282 מאוזן.

מאונך:

1) הדר; 2) אות יוונית; 3) סופר עיברי; 4) עצם בגוף; 5) תעודת־מיקנה; 6) בירת אפגניסטאן; 7) אפס; 8) קרקעות; 9) מהלך בשחמת; 10) ההיפך ממיעוט; 11) סילקת; 12) קריאה מעמיקה; 13) גמד; 14) מילת בקשה; 15) גשמים; 16) עם; 17) עיר בצ׳כיה; 18) עצב; 19) נובע בלי סוף; 20) יצירה מוסיקלית עירנית; 21) מכינויי האלוהות; 22) נתיבמים; 25) כזה היה מתתיהו; 27) קיצור־חיבה ליקותיאל; 28) שמרו טינה; 30) מין מס + דמות במיתולוגיה (2 מילים); 33) אד; 34) נתון במעצר; 36) אמנים

חדש!!
אריזה חסכונית של 80 טמפוני o.b. או־בה נורמל

מעתה תוכלי להשיג את טמפוני או־בה נורמל באריזה חסכונית של 80 טמפונים ולחסוך כ־20% בהשוואה למחירי אריזות או־בה של 10 טמפונים

טמפון או־בה, הטמפון הקטן הנוח, והבטוח ביותר בעולם, נותן לך הרגשה חופשית ומשוחררת 365 ימים בשנה.

אפשר... לשחות אתו... לרקוד אתו...
לרכב אתו... להתעמל אתו... לרחוץ אתו... לרוץ אתו...

שי — ארנקון אלגנטי לנשיאת 3 טמפונים — ארנקון פלסטי לנשיאת 3 טמפונים

o.b. הטמפון הקטן שכבש את העולם

ארגעוד ושות פרטאאים בע״מ

הרמקול המהפכני עם הצליל הטבעי

WHD

יבואן ומפיץ סטריאו שירי

חיפה, רח׳ הרצל 59
טל: 661273,645743

פרסום אורי

תשבץ ענק 2143

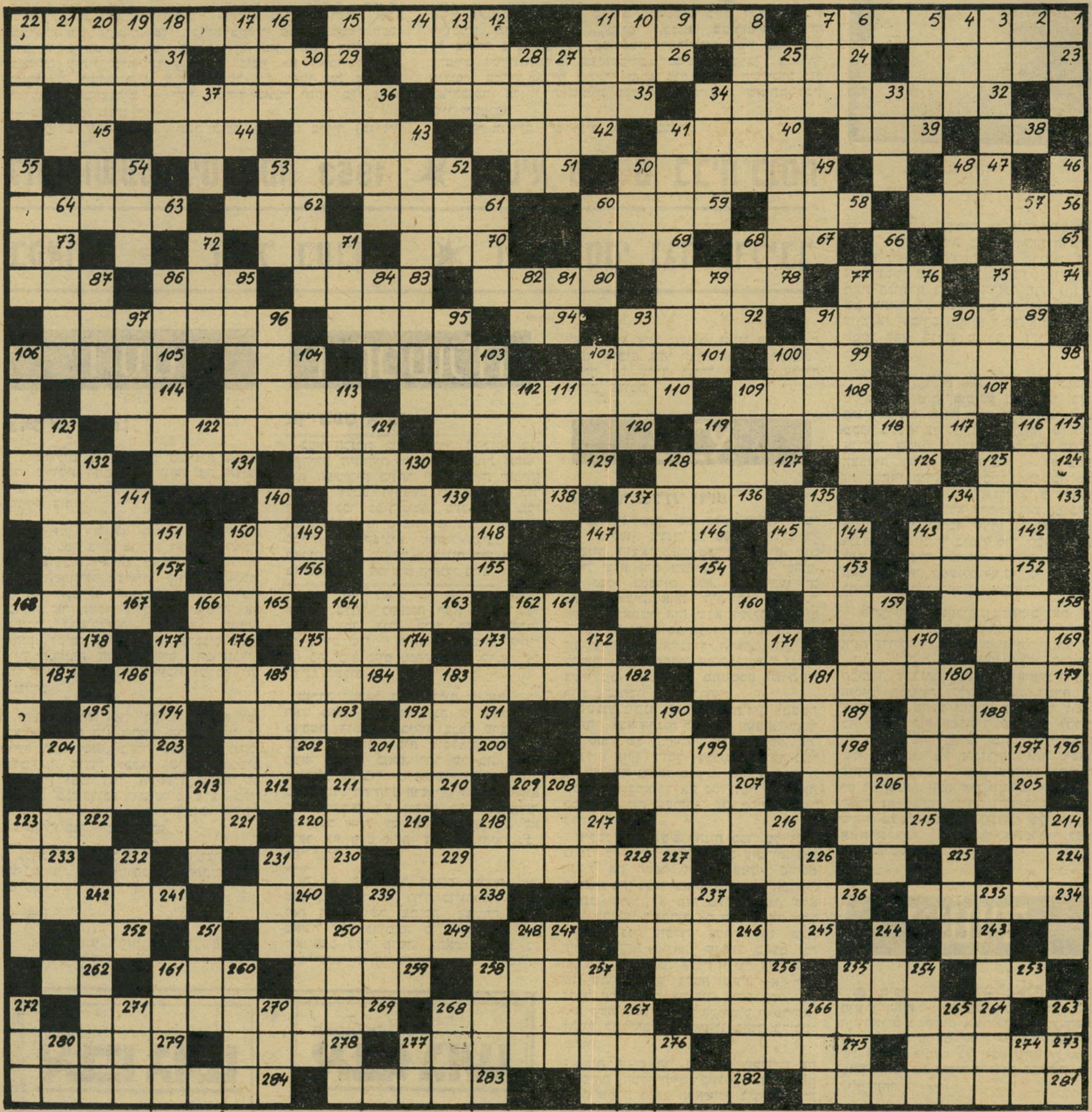

בלי ראש; 37) ללא; 41) מרינה באמריקה הדרומית; 43) מלחין גרמני מפורסם (ש"מ); 46) מיובש; 48) פעולה חקלאית; 49) הוד; 50) סופר אמריקאי (ש"מ); 52) כמש; 53) טס; 54) יחידה בחיל־האוויר; 55) מדינאי מצרי; 57) שינה עמוקה; 60) לא דק; 61) שחמטאי ידוע (ש"מ); 64) מחזאי צרפתי; 66) בהמת־בית; 68) וילון; 71) כאב; 72) חמסין; 75) העגורן הוא כזה; 76) מדינאי מצרי, חי במאה שעברה; 77) מלחין־אופרות איטלקי; 79) למרות; 81) דגל; 82) קרס; 84) יחידה בדיבור; 85) עיר בגרמניה; 86) שוכני חוף־ים; 87) כנסיה ידועה בפאריס; 90) חרק עוקצני; 91) דמות ממגילת רות; 93) ממכות מצרים; 95) המתודה של; 96) נקשר; 97) הידרדרות; 98) מין חמצן; 100) נמצאים; 102) מחזיק בתינוק בעת המילה; 103) שואה; 104) מייחל; 106) פסנתרנית ישראלית ידועה (ש"מ); 109) שיקרי; 111) בעל השאול; 112) בימאי־סרטים צרפתי (ש"מ); 113) במקום השייך לי; 116) רקדן רוסי מפורסם; 118) אדון; 119) סופר אירי ידוע; 121) אתר בירו־שלים; 122) תבואה; 123) מדינאי צרפתי מפורסם; 125) מדינאי אנגלי; 128) מצביא קרתגה; 130) אוניית מעפילים; 132) מדינה באינדינוזיה; 134) משיבעת המינים; 135) קיים; 137) השיג בשיכלו; 139) סופק כפיו; 140) חס; 141) לפני; 143) שוכן־ים; 144) מנהיג הודי דגול; 145) אות עיברית; 147) יחידה ברכס; 148) מזמר; 149) אוייב; 150) תקופה בהיס־טוריה; 151) פי החיה; 158) לובש תח־פושת; 159) מכוון את הספינה; 160) מה עשו הרוחות? 161) הס! 162) קילל; 164) יספרו; 166) מטוס־קרב סובייטי; 168) צייר הולנדי; 170) עיר ביוגוסלביה; 171) נהר בצרפת; 172) מחזיק בדיעה; 173) כיבשה צעירה; 175) זירוז; 177) הוגה דיעות (2 מילים); 180) משורר יש־ראלי (ש"מ); 181) חומר גמיש; 182) מונח בחשמל; 183) ריק; 185) מן הטע־מים; 186) מתפוגג; 188) שם מלכות אנגלי; 190) פסלת ירושלמית; 192) סופר ומחזאי ישראלי (ש"ם); 195) קריין ברדיו; 197) פות (לועזית); 199) הנאה; 201) ניגוד; 204) ערפד; 206) דמות מיתולוגית; 207) מוט דק; 208) ממלכות אחשוורוש; 209) שיר־לכת; 211) זוהמה; 213) גרגרי־תבואה שהושרו במים לנביטה; 214) טשו־לנט; 216) ארץ אירופית; 217) סופר ופי־לוסוף גרמני (ש"מ); 218) בר; 220) שחקנית־קולנוע בארץ בשנות ה־40 (ש"מ); 223) דמות; 225) ניר; 226) גם הוא מקור מים; 228) מיפלגה במצריים; 229) שעות האור; 231) צדע; 232) וניל; 235 מש־תנה; 237) החיים שלה; 239) חיפוי; 242) „הידיד"; 244) מאכל נוזלי; 246) זהב + דג (שתי מילים); 247) כי; 248) משה (בערבית); 250) סופרת ילדים ב־ארץ (ש"פ); 251) מדינה בצפון־אפריקה; 254) מנהיג הודי; 255) רמסו; 257) מונח מוסיקלי; 258) אליל־השבט; 260) ארצ'י מסידרת הכל נשאר במישפחה; 261) צייר צרפתי; 263) אבי האב; 265) טהור; 266) ברח! 267) עלה על גדותיו; 268) הלך; 270) תריסר (בצרפתית); 271) שורת הרים; 272) מאמר; 274) מילת זירוז (הפוך); 276) ספר־כריתות; 277) קידומת שפירושה חזרה (לועזית); 280) רחמנא ליצלן (ר"ת — הפוך).

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

גיליון „העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבה מצולמת למכביה הרביעית, שנפתחה במהלך אותו השבוע. שני עמודים יוצאי־דופן בתולדות מאבקה של העיתונות הישראלית בצנזורה היו העמודים 4—5, שהביאו, תחת הכותרת „האמת על אבו־גוש," את סיפור כרם נבות היזרעאלי, ועוד כמה ציטוטים מתוך התנ"ך. לציטוטים אלה הוסיפה מערכת השבועון את הדברים הבאים: „קוראי ,העולם הזה' אינם משלמים 220 פרוטות, כדי לקרוא בעיתון פסוקים מספר הספרים. אולם הם משלמים פרוטות אלה, בין השאר, כדי לקיים במדינה עיתון בלתי־תלוי, שאינו כופף את ראשו לאיומים ולעונשים, המוכן ללא היסוס לקבל על עצמו את מילחמת הנדכאים והמושפלים — יהיה המחיר כאשר יהיה. בלי מורא — בלי משוא פנים!" *

„העולם הזה" לפני 25 שנה סיקר, כמינהגו בהווה (בגיליון חג הסוכות), את סרטי שנת תשי"ג, לטוב ולרע. בין סרטי השנה היו: „נס במילאנו"; „כולנו רוצחים"; „מותו של סוכן" ו„דון קאמילו" — כולם סרטים הנחשבים כיום לקלסיקה של הקולנוע. תחת הכותרת „,שלום' ו,סלאם' בבוקארשט" דווח על סידרת מיפגשים בין סטודנטים ישראליים לבין סטודנטים ערביים ממדינות־ערב, במיפגשי־סטודנטים שנערכו במזרח־אירופה. במדור „דו"ח מיוחד" הובא לוח פירוט תשלומים של מס־הכנסה, בליווי תרשימים מפענחים ומסייעים, שאותם הכין צייר המערכת.

בשער הגיליון: שחקנית מרילין מונרו.

„העולם הזה" 831
תאריך: 23.9.53

לחם ושעשועים נוסח 1953 ✶ נשיא מצרים בבית־כנסת

בקאהיר ✶ רומל בעברית ✶ ז'בוטינסקי נגד קרליבך

העם

צדק ומישפט!

הרמקולים טירטרו את מנגינות המיצעד. תרועת ההמונים ליוותה את הצועדים הססגוניים. באיצטדיון הענק שררה אווירה צוהלת.

מזה זמן רב לא נראתה ישראל כה צוהלת, כמו ביום פתיחת המכביה הרביעית, השבוע. אולם מאחרי המראה העליז הסתתרה מציאות קודרת והולכת. ברומא העתיקה הטביעה תרועת ההמון בזירה את זעקת העבדים, וסימלה את הפיכת הרפובליקה החלוצית, שומרת החוק, לקיסרות דורסנית. בגרמניה הנאצית הסתירה האולימפיאדה הברלינאית של 1936 את מחנות הריכוז ומרתפי העינויים.

מדינת־ישראל עוד רחוקה מרומא ומדאכאו. אולם היא קרובה הרבה יותר מאשר לפני שנה. בעוד שההמונים צהלו ברמת־גן, נעצרו, נכלאו ושוחררו אנשים בלי דין ובלי דיין, והופעלה שיטה של הענשת בני־ערובה, ושוטרים פרצו בלילות לדירות בלי פקודות־חיפוש, וחופש הביטוי ניכבל יותר ויותר.

„לחם ושעשועים!" היתה סיסמת הקיסר הרומי. תשובת הנביא היתה: „צדק ומישפט!"

* שבוע מאוחר יותר (בגיליון 832) הותר פירסומו של הסיפור „האמת על אבו־גוש".

הממשלה

אף פעם אחת

בבית־הכנסת של קאהיר התכנסו בני הקהילה היהודית המקומית, אחת הקהילות העשירות ביותר (וההופשיות יחסית) בעולם. לפתע הורגשה תנועה רבה ליד השער. גבר נמוך־גומה, בעל פנים מלבבים ולבוש מדים בהירים, ניכנס בלוויית פמליה של קצינים. מוחמד נגיב, נשיא מצרים וראש מועצת הקצינים המהפכניים, בא לבקר את המיעוט היהודי ביום חגו.

אפשר היה לפרש את הביקור כז'סטה פנימית בלבד, כהפגנת רצון לשמור על אחדות עמו. אולם קרוב לוודאי שהיה גם פירוש שני — היתה זאת הצורה היחידה בה יכול כיום מנהיג ערבי לרמוז על רצונו לשלום בין ישראל וערב.

אזרחי ישראל היו יכולים לצפות, כי ראש ממשלת־ישראל יענה על ז'סטה זו בז'סטה דומה — ביקור בכפר ערבי, או קבלת מישלחת דתית מוסלמית. הם לא מצאו תשובה כזאת. יתר על כן, לפתע שמו־לב לעובדה מדהימה, שלא זכתה עדיין לתשומת־הלב הראוייה לה: מאז קום מדינת־ישראל לא ניפגש ראש ממשלתה אף פעם אחת עם מישלחת ערבית, לא ביקר אף פעם אחת, ולו גם יחידה, בכפר ערבי.

זה לא היה יכול להיות מיקרה. אין מיקרים בחייו של דויד בן־גוריון. היתה זאת הפגנה של שתיקה, שאמרה יותר מאשר אלף נאומים. בן־גוריון לא רצה שאי־פעם יוכל מישהו להאשים אותו בחוסר־עקביות או רמייה. ראש ממשלת־ישראל לא אהב מעולם, ואינו אוהב גם כיום, ערבים. זוהי תכונה אישית, אך השפעתה על עתיד וגורל המדינה עלולה להיות עצומה.

צבא

המחבר בלתי ידוע

לפני 19 שנה, עם עלות אדולף היטלר לשילטון, ניגנזו כל ספרי השירים בגרמניה. הוצאו לאור ספרים חדשים. שום שיר, שלא זרם בעורקיו דם ארי טהור, לא נכלל בספרים אלה. אולם המו"לים נתקלו בבעייה אחת: היה שיר אחד שפשוט אי־אפשר היה שלא לכללו בספרים — כי כל נערה בגרמניה שרה אותו. היה זה שירו של היינריך היינה, לורליי *. לבסוף נימצא פתרון הולם: השיר ניכלל בשירונים, כשמתחתיו מתנוססת לה השורה: „המחבר בלתי ידוע".

השבוע ניתנה התשובה היהודית למעשה שכזה. צבא־ההגנה־לישראל הוציא לאור את ספרו של המארשל ארווין רומל, חיל הרגלים תוקף. רומל, שבניגוד לדיעה נפוצה לא היה גנראל טנקים, אלא איש חי"ר שגילה רק במאוחר את כוח השיריון, תיאר בספר זה את פעולתו של החיל האהוב עליו.

אולם צה"ל חשש להניח ספר של גנרל גרמני על מדפי חנות ספרים עיברית. הוא הגביל את הספר לשיווק פנימי, פירסם מודעות בהן נעדר באופן בולט שם המחבר. אומנם, רומל לא היה מעודו נאצי, אלא חייל מקצועי שהקריב את חייו בשעת מרד הקצינים נגד היטלר. ספר היומן שלו, מילחמה ללא שינאה, שנכתב בעצם ימי הקרבות, ביטא את אישיותו של אדם אנושי, שתיעב מעשי נקמה וטירור ואף ידע להלל את גבורת אוייביו. אולם בכל זאת היה קשה לתת למפקד הקורפוס האפריקאי להגיע לתל־אביב — אפילו בתוך כריכת־קרטון.

מאות שנים היו היהודים מקללים את רודפיהם המסורתיים בקללה המסורתית „ימח שמו". בפעם הראשונה ביצע השבוע צבא־ההגנה־לישראל את האיום בן הדורות.

עיתונות

התשובה הישנה

כשנתפס בנציון הרטמן, סופר חרות בחיפה, נושא פצצה בנמל, היתה תגובתו של ד"ר עזריאל קרליבך, בטורו היומי במעריב, אופיינית: הוא גולל את האשמה על ראש התנועה כולה, וגינה אותה במילים הארסיות ביותר.

מערכת היומון חרות לא יכלה לעבור על כך בשתיקה, אך לא רצתה גם לפרוט את הוויכוח לכדי פולמוס מיפלגתי. תשובתה היתה, לכן, מקורית ביותר: היא הדפיסה מחדש מאמר שפירסם מורה הרוחני, זאב ז'בוטינסקי, בשנת 1938 בעיתון דואר היום, תחת הכותרת בנו השני של סבא נוח **, שם מתאר ז'בוטינסקי שורת פגישות עם עיתונאי, שסירסו באופן חמור את הדברים שמסר להם. הגרוע מכולם: ד"ר עזריאל קרליבך.

הפרופיל הוא מכוער. כתב ז'בוטינסקי: „לא מזמן הופיעה בחתימתו, בעיתונים שונים, אגדה ממין זה: לפני שנים מספר כעסתי עד למאד, אני הקטן, על מלך אנגליה ושלחתי לו בחזרה את אות הדרגה הצבאית שלי; וגדולה מזו — על צעדי זה שלחתי הודעה, במיכתב גלוי (כך הוא מספר), אל הטיימס הלונדוני. אולם מערכת הטיימס הלונדוני לא הדפיסה את המיכתב, משום שזוהי מערכת זהירה ורצתה לחקור ולדרוש אם יש לי ביכלל מה „לשלוח בחזרה" אל המלך האנגלי. ומתוך החקירות האלה התברר, שמעולם לא היו לי לא אות־כבוד ולא דרגת־קצין... נורא!

„מובן מאליו שחליפת מכתבים זאת, עם ה.מ. המלך ועם ה.מ. הטיימס הלונדוני, אינה ידועה לי והניירות (ודינר הזהב הקטן)... מונחים לפי שעה אצלי במגירת הכתיבה שבביתי... מעניינת ואופיינית היא הנטייה המשונה... לשפוך את ,המרה הירוקה' על האיש היחיד, מוכרחים לתאר מה מכוער הוא הפרופיל שלו, או לבדות מן הלב משהו מכוער מתוך הביוגרפיה שלו. זוהי כבר לא התנגדות: זוהי שינאה עיוורת... ובשביל האדון עזריאל קרליבך יש לי הצעה... הבה, אדוני, החבר למיקצוע, יעשה נא מעשה גבורה וידפיס את אותו סיפור מעשה בעיתון הלונדוני שלו דווקא, אז הריני יכול להבטיח לו ,אינטרוויו' לפני בית־המישפט האנגלי."

* שיר אודות סלע על גדות נהר הריין, שדומה לנערה, המפתה ספנים לסטות מדרכם ולטבוע.

* הכוונה ל„חס", שבכמה לשונות מיזרח אירופיות משמש שם־גנאי לאדם גס־רוח.

אנשים

● סיפר ד"ר **ואלטר איתן**, מנהל מישרד־החוץ: „החלטתי לברר מדוע רוב הישראלים מבקשים אשרות־כניסה לצרפת, גם כשמגמת פניהם לארץ אחרת." השערתו של איתן: כימעט כל יוצא מישראל אינו מוכן לוותר על ביקור היכרות בפאריס, ולו ליום אחד.

● כשנשאל ראש־הממשלה, **דויד בן־גוריון**, מדוע הוא מבלה את חופשתו דווקא במלון הכרמל, שאינו מן הגדולים בחיפה, מצא סיבה מקורית: „שם אוהבים אותי!"

● לא שררה לבביות במועדון מילוא בתל־אביב, שעה שאמר **יעקב** („מוש") **הורוביץ**, שישב־ראש בשיחה על התיאטרון הישראלי: „ועכשיו נעזוב את הטרגדיה אהל, ונפנה לקומדיה הבימה." המימרה, שנתכוונה להיות בדיחה תמימה, הרגיזה כל כך כמה משחקני שני התיאטרונים, עד שהם נישבעו שכף רגלם לא תדרוך עוד על סף המועדון. קיצונית עוד יותר היתה תגובתה של שחקנית הבימה, **שושנה רביד**, (דסדמונה) שפרצה בבכי היסטרי.

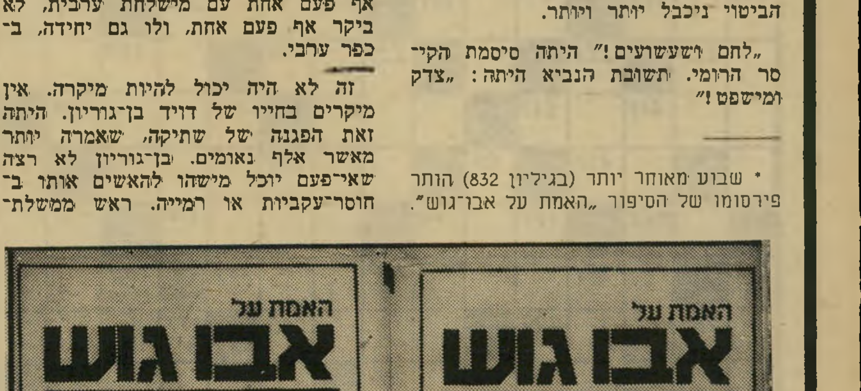

אבו גוש שני העמודים שנמחקו על־ידי הצנזורה. מתחת לכותרת, הופיע הסיפור על כרם נבות ופסוקים מן התנ"ך, כגון דברי הנביא עמוס: „לכן המשכיל בעת היא ידום כי עת רעה היא."

פרסום א. פל

על הגג כמעט לא רואים אותו. במקלחת מרגישים אותו היטב.

אתה עומד במקלחת וקשה לך להאמין. כל המים החמים האלה באו מן הדבר הזה על הגג? המערכת הזאת שבקושי רואים אותה?

נכון. סולון אמקור הינה מערכת חמום מהפכנית. במקום שני קולטים — קולט אחד. יעיל יותר משני קולטים רגילים

הודות לצפוי הסלקטיבי — הסולריון והודות לצינורות הנחושת.

המערכת מבודדת היטב בחומר הבידוד המעולה — פוליאוריטן יצוק. חומר הבידוד הטוב בעולם, המשמש גם בתעשית המקררים. הדוד מצופה אמאיל — נותן מים זכים ונקיים.

והיצרן? כן. אמקור. רק קונצרן ענק ומתקדם כאמקור מסוגל לחולל מהפכה כזו.

מערכת סולון אמקור — לא רואים אותה כמעט, אבל מרגישים אותה היטב — כל השנה.

סולון אמקור — מערכת חמום מים מהפכנית.

אמקור
מפיצים
אמפא
וסוחרים מורשים.

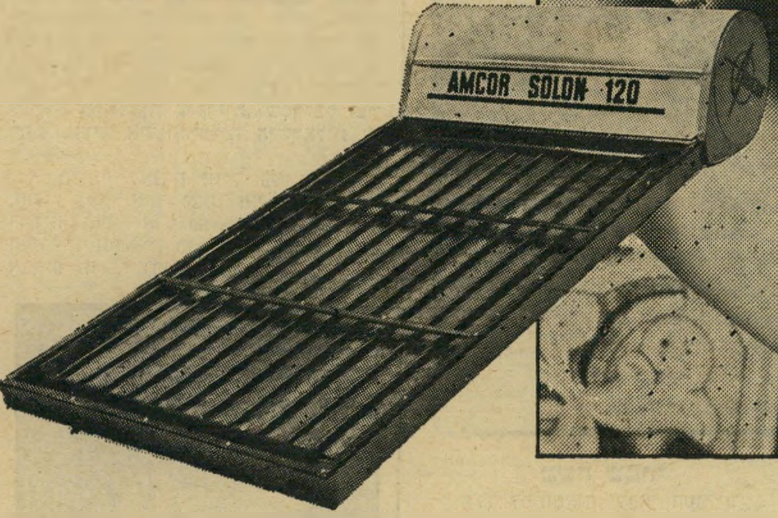

סולון אמקור

אמפא: תל אביב - דרך פ"ת 16, טל. 614281. חיפה - רח' שבתאי לוי 25, טל. 527212. ירושלים. רח' יפו 30, טל. 227281. מפיצים מורשים: תל אביב. שרותי בר - המלך ג'ורג 68 - 280933, חיפה. המרכז לדודי שמש וחשמל - דרך בר יהודה 7, - 529930. ק. מוצקין. שרותי אסף - 641462. ירושלים. מקור הדודים - יפו 155 - 244150. באר שבע. שרותי הדרום - רח' הפלמח 83 - 75963. אילת. שרותי דרום - רתמים 4. 5988. הוכמן ובניו בע"מ - מרכז מסחרי - 2431. אשדוד. שרות מהיר טהרלב - מרכז מסחרי א', - 31651. גבעתיים. מרכז הדודים - רח' כצנלסון 129. - 734466. הוד השרון. אור פז בע"מ - רח' המלאכה - 32168. חולון. דודי המרכז - רח' סוקולוב 41. - 843050. נתניה. טרמוקור - מאיר רזיאל 3. - 35557. נתיבות. שרותי שמיר - 94058. עפולה - ברס - ככר העצמאות - 22863. פקיעין. אניס עבדו - 979058. פתח תקוה. רוזנפלד - שטמפפר 15. 911859. צפת. חנניה יוסף - רח' ירושלים 121. - 30071. קרית מלאכי. כל בו דוד - מרכז מסחרי - 82638. רמת-גן. בני פיפשקוביץ בע"מ. ז'בוטינסקי 70. - 721694. רחובות. הרצל 125 - 24338. ערד. ג. זילברמן - מרכז מסחרי ת.ד. 143. - 97032. חדרה "תריסי חדרה" - הנשיא 36, - 23922. אשקלון. אלישע שלמה - הרצל 24,

נמר של נייר

30 שנות סיפרות ישראלית

סיפרות כעוף־חול

תנועת התחייה הלאומית של העם היהודי ותרבותו, ראשיתה במרכזי הגולה היהודית במיזרח־אירופה. את גל ההתעוררות הלאומית נשאה ברמה, למן ההתחלה, הסיפרות העיברית המתחדשת, „סיפרות ההשכלה", שהיא בבחינת פניכס, אותו עוף־חול אגדי החי במידבר 500 שנה, שורף את עצמו וחוזר לתחייה מתוך אפרו *. מתוך דימדומי התחייה הלאומית של עמי אירופה קמה ועלתה, מתוך ה־להבות הסיפרות העיברית, שנאבקה מחד בסיפרות האידיש, ומאידך בסיפרות התורנית, ועל הקורבן שהקריבו אותיותיה ויצירותיה התחדשה לה היהדות בציונות, כתשתית מודרנית של היהדות החילונית.

החל בעלייה הראשונה נכתבו יצירות סיפרות עיבריות בארץ־ישראל, במקביל ל„דור אחרון של שיעבוד," ליצירות ש־נכתבו בעיברית בגולה. היצירות הארצ־ישראליות הראשונות המירו את ההתפעלות מן החורף הצפוני ויערות פולין — בשמש הארצישראלית וביפי הלילות ב־כנען. גלריית הדמויות הראשונה של חלוצי הסיפרות העיברית בארץ־ישראל כללה ברובם פועלים, איכרים, פרדסנים, בני־מושבות, מייסדי־קיבוצים, ערבים, תורכים. סופרים כזאב יעבץ, משה סמילנסקי, מ. וילקנסקי, שלמה צמח, יהודה בורלא, יצחק שמי, א. ראובני, עבר־הדני, דויד מלץ, שלמה רייכנשטיין, אליעזר שטיינמן, ישראל זרחי, נתן ביסטריצקי, יצחק שנהר, אביגדור המאירי ועוד רבים אחרים, שיצרו את התשתית לסיפרות הארצישראלית. דמויות־אב כי"ח ברנר וש"י עגנון, העלו ביצירותיהם את גולת הכותרת של דור־המייסדים.

על תשתית היצירה של דור־המייסדים, ובראשם י"ח ברנר עם „הרוח הברנרית" שלו וש"י עגנון וחבריהם, החלו יוצרים בסוף שנות ה־30' הסופרים הילידים הראשונים של ארץ־ישראל שכתיבתם, מטיבעה, התרחקה בהדרגה מן הגלות, והחלו מכים שורש טיבעי בנופים של ארץ־ישראל. מזה 40 שנה נכתבת הסיפרות העיברית בידי סופרים ילידי הארץ, המחולקים לשלוש מישמרות עיקריות, שסך־כל יצירתם מהווה את הסיפרות הישראלית עד כה, בנבדל מן הסיפרות היהודית של העבר המתרחק.

---

* בדומה לאגדת חז"ל על עוף בשם ,חול': „עוף אחד ושמו חול... אלף שנה הוא חי ובסוף אלף שנה אש יוצאת מקינו ושורפתו ומשאיר בו כביצה וחוזר ומגדל אברים וחי..." (בראשית רבה, י"ט).

ס. יזהר
ידע אנציקלופדי מדהים

„דור בארץ"

בסוף שנות ה־30' פירסם סופר צעיר בשם ס. (סמילנסקי) יזהר את סיפורו הראשון, אפרים חוזר לאספסת (1938), ונתן בכך אות למבול של סיפורים, ומאוחר יותר של ספרים, פרי עטו של דור־הבנים. אלא שסופרי דור זה ראו את ייעודם הספרותי כמסייעים מכלי ראשון במאבק להשגת העצמאות, והעדיפו על כן לייצור יצירות בעלות ז'אנר קולקטיווי של „אנחנו", ז'אנר רב ליקויים סיפרותיים ש־רוב נפשותיו־הפועלות נידונו לחיים סיפרותיים קצרים. גל סיפרותי זה אפשר להגדיר בלשון אחת כ„סיפרות מגוייסת", ה־עוסקת בוואריאציות שונות של האידיאה החלוצית. המאניפיסט העיקרי והמוביל של יצירת שנות ה־40' מצוי בדבריו של משה שמיר, בקובץ ילקוט הרעים (1946): „נלך לסימטאות, לבתי הסבלים, נתדפק על דלתות רעועות... העולם לא נוצר למען היפים, החכמים, הטובים — העולם נוצר למען הכובסות..."

הגדרה זו של משה שמיר, ממצה בתוכה את מרבית עבודותיו הסיפרותיות של דור זה, ערב מילחמת־השיחרור, במהלך המילחמה ולאחריה. באנתולוגיה שנערכה בשנת 1958, ופורסמה, נקבעה הכותרת לסופרי דור הבנים הראשון כ„דור ב־ארץ" *. פירסומה של אנתולוגיה זו, והמועד שבו פורסמה, היוו למעשה את השלמת תפקידם הסיפרותי של יוצריה. עבודותיו הבולטות של דור זה הן: משה שמיר (הוא הלך בשדות, פרקי אליק); יגאל מוסינזון (אפורים כשק, אל תקרא לי שחור); חנוך ברטוב (החשבון והנפש, שש כנפיים לאחד); אהרון מגד (חדווה ואני). סך־כל

משה שמיר
נלך לסימטאות, לבתי הסבלים

היצירה הדורית הזאת מתמקד במיכלול של חוויות קולקטיוויות שטוחות למדי, שהוכתבו בידי הנהגות הגופים הפוליטיים של ארץ־ישראל העובדת. „סופרי" דור זה ריפדו, בעזרת יישור יצירותיהם לקווים פוליטים־אידיאולוגיים בגיל צעיר למדי בחייהם (רובם היו בשנות העשרים שלהם), את מיגדלי־השן שניתקו אותם מן החווייה הישראלית והחיים הישראליים, והפכו את יצירותיהם מאז ועד היום אנאכרוניסטיות.

---

* הכותרת לכינויו של דור זה היא על־פי השיר „אני מאמין" של שאול טשרניחובסקי, שם כתוב: „יהיה, יאהב, יפעל, יעש, / דור בארץ אומנם חי / לא בעתיד — בשמים. / חיי רוח לו אין די..."

במקביל לאנשי זרם סיפרותי זה שנהגו מתמריצים כלכליים בליווי עידודים מגמתיים מהנהגת המדינה־שבדרך ומאוחר יותר מהנהגת המדינה־שהוגשמה, התפתחה בהדרגה קבוצה אחרת של סופרים ומשוררים, בני גילם של סופרי „דור בארץ", שקידומם והתפתחותם הסיפרותיים היו „בדרך הטבע", דרך אולי קשה יותר. הכוונה לסופרים כמו פנחס שדה (החיים כמשל); ניסים אלוני (שסיפוריו הקצרים טרם קובצו); עמליה כהנא־כרמון (בכפיפה אחת); יהודה עמיחי (ברוח הנוראה הזאת, לא מעכשיו לא מכאן); עמוס קינן (בתחנה, הדלת הכחולה); יצחק שלו (פרשת גבריאל תירוש) ואחרים, שיצירותיהם מייצגות פי עשרה מונים — מהבחינה הצורנית־איכותית — את מיכלול בעיותיו והוויותיו של דור תש"ח, מאשר מייצגיו ,המיקצוענים'.

אלא שהמהפך הסיפרותי היה ממושך, איטי והדרגתי, והוא הגיע לסיומו רק בראשית שנות ה־70', בעוד שהמהפך השירי

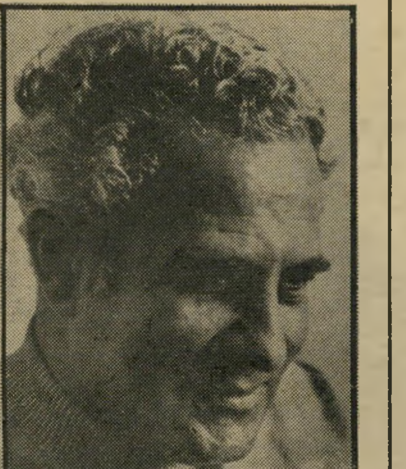

חנוך ברטוב
יצירות אנאכרוניסטיות

פרץ כבר בראשית שנות ה־50', בגיליונות כתב־העת לקראת שבאבהותו של המשורר נתן זך, שהיה האידיאולוג והמחולל של מהפך זה. מילים רבות־עוצמה הממחישות את מגמות המהפכה השירית, מצויות בשירו של דויד אבידן חילוף מישמרות (שהופיע גם בסיפרו ברזים ערופי שפתיים): „מחליקה כסכין. עוד מעט, עוד מעט. / חריקת פסיעותיו / על הגשר נשרקת. / הצדעה. ככר פלוגת־פייטנים על נישמת / היום הגווע רוקקת..." פלוגת־הפייטנים שעליה כתב אבידן הקימה ראש־גשר שירי תוך שהיא דורסת, כבר בראשית צעדיה, את השירה הנאיווית ארכאית של משוררי „דור בארץ", שהיתה בבחינת ואריאציות בלתי־משוכללות לשירי נתן אלתרמן ואברהם שלונסקי, ואילו משוררי לקראת (זך, עמיחי, אבידן) ייסדו רמות חדשות של שירה, שהאות העיברית אינה יודעת כמותן עד עצם היום הזה.

בשנה שבה ראה אור הקובץ דור בארץ (1958) פירסם ס. יזהר את ספר־הנהר שלו ימי ציקלג, שלמרות כינויו על־ידי המחבר כ„נובלה" (בת 1142 עמודים), הוא מלא יומרות להוות את ה„אפוס של דור תש"ח". אלא שבליל תיסכולים ותרגילי־נפש מזוייפים, מלאכותיים ומאולצים של נפשותיו־הפועלות, ניצבים כסכר בינו לבין כוונת מחברו ליצור את ה„אפוס של דור תש"ח". יחד עם זאת, אין להתעלם מן הידע האנ־

---

* דוגמה טראגית לכך מצוייה במיכתב ששלח אהרון מגד ב־1952 ליהודה עמיחי, בתוקף תפקידו כעורך „משא", וציין בפני המשורר בן־גילו: „שירך טוב, אבל הוא ניהיליסטי." מגוחך לקרוא בשנים האחרונות את הרומנים ה„ניהיליסטיים" של מגד.

אהרון מגד
„שירך טוב, אבל ניהיליסטי..."

ציקלופדי המדהים של יזהר ברובדי הלשון העיברית, ידע שאותו רתם לצורה ומחשבה סיפרותיים פגומים, שבעזרתם חתר ל„גייס" את הפרט למשימות ההיסטוריות של דורו תוך שבמודע, ובאורח־חייו, התעלם במתכוון מן האכזבות של בני דורו, מן המדינה שלה הקריבו את חייהם.

בפירסומיהם במהלך שנות ה־60' וה־70', הירבו מרבית סופרי „דור בארץ" בניסיונות סיפרותיים כושלים, חלקם במסע אל המקורות כמו משה שמיר (מלך בשר ודם, כיבשת הרש); סיפרי־ריגול ברמה הרביעית כמו חנוך ברטוב (הבדאי); וסיפרי נוסטאלגיה מתקתקה ומזוייפת כמו אהרון מגד (החי על המת, העטלף, עשהאל), חיים גורי (הספר המשוגע) ונתן שחם (אבן על פי הבאר, לוחות עץ דקים) ועוד קבצים רבים. פרט מדהים הוא עצם מעמדם הפוליטי (ולא הסיפרותי) של סופרי „דור בארץ" שמעמדם האט, עצר ומנע את התפתחות דור סופרי תש"ח האמיתי, והדחיק אותו לשוליו של הדור הסיפרותי החדש שהחל קם במחצית שנות ה־50', „דור המדינה", דור שתהליך התבגרותו התרבותי והסיפרותי התחולל במדינת־ישראל.

„דור המדינה"

במחצית שנות ה־50' החלו ניכרים סימנים ראשונים של יצירה סיפרותית מקורית, שמחבריה היו משוללי נחיתות בפני הנופים המקומיים ומיגוון בעיות האנוש של הארץ. בגיליונות משא החלו מתפרסמים, בשוליים, סיפורים קצרים של סופר צעיר בשם אברהם ב. יהושע. בסוף שנת 1958 ראה אור רומן של סופר (שהתפרסם עד אז כמשורר, מחבר משא דומה) פינחס שדה. מהספר, החיים כמשל, התעלמה הביקורת של אותם ימים, או שהטיחה בו קיתונות של השמצות, והגדיל לעשות ד"ר אברהם שאנן שהמליץ בפני שדה, לכתוב את דבריו „על קירות בית־שימוש...". סופר נוסף היה צעיר מקיבוץ

חולדה בשם עמוס עוז, שהחל מפרסם את סיפוריו הראשונים. שריד נוסף מדור תש"ח לפינחס שדה היה אף הוא משורר, יהודה עמיחי, שפירסם בראשית שנות ה־60' שני סיפרי פרוזה, ברוח הנוראה הזאת (1961) ולא מעכשיו לא מכאן (1962). סיפריהם של עמיחי ושדה עוסקים ב־חווייה של הפרט בארץ בשנות ה־40' וה־50' המוקדמות והמאוחרות, תוך ניפוי המרכיבים ה„קולקטיוויים" נחלת סופרי „דור בארץ". סופר נוסף שספר־ביכוריו עורר תיקווה רבה, היה אהרון אפלפלד ב־עשן (1962). באותה שנה ראה אור קובץ סיפוריו הראשון של א.ב. יהושע, מות הזקן.

בעוד סופרי „דור בארץ" פירסמו ב־שנות החמישים סיפרי־ענק שהשתרעו על־פני מפלי נייר של בין 500 ועד 1000 עמודים, סופרי „דור המדינה" (להוציא את החיים כמשל של שדה ולא מעכשיו לא מכאן של עמיחי), שסבלו ממחסור בבמות לפירסום יצירותיהם, טיפחו כתיבה חסכונית יותר של נובלות. המשורר אהרון אמיר, מפליטי הקבוצה ה„כנענית" של יונתן רטוש, החל בשנת 1958 בפירסום ריבעון בשם קשת, שהפך תוך תקופה קצרה הבמה העיקרית שבה פירסמו סופרי „דור המדינה" את ביכורי יצירותיהם, ואת החשובות שביניהן.

בקשת פורסם במשך קרוב ל־15 שנה מיטב הפרוזה הישראלית, בממדים ששום כתב־עת סיפרותי אחר שראה אור במשך שלושים שנות המדינה, אינו יכול להתפאר בשכמותם. מרבית היצירות שראו אור בקשת היו נובלות, שהעידו על הצטמצמות יוצריהן במדיום יצירתי זה.

כאמור, הסיטו מרבית סופרי „דור המדינה" את נקודת־הכובד של יצירותיהם מ־סיגנון ה„סוציאליזם הריאליסטי", ותלות־היתר האינטלקטואלית של סופרי „דור בארץ" בברית־המועצות ועקרונות המארכסיזם הקפדני. הם המירו תעתיקים עבריים של סופרי דור זה מסיגנונות הכתיבה של איליה ארנבורג וקונסטנטין סמיונוב בסיגנון מערבי יותר, בהשפעת פראנץ קפקא, ג'יימס ג'ויס, תומס מן וש"י עגנון. במילים אחרות: הסיפרות הישראלית הצעירה עברה תהליך של „התמערבות". אותותיו של תהליך זה ניכרו מייד בגלריה של נפשות־פועלות שהלמו את השתנות הדרישות התרבותיות של קהל צרכני הסיפרות בארץ, שמאן להמשיך לרכוש את סיפריהם של סופרי „דור בארץ" והפך פתוח למסורת הליבראלית המער־

פנחס שדה
חווייה מטאפיסית עמוקה

בית, מהבחינה הסיפרותית, יותר מאשר ל־שמרנות המארכסיסטית של סופרי „דור בארץ".

ז'אנר חדשני זה, שהציג בפני הקוראים גלריה של דמויות מתוסבכות כגיבורי א.ב. יהושע, עמוס עוז, יהודה עמיחי ואהרון אפלפלד (בראשית דרכו), תאם את צרכי הקלוסטרופוביה שבה היתה נתונה החווייה הישראלית עד למילחמת 1967. יחסם של סופרים אלה לנוף הסובב אותם היה ישיר, ופחות מאולץ ומכנימזה של קודמיהם. גם לשון הסיפור של סופרי „דור המדינה" הלמה יותר את ה־נורמות הלשוניות של בני־דורם, תוך שהיוותה את היפוכה של לשון האילוצים הפוסט־מישנאית, נוסח ס. יזהר, משה שמיר ודומיהם. כאן גם המקום לציין, שבעוד דרכם של סופרי „דור בארץ" היתה רצופה מאניפסטים קולקטיוויים, ש־בהם ניסו להגדיר את מהות שיעבוד יצירותיהם לאידיאות של ארץ־ישראל העו־בדת, הרי סופרי „דור המדינה" לא הטריחו עצמם בחיבור מאניפסטים, והעדיפו להתמקד בחישוף הסיפרותי של עולמם הפרטי.

פינחס שדה. ראש וראשון לסופרי „דור המדינה", ואולי מי שהשפיע יותר מכל סופר חי אחר על כתיבת הסיפרות העיברית במהלך שנות המדינה הוא פינחס שדה שסיפרו, החיים כמשל, יצק את מיסגרת ה„אני" מול הקולקטיב, כאנטיתיזה לביוגראפיה הקולקטיווית. הוא פיתח לשון סיפרות־וידויים, בעלת עומק אכזיסטנציאלי שבמהלכה החזיר לסיפרות הישראלית את „הרוח הברנרית", וזאת למרות שהמימסד הסיפרותי סולד ממנו כאדם וכסופר עד עצם היום הזה *. חלק מהבוז המוטח בשדה נובע מתלותו הגלוייה למדי במקורות מיתיים, משיחיים ונוצריים, שבכולם בשלה חוויה דתית מטאפיסית עמוקה: נתן העזתי, היינריך פון־קלייסט, פרידריך הלדרלין, סרן קירקגור, פרידריך ניטשה והברית החדשה. כיום, ממרחק של 20 שנה מפירסום החיים כמשל, אפשר לקבוע שספר זה אינו נופל בחשיבותו מדיוקנו של האמן כאיש צעיר לג'יימס ג'ויס, ושהוא חושף את דיוקנו וייסוריו של האמן כאיש צעיר בארץ־הקודש.

יהודה עמיחי. בעוד סיפרו של שדה ניזון מהצעקה הברנרית, הרי הרומן ה־גדול השני של שנות ה־60' ניזון מהלבטים העגנוניים. הכוונה ללא מעכשיו לא מכאן של יהודה עמיחי, שמחברו מתמודד עם ההווה הישראלי שלו, העבר המרכז־

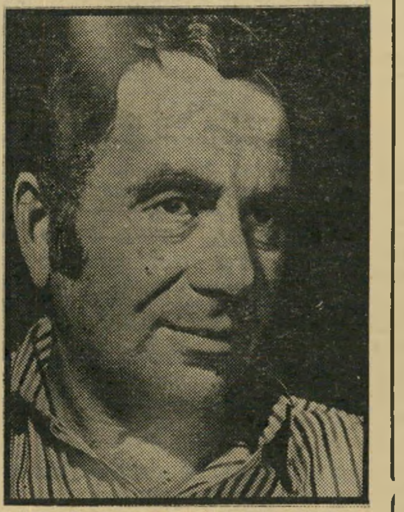

יהודה עמיחי
„דור אבוד, עצוב ומוכה..."

אירופאי ועולם הניכור והחרדה של הפרט בעולם המערבי. עמיחי העלה בסיפרו מסכת, המנותקת מהכזב המאולץ במחוז ילדות של אידיאולוגיות דועכות בארץ־ישראל, הפלמ"ח, בריגדה יהודית, ,אנחנו'. תמונת העולם החיצוני ברומן של עמיחי. מורכבת כתשבץ ענק ורחב־יריעה מתוך רשת הפירורים האישיים שמעלה המחבר. היה זה פרופ' גרשון שקד שקבע, כי לא מעכשיו לא מכאן מתייחס ל„דור האבוד, העצוב והמוכה שלאחר מילחמת השיחרור..." ואכן, האמת העמיחאית והאמת של שדה, כשרידי דור תש"ח, יצרו בשטח עובדה, שבכוחה לעורר את קינאתם של סופרי „דור בארץ" — והעובדה היא: סיפריהם ממשיכים להימכר, מהדורה אחר מהדורה, עד עצם היום הזה.

א.ב. יהושע. באותה מידה שסופר ענק ורב־עוצמה כש"י עגנון לא הותיר אותות כלשהם ביצירותיהם של סופרי „דור בארץ" — מהסיבה המאד פרוזאית: השתייכותו לסקטור האזרחי של היישוב היהודי בארץ־ישראל של ימי המנדט ה־בריטי — הרי השפעתו מצאה הדים וקיבלה ערך חדש ביצירותיו של א.ב. יהושע. כבר מצעדיו הראשונים בכתיבה ריצף יהושע את סיפוריו בתבניות פסיכולוגיות ותהיות הממשיכות לעיתים את תהיותיו של עגנון. א.ב. יהושע רוקם את התהיות והתעיות הפסיכולוגיות באליגוריות, המוליכות את נפשותיו־הפועלות לקראת סוף טראגי. סיפורים שלו כמו מסע הערב של יתיר, לילה במאי (מחזה), בתחילת קיץ 1970 וברומן המאהב, הוא מוליך את דמויותיו במבוכים לקראת חיסול־מרצון, כמו היו לכודות בתחושת הסירוס של האדם המערבי המודרני. אליגוריות אלה מתוחות בין תחושת האובדן הקוסמופוליטי לבין תחושת האבדון הישראלי. לאחד משיאיו הגיע יהושע בסיפורו מול היערות שהוא (למרות הכחשות מחברו) אליגוריה צינית עם סוף מר, על זכות הקיום שלנו בארץ־ישראל. זהו סיפור בעל השלכות ומוטיווים צלבניים, כנעניים, ה־מהווה שלילה מוחצת לאוננות הנפשית ה־„הומאנית" של סופרי „דור בארץ".

עמוס עוז. נחשב במידת־מה כממשיך־דרכם הסיפרותי של מ.י. ברדיצ'בסקי (בפרוזה) וי"ח ברנר (במאמריו, והופעותיו בכלי־התיקשורת). סיפוריו עמוסים דחיסות אנושית — אם־כי לעיתים מתוח־

אברהם ב. יהושע
„תחושת הסירוס..."

כמת מדי — תוך שהוא בוחן את תמונת ההיקף של החברה הישראלית מבעד לעיניהם של החלשים והכושלים שבה. עוז מצליח למקד את כתיבתו בתהליך השקיעה של התרבות הארץ־ישראלית, ספיחיה וסחישיה, תוך אי־יכולת בולטת להתמודד עם ה„ישראליזת". אך יחד עם זאת הוא הצליח, במקביל, ליצור ולטפח מיבנה־מישפטי מיוחד שהרבה בו מעקמומיות ההיגיון של ה„צבר", תוך כמויות גדולות של פורקן יצרים אפלים, במיבנים דרמאתיים. תיאורי־הנוף של עמוס עוז הם מן המשכנעים ביותר שנכתבו אי־פעם על הארץ הזאת, בעיברית. בסיפרו מיכאל שלי מצליח עוז לעטות ריפוד של מילים לכל קצוות העצבים של החווייה־הישראלית, מבלי להעמיק בה ובסיבותיה, תוך שהנפש־הפועלת המרכזית מתפתחת והולכת בין טירוף לשפיות. קריאה קפדנית בספריו של עמוס עוז מביאה למסקנה שעל מיגרעות מיבניות וטיוח נוסטלגי הוא מצליח לכסות ביכולת לשונית חסרת־תקדים, המהווה סיפור פנימי בפני עצמו — ייתכן כי זהו סיפורו הגדול של עמוס עוז.

עמליה כהנא־כרמון. גם היא שייכת, ביולוגית, ל„דור בארץ". אלא שמן הבחינה הסיפרותית, היא מהווה חוליה מקשרת בין סופרי „דור המדינה„ לסופרי „דור בין־המילחמות" שבא בעקבותיהם. סיפרה הראשון, בכפיפה אחת (1966) למרות שהרקע של נפשותיו־הפועלות אינו שונה מזה של נפשות „דור בארץ", הרי עיצובן הסיפרותי שונה לחלוטין. עמליה כהנא־כרמון מצליחה, בעזרת מתח־יצירתי שהיא מרכיבה ממתחים לשוניים מחד, ומתחים בנוסח „זרם התודעה" מאידך, להציג פן חדש לסיפרות הישראלית, המזכיר את נוסח „הרומן החדש" הסיפרותי, למרות היות כתיבתה ישראלית לחלוטין. בסיפוריה ובספריה מצליחה כהנא־כרמון להעניק לשפת הכתיבה העיברית משמעויות כימעט־מאגיות, כאשר הנפשות־הפועלות שלה מהוות לעיתים הקרנות של ציורים לשוניים ומיונים חווייתיים. יצירתה של כהנא־כרמון, מכפיפה אחת ועד לסיפרה שראה אור לפני כשנתיים שדות מגנטיים מהווה רשת צפופה וסבוכה של מיפוי לשוני תרבותי, שהיא בבחינת הצגת־תכלית של האפשרויות הגנוזות בלשון העיברית, עוצמות שמעטים הסופרים שבכוחם להתמודד עמהן.

„דור בין־המילחמות"

באותה מידה שמילחמת־השיחרור טרפה את קלפי הסיפרות הארצישראלית, ומנעה מסלול התפתחות טבעי של הדור הראשון בסיפרות הישראלית, והציבה על במת הסיפרות דור־כלאיים שנהנה מפריחה זמנית קצרה, גם מילחמת ששת־הימים טרפה את קלפי הסיפרות הישראלית, והעלתה דור שחשיבותו, חשיבות יצירותיו וערכו הסגוליים, חשובים עשרת מונים מאלה של „דור בארץ" ו„דור המדינה". זאת, למרות שכמה מיוצריו החשובים ביותר של דור זה החלו את דרכם הסיפרותית שנים קודם־לכן, ומיקרה אחד

---

* עד כה נשללו משדה כימעט כל הכיבודים הסיפרותיים המקובלים, כ,פרס ברנר' ו,פרס ביאליק' ושאר פרסים, המוענקים לרוב, לגמדים סיפרותיים נוסח דן צלקה או יעקב שבתאי, שתרומתם בחקאות ולא בסיפרות.

---

3 דגימות ספרותיות

ציטוטון

המחשה חזותית למהפך הסיפרות העיברית במהלך 30 שנות כתיבה. אפשר למצוא בעצם שינויי נוסח ולשון הכתיבה של שלושה סופרים המייצגים, כל אחד מהם, את שפת דורו. רצ"ב שלוש דגימות סיפרותיות:

...הוא היה כישרון צעיר, משובח לא"ש ולסיירות במיוחד, מילידי המשקים החביבים, ויש לתת עליו עין, לפיכך, בדקדוקי אחר־חצות של מטה הגדוד. הוא היה יהודי אחד, שזוף, צעיר, על כביש מג'דל־כרום, לדידה של מכונית מישטרה בריטית החולפת במהירות, לדידם של נהגי הדלק הערביים. הוא היה גנב־במתקנדס אשר חדר לכמה חצרות בבניאס הכפר, התיר חמורים מקשריהם ואחר־כך השאיר סימני נוצות מרוטות על הדרך בואכה מנסורה... הוא היה אצבע שלחצה בתוקף אך במידת הצורך בלבד הדק של מקלע ברן, שעה שזה משגר צרורות קצרים ותכופים ומקבל הד מגאיותיו של הגלבוע. הוא היה מיסתורין ההתנערות הפתאומית של הישות, בשעה של לאות לילית, או בשעה שאיזו אפשרות שילטון הנתונה לו לא בוצעה עדיין, כגון משכב דודים, כגון מיקה...

משה שמיר מתוך „הוא הלך בשדות" (249—250)

...לרגע נדמה שהיער כלל לא נשרף אלא פשוט עקר ויצא בסך למסע רחוק, למשל אל אופק־הים שנצטלל פתאום כל־כך. צינח דקה. הוא מתקן את לבושו שנפרע, רוכס את הכפתור היחיד שנותר, מחכך ידיו לחממן, ואחר פוסע בלאט בין אודים עשנים, קל־רגל. קרחתו מחזירה את קרני השמש הראשונות. יש עצבות בעריה הפתאומית הזאת, עצבות של מילחמות אבודות, של דם־חינם. עננים מכובדים שטים חרש בשמים מצוננים. הגשם הראשון כבר אינו רחוק. קולות אנשים עולים מכל עבר. חורבן גמור. פיח, גזרי עצים מתגוללים בפצעים לוחשים, שרידי ענפים חיים שלא זכו לאש. באשר ידרוך יעופו ריבוא גצים. רק שלטי הנדבנים לא נפגעו כלל; להיפך, עוד הוסיפו זוהר לאחר טבילת־האש הראשונה. הנה הם שוכבים יחדיו מזהיבים באור החמה. לואיס ופרמינגטון משיקגו. מלך בורונדי בלוויית עמו...

א.ב. יהושע מתוך „מול היערות" (50)

...כעבור שלושה ימים הוא פושט את מדיו. ,בעצם,' הוא אומר, ,היה לא־רע לנסות פעם לימודים. תארי לך: אני — סטודנט.' שוב הוא צוחק, ללא חדווה רבה. אבל, כמובן, אינו לומד, אף לא נרשם כחוק, כדי לקבל ביושר את משכורתו מקופת הצבא. אולי אינו רוצה להסתובב בתוך קהל רב של צעירים. ,אם היית מנסה לשבת, לשמוע, ללמוד דרכים של מחשבה אקדמית — היית בוודאי מצליח,' היא מבקשת אז למשוך את לבו לרעיון. ,למה שלא תחליט, תנסה שלושה חודשים — ותראה.' הוא מעווה את פניו: ,תעזבי אותי מזה, ניקי. באמת. הראש שלי לא לדברים האלה.' הוא משתתק. אחר, כשלעצמו, הוא פולט: ,הדביקו לי צרעת על הגב. אני צריך להסיר אותה.' והיא, בטינתה, כמעט אומרת לו, אז: ,הצרעת, אדוני, בתוכך. בפנים. לא על הגב.'...

יצחק בן־נר מתוך „ניקול" ב„שקיעה כפרית" (182)

(עמוס קינן) משתייך ביולוגית ל„דור בארץ”, אך לא מן הבחינה הלשונית והחווייתית.

יצחק בן־נר. ראש וראשון לסופרי „דור בין־המילחמות” הוא **יצחק בן־נר**, שסיפורו הראשון ראה אור כבר בשנת 1959, סיפור שבלט בנטיית מחברו לרי־

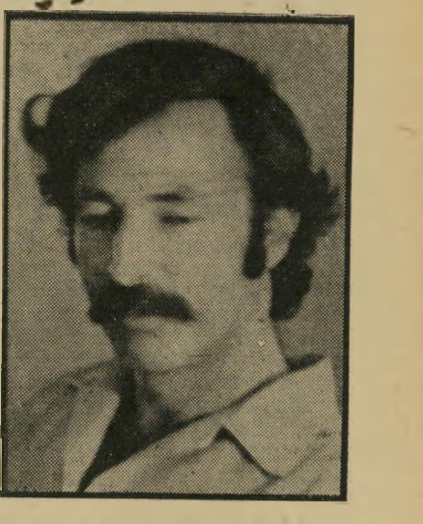

אורי אורלב
קליטת סימנים מן העתיד

אליזם נוקב, שלא זכה בכל הד (מלבד בדפי שבועון זה). סיפרו הראשון של **יצחק בן־נר**, האיש משם, ראה אור בשנת 1967, אך מבחינת נושא עיסוקו הוא דן בדמות מנוכרת, במהלך מילחמת־השיחרור, הלכודה מרצון בעיירה אל־עריש — דמות שהעיסוק בה, בעולמה ובחוויותיה, מרשים ומעמיק עשרת מונים מכל גלריית הדמויות המילחמתיות של תש״ח כפי ש־הועלו בידי סופרי „דור בארץ”. סיפורי יצחק בן־נר, שנכתבו בין מילחמות ’67 ו־’73, קובצו בסיפרו שקיעה כפרית, והצליחו להעמיד עולם חווייתי ישראלי עמוס סיוטים, אך יחד עם זאת משוחרר ממחזורי התיסכולים האינטלקטואלים של יצירות „דור המדינה”. בן־נר מצליח לכנף בסיפוריו הקצרים את חוויית ההתבגרות בארץ, החיים בה בצל המילחמות, המילחמות ותוצאותיהן, בעוצמה שאינה נופלת מזו של כל סופר אחר היוצר כיום בעולם המערבי. בן־נר מצליח ליצור, בעזרת מטחי דימויים קומוניקאטיוויים שבסיפוריו, מגע אמין עם החיים הסובבים אותנו.

בסידרת סיפורים שפירסם יצחק בן־נר בשלוש השנים האחרונות, הוא מצליח לתאר את וולטאז׳ עוצמת החיים הישראליים — בלא ניפנוף בדגלים אידיאולוגיים — בממדים חסרי־תקדים. בסיפורו אחרי הגשם הוא מציג סיוט ישראלי של מאבק בין „יונים” ל„ניצים” ברחובות תל־אביב, בנוף ימתיכוני מטורף, שאינו נופל באיכותו מתיאורי אלג׳יר של **אלבר קאמי**. סיפור זה אינו אליגוריה אלא פיסת־חיים מטורפת, שכל מרכיבי הסיפרות, הבדייה והמציאות שבה שלמים. בסיפור אחר שלו, עתליה הוא מתמודד בדמות של „יוצאת־דופן” בחברה הישראלית, שהנישואין והאמהות הן בבחינת היכל הקודש שלה. עתליה היא יוצאת־דופן, אשה מתבגרת בקיבוץ, שטרם מצאה לה זיווג וחיה את חייה בין סיוטים. למרות מוצאו המושבי של בן־נר (כפר־יהושע), הוא מצליח לארוג בסיפור קצר זה את מסכת־החיים הקיבוציים ביתר כישרון משעשו זאת עשרות סופרים שחיו ומתו את הקיבוץ, והמיתוהו ביצירותיהם. סיפורו האחרון של יצחק בן־נר שפורסם הוא אליעזר שושני ו/או אליקו בן־שושן, שראה אור בהמשכים בהארץ לפני פחות משנה. הסיפור מעניק ממדים סיפרותיים מעמיקים של חוויית־חיים עכשווית המתארת, ברבדיה השונים, את התהליך שעברה החברה הישראלית בשנים האחרונות.

אורי אורלב. סופר שהקדים את בן־נר בכתיבה הוא **אורי אורלב**, שכבר בשנות ה־’50 פירסם שני ספרים על חוויות ילדותו ונעוריו, חיילי עופרת (1956) ועד מחר (198), ספרים המתעלים בהרבה מעל לרמות הכתיבה של אותן שנים. בקובץ מאוחר יותר, שראה אור במחצית שנות ה־’60, חופשת הקיץ האחרונה, שב **אורלב** ומציג גלריית סיפורים, שמרביתם לקוחים מתוך חוויות אישיות המוצגות בסיגנון סיפרותי מעודן.

את מקומו ב„דור בין־המילחמות” כבש אורי אורלב בשני סיפורים בעלי עוצמה שפירסם בשנות ה־’70. הראשון היה הסינים (ראה אור בהארץ ב־1972, והביא לבחירתו של אורלב בשבועון זה כ„סופר השנה’). בסיפור זה הוא ממלא, טוב מכל סופר ישראלי אחר, את תפקיד קליטת הסימנים מהעתיד להתרחש, תוך שהוא מתרגם זאת לשפה סיפרותית פשוטה. בהסינים מבשר אורלב את המפולת שנה קודם־לכן, ואת תהליך הפירוק של החברה הישראלית שהחל ביום־הכיפורים 1973. הסינים נפתח בפיסקה: **„כיום כניסת הצבא הסיני בא אחי לגור אצלנו. הוא הגיע**

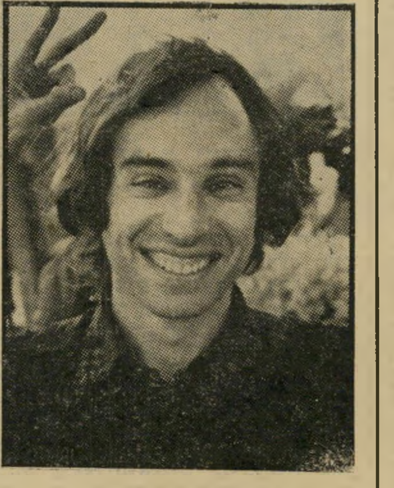

חנוך לווין
גלריית דמויות מוכות־גורל

מייד אחרי הכניעה ומסירת ירושלים בידיהם. למעשה היתה זו רק כניעה רישמית, כי הצבא שלנו לא נלחם כלל אחרי יציאת בעלות־הברית. לא היה כל טעם להילחם, מה־גם שהובטח שילטון־בית ליהודים. למזלנו לא פרצה המילחמה הזאת בתקופה שבה היו מגנים בנשימה אחת את הציונות עם רוויזיוניזם, קפיטאליזם, אימפריאליזם ודומיהם...” בסיפורו השני, שראה אור השנה בירחון פרוזה, מלח על הזנבות, עוסק אורלב בטייס שהוא אימפוטנט, ומצבו מביא אותו לכדי התאבדות. הסיפור מהווה אנאטומיה של רצח־עצמי־מרצון, ושל החברה הסובבת. אורלב הוא סופר מעולה שאינו מרבה לכתוב — וחבל.

עמוס קינן. מעט אחרי מילחמת יום־הכיפורים, ראה אור סיפרו של **עמוס קינן** שואה 2, ספר העוסק בתהליך השחיקה והשקיעה, המדינית והתרבותית, של החברה הישראלית. זהו ספר אפוקאליפטי, הכתוב בז׳אנר ריאליסטי מדהים, ובדומה להסינים של **אורי אורלב**, שולח תישדורות מזהירות לחברה הישראלית. עמוס קינן מהווה תופעה יוצאת־דופן בסיפרות הישראלית. למרות שהחל מפרסם את סיפוריו כבר במהלך הקרבות של מילחמת תש״ח, וספריו בתחנה והדלת הכחולה הם המצבה הסיפרותית המכובדת ביותר לבני דורו, הרי הוא וסיגנונו הסיפרותי המרוכז והשקפותיו הסיפרותיות, תפסו להם אחיזה בקהל צרכני התרבות רק בשנתיים האחרונות. קינן הוא אבי הסאטירה הריאליסטית הסיפרותית בעיברית, ורק תהליך התפתחותה והשתרשותה של העיברית, משפה עתיקה מחד ומלאכותית מאידך לקראת שפת־עם מדוברת, הביאו את ההערכה ההולמת ללשונו הסאטירית, ולבחינתה כסיפרות של ממש.

חנוך לווין. דור שני לסיפרות סאטירית עיברית הוא חנוך לווין, שסיפוריו פורסמו בשנים האחרונות בשנתון הסיפרות סימן קריאה (ועומדים לראות אור השנה במקובץ). סיפוריו של חנוך לווין מהווים המשך ישיר, סיפרותי ונאות, למחזותיו. הסאטירה שלו אינה גסה, וגלריית הדמויות מוכות־הגורל שלו, שאותה הוא נוטל מפרברי החזון הציוני, עוברת הנפשה בסיפוריו הקצרים, תוך הפיכתה לשוט המצליף באירוניה רבה על עולם של ציפיות שהפך עולם של שקיעה והתפוררות בארץ הזאת. חנוך לווין מעורר בסיפוריו שאלות נוקבות, הנשאלות בלחש, ובעזרת סיטואציות כימעט־אבסורדיות הוא מתאר תמונה של ניוון, ומקדים לכך את התהליך. באחד מהקטעים שפירסם חנוך לווין, תחת הכותרת פגישה מדינית בלוד (סימן קריאה 5) הוא פרץ את כל כללי ההסוואה המילולית שכפה על עצמו במחזותיו ובסיפוריו ויצר, אולי, את המפתח למלכודות שבהן הוא מרצף את מחזותיו וסיפוריו:

„כנופיה מוזרה מאד מנהיגה את מדינתנו בשעות קשות אלו. השגריר שטיניץ (כמה נעים להחליף את האות ד׳ באותיות שט׳) בא מאמריקה במטוס לנמל־התעופה בלוד כדי לפגוש בראש־הממשלה שצ׳רבין (אוי כמה נעים להוסיף שצ׳ לפני ר׳) ובשר־הביטחון פרשין (היש בכלל צורך להזכיר כמה נעים להחליף את האות פ׳ באותיות שצ׳ ?). וככן, נועדים להם שלושה אישים, שטיניץ, שצ׳רבין ופרשין בנמל־התעופה כדי לדון בשר־החוץ האמריקאי, שהם קוראים לו בינם לבין עצמם אגב צחוק משחרר בשם פישינגר, ולטכס עצה מה לעשות הלאה מבחינה מדינית...”. הזיווג בין עולם הדמדומים והמפולות של חנוך לווין למציאות, כפי שבאו לידי גילויים בסיפור זה, מאפילים בעוצמתם על גלריית בעלי־המום, הדמויות האליגוריות, שבעזרתה מצליף לווין בחברה הישראלית, והמרירות המשתרבבת לתוך ביטוייו (עוד מאז את, אני והמלחמה הבאה... ומלכת האמבטיה) מביאה לסיפוריו עומק צפוי.

יהושע קנז. החל מפרסם סיפורים בקשת בשנות ה־’60 הראשונות, תחת שם־העט **אבי עותניאל.** בשנת 1964 פירסם רומן ראשון תחת הכותרת אחרי החגים, שהוא מן המעולים והפשוטים שנכתבו במהלך שנות המדינה. רומן אשר למרות פשטותו, חוסר היומרות שבו והרב־ממדיות של נפשותיו, הביקורת לא כתרה לו כתרים כלשהם. קנז מצליח, באחרי החגים, לרקום ריקמה מעולה ובלתי־מאורצת של חיים במושבה, תוך שימוש מבוגר בחומרי־אמת. ברומן השני שלו, האשה הגדולה מן החלומות (1973) הוא מבצע את השלב הטיבעי והמתקבל על הדעת, ויוצר גלרייה של דמויות מסביב לדמות מרכזית, כאשר כל נפשותיו מואסות בכל הסובב אותן תוך שהן נתונות בתהליך של התפוררות נפשית, ומנתקות עצמן במודע מן החברה הסובבת אותן. זוהי חזרה, בנתונים סביבתיים אחרים, על אחרי החגים, ותהליך בידוד זה — או ניכור־מרצון — אופייני לכל עבודותיו של קנז, המצליח ליצור בכתיבתו איכות לשונית סיפורית עצמאית ואליגורית מאד, של התוצאות החברתיות־תרבותיות ש„חברה במצור” מסוגלת ליצור על החיים בתוכה. קנז מעיד בכתיבתו על עוד שלב, שבו פוסעת הספרות הישראלית לקראת התעדנותה.

יותם ראובני. הצעיר בסופרי „דור בין־המילחמות”. מפלס בשנים האחרונות את דרכו בסיפרות העברית. סיפרו בעד ההזייה (1978) מציג בלא מורא — וללא משוא־פנים — את עולמם של ההומוסכסו־

יהושע קנז
אליגוריה על חברה במצור

אלים בחברה הישראלית, תוך ביקורת על החברה הזאת, כפי שהיא נראית בעיני מיעוט מיני נרדף. אלא שסיפוריו של **יותם ראובני** לכודים במילכוד שהוא יצר לעצמו. בעוד שסביר להניח כי הפוטנציאל הסיפרותי שטמון בו ייצא לאור רק אחרי שהוא יצליח להשתחרר מתוך העולם המיני שהוא כופה על עצמו הר כגיגית. למרות שהוא רק בן 30, ניצב יותם ראובני בעמדה סיפרותית שבה הוא מתחיל לחזור על עצמו ולשוב על סיפוריו. היחלצותו ממילכוד זה תביא ל״דור בין־המילחמות” סופר חשוב, שהעתיד וההתפתחות בפניו. אי־היחלצותו יהפוך אותו לפרט פיקאנטי, שרבים כמותו בסיפרות הישראלית.

אם להעמיד את מאזן שלושים השנה של כתיבת סיפרות בישראל תוך השוואה לסיפרות הנכתבת באנגליה, צרפת, ארצות־הברית ועוד ארצות, התהליך ברור למדי .עוף־החול של הסיפרות העברית, בגילגולה הישראלי, חוזר ומגדל אברים וחי, וכל הסימנים מעידים שסיפרות זו מצוייה אך ורק בחיתוליה, בראשית דרכה, וזאת מבלי שיהא עליה להרכין ראש בפני התרבויות המערב־אירופיות, שטרם זכו אפילו בעלייה ראשונה מתוך להבות הפניכס. תא־הלחץ החברתי שבו מתבשלת הסיפרות הישראלית, מועיד אותה לגדולות. שלושים שנותיה הראשונות של הסיפרות הישראלית הן ראשית דרך, והמשכה של דרך. באות העיברית כתבו עוד טרם היות בית ראשון, ובאות העיברית יכתבו לעד.

בחטף השנה השישית שאצ״ג בן 80 ✶ שערוריית אלכסנדר סנד

● לפני קרוב לשנתיים חגגה כנסת ישראל את יום הולדתו ה־80 של המשורר־הלאומני **אורי צבי גרינברג** (להל״ן: אצ״ג). כבר לפני שנתיים ריחששו כמה מזקני הסופרים שאצ״ג נולד בשנת 1892 (צעיר בשנתיים מהגברת הראשונה של התיאטרון העיברי, **חנה רובינא**), וכי מסיבות השמורות עימו הוא מסתיר את גילו האמיתי. אלא שהחודש, שנתיים אחרי פסטיבל אצ״ג, פתחה הספריה המרכזית של תל־אביב שער־ציון — בית אריאלה תערוכה לרגל מלאת 80 שנה לאצ״ג ● לפני קרוב לשנה מכרה הוצאת הספרים מיפעלים אוניברסיטאיים את שנתון הסיפרות שהוציאה לאור בעריכת ד״ר **מנחם פרי**, לידי הוצאת־הספרים של הקיבוץ המאוחד. בראש הוצאת־ספרים זו, ניצב **אלכסנדר סנד**, סופר, חבר־קיבוץ בנגב, שמעודו לא פירסם יצירה משלו באחד מכיתבי־העת החדשניים (עכשיו, יוכני, סימן־קריאה, קשת ופרוזה). יצירותיו ראו לרוב אור בפנימונים של הקיבוץ המאוחד. מזה חודשיים מהלכת שמועה, שבחוברת הבאה של סימן קריאה שתראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד, יראו אור גם עבודותיו של סנד. כאשר פניתי לוודא שמועה זו, אצל עורך סימן קריאה מנחם פרי, הוא אישר אותה והוסיף, כי ליתר ביטחון שיתף עוד שני אנשים בהחלטה לפרסם את סנד בסימן קריאה. השניים הם: **ניסים קלדרון**, שהיה בעבר עורך־עמית יחד עם מנחם פרי מסימן קריאה, והשני פרופ׳ **גרשון שקד**. לדיברי פרי, שניהם התלהבו למיקרא דבריו של סנד והמליצו על פירסומם. כאשר פניתי לברר את מידת התלהבותו של פרופ׳ שקד, התברר לי שהוא נמצא בשנת שבתון שתסתיים רק בינואר 1979. אגב, מנחם פרי ביקש להבהיר, שדבריו שנאמרו בבית נשיא המדינה, והובנו כך שהיצירה נועדה לסייע לביקורת, וצוטטו כמה פעמים במדור זה, הובנו שלא כהלכה. כוונתו היתה, שהביקורת נועדה לסייע ליצירה ●

מאת דן עומר

אתה יכול לעשן בשקט-

בהנאה. כמו מליונים ברחבי העולם הנהנים
מהטעם היחיד מסוגו של קנט.
הטעם העדין והנפלא שהוא שילוב
של תערובת טבק מעולה ופילטר
"מיקרונייט" המפורסם.
הם מעשנים אותה בשקט.
גם אתה יכול לעשן בשקט.

KENT
שווה כל מחיר.

קשר פרסומאים

קורסים לצלילה
בים התיכון ובים סוף
סנפיר
03-36179
נביעות
059 6191/2-3-4-5

הפסוקים של תשל"ח: מה הם אמרו

תשרי

● **ח"כ שולמית אלוני,** בעיקבות בחירתו של אהרון אבו־חצירא כשר־הדתות: „הרב שלמה גורן הוא הזאב, הרב עובדיה יוסף הוא הכבש ואבו־חצירא הוא הנער הקטון הנוהג בהם."

● **שר־התעשייה יגאל הורביץ,** על החקלאים: „אני מכיר חקלאים באופן אישי. כל מה שהם רוצים זה להרוויח את העונה. אנחנו שנינו מאותו הכפר."

● **השחקן חיים בנאי,** לאחר שהצטרף לד"ש: „אינני חבר בשום תנועה פוליטית. אני חבר בד"ש."

● **הנ"ל:** „פעם היו שרים את האינטרנציונל וצועקים ,לחם עבודה'. היום שרים את האינטרנציונל וצועקים: ,תביא עוד וויסקי'."

● **החמשירן דידי מנוסי:** „אלטלנה היתה כנראה נושאת מטוסים, אחרת איך היה בה מקום לכל האנשים הטוענים כיום שהם היו עליה?"

● **הנ"ל,** לאחר שפורסם כי בגין רוצה להצטרף למושב בסיני לאחר פרישתו: „הנה עוד סיבה טובה אחת מדוע צריך להחזיר את השטחים."

● **סגן־שר בחמישה מישרדים, ח"כ יורם ארידור:** „אני מאחל לעצמי שבשנה הבאה אהיה שר של מישרד אחד במקום סגן־שר של חמישה מישרדים."

● **ערן הוז,** בנה של עדה הוז, מי שמכהנת כיום כדוברת מטה הבחירות של אשר („ארתור") בן־נתן לאחר שאמו נפלה וקיבלה זעזוע מוח: „עכשיו אפשר לומר על אמא שהיא דפוקה על כל הראש."

● **ח"כ יהושע רבינו־**

חבר ד"ש בנאי
לא תנועה

ביץ, לאחר שחדל להיות שר־האוצר: „עכשיו אני עוסק בשירה, אני אוהב שירה."

● **המשורר אבא קובנר:** „אני מאמין בחילופי שילטון, וגם השילטון הזה יתחלף."

● **הנ"ל,** על חזרתו בתשובה של אורי זוהר: „אלוהי ישראל חמור סבר. אם אורי זוהר הצליח להעלות חיוך על פניו — יבורך."

● **שר־החוץ משה דיין:** „אני עצמי סיעת יחיד ואינני מתכוון להתפלג."

● **הנ"ל,** על הסכמת ישראל לנציגים פלסטינים במישלחת הערבית לוועידת ג'נבה: „כאשר גבר אינו יכול להשיג את האשה שהוא אוהב, הוא אוהב את האשה שהוא יכול להשיג."

● **השחקן פיטר יוסטינוב:** „היהודים הם עם כביר. לא זו בלבד שהם סיפקו לאנושות שני מנהיגים בעלי שיעור־קומה כישו וקארל מארכס, אלא שהם יכולים להרשות לעצמם שלא ללכת אחרי אף אחד מהם."

● **השחקן דין מרטין,** על השחקן פראנק סינטרה: „הוא השכיב בחורה חרשת־אילמת, וכדי שהיא לא תוכל לספר אחר־כך, שבר לה את האצבעות."

● **ח"כ (המערך) אבא אבן,** על יושב־ראש סיעת המערך בכנסת, ח"כ משה שחל: „כתוב בתנ"ך על שחל ופתן תידרוך."

● **מנכ"ל רכבת־ישראל, מרדכי צפירירי:** „הדבר היחיד בארץ שעדיין לא ירד מהפסים זו הרכבת."

● **ח"כ מאיר עמית,** על מדיניות ממשלת בגין: „ההר החזוי הוליד עכבר מצוי."

● **מנהיג גוש־אמונים, חנן פורת:** „אמרנו לבגין: ,אם הבחירה היא בינך לבין ארץ־ישראל, אזי ארץ־ישראל עדיפה עליך'."

● **דובר גוש־אמונים, צבי סלונים:** „בגין מייחס

סטיריקאי רוטבליט
בגין־מצדה־ידין

חשיבות רבה מדי לדעת האמריקאים."

● **שר־הקליטה דויד לוי:** „אני מעוניין שמנחם סבידור ייבחר לממשלה, כדי שיפסיקו לספר בדיחות עלי ויתחילו לספר בדיחות על סבידור."

● **שר־הפנים הד"ר יוסף בורג:** „משה דיין הוא הארכיאולוג הטוב ביותר בעולם. הוא הארכיאולוג היחידי שהצליח לחפור ולהוציא את עצמו מהקבר."

● **עליזה בגין:** „אני עכשיו כמו גרטה גארבו."

● **נשיא ארצות־הברית ג'ימי קארטר:** „אעדיף להתאבד מאשר לפגוע בישראל."

● **שר־האוצר שימחה ארליך:** „אינני רואה שעת חירום לישראל באופק."

● **הנ"ל:** „אין כוח בעולם שיוכל לפגוע בנו בצורה רצינית."

● **עורך „מעריב" שלום רוזנפלד,** לאחר התקף הלב של בגין: „ענייני המדינה נמצאים בימים אלה בטיפול נמרץ."

חשון

● **הד"ר יעקוב ארנון,** בעיקבות ההיסטריה הציבורית בדבר הקשר בין הסרטן לסוכרזית: „כל תפילתי היא שאספיק למות מסוכרזית."

● **הנ"ל,** על המהפך הכלכלי: „אני אוהב פוקר, אבל שר־האוצר מהמר על כל הבנק, כשכולם יודעים שאין לו קלפים."

● **עורך־הדין והסטיריקאי יואל ריפל:** „צריך להעמיד לדין את פלאטו־שרון באשמת גניבת קולות ואת אריק שרון באשמת ביזבוז קולות."

● **מנהל מחלקת התוכניות של הטלוויזיה, מרדכי („מוטי") קירשנבאום:** „בשביל מה בכלל צריך מיזנון בבניין הטלוויזיה? כאן כולם אוכלים זה את זה."

● **השחקן דודו טופז:** „למען בריאותו של יהושע בן־ציון, לא היה צריך בגין לתת לו חנינה — כל הנהלת קופת־חולים נמצאת במעשיהו."

● **ח"כ (המערך) לשעבר אסתר הרליץ:** „מאד מאד הייתי רוצה להיות שוב חברת־כנסת."

● **שר־האוצר שימחה ארליך:** „לאחר שביליתי כל־כך הרבה בחוץ־לארץ עם נגיד בנק־ישראל ארנון גפני ועם מנכ"ל מישרדי עמירם סיוון, כימעט שחזרתי ארצה כיהושע רבינוביץ."

● **אשר ידלין,** לאחר דחיית עירעורו: „עד סוף ימי אחיה בהרגשה שנעשה לי עוול."

● **בעל רשת מלונות „דיפלומט", חיים שיף:** „אני מרוויח רק 2300 לירות לחודש."

● **הסטיריקאי יעקוב רוטבליט,** לאחר מינוי ייגאל ידין כממלא מקום ראש־הממשלה: „בגין יוביל אותנו למצדה ואז יחליף אותו ידין, כי הוא מתמצא בשטח."

● **שר־המישטרה לשעבר שלמה הלל,** על גורלה של הממשלה: „אדם אחד בא לרופא מין ואמר לו: ,דוקטור, יש לי סיפליס, אני רוצה שתחתוך לי.' משיב הרופא: ,אין צורך, זה יפול לבד'."

● **שגריר ישראל בארצות־הברית שימחה דיניץ,** לאחר שחזה במחזה גולדה: „כשאן באנקרופט קראה על הבמה שימחה, כימעט וצעקתי — הנני!"

● **שר־הבריאות אליעזר שוסטק:** „אני בטוח שבשנה הבאה אחזיק בתיק הרווחה. זה שד"ש קיבלה את התיק הזה עדיין לא מבטיח שהוא ישאר שלה לנצח."

● **ח"כ (המפד"ל) אברהם מלמד,** על המישמעת הקואליציונית: „אם אגיש הצעה לסדר־היום לדון בהקדמת ביאת המשיח, היא תזכה מיד ברוב מוחלט."

● **ראש־הממשלה מנחם בגין,** על ההפגנות נגד המדיניות הכלכלית החדשה: „הצלילים הכמו־בולשביקים האלה יעלמו במהרה."

● **מזכ"ל ההסתדרות ירוחם משל,** על שר־התעשייה יגאל הורביץ: „ממנו אפשר לחשוב, כאילו אפשר לקיים מדינה שלמה מהגלידה שהוא מייצר. אומנם יש היום מעמד מיוחד ומשגשג של לקקנים, אבל מזה עוד אי אפשר לקיים מדינה."

● **השופט המחוזי שלמה הלמוט לוונברג:** „צריך שיהיה ברור לכל, כי יהושע בן־ציון נשאר שפוט על מעשיו הפליליים, כפי שהיה, ושום דבר לא השתנה בתיק עם שיחרורו ממאסר בפועל."

כסלו

● **ח"כ שימעון פרס,** לאחר הצטרפות ד"ש לממשלה: „זרע אותה אמנון רובינשטיין, קצר אותה שמואל תמיר ויאכל אותה ייגאל ידין."

● **ח"כ (שלי) מאיר פעיל,** על ח"כ (מערך) יוסי שריד: „זה שהוא צעיר זו התכונה האחת הטובה שיש לו."

● **המלונאי אלי („פאפו") פאפושדו:** „יש משהו משותף לסוציאליסטים ולקפיטאליסטים — שניהם ליסטים."

● **ראש־הממשלה לשעבר גולדה מאיר,** לג'ימי קארטר: „פרשתי מהממשלה, לא מהעם."

● **הנ"ל:** „אני לא יודעת אם לבגין ולסאדאת מגיע פרס נובל לשלום, אבל פרס האוסקאר בוודאי מגיע להם."

● **ראש־הממשלה לשעבר יצחק רבין:** „חיינו עם הערבים שלושים שנה בלי שלום ואנו יכולים לחיות עימם שלושים שנה נוספות בלי שלום."

● **ראש־הממשלה מנחם בגין:** „אצלי לא תמצאו לירה בכיס."

● **הנ"ל,** לעורך מבט יעקב אחי־מאיר: „חבל שאתה לא עורך עלי־כותרת."

● **שר־האוצר שימחה ארליך:** „אנחנו בשילטון בסך הכל ארבעה חודשים ולא הצמחנו מיליונרים חדשים."

● **הנ"ל,** למנהל אל־על מוטי הוד: „אני מקווה שכשיגיע סאדאת לא תפרוץ שביתה של עובדי התחזוקה בלוד."

● **הפרופסור מיכאל הרסגור:** „אני מציע שהתיזמורת הפילהרמונית הישראלית תנגן בקונצרט הראשון שלה בקאהיר את אאידה של ורדי. זה גם מצלצל כמו אז'יד."

● **יושב־ראש מרכז קופת־חולים הפרופסור חיים דורון,** למזכ"ל ההסתדרות: „משל, תהיה רציני."

● **ספן השלום אייבי נתן,** עם ביקורו של אל־סאדאת: „שתים־עשרה שנה חשבו שאני משוגע, עכשיו כולם משוגעים."

● **כתב „דבר" נחום ברנע,** כשראה את מתאם פעולות צה"ל בשטחים, האלוף אברהם אורלי, מביא לטכס קבלת־הפנים לסאדאת בלוד את ראש עיריית חברון לשעבר, מוחמד עלי אל־ג'עברי: „אורלי הביא

עיתונאי ברנע
דוגמה מהשטחים

לסאדאת דוגמה מהשטחים."

● **סגן ראש־הממשלה ייגאל ידין,** לשר־הבריאות אליעזר שוסטק: „כולנו יודעים שהצטרפות ד"ש לממשלה עלתה לך בבריאות."

● **אחות ראש־הממשלה רחל הלפרין,** לאחיה, עם בואו של אל־סאדאת: „תחשוב על הפיתגם הלטיני: ,אל תבטח ביוונים כשהם מביאים מתנות.'"

● **בתו של ראש־הממשלה חסיה מילוא,** כאשר סדרני הכנסת חסמו בעדה את המעבר: „אני רוצה לאבא שלי."

● **סגן שר האוצר יחזקאל פלומין,** על ח"כ אמנון לין: „אם הצלחנו להתגבר על סאדאת, נצליח להתגבר גם על הנודניק הזה."

● **ראש עיריית ירושלים טדי קולק,** בהסבירו מדוע אל־סאדאת אינו מוכן לוותר על ירושלים: „אני ליוויתי את סאדאת בסיורו בירושלים, ואני מורה־דרך כזה טוב עד שהוא התאהב בעיר."

● **שר־הביטחון עזר וייצמן,** כשהציע לאל־סאדאת להזמין את משה דיין לסיור בפירמידות: „אל תדאג, הוא לא יקח משם שום דבר, ייגאל ידין ישמור עליו."

● **מנהל מחלקת התוכניות של הטלוויזיה, מרדכי („מוטי") קירשנבאום,** על מסיבת־העיתונאים המשותפת של אל־סאדאת ובגין: „זה כמו מסיבת עיתונאים משותפת של סיר לורנס אוליביה עם דודו דותן."

● **העיתונאי אריק רולו** על נאום ראש־הממשלה בכנסת, בנוכחות סאדאת: „חשבתי שבגין יהיה דה־גול, אבל הוא לא דה־גול ולא מסוגל להיות דה־גול."

● **אשת נשיא המדינה נינה קציר,** על אל־סאדאת: „רואים עליו שהוא בא לישראל בלי אשתו. המכנסיים שלו קצרים מדי ורואים לו את הגרביים."

פרופסור ליבוביץ
דין יצור אנוש

● **ח"כ שולמית אלוני,** לח"כ המפד"ל שרה שטרן־קטן: „את יכולה לקפוץ לי."

● **ח"כ שרה שטרן־קטן,** לח"כ שולמית אלוני: „אני לא אקפוץ לך."

● **ח"כ חיים בר־לב,** לאחר שהתבקש לצאת מאולם המליאה, על שעישן סיגאר: „מה בסך הכל עשיתי? הסרחתי קצת את הכנסת."

● **הפרופסור ישעיהו לייבוביץ:** „המיפלצת הקרויה ארץ־ישראל השלמה היא הרכבה של לבנון ורודסיה."

● **הנ"ל:** „בישראל, נימוקי הביטחון הם עלה התאנה לערוותו של כל נוכל."

● **הפרופסור גרשום שלום:** „פרופסור לייבוביץ מקיים את כל המצוות אך אינו מאמין בכלום. אני לא שומר מצוות ומאמין בכל."

● **ראש עיריית באר־שבע, אליהו נאוי:** „אני בריא כמו שור ואוכל כמו שואב אבק."

● **חיים בן־נחשון,** המורה לעיברית של ח"כ שמואל פלאטו־שרון: „המישפט הראשון שפלאטו למד בעיברית היה ,אני מבטיח'."

זה לזה וזה על זה בשנה שחלפה?

● ח"כ (המערך) ל־שעבר אליעזר רונן: „ראש־הממשלה לא רוצה ל־הלבין את ההון השחור במ־דינה, כדי לא לפגוע במיעוט הלבן."

טבת

● הפרופסור ישעיהו לייבוביץ: „אפילו משה דיין הוא יצור אנושי."

● רפי נלסון, בגלויה מאיי סיישל, לעזר וייצמן: „תגיד למנהיג לא להחזיר עד שאני לא אחזור."

● שר־הביטחון עזר וייצמן, על אריק שרון: „וא־

שר אבו־חצירא
תיק פלסטיק

זיר אל־בנדורה (שר־העגב־ניות)."

● הנ"ל על שר־החוץ ה־אמריקאי סיירוס ואנס: „סירס ואנס."

● הנ"ל, על המלך־חוסיין: „הוא עשה שלוש טעויות: ה־אחת שתקף את ישראל ב־67, השניה שלא תקף את ישראל ב־73, והשלישית שלא הצטרף ליוזמת השלום של סאדאת."

● ח"כ (המפד"ל) אב־רהם („אברמל") מלמד: „השלום כבר פרץ, אבל לא בכמויות מיסחריות."

● ח"כ אמנון לין: „יצא לי לשמוע את נאום ראש־הממשלה, מנחם בגין, ב־עת ביקור סאדאת, בשפה ה־ערבית, וזה נשמע איום ונו־רא."

● ח"כ שלמה הלל: „גם בעיברית זה נשמע איום ונורא."

● ח"כ יוסי שריד: „איש לא הצליח לשוות לראש־הממשלה מנחם בגין תדמית כה מתונה כמו גולדה מאיר. מול אזהרותיה ונזיפותיה מצ־טיירים גם בגין וגם דיין כנ־ציגים של מדיניות מאוזנת ו־שקולה."
הנ"ל: נמאס לי להיות היו יו של אבא אבן."

● העיתונאי אהרון גבע: „אין ספק שלסאדאת ולבגין מגיע פרס נובל, אבל לא לשלום — לכימיה."

● כתב הטלוויזיה דן רביב, על המהפך: „מהפך אל הפחת."

● ח"כ חיים בר־לב, על השר חיים לנדאו: „הוא יושב בממשלה על תקן של חמורו של המשיח."

● ח"כ שימעון פרס, על ראיונותיו של בגין עם השדרנית ברברה וולטרס: „זה ממש ברבריזם."

● הנ"ל: „אנשי גוש־אמונים מזכירים לי את הקבצן שתלה על עצמו שלט: „בחוץ אביב ואני עיוור."

● ראש לישכת ראש־הממשלה יחיאל קדישאי: „מאז שהליכוד עלה לשילטון התחיל הכל להתארגן במדינה הזו, אפילו הפשע."

● השחקן אסי דיין: „זו הפעם הראשונה שאבא שלי בראש שלי. הוא ובגין יביאו את השלום."

● סגן שר־הביטחון מרדכי ציפורי: „אסור ב־ארץ להתעסק עם בחורה ב־רחוב, משום שכל יהודי שיע־בור יתן עצות."

● ראש־הממשלה מנ־חם בגין: „מה שהרשים אותי ביותר אצל סאדאת היה האופן בו הוא נותן הוראות, על־ידי מחיאות כף."

● הנ"ל, על פגישתו עם נשיא רומניה צ'אוצ'סקו: „שו־חחנו שבע שעות — הוא דיבר חמש שעות ואני רק שעתיים."

● ח"כ יצחק נבון, על מלוויו של בגין לאיסמ־עיליה: „בגין מזכיר לי את הקיסרים הביזנטים, שלא עשו צעד אחד ללא ליווי של ספר הארמון, טועם המאכלים, המ־מונה על הציד ומוקיון החצר."

● ח"כ מאיר פעיל: „משה דיין, אחי מאיר פילב־סקי ואנוכי היינו יכולים לה־קים להקת תיאטרון מצטיינת."

● ח"כ עוזי ברעם, לאחר ששמע נאום של יהושע רבינוביץ: „אם היינו יודעים שיהושע הוא כל כך תרבותי, היינו נותנים לו במקום את תיק האוצר את תיק החינוך והתרבות."

שבט

● שר־החינוך זבולון המר, לח"כ המפד"ל יהודה בן־מאיר: „אתה בן־אדם לא רציני."

● ראש־הממשלה מנ־חם בגין: „יש לי חולשה ל־שדרניות טלוויזיה."

● הנ"ל: „אני פילולוג. בנאומי בפני פעילי המגבית מצרפת הם דיברו צרפתית, אני דיברתי אנגלית, ציטטתי ידיש, התרגזתי בעיברית וע־ברתי ללטינית."

● הנ"ל: „מעכשיו אני מדבר רק באחוזים. הרי אומ־רים עלי שאני שיילוק."

● השחקן יהודה בר־קן: „כשיש ארליך אין שימ־חה."

● משה הורביץ, אבי הצעירות הדתיות שהתאבדו בירושלים: „אגאתה כריסטי רצחה את בנותי."

● שר הדתות אהרון אבו חצירא, על שני הש־רים בלי תיק, משה ניסים וחיים לנדאו: „בסך הכל שני תיקי פלאסטיק."

● ח"כ שימעון פרס, כשהסביר כי הציבור לא יבין את התנגדות מיפלגתו לתוכ־נית השלום של בגין: „אין מרצים באוזניו של שיכור איך גדלים ענבי יין."

● עוזרו של שימעון פרס, בועז אפלבאום, לשר התעשייה יגאל הורביץ: „אני, עם חלבן מק־קארתיסטי לא רוצה שום עסק."

● מנהיג פועלי נמל אשדוד יהושע פרץ: „אני גמרתי להיות מרוקאי, עכשיו אני רוסי."

● דויד בן־גוריון, על ייגאל ידין, במחקר שפור־סם לראשונה בחודש זה: „לא אמיץ. לא הגון."

● שר־הביטחון עזר וייצמן: „אני חבר בממש־לה של דפוקים. ראש הממשלה דפוק בלב, משה דיין דפוק בעין וייגאל ידין דפוק בראש."

● השר חיים לנדאו: „דובי גל הוא חקיין מצויין, אך חיים לנדאו האמיתי מצויין עוד יותר."

● נשיא התאחדות התעשיינים אברהם („בו־מה") שביט, על שר־האו־צר: „שימחה האלבינו."

● ח"כ משה שחל, לח"כ המפד"ל יהודה בן־מאיר: „כשהמערך היה בשילטון, אתם הייתם הפילגש שלו."

אדר א'

● ח"כ (המפד"ל) אב־רהם מלמד: „אני נאחז ב־ממשלת הליכוד כמו טובע ה־נאחז בקש."

● שר־הפנים הד"ר הד"ר יוסף בורג: „אני לא קש."

● הבמאי מיכה שגי־ריר: „גבלסים קטנים מצ־פים לישועה הסברתית ותעמו־לתית מן הסרט התיעודי."

● שר־החינוך זבולון המר, על סרט הטלוויזיה חירבת חיזעה: „אני לא מוכן להגיד אם הסרט יפה, ארוך או חשוב. כל מה שאני מוכן לא־שר זה שראיתי אותו."

● הסופר בנימין גלאי: „חירבת חיזעה אינה מצויה על גבי המפה, ואינה

לאה רבין
בגין חוטף

מצויה משום שאינה קיימת. חירבת חיזעה לא היתה ולא נבראה."

● שאול וייצמן, בנו של שר־הביטחון, בדיוות על בי־קורו במצריים: „מי שאוהב פרכות, יעשה שם חיים."

● שר־הקליטה דויד לוי: „כאשר מתלוצצים על חשבון השכלתי אני מוכן ל־התמודד עם כל אקדמאי."

● מועמד המערך ל־ראשות עיריית תל־אביב אשר („ארתור") בן־נתן, על ראש העיר שלמה („צ'יצ'") להט: „הוא יכול להיות מספר שניים מצויין אבל לא ראש עיר. הייתי מוכן לקבל אותו כסגני."

● שלמה („צ'יצ'") להט: „חבל שאני לא יכול לומר את אותם הדברים על ארתור."

● ח"כ שולמית אלו־ני: „מיצווה לאכול על חש־בון הליכוד."

● ח"כ חיים בר־לב: „אחרי הממשלה הזאת זה יהיה בושה להיות בממשלה."

● יושב־ראש מועצת המנהלים של בנק־הפו־עלים יעקב לוינסון, על שר־התעשייה: „הורביץ מדבר שטויות. הוא בכלל בא מכוכב אחר, כוכב נוגה."

● לאה רבין, על מנחם בגין: „הוא חוטף הכל. הולך לכל חתונה ולכל עיירת גבול, כדי שאם ימות מחר ידע ש־הספיק הכל."

● ח"כ (המערך) ל־שעבר יצחק בן־אהרון: „יש עוד משהו שמגרה לחזור לחיים הפוליטיים — הכתף מרגישה שחסר לה משא."

● המחזאי אפריים קישון: „אני אמן על רמה מאד גבוהה."

● עורך־הדין ארווין שימרון, יושב־ראש הוועדה לחקירת הפשע המאורגן: „לא רק הפשע הפך אלמוני — גם השוטר."

● עליזה בגין, על שר־המישפטים שמואל תמיר: „שר או לא שר, אצלנו בבית לא תדרוך כף רגלו."

● ח"כ (הליכוד) יגאל כהן, על ח"כ הליכוד מאיר כהן: „משוגע!"

● ח"כ (הליכוד) מאיר כהן, על ח"כ הליכוד יגאל כהן: „טיפש!"

● שר־המישפטים שמו־אל תמיר: „אני תורם רק בבית."

● ח"כ (חד"ש) צ'אר־לי ביטון, על חברי מיפלגתו: „הם זקנים."

● סופר „דבר" דני בלוך, בעת ביקורו בחדרי־המומיות במוסיאון־העתיקות בקאהיר: „אני מרגיש פה בדיוק כמו בלישכת מיפלגת העבודה."

● ראש עיריית ירו־שלים טדי קולק, על פולה בן־גוריון המנוחה: „לא אהב־תי את השנור שלה, למרות שגם אני פיתחתי תכונה זו בעצמי."

● אלמנת ראש־הממ־שלה לוי אשכול, מרים אשכול, ליצחק רבין, באזכ־רה לאשכול: „בא הנה יצחק, אני מרגישה היום כמו מזוזה, ולא יזיק לי אם גם אתה תנשק אותי."

● שר־הביטחון עזר וייצמן, על מאיר עמית: „שר התחת (תחבורה תיקשורת)."

● מזכיר הקיבוץ ה־

ח"כ ביטון
לארליך אין ערוך

ארצי נתן פלד: „המערך הוקם בזמנו כדי למנוע את עליית הליכוד לשילטון וכדי להיפטר מאנשים במיפלגת ה־עבודה שאפשר לאמר עליהם ברוך דיין אמת."

● ח"כ פסח גרופר: „צריך להחזיק בכנסת פסיכי־אטר קבוע."

● ח"כ יצחק רבין: „אני לא צריך פסיכיאטר."

● ח"כ שלמה הלל: „אני לא יודע בשביל מה צריך פסיכיאטר. זה לא התחום שלי."

● ח"כ איתן ליבני: „אני לא הייתי מת מזה."

● ח"כ משה עמאר: „אין, על פי החוק, שום הכרח שחבר־כנסת יהיה בריא בנפ־שו."

● ח"כ יצחק ברמן: „לחברי כנסת מסויימים אפילו פסיכיאטר לא יעזור."

● ח"כ יגאל אלון: „פסיכיאטר בכנסת יהיה מוב־טל."

● ח"כ עוזי ברעם: „ההצעה יצאה ממקור מהימן בנושא זה."

● ח"כ גדעון האוזנר: „אני לא יודע איפה חוש ה־הומור שלי."

● ח"כ ז'אק אמיר: „פסח גרופר הוא פסיכי."

● ח"כ לשעבר אהרון ידלין: „מעולם לא הרגשתי צורך בפסיכיאטר."

● ח"כ נאסר אל־דין עמל: חברי־כנסת הם אנשים עם די שכל."

● ח"כ דב שילנסקי: „אני חבר קופת־חולים ולא צריך פסיכיאטר של הכנסת."

● ח"כ משה שחל: „יש לי את יהודה בן־מאיר והוא מספיק לי."

● ח"כ מיכה חריש: „פסח גרופר לא רציני."

● ח"כ גאולה כהן: „זו היתה בדיחה, אבל יש לפ־עמים בדיחות רציניות."

● ח"כ זלמן שובל, על ח"כ גרופר: „אני שמח שיש אנשים עם יוזמה."

● ח"כ שושנה ארבלי אלמוזלינו: „אני לא מכי־רה אף אחד בכנסת שצריך פסיכיאטר."

● ח"כ מרדכי ווי־שובסקי: „במקום פסיכיא־טר, אני מציע לחברי־הכנסת לעבוד. העבודה תרפא כל שי־געון."

● ח"כ גד יעקובי: „כל אדם וצרכיו."

● ח"כ אלי מויאל: „מי שלא עומד במתח, שית־פטר מהכנסת."

● ח"כ יהושע מרון: „עם בדיחה אפשר להרוג גם חבר־כנסת."

● ח"כ יוסי שריד: „ההצעה של גרופר טובה, יביאו ספות לכנסת ויהיה איפה ל־נוח."

אדר ב'

● ראש־הממשלה מנ־חם בגין, על השגריר האמ־ריקאי הנודד אלפרד אתרטון: „קיסינג'ר לעניים."

● ח"כ שימעון פרס: „הנשיא סאדאת עושה חיים משוגעים."

● ראש לישכת ראש־הממשלה יחיאל קדישאי, לאחר שקיבל תעודת פטור מ־מילואים: „עכשיו יתייחסו אלי כמו לזקן."

● ג'יהאן סאדאת, ב־

גולדה מאיר
כמו בר־לב

ראיון עם אורי אבנרי: „הצרה היא שהעם הישראלי אינו מא־מין באף אחד."

● ח"כ מיכאל דייק־סל, על המועמד לנשיאות, יצ־חק שווה: „הוא מקסים. הוא

נפלא. הוא יהיה נשיא נהדר."

● **ח"כ שלמה לורנץ,** על יצחק שווה: „כמו שהוא חובש את הכיפה, ככה רואים שהיא מזוייפת."

● **ח"כ יוסי שריד:** „השאלה 'מי אתה' היא היום תנאי הכרחי לכל מועמד לנשיאות."

● **ח"כ מרדכי וירשובסקי:** „צריך להציע את הנשיאות בישראל לנשיא לבנון אליאס סארכיס. הוא משכיל, צנוע, שומר מצוות ובן לעדה מיזרחית."

● **ח"כ אבא אבן:** „אין יסוד להשוואה בין החלטתו של בגין למנות את יצחק שווה כנשיא המדינה לבין החלטתו של הקיסר הרומי קליגולה למנות את סוסו לקונסול. קליגולה הכיר את הסוס שלו."

● **ח"כ גוסטב בדיאן,** היחיד מכל חברי־הכנסת של הליכוד שחזר מחוץ־לארץ לקראת הצבעה חשובה בכנסת: „אתם יכולים לכנות אותי הסבון של הכנסת."

● **ח"כ צ'ארלי ביטון,** לשר־האוצר שימחה ארליך: „בזמן הקצר שאני מכיר אותך הספקתי ללמוד שלמילים שלך, כמו לחתימה שלך, אין כל ערך."

ניסן

● **ח"כ אבא אבן,** בתוקפו את שר־הפנים יוסף בורג, על שלא חזר מסיורו באירלנד אחרי ליל־הדמים בכביש החוף: „הוא לא יכול היה לשוב לישראל. היה עליו לייעץ לממשלת אירלנד בנושא הטרור."

● **ח"כ שולמית אלוני,** על שימחה ארליך: „הליברל הגדול שהשתמט משירות בצה"ל."

● **שר־האוצר שימחה ארליך,** לאחר שהתבקש להשתתף בישיבה שדנה בביטול החוק נגד ההומוסכסואליות: „מה הם רוצים ממני עם מישכבי־הזכר שלהם."

● **ח"כ גד יעקובי,** על מצע הליכוד: „זה מצה ומרור."

● **ח"כ שלמה לורנץ,** לשולמית אלוני: „גברת אלוני, אל תגרי אותי."

● **נשיא התאחדות התעשיינים אברהם („בומה") שביט,** על השר יצחק מודעי, שהוא תעשיין־לשעבר: „לפי ההיסטוריה היהודית המשומדים הם היהודים הכי גרועים."

● **מנהל תוכניות הדת בטלוויזיה הרב בנימין צביאלי,** למנהל מדור הספורט אלכס גילעדי: „אתה הומוסכסואל."

● **ראש־הממשלה מנחם בגין,** לזמר פראנק סינטרה: „אני מעריץ ותיק שלך."

● **ח"כ אורה נמיר,** לנשיא המדינה יצחק נבון: „אל תשכח להזמין אותנו לחגיגות שתערוך במישכן הנשיא."

● **ח"כ יוסי שריד** על בחירת נבון כנשיא: „סוף־סוף נשיא מהג'מעה, נוכל לעשות במישכן הנשיא חיים, לשבת על מיזרונים, לפצח גרעינים ולראות סרטים."

● **שר־הפנים יוסף בורג:** „שימחה ארליך רוצה שנהיה ג'נבה של המיזרח התיכון. יגאל הורביץ רוצה שנהיה הוליווד של המיזרח התיכון. פלאטו שרון רוצה שנהיה ואדוז של המיזרח התיכון, ובינתיים אנחנו שיקאגו של המיזרח התיכון."

● **ח"כ עדי אמוראי:** „אני כל כך שונא הליכוד, עד שלא איכפת לי אם במקומו יעלה המערך לשילטון — העיקר שהליכוד יפול."

● **דובר תנועת־החרות משה יהלום:** „מאז עליית הליכוד לשילטון, הולך קלף לכל האירוויזיוניסטים."

● **ראש־הממשלה לשעבר גולדה מאיר:** „הממשלה מתערערת חזק, מהר ובאופן לא אלגנטי."

● **מזכיר מועצת פועלי תל־אביב דב בן־מאיר:** „בהגנה ובעבודה ניבנתה המדינה ולא ב־17 במאי 1977."

אייר

● **שר־הביטחון עזר וייצמן,** על האלוף משה („מוישה וחצי") לוי, שפסל קריאת דברי בן־גוריון במיצעד יום־העצמאות: „החצי הנוסף של מוישה וחצי הוא לא דווקא החצי של הבקיאות בקראות."

● **הנ"ל,** על מזכירתו של ראש־הממשלה יונה קלימוביצקי: „חולירע."

● **יהושע רבינוביץ,**

ח"כ מלמד

בעד עירום

על שר־ האוצר שימחה ארליך: „בשלושה החודשים הראשונים הוא לא יכול היה לשנות כלום, אחר כך הוא רצה להיות עצמאי ומאז הוא עושה שטויות."

● **סגן ראש־הממשלה ייגאל ידין,** למבקרת הדה בושס: „את נראית הרבה יותר טוב ממה שאת כותבת."

● **ראש־הממשלה מנחם בגין,** בעת שהתבונן בעצמו במראה: „יש משהו בתורת דארווין."

● **שר־החינוך זבולון המר:** „יש לנו תרבות שהיא יותר גדולה מהמדינה, וגם יותר ארוכה."

● **ראש לישכת ראש־הממשלה יחיאל קדישאי:** „אני מתחיל לחשוב שאלטלנה לא טבעה מיריות התותח אלא ממעמס־יתר."

● **עליזה בגין,** כאשר עמדה שעה ארוכה בטכס ליד ז'אקלין קנדי־אונאסיס: „בואו, בואו תצילו אותי ממנה."

● **ח"כ מנחם סבידור,** לאחר שראה את ח"כ עדי אמוראי כשלראשו איספלנית: „סוף־סוף רואים חבר־כנסת אחד עם ראש פתוח."

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא,** לאחר שישב בוועידת המפד"ל בין שני הרבנים הראשיים: „הרגשתי כמו אסיר בין שני שומרים."

● **היועץ המישפטי לממשלה הפרופסור אהרון ברק,** על דו"ח ועדת שימרון: „לא שווה כלום."

● **ח"כ עדי אמוראי,** בתגובה על המידע, שההפלות בקרב חיילות צה"ל התמעטו בשנה האחרונה: „הליכוד הם לא גברים."

● **ח"כ פסח גרופר,** על ח"כ גדעון האוזנר, מי שהיה התובע במישפט אייכמן: „קצין השואה."

● **רעיית נשיא המדינה לשעבר, נינה קציר,** לשר־החוץ: „משה, נשק אותי."

סיוון

● **ח"כ אברהם מלמד,** על תופעת החזה החשוף בהצגות תיאטרון: „אם זה אסתטי, אני, כמו כל גבר, בעד. אם זה לא אסתטי, אני נגד."

● **שר־הבריאות אליעזר שוסטק,** כשנשאל אם אכן יעביר את מישרדו לד"ש בחודש אוקטובר, כפי שנקבע בהסכם הקואליציוני: „אם עד אז יהיה עוד למי להעביר, אני אחשוב על זה."

● **עורך „ג'רוסלם פוסט" ארי ראט,** לשוטר שביקש ממנו את רישיון הנהיגה שלו: „תשתין על עצמך ותתקרר פירחח."

● **שר־הביטחון עזר וייצמן:** „כאשר הטלוויזיה ריאיינה את גולדה מאיר, זו היתה הזדמנות מצויינת בשבילי ליהנות מהשידורים בירדן."

● **הנ"ל:** „אני לא יכול לשבת עם עיתונאים. יש לי קוצים בתחת."

● **ח"כ ז'אק אמיר:** „בכנסת לא אונסים, כי הקואליציה מתמסרת בקלות."

● **העיתונאי אהרון בכר:** „אינני מצטרף לשלום בטוח כי אני לא רוצה ששימחה הולצברג יהיה האבא שלי."

● **ח"כ לשעבר אליעזר רונן:** „במשך שנה אחת לא הצליח שימחה ארליך לקלקל את מה שהרסו יהושע רבינוביץ וקודמיו משך שלושים שנה."

● **יועץ ראש הממשלה לענייני הסברה**

ח"כ גרופר

ח"כ־לשעבר רונן

ארליך וארליך

הארי הורביץ: „יחסי עם מנחם בגין הם מלב אל לב, שנינו קיבלנו התקף־לב באותו היום."

● **ניצה עצמון, ממנהיגות התנועה הפמיניסטית** על ח"כ גאולה כהן: „רואים שהיא לא מקיימת יחסי מין כבר שנים רבות."

● **ח"כ הרב מנחם הכהן,** על ההצעה לבחור ברב שאול ישראלי כרב ראשי: „זה יהיה הרב במיעוטו."

● **המנחה מני פאר:** „לידת הבן של פלאטו־שרון הרסה לי את הסטטיסטיקה של שר־האוצר, שהודיע שכל תינוק שנולד בארץ נולד עם חוב של 4000 לירות."

● **המנחה יעקוב אגמון,** על איש קריית ארבע, עורך־דין אליקים העצני: „סוציולוג של דירות ריקות בחברון."

● **הנ"ל:** „הצרה האמיתית של המדינה הזו שהיא מדינה זמנית, אבל מתייחסים אליה כאל מדינה קבועה."

● **הסופר פנחס שדה:** „המבקרים הסיפרותיים הם כמו מקקים, וצריך לעשות להם מה שעושים למקקים."

● **סגן נשיא ארצות־הברית ולטר מונדייל,** על בתו אלינור: „נכון שהיא נראית הרבה יותר יפה בחיים מאשר בטלוויזיה?"

תמוז

● **המישפטן גיל לייטנר,** מראשי תנועת שלום עכשיו: „יש מכנה משותף בין ח"כ רוני מילוא לבין מועמר קדאפי — שניהם רוצים לטרפד את השלום."

● **ח"כ אריה („לובה") אליאב:** „בני־ברק זו מיזרעה מוניציפאלית."

● **ח"כ מאיר פעיל:** „הבנות הרוצות להשתחרר מצה"ל תצטרכנה לחתום על הצהרה האומרת: 'אני החתורמה למטה'."

● **השגריר הבריטי בישראל ג'ון מייסון:** „כל זמן שמנחם בגין נמצא בשילטון, שום דבר לא ישתנה אצלכם."

● **ח"כ אברהם מלמד,** ללוחם בנאצים טוביה פרידמן, שביקש להחתים אותו על עצומה: „אני לא חותם בשביל מיקצוענים שמתפרנסים ממילחמה בנאצים."

● **שר־הביטחון עזר וייצמן:** „בימים אלה אני יורה רק מתחת למותן."

● **הנ"ל לשר־האוצר שימחה ארליך:** „אם אתה תנהל את התקציב כמו שיגאל הורביץ ניהל את המיפעלים שלו, אנחנו נהיה עשירים."

● **הנ"ל:** „מה ההבדל בין מחזור וסידור: כשיש מחזור — אין סידור."

● **ח"כ פסח גרופר,** לח"כ יוסי שריד: „קח כדורים, אחרת אתה לא תחזיק מעמד."

● **ח"כ שרה דורון:** „אולי נשלח את האופוזיציה לחופשה בשווייץ, ונשאיר את מלאכת הריסת הממשלה לליכוד? אין טוב ממנו בביצוע המלאכה."

● **ח"כ משה שחל:** „יש שני אנשים המשגעים כיום את המדינה: ח"כ משה לורנץ, הרוצה להחזיר אותה למאה ה־18, ואנוואר אל־סאדאת הרוצה להביא אותה למאה ה־21."

● **ח"כ מאיר כהן,** אל יועץ ראש־הממשלה הד"ר ראובן הכט: „אתה שונא פרענקים."

אב

● **ראש לישכת ראש־הממשלה יחיאל קדישאי:** „עם ישראלי חוי."

● **שר־האוצר שימחה ארליך,** בתשובה לשאלה מדוע הוא מגיש תקציב ביניים: „ממשלת ביניים מגישה תקציבי ביניים."

● **השופט העליון חיים כהן,** על השופט המחוזי בנימין כהן: „כישרון סיפרותי המתבזבז על סיפורי אונס."

● **מנהל השירותים של עיריית תל־אביב, תת־אלוף (מיל.) פינחס („פיניי") להב,** בחוזרו מטיול בספרד: „אני חוזר מארץ האנוסים אל ארץ האנוסות."

● **סגן ראש־הממשלה ייגאל ידין,** בשידור חי ברדיו: „בדיוק עכשיו מתחשק לי להשתין."

● **דובר ראש־הממשלה שלמה („נקדי") נקדימון:** „הנשיא קארטר נתן הוראה לשר־האוצר שלו לשלוח שני מיליוני דולאר כדי לממן את מסיבת יום־ההולדת של בגין."

● **שר הרווחה הד"ר ישראל כץ,** לצלם שרצה לצלמו: „כדי שתצא ממני תמונה טובה אני לא צריך צלם, אני צריך אמן."

● **קבלן הבחירות יעקב חלפון:** „אותי לא מדאיגים בעלי העבר הפלילי, אלא בעלי העתיד הפלילי."

● **הזמרת רוברטה פלאק,** על הקהל הישראלי: „כלבי פודל."

אלול

● **סגן ראש־הממשלה ייגאל ידין:** „לא נכון שלא הייתי בקרב, הייתי למשל בקרב לטרון."

● **שר־הדתות אהרון אבו־חצירא,** על האפיפיור החדש: „פופ מתקדם."

● **ראש־הממשלה לשעבר גולדה מאיר,** על מאיר עמית: „למה כבר מסוגל הבן של חיה סלוצקי חוץ מלשחק בבובות?"

● **ראש־הממשלה מנחם בגין:** „מי שהיתה לו התקפת־לב והגיע לסף המוות, לא חושב על זה לאחר מכן."

● **ח"כ אורה נמיר,** על מיצעד המלצרים ביום־ההולדת של בגין: „מסע אלונקות המרציפנים."

● **שר־התחבורה מאיר עמית:** „הבעייה שלי היא לא אם להישאר בממשלה אלא איך לצאת ממנה."

● **ח"כ שימעון פרס,** על ברית־המילה: „הסדר חלקי קבוע."

הנ"ל, בעיקבות נאומו של ברונו קרייסקי: „שימחה ארליך מאפשר למנחם בגין לכונן את ארץ־ישראל־השלמה, ו־

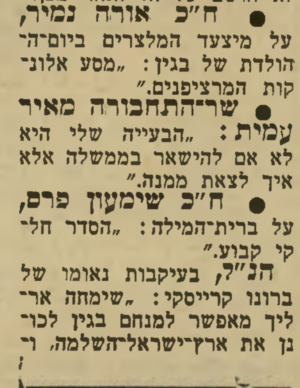

ח"כ נמיר

אלונקות ומרציפנים

בגין מאפשר לארליך לכונן את ארץ־ישראל־החנוונית."

● **העיתונאי עמנואל בר־קדמא:** „פגשתי נערה ששאלה למראה המיספר על זרועו של מישהו: 'ממתי רושמים מספרי טלפון על היד?'"

● **ח"כ מנחם סבידור:** „יש הרבה חברי מערך טובים מעקרונות המערך, ועוד יותר חברי המיפלגה הליברלית הגרועים מעקרונות המיפלגה שלנו."

● **סילבי קשת** על קמפ דייוויד: „מחנה הריכוז דייוויד."

"כשנגמר לנו הקריסטל אנחנו אוכלים אצל ההורים".

אנשים שאוהבים רעננות לא מוותרים על קריסטל.
קריסטל - הבקבוק המשפחתי הנמכר ביותר בישראל
הרוח החיה בכל ארוחה. בן בית בכל בית.
אם גם את רוצה קיץ קריר יותר. מרענן וטעים יותר.
אל תשאירי את המשפחה בלי קריסטל.
היא לא תוותר עליו אפילו ליום אחד.

קריסטל.
*המרענן המשפחתי **מס' 1** בישראל.*

לימונדה. אורנג'דה. קולה. פונץ פירות. קוקטייל. ליים לימון. מי סודה. מיץ תפוזים. מיץ אשכוליות. מיץ תפוחי-עץ. מיץ ענבים.

המחיר: 20 ל"י (כולל מ.ע.מ.) מספר 2143 **88 עמודים** כ"ה אלול תשל"ח, 27.9.1978 שנה 43

העולם הזה

תשל"ח: סיכומה של שנה